

ГАСТОН ЛЬОРУ

ФАНТОМА НА ОПЕРАТА

Превод от френски: Юлия Минкова, Антонина Сагаева, 1992

chitanka.info

ПРЕДИСЛОВИЕ

В КОЕТО АВТОРЪТ НА ТОВА СВОЕОБРАЗНО СЪЧИНЕНИЕ РАЗКАЗВА НА ЧИТАТЕЛЯ КАК Е СТИГНАЛ ДО
УБЕЖДЕНИЕТО, ЧЕ ФАНТОМА НА ОПЕРАТА ДЕЙСТВИТЕЛНО Е СЪЩЕСТВУВАЛ

Фантома на Операта е съществувал. И това в никакъв случай не е било, както дълго се смяташе, самовнушение на артистите, суеверие на директорите или забавна измислица на възбудените мозъци на госпожиците от кордебалета и техните майки, на чистачките и гардеробиерките или пък на портиерката.

Да, той е съществувал, и то от плът и кръв, макар всичките му външни белези да са давали основание да се мисли, че е истински фантом, тоест само една сянка.

Още в самото начало, когато започнах да преглеждам архивите на Националната музикална академия, аз бях удивен от изумителното съвпадение между външните изяви, приписвани на *Фантома*, и онази най-загадъчна и най-фантастична от всички разигрвали се драми, така че веднага стигнах до извода, че може би е разумно двете неща да не бъдат отделяни едно от друго. Събитията са се случили преди не повече от трийсетина години и няма да е трудно да се намерят дори и днес високоуважавани старци, чиито думи изобщо не биха могли да бъдат подлагани на съмнение. Те си спомнят, сякаш е било вчера, тайнствените и трагични обстоятелства около отвлечането на Кристин Даае, изчезването на виконт дьо Шани и смъртта на неговия по-голям брат граф Филип, чието тяло е било намерено на стръмния бряг на езерото под Операта откъм улица „Скриб“. Но на нито един от свидетелите до ден-днешен не е и минало през ум, че тези ужасни събития могат да бъдат свързани с Фантома на Операта, смятан от всички за измислица.

Истината бавно проникваше в моето съзнание, размътено от разследването, което непрекъснато се натъкваше на явления, на пръв поглед извънземни. Не един път бях на ръба да изоставя тази трудна задача, която прекалено много ме изморяваше. Липсваха ми сили да уловя един тъй изплъзващ се образ. Но накрая вече имах

доказателството, че предчувствията ми съвсем не са ме лъгали, и бях възнаграден за всичките си усилия в деня, в който се уверих, че Фантома на Операта е бил нещо повече от една сянка.

През този ден бях прекарал дълги часове над „Спомените на един директор“ — незначително произведение, написано от доста скептичния Моншармен, който по време на пребиваването си в Операта не бе разбрал нищо и е бил изцяло направляван от Фантома, подигравал се с него както си иска, дори когато директорът станал първата жертва на тайнствената финансова операция, свързана с „вълшебния плик“.

Излизах отчаян от библиотеката, когато срещнах извънредно симпатичния административен директор на нашата Национална академия, разговарящ на площадката на стълбището с един дребен, но напет и издокаран старец, на когото весело ме представи. Административният директор бе в течение на моите разследвания и знаеше с какво нетърпение, ала напразно, се опитвам да открия причината за оттеглянето на господин Фор, съдия-следовател на прочутата афера Шани. Доскоро не се знаеше дали Фор е жив или мъртъв, а ето че още със завръщането си в Париж, след петнайсет години в Канада, той искаше да бъде назначен в управата на Операта. Оня дребен старец се оказа именно господин Фор.

Прекарахме голяма част от вечерта заедно и той ми разказа цялата афера Шани, така както я помнеше. По онова време стигнал до заключението, че липсват доказателства за лудостта на виконта и за случайната смърт на по-големия му брат, но и сега продължаваше да е твърдо убеден, че Кристин Даае е причината за ужасната драма, разиграла се между двамата братя. Фор не успя да ми каже какво е станало с Кристин и виконта. Разбира се, когато му говорех за Фантома, той само се смееше. На самия него му бяха известни странните събития, свидетелствали по онова време за съществуването на някакво изумително същество, избрало си за жилище едно от най-тайнствените ъгълчета на Операта. Беше чул за историята с „плика“, но не виждаше в нея нищо достойно за вниманието на един съдия-следовател, натоварен да разследва аферата Шани, макар да бе изслушал кратката изповед на един неочакван свидетел, който твърдял, че е срещал Фантома. Този свидетел бил не друг, а човекът, когото цял Париж наричал „Персиеца“ и когото познавали много добре всички

абонати на Операта. Тогава съдия-следователят го взел за човек, изпаднал в някакъв религиозен екстаз.

Питате дали историята на Персиеца е събудила интереса ми? Искаме да открия отново този свидетел, ако все още разполагам с време да сторя това. Но отново ми провървя и успях да го открия в малкия му апартамент на улица „Риволи“, който той изобщо не беше напуснал и където щеше да умре шест месеца след моето посещение.

В началото много не му вярвах, но Персиеца с детинска искреност ми разказа всичко, което знаеше за Фантома. Той логично ми изложи доказателствата за съществуването му, най-вече странната кореспонденция на Кристин Даае, кореспонденция, която само за един-единствен шеметен ден хвърляше светлина върху нейната ужасяваща съдба. Аз повече не можех да се съмнявам! Не! Фантомът не бе измислица!

Зная много добре, че могат да ми оспорят истинността на тази кореспонденция. Възможно е да е била изфабрикувана от човек, чието въображение са подхранвали интригуващи разкази, но за щастие успях да открия образец от почерка на Кристин извън прословутия пакет с писма. Веднага го сравних с почерка в тях. Така бяха премахнати всички мои съмнения.

Изследвах също и документите, свързани с Персиеца, и по този начин имах възможност да преценя, че той е честен човек, неспособен на машинации, целящи да заблуди правосъдието.

Точно такава е и мнението на останалите важни особи, повече или по-малко замесени в аферата Шани — приятели на семейството, на които аз показах всичките си документи и пред които развих своите умозаклучения. Именно от тези хора получих най-благородни насърчения и в тази връзка ще си позволя да възпроизведа няколко реда, пратени ми от генерал Д.:

Господине!

Не смея особено да настоявам пред Вас да публикувате резултатите от своето разследване. Спомням си много добре, че няколко седмици преди изчезването на голямата певица Кристин Даае и трагедията, която потопи в траур цялото предградие Сен Жермен, във фоайето за

танци на Операта се говореше много за Фантома. Развързката на този случай не е престанала да занимава съзнанието на всички. Ако изобщо е възможно, аз Ви моля да изясните драмата с Фантома и настоявам отново да заговорите за него. Това, колкото и тайнствено да изглежда на пръв поглед, ще бъде по-разбираемо от тази тъмна история, в която злонамерени хора пожелаха да видят как двама братя, обичали се през целия си живот, са се разкъсали до смърт...

Повярвайте ми...

И т.н. и т.н.

Накратко, като имах подръка папката, аз отново прегледах всичко, отнасящо се до Фантома и превъзходния паметник на културата, който той бе превърнал в свое царство. Документите на Персиеца потвърждаваха онова, което очите ми бяха видели и умът ми бе открил. В този момент още една чудесна находка увенча с успех моите усилия.

Сигурно си спомняте, че когато неотдавна работниците разкопаха подземие на Операта, за да заровят фонографските записи с гласовете на артистите, кирките им се натъкнаха на труп и така аз, без да искам, получих най-важното доказателство — трупа на Фантома на Операта!

Накарах административния директор да докосне с ръка това доказателство и сега ми е напълно безразлично какво пишат вестниците — че всъщност бил намерен трупа на някоя от жертвите на Комуната.

Нещастниците, избити по време на Комуната в подземията на Операта, изобщо не са били заровени откъм тази страна; аз мога да кажа къде трябва да се търсят техните скелети. Те са доста по-далеч от това обширно подземие, служило по време на обсадата за склад на хранителни припаси. Попаднах на тази следа, докато търсех останките на Фантома на Операта, които не бих открил, ако не беше тъй случайната находка при закопаването на записите с гласовете.

Но ние отново ще говорим за този труп и за начина, по който е редно да се постъпи с него. Сега за мен най-важното е да завърша това

необходимо предисловие и да изкажа своята благодарност на скромните ми помощници — господин полицейския комисар Мифроа (участвал някога в първото разследване при изчезването на Кристин Даае), както и тогавашния секретар Реми, бившия административен директор на Операта господин Мерсие и бившия учител по пеене Габриел. Особено искам да благодаря на госпожа баронесата дьо Кастело-Барбезак, някога наричана малката Мег — най-очарователната звезда на нашия прекрасен балетен състав, по-голямата дъщеря на госпожа Жири, вече покойница, бивша разпоредителка в ложата на Фантома. Всички те ми бяха полезни помощници и благодарение на тях ще мога заедно с читателя да възкреса в най-големи подробности тези мигове на чиста любов и ужасни преживявания.

Ще бъда последен неблагодарник, ако не изразя своята признателност и на сегашната управа на Операта, която любезно ми съдейства при всички мои проучвания. Особено съм признателен на господин Месаже, на симпатичния административен директор господин Габион и на изключително любезния архитект, натоварен да се грижи за опазването на този паметник на културата. Господинът не се поколеба да ми предостави трудовете на Шарл Гарние^[1] макар да беше почти сигурен, че никога няма да му ги върна.

И най-накрая остава публично да призная щедростта на моя приятел и отдавнашен сътрудник господин Ж.-Л. Кроз, който ми позволи да използвам неговата чудесна театрална библиотека и да заемам уникални издания, на които той много държеше.

Г. Л.

[1] Жан-Луи-Шарл Гарние (1825–1898) — френски архитект, спечелил през 1861 г. конкурса за построяването на парижката Опера, завършена през 1875 г. — Б.пр. ↑

I

ФАНТОМ?

Вечерта, когато господата Дьобиен и Полини, директорите в оставка на Операта, даваха последно галапредставление по случай своето предстоящо напускане, в гримьорната на Сорели, една от прима балерините, внезапно нахлуха пет-шест госпожици от кордебалета, които се прибираха от сцената, след като бяха „танцували“ в „Полиевкт“. Те се втурнаха смутени, едните се смееха пресилено и неестествено, другите крещяха ужасени.

Сорели, която искаше да остане за малко сама, за да си „преговори“ приветственото слово, тъй като трябваше да го произнесе след малко във фоайето пред господата Дьобиен и Полини, хвърли поглед, изпълнен с раздразнение, към лекомислената тълпа, вдигнала олелия зад гърба ѝ. Тя се обърна и тъй шумното им вълнение я разтревожи. Обяснението дойде от малката Жам, с очи като незабравки, розови бузки и снежнобяла гушка. С треперещ глас, задушаван от тревога, тя едва произнесе:

— Фантома!

И заключи вратата. Гримьорната на Сорели бе натруфено елегантна. Вътре имаше голямо огледало, диван, тоалетка и шкафове. Няколко гравюри по стените, спомен от майка ѝ, познавала добрите времена на старата опера на улица „Льо Пелтие“, портрети на Вестри, на Гардел, на Дюпон, на Биготини. Тази гримьорна бе същински дворец за хлапачките от кордебалета, натикани в общи стаи, където си прекарваха времето, като пееха, караха се, биеха се с перукерките и костюмиерките, купуваха си понякога по чашка ликьор или бира, дори ром, докато прозвучеше предупредителният звънец, приканващ ги към сцената.

Сорели беше много суеверна. Тя потръпна, като чу малката Жам да говори за Фантома.

— Колко си глупава! — продума тя.

И тъй като повече от всички вярваше в духове и най-вече в призрака на Операта, пожела веднага да бъде осведомена по-подробно.

— Видяхте ли го? — запита.

— Така, както ви виждам вас! — простена малката Жам и се отпусна върху един стол, тъй като краката повече не я държаха.

Малката Жири, с очи като сливи, коси като мастило и кожа като абанос, веднага добави:

— Ако това е той, много е грозен!

— О, да! — подхванаха танцьорките.

И всички заговориха едновременно. Фантома се появил пред тях внезапно, в коридора, под формата на господин в черен фрак. Появата му била тъй неочаквана, сякаш бил излязъл от стената.

— Хайде де! — отбеляза една от хлапачките, запазила относително хладнокръвие. — Навсякъде ви се привиждат призраци.

И действително, от няколко месеца насам в Операта се говореше само за този фантом, облечен във фрак, който сновял из сградата като сянка, не продумвал никому дума и изчезвал веднага, щом бивал видян, без да може да се разбере къде и как. Не вдигал шум, като ходел, както и подобава на един истински фантом. Отначало се смееха и се подиграваха на този дух, облечен като светски мъж или чиновник от погребално бюро, но скоро мълвата придоби колосални размери в средите на кордебалета. Всички момичета твърдяха, че са срещали това свръхестествено същество и са ставали жертва на неговите магии. Когато не се виждаше, той отбелязваше присъствието или преминаването си чрез забавни или зловещи събития, за които всеобщото суеверие го държеше отговорен. Трябваше ли да се окае някоя злополука, направеше ли си някой шега с госпожица от кордебалета, изгубеше ли се пухче от кутията с оризова пудра — за всичко бе виновен той, Фантома на Операта.

Всъщност кой го беше виждал? Толкова фракове се движат из Операта, без да са призраци. Но в този имаше нещо по-особено, което не се среща у всеки. В него бе облечен скелет. Поне така твърдяха госпожиците. И естествено, имаше череп вместо глава. Дали всичко това бе сериозно? Истината е, че описанието на скелета се породи от описанието на Фантома, направено от Жозеф Бюке, главния механик, който действително го бил видял. Сблъскал се „лице в лице“ с тайнствената особа на черното стълбище, което води от рампата в

„подземиата“. Разполагал с една секунда, за да го огледа, защото Фантома мигновено изчезнал, но механикът запазил неизличим спомен за това видение.

Ето какво сподели Жозеф Бюке за Фантома с онези, които пожелаха да го изслушат:

— Той е изумително мършав и черният му фрак се вее върху кльощавия скелет. Очите му са тъй дълбоки, че се виждат всъщност само две големи черни дупки като на череп. Кожата му е опъната върху костите като тъпан и не е бяла, а противно жълта; носът му е толкова малък, че в профил е незабележим, а *отсъствието* на нос е отвратителна гледка. Три-четири дълги кафяви кичури върху челото и зад ушите му служат за коса.

Напразно Жозеф Бюке преследвал това странно видение. То изчезнало като дим и той повече не открил от него никаква следа.

Главният механик бе човек сериозен, подреден, трезвен, без развихрено въображение. Разказът му бе слушан с изумление и интерес и веднага се намериха хора да кажат, че и те били срещали фигура в черен фрак с череп вместо глава.

Здравомислещите отначало твърдяха, че Жозеф Бюке е станал жертва на шега от страна на свой подчинен. Но след това се случиха едно след друго няколко събития, така странни и необясними, че по-прозорливите започнаха да се тревожат.

Един лейтенант от противопожарната охрана по принцип е смел човек. Той от нищо не се бои, най-малко от огъня. А ето че въпросният лейтенант от противопожарната охрана^[1], който правел редовната си обиколка из подземията и изглежда отишъл малко по-надалеч от обикновено, внезапно се появил на сцената блед, уплашен, треперещ, с изцъклени очи и почти припаднал в ръцете на благородната майка на малката Жам. Защо? Защото бил видял как към него се приближава *на нивото на очите, но без тяло, една огнена глава!* Повтарям, един пожарникар не се бои от огън.

Този лейтенант от противопожарната охрана се казваше Папен.

Кордебалетът изпадна в ужас. Първо, тази огнена глава изобщо не отговаряше на описанието на Фантома, направено от Жозеф Бюке. Разпитаха обстойно пожарникаря, допитаха се отново до главния механик и в резултат на всичко това госпожиците се убедиха, че Фантома притежава множество глави и ги сменя, когато си пожелае.

Естествено, веднага си въобрази, че те са най-изложени на риск. Щом като един лейтенант от противопожарната охрана не се поколебал да припадне, то балерините и ученичките от балетното училище можеха да изтъкнат хиляди оправдания за ужаса, който ги караше да търчат като луди, когато минаваха покрай зеещата паст на някой неосветен коридор.

Така че, за да предпази поне донякъде сградата, станала жертва на толкова ужасни магии, Сорели лично, заобиколена от всичките танцьорки и дори от дечурлигата от долните класове на балетното училище, на другия ден след случката с пожарникаря постави върху масата в преддверието до портиера една подкова, която всеки, без зрителите, трябваше да докосне на влизане в Операта, преди да изкачи стълбите. Тази подкова, както впрочем и цялата история, не съм си я измислил — тя и сега може да се види върху масата пред портиерната, ако се влезе през двора откъм администрацията.

Дадох ви бегла представа за душевното състояние на госпожиците през онази вечер, когато нахълтахме заедно с тях в гримьорната на Сорели.

— Фантома! — бе извикала малката Жам. Безпокойството на танцьорките нарастваше. Сега в гримьорната цареше тревожна тишина. Чувахе се само тяхното запъхтяно дишане. Жам се бе притаила, обезумяла от страх, в най-отдалечения ъгъл.

— Чуйте! — додаде след малко тя. Действително на всички им се стори, че долавят шум зад вратата. Не шум от стъпки, а сякаш коприна се плъзгаше по пода. После нищо. Сорели се опита да се покаже по-смела от момичетата. Доближи се до вратата и попита с притреперващ глас:

— Кой е? — Никой не отвърна. Тогава, усетила всички погледи, които дебнеха и най-малкото ѝ движение, тя се помъчи да бъде храбра и додаде много високо: — Има ли някой зад вратата?

— Има, сигурна съм! — прошепна малката Мег Жири и геройски задърпа Сорели за полата. — Не отваряйте, моля ви! О, Боже, не отваряйте!

Но Сорели, стиснала в ръка остро ножче, с което не се разделяше, се осмели да завърти ключа и да отвори вратата. Танцьорките отстъпиха към тоалетната, а Мег Жири въздъхна:

— Майчице! Майчице!

Сорели храбро огледа коридора. Беше пуст. Една пожарна лампа хвърляше мътна червена светлина в сърцето на заобикалящия мрак, без изгледи да го разсее. Тя рязко затвори вратата и облекчено въздъхна.

— Не — каза, — няма никой.

— Ние обаче го видяхме! — настоя Жам боязливо и застана поблизо до Сорели. — Сигурно броди наоколо. Няма да отида да се преоблека. Трябва всички заедно да слезем във фойето за приветствието, а после пак заедно ще се качим.

С тези думи детето благочестиво докосна малкото късче корал, което служеше да го предпазва от зли духове.

А Сорели скришом, с крайчеца на розовия нокът на десния палец, описа кръст върху пръстена на лявата си ръка.

„Сорели, писа известен летописец, е висока, красива балерина със сериозно и чувствено лице, с талия по-гъвкава от върбова клонка; с една дума, прекрасно създание. Русите ѝ коси с цвят на чисто злато украсяват матово чело, под което блестят смарагдовозелени очи. Когато танцува, прави едно неподдаващо се на описание движение с ханша, при което цялото ѝ тяло потръпва от неизразимо томление. Картина, достойна да те накара да си пръснеш мозъка.“

Що се отнася до мозъка, според злите езици Сорели не притежавала такъв, но кой би я упрекнал за това?

Тя се обърна отново към малките танцьорки:

— Деца, съвземете се! Фантом ли? Никой не го е виждал!

— Не! Не! Видяхме го! Току-що го видяхме! — развикаха се малките. — С череп и фрак, както се е явил на Жозеф Бюке!

— И Габриел го е видял — обади се Жам. — Вчера следобед, посред бял ден!

— Габриел, учителят по пеене?!

— Ами да... Вие не знаете ли?

— И бил с фрак посред бял ден?

— Кой? Габриел ли?

— Не, Фантома!

— Разбира се, че бил с фрак! — потвърди Жам. — Лично Габриел ми го каза. Той по това го познал. Ето как станало. Габриел бил в кабинета на управителя. Изведнъж вратата се отворила и влязъл Персиеца. А вие знаете, че Персиеца има лошо око.

— Да! Да! — отговориха в хор малките танцьорки и веднага се прекръстиха.

— Габриел е суеверен — продължи Жам, — но въпреки това винаги е любезен и щом срещне Персиеца, само си пъха спокойно ръката в джоба, за да напипа ключовете, против уроки. И така, когато вратата се отворила и се показал Персиеца, Габриел скочил от креслото, в което седял, и с един скок се озовал до ключалката на шкафа, за да докосне желязо. При това устремно движение се закачил за един гвоздей, съдрал полата на палтото си и забил чело в една кука за дрехи, та му станала страхотна цицина. После си одрал ръката в паравана до пианото, понечил да се опре на него, но капакът паднал и му премазал пръстите; изскочил като обезумял от стаята, но толкова бързал, че вместо да слезе по стълбите, се свлякъл по задник от най-горното до най-долното стъпало на първия етаж. Точно в този момент минавахме оттам с майка ми. Спуснахме се и двете да го вдигнем. Беше натъртен, а лицето му — цялото в кръв, чак ни изплаши. Веднага обаче ни се усмихна и възкликна: „Благодаря ти, Господи, че се отървах така леко!“ Тогаз взехме да го разпитваме и той ни обясни. Изплашил се от това, което видял зад гърба на Персиеца — Фантома! *Фантома с черепа*, както го описва Жозеф Бюке.

Краят на тази история бе посрещнат с всеобщ ужас. Отново последва мълчание, нарушено от малката Жири, докато Сорели, крайно развълнувана, си пиеше ноктите.

— Жозеф Бюке да си беше мълчал — заяви шепата кокали Мег.

— Защо да мълчи? — я запитаха.

— Такова е мнението на мама — отвърна Мег, сниши гласа си и се огледа наоколо, сякаш се страхуваше от чужди уши.

— А защо така мисли майка ти?

— Шшт! Мама каза, че Фантома не обича да му досаждат!

— Защо го е казала?

— Защото... Ей така...

Тези недомлъвки раздразниха до крайност любопитството на госпожиците, които се струпаха около малката Жири и започнаха да я умоляват да се доизкаже. Стояха, скупчени една до друга, и си предаваха чувството на страх. То им доставяше пикантно удоволствие и същевременно ги смразяваше.

— Обещах да не казвам — добави едва чуто Мег. Но не я оставиха на мира и така твърдо ѝ обещаха от своя страна да пазят тайна, че Мег, която и без това изгаряше от желание да сподели каквото знаеше, започна с вперени във вратата очи.

— Ами... заради ложата е всичко.

— Коя лежа?

— Ложата на Фантома!

— Фантома си има лежа?

При мисълта, че този призрак разполага с лежа, танцъорките не успяха да сподавят своето изумление.

— О, Господи! Разказвай... хайде разказвай!

— По-тихо! — изкомандва Мег. — Това е лежа номер пет на първия балкон, вляво от авансцената.

— Не може да бъде!

— Така е! Там мама е распоредителка. Но закълнете се нищо да не казвате!

— Добре, продължавай!

— Ами, това е ложата на Фантома. Никой не е влизал в нея вече повече от месец, с изключение на Фантома, разбира се. На администрацията е наредено никога вече да не я продават на абонати.

— Наистина ли Фантома ходи там?

— Ами да!

— Значи някой ходи там?

— Не!... *Фантома ходи, но вътре няма никой.*

Малките танцъорки се спогледаха. Ако Фантома ходеше там, щеше да се вижда, защото е с черен фрак и череп. Опитаха се да го обяснят на Мег, но тя им възрази.

— Точно там е работата! Фантома е невидим! Няма нито фрак, нито глава!... Всичко, което се говори за черепи и огнени глави, е измишльотина! Само нещо се чува, когато е в ложата. Мама не го е виждала, но го е чувала. Тя е сигурна, защото му дава програмата.

Сорели сметна за необходимо да се намеси.

— Жири, подиграваш ли ни се?

Тогава малката Жири се разплака.

— Знаех си, че трябва да си мълча... Ако мама научи!... Но едно е сигурно — Жозеф Бюке греши, като се забърква в неща, които не го засягат... Не е на добро! Мама още снощи го каза.

В този миг откъм коридора се дочуха забързани стъпки, а задъхан глас крещеше:

— Сесил! Сесил! Там ли си?

— Мама! — учуди се Жам. — Какво ли е станало? — И отвори вратата. Почтена дама с мощно телосложение на померански гренадир нахлу в гримьорната и се отпусна в едно кресло. Обезумяла, тя въртеше очи, а лицето ѝ бе придобило цвят на печена глина.

— Какво нещастие! — изстена тя. — Какво нещастие!

— Какво? Какво?

— Жозеф Бюке...

— Какво Жозеф Бюке?

— Мъртъв!

Гримьорната се изпълни с възклицания, учудени възражения, изплашени молби за обяснение.

— Да! Току-що го намерили обесен в третото подземие! *Но най-ужасното* — продължи задъхано горката дама, — *най-ужасното е, че механиците, които открили тялото му, твърдят, че около трупа се чувала заукойна молитва.*

— Фантома е! — рече, сякаш без да иска, малката Жири, но веднага се съвзе и затисна уста с юмручета. — Не! Нищо не съм казала!

Наоколо изплашените до смърт момичета тихо повтаряха:

— Фантома е!

Сорели бе пребледняла.

— Как ще произнеса сега това поздравление? — запита се тя.

Майката на Жам изказа мнението си, след като обърна една забравена върху масичката чашка ликьор.

— Тази работа намирисва на фантом!

Истината е, че така и не се разбра как е умрял Жозеф Бюке. Краткото разследване не даде друг резултат, освен че се отнася за *обикновено самоубийство*. В „Спомените на един директор“ господин Моншармен, един от двамата директори, наследили господата Дьобиен и Полини, представя по следния начин случая с обесването:

Един досаден инцидент смути малкото тържество по случай изпращането на господата Дьобиен и Полини. Бях в

дирекцията, когато изведнъж влезе административният директор Мерсие. Той бе обзет от паника, защото току-що бяха открили главния механик обесен в третото подземие под сцената, между шасито и един декор от „Краля на Лахор“. „Бързо да го свалим!“, извиках аз. Ала докато стигна подземиято и сляза по стълбата, въжето на обесения бе изчезнало.

Ето значи едно събитие, напълно естествено според господин Моншармен. Човек се обесил, отиват да го свалят, въжето изчезнало. Господин Моншармен намира съвсем простичко обяснение. Чуйте го: *„Това се случи по време на танците, балерините ученичките набързо бяха взели мерки против уроки.“* Точка и край. Представете си как кордебалетът слиза по стълбата на стойката и си разпределя въжето на обесения по-бързо от времето, необходимо за написване на горните редове. Несериозно. Като си мисля пък за мястото, където е бил намерен трупът, а именно третото подземие под сцената, предполагам, че е имало определен интерес това въже да изчезне, след като си е изпълнило предназначението и ще видим по-късно дали моето предположение не е оправдано.

Злокобната новина бързо се разпространи из цялата Опера, където Жозеф Бюке бе обичан от всички. Гримьорните опустяха, а малките танцорки, наобиколили Сорели като плашливи овчици пастира си, се запътиха по неосветените стълби и коридори към фойето, тичайки колкото им държат малките крачета.

[1] Случаят, който е абсолютно достоверен, ми е разказан от самия господин Педро Гайар, бивш директор на Операта. — Б.а. ↑

II

НОВАТА МАРГАРИТА

На първата площадка Сорели се сблъска с граф дьо Шани, който се качваше. Обикновено сдържан, сега графът излъчваше силна възбуда.

— Идвах при вас — обяви той, след като поздрави галантно младата жена. — Ах, Сорели, каква прекрасна вечер! А Кристин Даае! Какъв успех!

— Не може да бъде! — възрази Мег Жири. — Преди шест месеца грачеше като гарга! Но пуснете ни да минем, *скъпи графе* — закачливо продължи хлапачката с предвзет реверанс. — Бързаме да научим нещо за един нещастен човечец, намерен обесен.

В този миг оттам минаваше управителят с много зает вид, но се спря, щом чу тези думи.

— Какво? Успели, сте да научите вече, госпожици? — с доста груб тон се обърна той към тях. — Тогава не казвайте никому. Най-вече на господата Дьобиен и Полини! Това прекалено много ще ги наскърби в последния им ден.

Всички се насочиха към фойето за танци, което бе вече претъпкано с народ.

Граф Шани се оказа прав — никое галапредставление не би могло да се сравни с току-що завършилото. Щастливците, присъствали на него, още споделят развълнувано този спомен с деца и внуци. Представете си само как Гуно, Рейе, Сен Санс, Масне, Гиро, Делиб се изкачват един подир друг на диригентския подиум и лично дирижират произведенията си. Фор и Крос бяха сред многото изпълнители и точно тази вечер пред ерудираната и възторжена парижка публика се изяви Кристин Даае, за чиято тайнствена съдба искам да разкажа в това произведение.

Под палката на Гуно бе изпълнен „Погребалният марш на една марионетка“, Рейе дирижира прекрасната увертюра от операта

„Сигурд“, Сен Санс — „Мъртвешки танц“ и „Ориенталска фантазия“, Масне — изпълняван още „Унгарски марш“, Гиро дирижира своя „Карнавал“, Делиб — „Бавния валс на Силвия“ и пицикати от балета „Копелия“. Пяха госпожиците Крос и Дьониз Блох — първата болеро от „Сицилиански вечерни“, а втората — бриндизи от „Лукреция Борджия“.

Но най-голям успех пожъна Кристин Даае, която публиката чу първо в няколко откъса от „Ромео и Жулиета“. Младата певица за пръв път се представяше в това произведение на Гуно, което впрочем още не бе давано в Операта и което бе тъкмо поставено в Опера Комик, доста време след като е било претворено в стария Театр Лирик от госпожа Карвальо. Ах! Изпитвам жал към онези, които не са чули Кристин Даае в ролята на Жулиета, които не познават чистото ѝ изящество, не са потръпвали от тоновете на нейния ангелски глас, литнал над могилите на влюбените от Верона.

Боже! Боже! Боже! Прости ни!

Но всичко това бе все още нищо в сравнение със свръхчовешките тонове, които се чуха в сцената със затвора и финалното трио от „Фауст“, изпълнени от Кристин Даае вместо от Карлота, обявила преди представлението, че е неразположена. Никой дотогава не бе чувал и не бе виждал такова нещо!

Даае разкри една нова Маргарита, една Маргарита с неподозиран блясък и излъчване.

Цялата зала изрази с нестихващи овации своето неописуемо възхищение от изпълнението на хлипащата Кристин, която изгуби съзнание в ръцете на своите колежки. Наложиха се да я отнесат в гримьорната ѝ. Тя сякаш бе предала Богу дух. Известният критик П. дьо С. В. увековечи незабравимия спомен за тези мигове в една рецензия, озаглавена точно така: „Новата Маргарита“.

В тази рецензия той прозря, че това красиво и нежно създание бе оставило тази вечер върху сцената на Операта нещо повече от изкуство, а именно сърцето си. За никой от приятелите на Операта не бе тайна, че сърцето на Кристин е невинно като на петнайсетгодишно момиче и П. дьо С.В. писа, че „за да се проумее какво се е случило с

Даае, е необходимо може би да приемем, че тя обича за първи път! «Може да ви прозвучи нескромно, добавяше той, но само любовта е способна да извърши такова чудо, такова поразително превъплъщение.» Няма и две години, откак слушахме Кристин Даае по време на конкурсния изпит за Консерваторията. Тя даваше големи надежди. Но откъде този триумф днес? Ако той не се спуска от небето на крилете на любовта, ще трябва да се усъмня, че идва от ада и че Кристин, също като онзи мошеник Офтердинген^[1], е сключила споразумение с Дявола! Който не е чул Кристин да пее във финалното трио от «Фауст», все едно, че не познава тази опера.“

Някои от абонатите на Операта обаче изразиха недоволство. Как са могли толкова време да крият от тях това съкровище? Кристин Даае до този момент играеше приемлив Зибел редом с твърде пищната Маргарита в изпълнението на Карлота. И трябваше да се случи това непонятно и необяснимо отсъствие на Карлота точно на галапредставлението, за да успее малката Даае, без предварителна подготовка, да пожъне такъв успех в тази част на програмата, запазена за прочутата испанка. И последно, как така господата Дьобиен и Полини са се обърнали към Даае? Значи са знаели за този скрит гений. А щом са знаели, защо са криели? Всичко това бе направо необяснимо.

Граф дьо Шани, прав в ложата си, бе допринесъл с шумни ръкопляскания и възгласи за всеобщия възторг.

Граф дьо Шани (Филип-Жорж-Мари) бе тогава на четирийсет и една години. Красив мъж с ръст над средния, с приятно лице въпреки строгото чело и малко студените очи. Той се държеше изтънчено учтиво с жените и малко високомерно с мъжете, които невинаги му прощаваха светските успехи. Притежаваше прекрасно сърце и чиста съвест. След смъртта на стария граф Филибер, той оглави един от най-прочутите родове на Франция. Състоянието на семейство Шани бе значително и когато старият граф почина, на Филип никак не му беше лесно да се нагърби с управлението на такова тежко наследство. Двете му сестри и брат му Раул не поискаха и да чуят за делба и заживяха заедно, като за всичко разчитаха на Филип, сякаш още съществуваше правото на първородството. Когато и двете сестри се омъжиха в един и същ ден, те поеха всяка своя дял от ръцете на брат си, но не като нещо, което им се полага, а като зестра, за която му засвидетелстваха своята признателност.

Графиня дьо Шани, по рождение Мъорожи дьо ла Мартиниер, се бе поминала, дарявайки живот на Раул, роден дваисет години след най-големия брат. Той бе дванайсетгодишен, когато умря старият граф. Филип се зае дейно с обучението на детето, достойно подпомаган отначало от двете си сестри, а след това от една леля, вдовица на морски офицер, която възпита у младия Раул вкус към морето. Юношата постъпи в морското училище, завърши сред първите по успех и обиколи света. Благодарение на силна подкрепа той току-що бе приет за член на правителствената експедиция Рьокен, чиято мисия бе да търси в ледовете на полюса оцелели изследователи от експедицията на Д'Артоа, за която вече три години не се знаеше нищо. По онова време той се радваше на шестмесечна отпускат, а вдовиците от аристократичното предградие вече оплакваха красивия младеж, на вид тъй крехък, заради тежката работа, която го очакваше.

Почти се изкушавам да кажа, че срамежливостта на този моряк и неговата душевна чистота бяха поразителни. Сякаш предния ден бе излязъл от женска опека. Наистина, обсипван с нежности от сестрите си и от старата си леля, той носеше белезите на това женско възпитание. По онова време бе на малко повече от дваисет и една години, но изглеждаше на осемнайсет. Имаше къси руси мустачки, красиви сини очи и моминска кожа на лицето.

Филип много глезеше Раул. Той се гордееше с него и му предвещаваще бляскава кариера във флотата, където един от техните предци, прочутият Шани дьо ла Рош, бе служил с чин адмирал. Възползваше се от отпуската, за да покаже на младия мъж разкошната страна от живота на Париж и неговите артистични удоволствия.

Графът вярваше, че за възрастта на Раул прекаленото благоразумие не е много желателно. Филип притежаваше уравновесен характер, умерен както в работата, така и в удоволствията, безукорен във външния си вид, неспособен да бъде лош пример за брат си. Навсякъде го водеше със себе си, включително във фойето за танци. Чувал съм приказките, че графът бил „повече от близък“ със Сорели. Какво пък! Трябва ли да виним този благородник, останал ерген, който именно поради тази причина можеше да си позволи, особено след като сестрите му бяха вече задомени, да прекара час или два след вечеря в компанията на една балерина? Вярно, че тя не блестеше с ума си, но затова пък притежаваше най-красивите очи на света. Освен това има

места, където един истински парижанин, особено от ранга на граф дьо Шани, задължително трябва да се показва, а по онова време фойето за танци на парижката Опера бе точно това място.

И накрая, дали Филип щеше да заведе брат си зад кулисите на Националната музикална академия, ако той на няколко пъти не го беше молил за това с кротка настойчивост, както графът щеше да си спомни по-късно?

През онази вечер, след като аплодира Даае, Филип се обърна към Раул и като видя брат си така блед, се изплаши.

— Не забелязвате ли — попита Раул, — че на жената не ѝ е добре?

Действително на сцената трябваше да подкрепят Кристин Даае.

— Май ти си пред припадък — наведе се графът към Раул. — Какво ти е?

Но Раул бе вече прав.

— Да тръгваме — каза с треперещ глас.

— Къде искаш да отидем, Раул? — попита Филип, изненадан от вълнението му.

— Да я видим! Тя за първи път пее така!

Графът с любопитство погледна брат си и лека усмивка повдигна крайчеца на устната му.

— Какво пък! — И веднага добави: — Да тръгваме!

Беше очарован.

Скоро бяха при входа за абонатите, който се оказа задръстен. Докато чакаше да се добере до сцената, Раул несъзнателно мачкаше ръкавиците си. Добрият Филип не си направи шега с нетърпението му, но вече знаеше защо Раул беше разсеян, когато му говореше, и защо с такова удоволствие насочваше разговора към Операта.

Най-сетне проникнаха на сцената.

Тълпа от мъже в черни фракове бързаше към фойето за танци или се отправяше към гримьорните на артистите. Статисти от последната сцена, които се прибираха, фигурантки, които се блъскаха, платна, които сваляха от скелето, викове, отекващи в ушите като катастрофална заплаха за нечий цилиндър или хълбок — така обикновено изглеждаха антрактите и те винаги успяваха да смутят новака, както в случая с младия мъж с русите мустачки, сините очи и моминския тен, който се промъкваше, доколкото му позволяваше

задръстването, през сцената, върху която току-що бе тържествувала Кристин Даае и под която бе умрял Жозеф Бюке.

През онази вечер бъркотията бе пълна, но Раул никога не се бе чувствал тъй сигурен. Той отместваше с рамо всичко, което му се изпречваше, не надаваше ухо към приказките наоколо, нито се вслушваше в смутените разговори на механиците. Беше изцяло обзет от желанието час по-скоро да види тази, чийто вълшебен глас бе отнел сърцето му. Да, той чувстваше, че чистото му сърце вече принадлежи другиму. И храбро се бе опитал да го защити още от деня, когато Кристин, с която се познаваха от малки, отново се бе появила в живота му. При вида ѝ бе изпитал нежелано вълнение и се бе помъчил да го прогони, защото се бе заклел пред себе си и пред своята вяра да обича единствено тази, която един ден ще стане негова жена. А дори и за миг не можеше да допусне, че ще се ожени за певица. Но ето че нежното вълнение бе заменено от ужасно усещане. В него имаше нещо едновременно физическо и духовно. Гърдите го боляха, сякаш някой ги бе разтворил, за да му извади сърцето. Обзе го ужасяваща празнота, която можеше да бъде запълнена единствено с нечие сърце. Това са особени преживявания, разбираеми само за онези, които са били застигнати от странното състояние, наречено „любов“.

Граф Филип едва успяваше да го следва. Той все още се усмихваше.

В дъното на сцената, след двойната врата, откъдето започваха стълбите за фоайето и гримьорните, вляво от партера, Раул трябваше да спре пред група ученички, току-що слезли от тавана и препречили пътя. Доста закачки бяха отправени по негов адрес, на които той не отговори; накрая успя да се провре и нахълта в мрачен коридор, оживен от шумните възгласи на възторжени почитатели. Едно име се открояваше над всеобщата врява: Даае! Даае! „Знае пътя, хитрец такъв!“, каза си графът зад гърба на Раул и се зачуди. Той никога не бе водил брат си при Кристин. Предположи, че малкият е ходил сам, докато графът си е бърбел със Сорели във фоайето, защото тя често го молеше да постои с нея, докато дойде време да излезе на сцената.

Графът отложи с няколко минути посещението, което трябваше да направи на Сорели, и продължи по коридора. Направи му впечатление, че този коридор никога не е бил толкова многолюден както тази вечер, когато целият театър бе потресен от успеха на

актрисата и от нейния припадък. Понеже прекрасното дете все още не бе дошло в съзнание, бяха изпратили да повикат лекаря на театъра, който в същия миг се появи и разблъска тълпата, следван по петите от Раул.

И така, лекарят и влюбеният се озоваха едновременно до Кристин, която получи първа помощ от единия и отвори очи в ръцете на другия. Графът, както и много други, бе останал на прага на гримьорната, където всички се задушаваша.

— Докторе, не намирате ли, че тези господа би трябвало да освободят вратата? — запита Раул с неописуема дързост. — Тук не се диша.

— Напълно сте прав — съгласи се лекарят и изгоди всички, с изключение на Раул и камериерката.

Последната го гледаше с очи, ококорени от искрено учудване. Тя никога не го бе виждала, но не посмя да задава въпроси.

А лекарят си помисли, че щом младежът се разпорежда по този начин, значи има право на това. В крайна сметка виконтът остана в гримьорната да наблюдава как Даае се връща към живота, докато двамата директори, самите Дъобиен и Полини, дошли да изразят възхищението си от изпълнението на своята питомка, бяха изблъскани в коридора при другите. Граф дьо Шани, също останал навън, се смееше с пълно гърло.

— Ама че хитрец!

И добави на себе си: „Иди, че се доверявай после на такива уж деца невинни!“

Той сияеше. Накрая заключи: „Истински Шани!“ и се отправи към гримьорната на Сорели, но тя вече бързаше към фойето, та графът, както вече споменах, я срещна по пътя.

В гримьорната Кристин Даае въздъхна дълбоко, извърна глава, зърна Раул и се стресна. Погледна лекаря, усмихна му се, после отправи поглед към камериерката и пак към Раул.

— Господине — промълви с глас като дихание. — Кой сте вие?

— Госпожице — коленичи младежът и положи пламенна целувка върху ръката на знаменитата певица, — *аз съм малкото момченце, което извади шала ви от морето.*

Кристин отново погледна лекаря и камериерката и тримата избухнаха в смях: Раул се изправи, огненочервен.

— Госпожице, тъй като не желаете да ме познаете, бих помолил да ми позволите да ви съобщя насаме нещо твърде важно.

— Когато се почувствам по-добре, господине. Съгласен ли сте?
— Гласът ѝ трепереше. — Бъдете така любезен...

— ... да си тръгнете — добави лекарят с най-любезна усмивка.
— Трябва да прегледам госпожицата.

— Не съм болна — заяви Кристин с внезапен и странен прилив на енергия. И стана, като прекара бързо ръка през очите си. — Благодаря ви, докторе. Имам нужда да остана сама. Идете си всички! Моля ви. Много съм нервна тази вечер.

Лекарят мислеше да възрази, но прецени, че не е желателно да ѝ противоречи в такъв момент и излезе заедно с Раул.

— Не мога да я позная тази вечер — каза той. — Обикновено е тъй мила. — И си тръгна.

Раул остана сам. Наоколо не се виждаше жива душа. Прощалното тържество във фойето за танци изглежда бе започнало. Той си помисли, че може би госпожица Даае също ще отиде да се сбогува с двамата директори и зачака в самота и безмълвие. Той дори се скри в една мрачна ниша. Все още го мъчеше ужасната болка в сърцето. Точно затова искаше да говори с Кристин и то незабавно. Изведнъж вратата се отвори и той видя прислужницата, която си отиваше сама, отрупана с пакети. Той я спря и попита как е господарката ѝ. Жената отвърна със смях, че младата госпожица се чувствала съвсем добре, но не трябвало да я безпокоят, защото искала да остане сама. След което си тръгна. През разпалиеното въображение на Раул незабавно премина мисълта, че Кристин е пожелала да остане сама *заради него*! Нали ѝ беше — казал, че иска да говори с нея на четири очи! Може би това е причината тя да отпрати всички? Бездиханен, той пристъпи към гримьорната, допря ухо до вратата, за да чуе по-добре отговора и се приготви да почука. Но отпусна ръка. Отвътре дочу *мъжки глас*. Учуди го властният тон:

— Кристин, вие трябва да ме обичате!

Отговори през сълзи гласът на Кристин:

— Защо ми говорите така? *Та аз нея само за вас!*

Раул се подпря на една колона. Той страдаше. Сърцето му се завърна в гърдите и сега туптеше оглушително. Целият коридор кънтеше, а ушите му бяха заглъхнали. Ако продължеше да вдига такъв

шум, щяха да го чуят, да отворят вратата и да прогонят позорно младия мъж. Един Шани да изпадне в такова положение! Да подслушва зад врата! Той го улови с две ръце, за да го накара да млъкне. Но сърцето не е кучешка муцуна, пък и дори да стиснеш с две ръце устата на куче, лаещо непоносимо, то ще продължи да ръмжи.

Мъжкият глас подхвана отново:

— Сигурно сте много изморена?

— О! Тази вечер ви подарих душата си и сега съм мъртва.

— Красива душа имаш, дете мое — продължи плътният мъжки глас, — и аз ти благодаря. Подарък, достоен за император! *Ангелите плакаха тази вечер.*

След тези думи виконтът не чу повече нищо.

Той обаче не си отиде и от страх да не го открият, отново се скри в мрачната ниша, решен да изчака мъжът да излезе от гримьорната. В този час разбра що е любов и омраза. Вече знаеше, че обича. Искаше да узнае кого мрази. За негова огромна почуда вратата се отвори и на прага се появи Кристин Даае — сама, загърната в кожена наметка. Раул забеляза, че тя не заключи след себе си. Мина покрай него, а той дори не я проследи с поглед, защото очите му бяха заковани върху вратата. Когато коридорът отново опустя, той го прекоси, отвори вратата на гримьорната и веднага я затвори след себе си. Озова се в непрогледна тъмнина. Газената лампа бе изгасена.

— Тук има някой! — Гласът на Раул трепереше. — Защо се криете? — Той изрече тези думи с гръб, плътно опрян на вратата. Мрак и тишина. Чувахе само собственото си дишане. Вероятно не си даваше сметка, че невъздържаното му поведение надминава всякакви граници. — Ако не ми отговорите, вие сте страхливец! Но аз ще ви разкрия!

И запали клечка кибрит. Пламъкът освети гримьорната. Тя бе пуста! Раул грижливо заключи вратата и запали всички лампи. Влезе в тоалетната, надникна в шкафове, опипа с влажни ръце стените. Нищо!

— Да не би да полудявам? — високо, отчетливо произнесе той.

Стоя така десет минути, заслушан в свистенето на газта сред покоя на пустото помещение. Макар и влюбен, той дори не взе една панделка, която с парфюма си да му напомня за любимата. Излезе, без да съзнава какво върши и къде отива. С несигурна крачка се отправи

нанякъде, но изведнъж студена струя въздух го удари в лицето. Намираше се в подножието на тясно стълбище, по което слизаха работници, надвесени над носилка, покрита с бял плат.

— Покажете ми изхода, моля — обърна се към един от мъжете.

— Ето го пред вас — отговори човекът. — Вратата е отворена.

Пуснете ни да минем.

Раул машинално попита, сочейки носилката:

— Какво е това?

Работникът отвърна:

— Това е Жозеф Бюке. Намерихме го обесен в третото подземие, между една стойка и декор от „Краля на Лахор“.

Младият виконт изпревари шествието и излезе.

[1] Хайнрих фон Офтердинген — един от лиричните немски поети от XIII век. Според легендата, бил сред участниците в битката при Вартбург, но след като не спечелил, се върнал отново заедно с магьосника Клингсор, който го спасил от поражение. — Б.пр. ↑

III

В КОЯТО ЗА ПЪРВИ ПЪТ ГОСПОДАТА ДЪОБИЕН И ПОЛИПИ РАЗКРИВАТ ТАЙНО НА НОВИТЕ ДИРЕКТОРИ НА ОПЕРАТА, ГОСПОДАТА АРМАН МОНШАРМЕН И ФИРМЕН РИШАР, ИСТИНСКАТА И ЗАГАДЪЧНА ПРИЧИНА ЗА СВОЕТО НАПУСКАНЕ НА НАЦИОНАЛНАТА МУЗИКАЛНА АКАДЕМИЯ

А в това време прощалното тържество бе вече започнало.

Споменах по-рано, че този прекрасен празник се даваше в чест на господата Дъобиен и Полини по случай тяхното напускане, защото бяха решили, че ако ще умират, то трябва да е с почести.

За осъществяването на този погребален план им помогна цялото висше парижко общество, както и артистичният свят.

Всички си бяха дали среща във фойето за танци, където Сорели, с чаша шампанско в ръка и готово слово, очакваше подалите оставка директори. Зад гърба ѝ се тълпяха стари и млади приятелки от кордебалета. Едните полугласно обсъждаха събитията на деня, другите съдържано си правеха знаци с приятели, а бърбивата тълпа вече бе наобиколила бюфета.

Някои от танцьорките бяха успели да се преоблекат в официални дрехи, но повечето бяха още по леки балетни пачки. Всички обаче имаха подobaващи за случая тържествени изражения на лицата. Само малката Жам, чиито петнайсет безгрижни години бяха успели да забравят Фантома и смъртта на Жозеф Бюке, бърбореше, чуруликаше, подскачаше, шегуваше се, та при появата на господата Дъобиен и Полини на стълбите тя бе строго призована от нетърпеливата Сорели да спазва реда.

Всички забелязаха, че господата директори в оставка изглеждаха весели, което в провинцията би се сторило противоестественно, но в Париж всички го сметнаха за проява на добър вкус. Не е парижанин онзи, който не умее да надене маската на радостта върху неприятностите си. Ако някой от вашите приятели е изпаднал в беда, не се опитвайте да го утешавате, той ще ви каже, че вече всичко е наред; ако пък му се е случило радостно събитие, избягвайте да му честитите, той намира щастливата си съдба за нещо съвсем естественно

и ще се изненада, ако заговорите за това. В Париж ежедневно си на бал с маски, а фоайето за танци далеч не е мястото, където обиграни личности като господата Дьобиен и Полини биха направили грешката да издадат мъката си. Те вече се усмихваха любезно на Сорели, произнасяща приветствието, когато писъкът на Жам изтри така рязко усмивките от лицата на господа директорите, че отчаянието и страхът, прикривани до този момент, станаха достойние на всички.

— Фантома на Операта!

Неописуем ужас имаше в гласа на Жам, а пръстът ѝ сочеше сред тълпата от черни фракове едно тъй бледо, злокобно и грозно лице с дълбоки черни дупки под дъгите на веждите, че то незабавно предизвика луд възторг.

— Фантома на Операта! Фантома на Операта!

И всички се смееха, всички се бутаха, искаха да почерпят Фантома, но той бе изчезнал! Беше се стопил в тълпата и напразно го търсеха, докато двама възрастни господа се мъчеха да утешат малката Жам.

Сорели бе ядосана: тя не успя да си довърши словото. Господата Дьобиен и Полини я целунаха, благодариха ѝ и изчезнаха почти с бързината на Фантома. Никой не се изненада, защото всички знаеха, че директорите в оставка трябваше да понесат същото празненство на горния етаж, във фоайето по пеене, а накрая най-близките им приятели щяха да ги изпратят в просторното преддверие на директорския кабинет, където ги очакваше тържествена вечеря.

Именно там ще ги открием — заедно с новите директори, господата Арман Моншармен и Фирмен Ришар. Първите почти не познаваха вторите, но ги обсипаха с щедри уверения в приятелство. Те пък, от своя страна, им отговориха с порой от комплименти, така че гостите, които предчувстваха една мрачна вечер, веднага си оправиха настроението. Вечерята премина, може да се каже, весело. Имаше поводи за множество наздравници, а господин прокурорът се оказа тъй надарен в тази област, смесвайки минала слава с бъдещи успехи, че на бърза ръка сред гостите се възцари най-сърдечна атмосфера. Предаването на директорската власт бе извършено предния ден и въпросите, които трябваше да се разрешат между старата и новата управа, бяха уредени под председателството на господин прокурора с готовност за сговор и от двете страни. Затова не бе учудващ фактът, че

в тази паметна вечер край масата седяха четирима усмихнати директори. Господата Дьобиен и Полини бяха вече предали на господата Арман Моншармен и Фирмен Ришар двете миниатюрни ключета — шперцове, с които можеха да бъдат отключвани всички врати в Националната музикална академия. А вратите бяха хиляди. Тези ключета веднага станаха обект на всеобщ интерес и бяха предавани от ръка на ръка, когато вниманието на някои гости бе отклонено от следното откритие: в края на масата забелязаха странното и бледо свръхестествено лице с тъмни дупки вместо очи, появило се преди това във фойето за танци, където присъствието му бе отбелязано от писъка на малката Жам: „Фантома на Операта!“

Седеше като нещо най-естествено, само дето нито ядеше, нито пиеше.

Който го погледнеше с усмивка, скоро извърщаше очи — до такава степен навяваше траурни мисли. Никой не поде шегата от фойето, никой не извика: „Ето го Фантома на Операта!“

Той не бе промълвил нито дума, а дори и съседите му не биха могли да си спомнят в кой момент точно се бе настанил до тях, но всеки си помисли, че ако мъртвите понякога седат на маса с живите, те не биха измислили по-злокобен представител. Приятелите на Фирмен Ришар и Арман Моншармен решиха, че този лишен от плът гост е близък на Дьобиен и Полини, а пък приятелите на Дьобиен и Полини помислиха, че трупът е част от клиентелата на Ришар и Моншармен. Така че нито една молба за обяснение, никаква неуместна забележка или шегата не бе подхвърлена, да не би да уязвят задгробния гост. Някои от присъстващите бяха чували за Фантома, познаваха описанието, направено от Жозеф Бюке (те не знаеха за смъртта на главния механик), и намираха, че човекът в края на масата би могъл с успех да претвори образа, създаден според тях от неизлечимото суеверие на персонала на Операта. Фантома обаче според слуховете нямал нос, а тази личност имаше, но господин Моншармен твърди в своите „Спомени“, че носът на госта бил прозрачен. „Носът му, пише той, бе дълъг и прозрачен“, а аз бих добавил, че това би могло да бъде изкуствен нос. Господин Моншармен може да е възприел за прозрачно нещо, което е било просто лъскаво. Всички знаят, че науката прави чудесни изкуствени носове, ако някой е бил оцетен по природа или вследствие на операция. Дали всъщност Фантома не бе дошъл тази

вечер на банкета, без да е бил поканен? И можем ли да сме сигурни, че това лице е било действително Фантома на Операта? Кой ще се осмели да го каже? Ако споменавам тук за тази случка, то не е, защото искам да накарам читателя да си помисли, че Фантома е бил способен на такава изумителна дързост, а просто защото никак не е изключено.

Впрочем ето и едно изчерпателно обяснение. Господин Моншармен пише дословно следното в своите „Спомени“, глава XI:

Като си спомня за тази първа вечер, не мога да отделя признанието, което ни направиха в кабинета си господата Дьобиен и Полини, от присъствието на нашата вечеря на този *призрачен* образ, когото никой не познаваше.

Ето какво точно се случи.

Седнали начело на масата, господата Дьобиен и Полини още не бяха забелязали човека с черепа, когато изведнъж той заговори.

— Ученичките са прави — каза. — Смъртта на горкия Бюке може би не е толкова естествена, колкото се смята.

Дьобиен и Полини подскочиха.

— Бюке е умрял? — извикаха те в един глас.

— Да — спокойно отвърна човекът или човешката сянка. — Намерили го обесен тази вечер в третото подземие, между една стойка и декор от „Краля на Лахор“.

Двамата бивши директори веднага скочиха и странно се втренчиха в своя събеседник. Те бяха развълнувани повече, отколкото би се очаквало, от новината за обесването на един главен механик. Двамата се спогледаха. Бяха по-бели от покривката. Накрая Дьобиен направи знак на господата Ришар и Моншармен, Полини се извини с няколко думи на гостите и четиримата се оттеглиха в ликторския кабинет. Давам отново думата на господин Моншармен.

Господата Дьобиен и Полини изглеждаха все по-неспокойни, разказва в спомените си той, и на нас ни се стори, че имат да ни кажат нещо, което много ги притеснява. Отначало ни попитаха дали познаваме тази

личност, която седеше в края на масата и от която научихме за смъртта на Жозеф Бюке, а след нашия отрицателен отговор те още повече се разстрои. Взеха за малко шперцове от ръцете ни, погледаха ги, поклатиха глави и ни посъветваха да сменим, без да казваме на никого, бравите на апартаментите, тоалетните и на всичко, което бихме желали да е заключено. Изглеждаха толкова забавни, че ние се засмяхме и ги попитахме, да не би да има крадци в Операта. Отвърнаха, че има нещо по-лошо — *Фантом*. Пак се засмяхме, убедени, че сме обект на някаква шега, която трябваше да е кулминацията на това мило тържество. После, по тяхно настояване, отново станяхме сериозни и решихме да участваме в играта. Казаха, че никога не биха ни споменали за *Фантома*, ако не били получили изричната заповед от самия него да ни предупредят да се държим любезно и да задоволяваме всичките му искания. Щастливи да напуснат мястото, където господства тази тиранична сянка и незабавно да се отърват от нея, те до последния момент се колебаели дали да ни посветят в едно крайно озадачаващо приключение, за което нашите скептични съзнания не са подготвени. Съобщението за смъртта на Жозеф Бюке обаче грубо им напомнило, че всеки път, когато не се подчинявали на волята на *Фантома*, се случвало нещо странно или зловещо, което бързо ги подсеждало за тяхната пълна зависимост.

По време на тези неочаквани обяснения, произнесени със сериозен и поверителен тон, аз наблюдавах Ришар. През студентските си години той се славеше като голям шегаджия, в смисъл че познаваше всичките хиляда и един начини да направиш човека за смях и портиерите от булевард „Сен Мишел“ бяха вдигнали ръце от него. Така че той се наслаждаваше от все сърце на поредния номер и жадно поглъщаше всяка дума, въпреки че шегата изглеждаше попресолена поради злокобната смърт на Бюке. Тъжно поклащаше глава, докато другите говореха, с плачевното изражение на човек, който горчиво съжaliaва за цялата тази история. Нищо друго не ми оставаше, освен да

сторя същото. Въпреки всички положени усилия накрая не издържахме и прихнахме в лицето на Дьобиен и Полини, които, виждайки, че от състояние на пълна мъка внезапно преминаваме в нахално веселие, решиха, че сме откачили.

Веселбата продължи малко повече от необходимото, затова Ришар попита, ни лук ял, ни лук мирисал: „Какво иска от вас в края на краищата този Фантом?“

Господин Полини се запъти към бюрото си, откъдето извади едно копие от поемните условия.

Поемните условия започваха с думите: „Управата на Операта се задължава да осигурява на представленията на Националната музикална академия цялото великолепие, което подобава на най-голямата лирична сцена на Франция“ и завършваха с член 98, който гласеше: „Настоящото право може да бъде отнето:

1) Ако директорът наруши разпорежданията, формулирани в настоящите поемни условия.“

Следваха разпорежданията.

Това копие, както ни каза господин Моншармен, било написано с черно мастило и било идентично с другото, което притежавахме ние. Обаче копието от поемните условия, което ни предостави господин Полини, съдържаше в края една алинея, изписана с червено мастило, със странен и объркан почерк, надраскана сякаш с клечка кибрит от дете, което все още се учи да пише. И тази алинея, странно продължение на член 98, гласеше дословно следното:

5) Ако директорът просрочи с повече от петнайсет дни изплащането на месечната заплата на Фантома на Операта, възлизаща до ново разпореждане на 20000 франка или 240000 франка годишно.

С треперещ пръст господин Полини ни посочи тази последна клауза, която ние в никакъв случай не очаквахме.

— Това ли е всичко? Фантома не желае ли нищо друго? — най-хладнокръвно попита Ришар.

— Напротив — разлисти отново Полини поемните условия и зачете:

Член 63. Голямата ложа N1 вдясно от авансцената да бъде запазена за държавния глава.

Ложа N20 на партера, всеки понеделник, и ложа N30 на първи балкон, всяка сряда и петък, да бъдат на разположение на министъра.

Ложа N27 на втори балкон да бъде запазена всеки ден за областните управители и полицейските началници на департамента на Сена.

И пак, в края на този член, господин Полини ни показва един ред с червено мастило, добавен впоследствие.

Ложа N5 на първи балкон да бъде предоставена за всички представления на Фантома на Операта.

След като ни бе нанесен последният удар, не ни оставаше друго, освен да станем и да стиснем горещо ръцете на нашите предшественици и да ги поздравим за очарователната шега, която бяха измислили и която доказваше, че старото френско чувство за хумор е живо. Ришар дори сметна за необходимо да добави, че сега разбира кое е наложило господата Дьобиен и Полини да напуснат управлението на Националната музикална академия. Не било възможно да се работи повече с такъв взискателен призрак.

— То се знае — продължи, без да мигне господин Полини, — двеста и четирийсет хиляди франка не се намират на пътя. Пресметнахте ли освен това какви загуби понасяме, като не даваме под наем ложа номер пет и я пазим за Фантома? Да не би да работим, за да издържаме призраци! Предпочитаме да се махнем!

— Да — повтори господин Дьобиен, — предпочитаме да се махнем! Да се махаме! — той стана.

— Но струва ми се — заяви Ришар, — че сте прекалено добри към него. Ако аз имах такъв нахален Фантом, веднага щях да наредя да го арестуват...

— Къде? Как? — развикаха се те в един глас. — Никога не сме го виждали!

— А когато е в ложата си?

— *Никога не сме го виждали в ложата.*

— Тогава, дайте я под наем!

— Да дадем ложата на Фантома под наем! Е, господа, вие опитайте!

След тези думи и четиримата излязохме от директорския кабинет. Двамата с Ришар никога не се бяхме смели толкова.

IV

ЛОЖА НОМЕР ПЕТ

Арман Моншармен е написал такива обширни спомени, че що се отнася до продължителния период от неговото споделено управление, човек с право се пита дали изобщо е намирал време за проблемите на Операта. Господин Моншармен не различаваше нито една музикална нота, но бе на ти с министъра на образованието и на изящните изкуства, занимавал се бе известно време с журналистика и се радваше на значително благосъстояние. С една дума, очарователен мъж, съвсем нелишен от интелект, имайки предвид, че веднъж решил да се посвети на Операта, той бе съумял да се спре на най-сполучливия съдиректор, а именно господин Фирмен Ришар.

Фирмен Ришар бе изтъкнат музикант и благовъзпитан мъж. Ето как го описва списание „Театрален преглед“ в периода, когато поемаше ръководството на Операта:

Господин Фирмен Ришар е на около петдесет години, здравеняк на вид, но без излишен килограм. Представителен, с изтънчени обноси, червендалест, с гъсти, късо подстригани, коси и брада. Има нещо тъжно в израза на лицето му, но го смекчава честен и пряк поглед в съчетание с очарователна усмивка. Господин Фирмен Ришар е много талантлив музикант, изкусен хармонист и вещ контрапунктист. Публикувал е камерна музика, оценена от познавачите, музикални произведения за пиано, оригинални сонати и фуги, сборник с мелодии. Никой не е в състояние да оцени като него ненадминатия гений на Вебер. Накрая, що се отнася до Вагнер, господин Ришар не е далеч от мисълта да твърди, че той е първият във Франция, а може би и единственият, който го е разбрал.

Тук спирам да цитирам, но и от това става ясно, че щом господин Фирмен Ришар обичаше почти всякаква музика и всички композитори, то задължение на музикантите бе да обичат господин Фирмен Ришар. Да обобщим краткото описание с думите, че господин Ришар притежаваше, направо казано, крайно проклет характер.

Първите дни, прекарани от двамата съдружници в Операта, бяха изцяло запълнени от доволството, че са господари на една тъй значителна институция. Те сигурно бяха забравили любопитното и странно приключение с Фантома, когато се случи едно произшествие, което им доказва, че ако това е шега, то тя не е приключила.

Онази сутрин господин Ришар пристигна в единайсет часа в кабинета си. Секретарят, господин Реми, му показва пет-шест неразпечатани писма с грифа „лично“. Едно от тях веднага привлече вниманието му не само защото пликът бе надписан с червено мастило, но и защото остана с впечатлението, че вече е виждал този почерк. Той не се чуди дълго: това бяха драскулките с червено мастило, които така странно бяха допълнили поемните условия. Отвори писмото и прочете:

Драги директоре, простете ми, че Ви безпокоя в такъв напрегнат момент, когато решавате съдбата на най-добрите изпълнители на Операта, подновявате важни договори и сключвате нови; Вие правите това с такъв замах, с такава вещина, с такова познаване на публиката и нейните вкусове, че Вашите действия за малко да изумят дори гърмян заек като мен. В течение съм на това, което сторихте с Карлота, Сорели, малката Жам и някои други, в които прозряхте прекрасни качества, талант или гений. (Много добре знаете за кого става дума; не за Карлота, естествено, която пее като каруцар и е трябвало да си седи в „Амбасадьор“ или в кафене „Жакен“; не и за Сорели, която жъне успехи най-вече зад кулисите, нито пък за малката Жам, защото танцува като слон в стъкларски магазин. Със сигурност не става дума и за Кристин Даае, чийто талант е очебиен, но която вие ревниво не допускате до нищо значимо.) С една дума, свободен сте да

ръководите Вашата институция както намерите за добре, нали? Все пак бих желал да се възползвам от това, че още не сте посочили вратата на Кристин Даае, за да я чуя тази вечер в ролята на Зибел, тъй като тази на Маргарита, след главозамайващия ѝ успех миналата вечер, ѝ е забранена. Затова ще Ви помоля да не разполагате с ложата ми нито тази, нито следващите вечери, понеже ще Ви призная в края на писмото си колко неприятно бях изненадан тези дни на касата за билети, когато разбрах, че ложата ми е била продадена по Ваше нареждане.

Аз не възроптах — първо, защото съм враг на скандалите и второ, защото предположих, че господата Дьобиен и Полини, които винаги са били много мили с мен, са пропуснали преди напускането си да Ви предупредят относно моите малко странни привички. И тъй, току-що получих от господата Дьобиен и Полини отговор на молбата ми за обяснение, от който личи, че Вие сте в течение на моите поемни условия и следователно ми се подигравате по най-оскърбителен начин. Ако желаете да живеем в мир, не ми отнемайте ложата! С надеждата, че ще обърнете внимание на тези кратки бележки, оставам Ваш, скъпи директоре.

Подпис: Ф. на Операта.

Към писмото бе прикрепена една изрезка от рубриката „Писма“ на „Театрален преглед“, където пишеше следното:

Ф. на О., Р. и М. се държат непростимо. Предупредихме ги и им предоставихме вашите поемни условия. Поздрави!

Господин Фирмен Ришар тъкмо привършваше четенето, когато вратата се отвори и в кабинета му влезе господин Арман Моншармен с писмо в ръка, съвсем същото като това, което бе получил неговият колега. Те се спогледаха и избухнаха в смях.

— Шегата продължава — отбеляза господин Ришар, — но никак не е смешна!

— Какво ли значи това? — учуди се господин Моншармен. — Да не би да си мислят, че щом са били директори на Операта, ние ще им отстъпим една лежа за вечни времена?

Защото и двамата нито за миг не се усъмниха, че двойното послание е плод на сътрудничеството на техните двама предшественици — шегобийци.

— Не съм в настроение да се оставя да ми се подиграват повече — заяви господин Фирмен Ришар.

— Шегата е безобидна — изтъкна Арман Моншармен. — Всъщност какво искат? Лежа за тази вечер?

— И господин Фирмен Ришар нареди на секретаря си да изпрати покани за лежа N5 на първия балкон на господата Дьобиен и Полини, ако вече не е заета.

Не беше. Поканите бяха изпратени незабавно. Господин Дьобиен живееше на ъгъла на улица „Скриб“ и булеварда на Капуцините, а господин Полини — на улица „Обер“. Двете писма на Ф. на Операта бяха пуснати от пощенската станция на булеварда на Капуцините. Моншармен забеляза това, като разгледа внимателно пликовете.

— Виждаш ли! — успокои се Ришар. Свиха рамене и съжалиха, че мъже на зряла възраст все още се забавляват с такива детински игри.

— Все пак можеха да се държат по-любезно! — обърна внимание Моншармен. — Видя ли на какво ни правят заради Карлота, Сорели и малката Жам?

— Виж какво, драги, тези хора са се поболели от завист. Като си помисля само докъде са стигнали — да платят съобщение в „Театрален преглед“! Няма ли си друга работа?

— Впрочем — добави Моншармен — изглежда, че малката Кристин Даае доста ги вълнува.

— Знаеш не по-зле от мен, че тя се слави като скромно момиче.

— Човек лесно може да загуби доброто си име — не се предаваше Моншармен. — Вземи мен например. Славя се като познавач на музиката, а не мога да различа ключ сол от ключ фа.

— Никога не си се славил като такъв — успокои го Ришар.

След тези думи Фирмен Ришар нареди на разсилния да покани артистите, които от два часа се разхождаха из големия коридор на администрацията в очакване да се отвори директорската врата, зад която ги очакваха слава и пари... или уволнение.

Целият ден премина в разправии, преговори, подписвания или прекъсвания на договори; затова, моля ви, повярвайте ми, че онази вечер, вечерта на дваисет и пети януари, двамата директори, изморени след бурен ден, прекаран в ядове, интриги, ходатайства, заплахи, признания в любов и омраза, си легнаха рано, без дори да полюбопитстват и да хвърлят един поглед на лежа N5, за да разберат как господата Дьобиен и Полини намират спектакъла. Операта не бе спирала да работи след напускането на старата управа. Господин Ришар извършваше необходимите промени, без да прекъсва програмата.

На следващата сутрин господата Ришар и Моншармен получиха със сутрешната поща две писма. Първото бе благодарствено от Фантома и гласеше:

Драги директоре,

Благодаря. Чудесна вечер. Даае — прелестна. Обърнете внимание на хора. Карлота — блестящ, но изтърган инструмент. Скоро ще ви пиша за 240000 франка, всъщност точно 233424 франка и 70 сантима, тъй като получих от господата Дьобиен и Полини 6575 франка и 30 сантима, полагащи ми се за първите десет дни от тази година — мандатът им изтича на десети вечерта.

Покорен слуга.

Второто писмо бе от Дьобиен и Полини:

Господа,

Благодарим за оказаното ни внимание, но не е трудно да разберете, че въпреки перспективата да чуем още един път „Фауст“, така приятна за бивши директори на Операта, не бихме могли да забравим, че нямаме никакво право да

използваме ложата, тъй като тя принадлежи изцяло на този, за когото имахме честта да ви уведомим. С пожеланието да се запознаете още веднъж с поемните условия, член 63, параграф последен, оставаме завинаги ваши и т.н.

— Тези хора започват да ми досаждат! — ядоса се Фирмен Ришар и скъса писмото на Дъобиен и Полини. Същата вечер лежа N5 бе продадена. На другия ден, с пристигането си в кабинета, господата Ришар и Моншармен намериха рапорт от инспектора, отнасящ се до събитията от предната вечер в лежа N5. Ето най-важният пасаж:

Бях принуден, пишеше инспекторът, да повикам тази вечер (той бе написал рапорта си предната нощ) общински пазач, за да опразни на два пъти, в началото и в средата на второ действие, лежа N5. Нейните обитатели, пристигнали в началото на второ действие, предизвикаха скандал със своите смехове и глупави подмятания. От всички страни се чуваха шъткания и залата започна да се възмущава. Тогава ме извика разпоредителката. Влязох в ложата и направих необходимите забележки. Тези хора, изглежда, не бяха на себе си, та ми наговориха какви ли не безсмислици. Предупредих ги, че ако това се повтори, ще бъда принуден да опразня ложата. Едва излязъл оттам, чух отново техните смехове и протестите от залата. Върнах се, придружен от общинския пазач, който ги накара да напуснат. Те протестираха, продължавайки да се смеят, и заявиха, че няма да си тръгнат, докато не им бъдат върнати парите. Накрая се усмириха и аз ги пуснах в ложата; в същия миг смеховете се възобновиха и този път окончателно ги изгоних.

— Повикайте инспектора — нареди Ришар на секретаря си, който пръв се бе запознал с рапорта и бе правил бележки със син молив.

Господин Реми, секретарят — двайсет и четири годишен, с тънки мустачки, елегантен, изискан, безупречно облечен (по онова време рединготът бе задължителен през деня), интелигентен, срамежлив пред началника си. Годишната му заплата бе две хиляди и четиристотин франка, а задълженията му бяха да преглежда вестниците, да отговаря на писмата, да разпределя ложите и безплатните билети, да урежда срещите, да разговаря с желаещите да бъдат приети, да навещава болните артисти, да осигурява дубльори, да общува с обслужващия персонал, но преди всичко да служи като надежден страж на директорския кабинет. Той обаче можеше всеки момент най-безцеремонно да бъде изхвърлен, защото не бе на длъжност в администрацията. Господин Реми вече бе наредил да повикат инспектора и го вкара в кабинета.

— Разкажете ни какво се случи — рязко се обърна Ришар към смутения инспектор.

Последният измънка нещо и се позова на рапорта си.

— В крайна сметка защо се смееха тези хора? — попита Моншармен.

— Господин директоре, изглежда, бяха вечеряли добре и имаха настроение за шеги, а не за хубава музика. Още с пристигането си, едва влезли в ложата, те веднага излезли оттам и извикали разпоредителката, която ги попитала какво се е случило. Те й казали: „Погледнете в ложата, там няма никой, нали?“ „Не“, отговорила разпоредителката. „Да, но когато влязохме, чухме някакъв глас. Значи *вътре има някой*.“

Господин Моншармен погледна с усмивка господин Ришар, но господин Ришар изобщо не се усмихваше. Той бе опитен шегаджия и разпозна веднага в наивния разказ на инспектора всички признаци на една лоша шега, която отначало забавлява, но накрая вбесява потърпевшите.

За да се хареса на Моншармен, който се усмихваше, инспекторът се почувства задължен да се усмихне и той. Нещастна усмивка! Погледът на Ришар срази служителя.

— В крайна сметка — изръмжа страшният господин Ришар — имаше ли някой в ложата?

— Никой, господин директоре! Никой! Нито в ложата отдясно, нито в ложата отляво — никой, кълна ви се! Залагам главата си!

Просто една шега.

— А какво каза разпоредителката?

— А, на нея ѝ е лесно да разправя, че това бил Фантома на Операта!

И се изхили, но разбра, че пак не е трябвало, понеже щом произнесе последните думи, физиономията на господин Ришар от мрачна стана свирепа.

— Да ми намерят разпоредителката! — изкомандва той. — Незабавно! И да ги уволнят всичките!

Инспекторът се опита да протестира, но господин Ришар му запуши устата със страшния вик: „Млък!“ След което наруши заповедта си, като го принуди да отговори на въпрос:

— Какво представлява *Фантома на Операта*! — попита намръщено инспекторът вече не бе в състояние да произнесе и една дума. С отчаяни знаци се опита да покаже, че нищо не знае.

— Вие виждали ли сте този Фантом?

С енергично поклащане на главата инспекторът отрече да го е виждал някога.

— Толкова по-зле! — с леден тон заяви господин Ришар.

Нещастният човек ококори очи и се осмели да попита защо господин директорът бе произнесъл това зловещо: „Толкова по-зле!“

— Защото ще им видя сметката на всички, които твърдят, че не са го виждали! — обясни директорът. — Щом е навсякъде, не е възможно никой да не го е виждал. И искам да ми го доведат тук!

V

ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА „ЛОЖА НОМЕР ПЕТ“

След тези думи господин Ришар се зае да обсъжда различни въпроси с току-що влезлия административен директор, без да обръща повече внимание на инспектора. Последният реши, че може да си тръгне, и съвсем тихичко, заднишком, отстъпи към вратата, когато господин Ришар забеляза маневрата и го прикова на място с гръмкото: „Стойте тук!“

Господин Реми се бе погрижил да повикат разпоредителката, която работеше като портиерка на улица „Прованс“, на две крачки от Операта. Малко след това тя влезе в кабинета.

— Как се казвате?

— Госпожа Жири. Вие ме познавате, господин директоре — аз съм майка на малката Жири, малката Мег, де!

Всичко това бе съобщено с тържествен тон, който впечатли за кратко време господин Ришар. Той огледа госпожа Жири (избелял шал, износени обувки, стара тафтена рокля, мръсносива шапка). От държането на господин директора бе видно, че той изобщо не познава или не си спомня да е познавал някога госпожа Жири или малката Жири или дори малката Мег. Но известната разпоредителка бе със самочувствието, че всичко живо я познава (мисля дори, че от нейното име произлиза добре известната в задкулиския жаргон на Операта дума „жири“, която е синоним на клюкарство и врели-некипели).

— Не си спомням — заяви най-накрая господин директорът. — Но, госпожо Жири, бих желал все пак да разбера какво толкова се е случило снощи, та сте били принудени с господин инспектора да се обърнете за помощ към общинския пазач.

— Аз и без друго мислех да дойда и да поговоря с вас, господин директоре, с едничката цел да не ви постигнат същите неприятности като господата Дьобиен и Полини. Отначало и те не искаха да ме послушат...

— Не ви питам за това. Искам да знам какво се е случило снощи!

Госпожа Жири се изчерви от негодувание. Никой не се бе осмелявал досега да ѝ говори с такъв тон. Тя се изправи, сякаш искаше да си тръгне, подбра дори полите си и гордо тръсна перата на мръсносивата шапка, ала размисли, седна отново и изрече високомерно:

— Случи се това, че пак ядосахме Фантома!

Тъй като господин Ришар щеше да избухне, господин Моншармен побърза да се намеси и взе разпита в свои ръце. Така той научи, че според госпожа Жири било съвсем естеството да се чуе глас, който да твърди, че в ложата имало някой, когато в нея няма никой. Тя си обясняваше това чудо, което не бе ново за нея, единствено с намесата на Фантома, когото никой не вижда, но всеки може да чуе. Тя често го чувала, а на нея можело да се вярва, защото никога не лъжела. Можели да питат господата Дьобиен и Полини и всички, които я познавали, също и господин Изидор Саак, на когото Фантома бил счупил крака.

— Как? — прекъсна я Моншармен. — Фантома е счупил крака на горкия Изидор Саак?

Госпожа Жири отвори широко очи, в които се четеше съжалението, изпитвано от нея към такава доза невежество. Накрая се съгласи да просвети двете наивни душици. Това се случило по времето на господата Дьобиен и Полини, пак в ложа N5 и точно на представление на „Фауст“.

Госпожа Жири си прочисти гърлото, сякаш се канеше да изпълни цялата партитура на Гуно.

— Ето какво се случи, господине. На първия ред онази вечер седяха господин Маниера и неговата госпожа, бижутери от улица „Могадор“, а зад госпожа Маниера — техният близък приятел господин Изидор Саак. Мефистофел пееше (*госпожа Жири пее*): „Защо се правите на заспала?“ и тогава господин Маниера чул някакъв глас да му шепне на дясното ухо (жена му седеше от лявата му страна): „Жули съвсем не се прави на заспала!“ (Госпожата се казваше именно Жули.) Господин Маниера се извърнал да види кой му говори. Никой! Разтъркал си ухото и си рекъл: „Сънувам ли?“ А Мефистофел... Но може би отегчих господа директорите?

— Не! Не! Продължавайте...

— Господа директорите са много любезни — (*Госпожа Жири прави гримаса*). — Та значи, Мефистофел продължава да пее (*госпожа Жири пее*): „Катрин, аз ви обожавам... защо отказвате... на влюбения... една целувка сладка“ и отново господин Маниера чул откъм дясното си ухо същия глас: „Жули едва ли би отказала една целувка на Изидор.“ Тогава пак се обърнал, но този път към госпожата, и какво да види? Изидор бил уловил ръката ѝ и страстно я целувал над ръкавицата... Ето така, любезни ми господа. (*Госпожа Жири покрива с целувки голата част на ръката си над копринената ръкавица*.) Представете си само какво стана по-нататък! Прас! Тряс! Господин Маниера, който е висок и силен като господин Ришар, се нахвърли върху Изидор Саак, който е мършав като господин Моншармен, ще ме извините за сравнението. Истински скандал. От залата се развикаха: „Спрете! Спрете! Той ще го убие!“ Накрая господин Изидор Саак успя да се отскубне.

— Е, значи Фантома не му е счупил крака? — попита господин Моншармен, малко засегнат от това, че физиката му е направила не дотам внушително впечатление на госпожа Жири.

— Счупи му го, господине — високомерно настоя госпожа Жири. — Направо му го счупи на централното стълбище, защото много бързо е слизал, господине!

— Фантома ли ви разказа какво е пошушнал на ухото на господин Маниера? — продължи най-сериозно разпита си следователят Моншармен, убеден, че е много духовит.

— Не той, а самият господин Маниера, господине. Та...

— Но нали вие лично сте разговаряли с Фантома, скъпа госпожо?

— Както сега разговарям с вас, драги господине.

— Добре, а когато си говорите, той какво ви казва?

— Казва ми да му донеса едно малко столче!

При тези тържествено произнесени думи лицето на госпожа Жири стана като от жълт мрамор с червени жилки, досущ като този на колоните, дето подпират централното стълбище.

Този път и Ришар се смя заедно с Моншармен и секретаря Реми; но веднъж опарил се, инспекторът вече не се смееше. Той се питаше, облегнат на стената и трескаво прехвърлящ ключовете в джоба си, как ли ще свърши тази история. И колкото по-надменен ставаше тонът на

госпожа Жири, толкова повече той се страхуваше да не се ядоса пак господин директорът. Сега пък сред всеобщия смях госпожа Жири се осмели да стане заплашителна!

— Вместо да се подигравате на Фантома — възмутено извика тя, — по-добре направете като господин Полипи, който лично се убеди.

— В какво се убеди? — продължи Моншармен, който никога не се беше забавлявал така.

— Че Фантома съществува! Щом аз ви казвам... Ето! Спомням си, сякаш беше вчера. Тогава даваха „Еврейката“. Господин Полини пожела да остане сам в ложата на Фантома по време на представлението. Госпожа Крос пожъна неவிждан успех. Тя току-що бе изпяла арията от второ действие (*госпожа Жири пее полугласно*):

*С тоз, когото аз обичам,
искам да живея и умра,
И самата смърт дори,
не би ни нивга разделила.*

— Добре! Добре! Знам я — отбеляза господин Моншармен с усмивка, но госпожа Жири продължи неумолимо, клатейки в такт перото на мръсносивата си шапка:

*Да тръгваме! И на земята, и горе в небесата.
Еднаква участ ни очаква занаяпред*

— Да! Да! Знаем я! — отново изгуби търпение Ришар. — После, какво стана после?

— Ами точно тогава Леополд се провиква: „Да бягаме!“, а Елеазар ги спира и им вика: „Накъде бягате?“ И в този миг господин Полини, когото наблюдавах от една съседна празна лежа, внезапно се изправи и тръгна вдървен като статуя, та едва успях да го попитам като Елеазар: „Къде отивате?“ Той обаче не ми отговори и беше по-блед от мъртвец! Гледах го как слиза по стълбата, само че той не си счупи

крака... Вървеше като насън, ама лош сън, едва налучкваше пътя, макар че му плащат, за да познава Операта!

Госпожа Жири млъкна, за да прецени ефекта, който бе произвела върху присъстващите. Случката с Полини накара Моншармен да поклати глава.

— Всичко това обаче не ми изяснява при какви обстоятелства и по какъв начин Фантома ви е поискал малко столче? — настоя той.

— Ами, след онази вечер... след същата онази вечер го оставиха на мира... повече не се опитаха да му отнемат ложата. Господата Дъобиен и Полини се разпоредиха да му я предоставят за всички представления. И оттогава щом влезе, ми иска столчето...

— Хайде де! Фантом да иска столче? Да не би да е жена? — поинтересува се Моншармен.

— Не, Фантома е мъж.

— Как разбрахте?

— Има мъжки глас! Ето обикновено какво става, когато идва в Операта, най-често към средата на първо действие: почуква три пъти на вратата на пета лежа. Първия път, когато чух тези почуквания, след като отлично знаех, че в ложата няма никой, страшно се озадачих! Отварям вратата, оглеждам се, ослушвам се: никой! После изведнъж, не щеш ли, чувам един глас: „Госпожо Жул (това е името на покойния ми съпруг), ще ми дадете ли едно малко столче?“ С ваше позволение, господин директоре, станах червена като цвекло. Но гласът продължи: „Не се бойте, госпожо Жул, аз съм, Фантома на Операта.“ Погледнах натам, откъдето идваше гласът, който впрочем беше тъй кротък, че вече почти не се плаших. Гласът, господин директоре, седна върху първия стол, на първия ред вдясно. Само дето не се виждаше никой, но бих се заклела, че някой седеше там и говореше, Бога ми.

— Ложата вдясно, от лежа номер пет беше ли заета? — попита Моншармен.

— Не, лежа номер седем, както и лежа номер три отляво, бяха още празни. Представлението току-що беше започнало.

— И вие какво направихте?

— Какво мога да направя? Донесох столчето. То, разбира се, не беше за него, а за госпожата. Само че нея никога не съм я чувала, нито виждала.

Само това липсваше! Сега пък Фантома имал и жена! Погледите на Моншармен и Ришар се прехвърлиха от госпожа Жири към инспектора, който размахваше ръце зад гърба на разпоредителката, за да привлече вниманието на началниците си. Той отчаяно въртеше показалец в слепоочието си, с което се мъчеше да покаже на директорите, че госпожа Жири не е с всичкия си, само че тази пантомима окончателно убеди господин Ришар, че трябва да се раздели с инспектора, задето държи на работа при себе си една откачена. А женицата продължи, отдадена изцяло на Фантома. Сега пък хвалеше щедростта му.

— След края на представлението винаги ми дава една монета от четирийсет или сто су, понякога дори от десет франка, ако няколко дни не е идвал. Само че, откакто пак почнаха да го тормозят, не ми дава нищо...

— Простете, скъпа госпожо — (перото на мръсносивата шапка се поклаща с възмущение пред упоритото фамилиарничене), — но по какъв начин ви ги дава тези четирийсет су? — продължи разследването Моншармен, любопитен по рождение.

— Ами оставя ги върху масичката в ложата. Намирам ги там заедно с програмата, която винаги му нося. Понякога откривам дори цветя в ложата му, някоя роза, изпаднала от корсажа на неговата госпожа... Понякога явно идва с дама, иначе нямаше да забравят веднъж ветрило.

— Охо! Фантома е забравил ветрило? И какво направихте с него?

— Ами, върнах му го следващия път.

Изведнъж се чу гласът на инспектора:

— Не сте спазили правилника, госпожо Жири, глобявам ви.

— Млъкнете, глупак! — (*Басовият глас принадлежеше на господин Фирмен Ришар.*) — Значи им върнахте ветрилото. И после?

— После си го прибраха, господин директоре. В края на представлението го нямаше, а за благодарност бяха оставили на неговото място кутия английски бонбони, които толкова обичам. Много е внимателен Фантома...

— Добре, госпожо Жири. Свободна сте.

След като госпожа Жири почтително и с достойнство е сбогува с двамата директори, те заявиха на инспектора, че са решили да се лишат от услугите на старата луда. Уволниха и инспектора.

Останали сами, те си размениха една мисъл, осенила едновременно и двамата — да се разходят до ложка N5.

Скоро ще ги последваме и ние.

VI

ВЪЛШЕБНАТА ЦИГУЛКА

Кристин Даае стана жертва на интриги, върху които ще се върнем по-късно, и затова не пожъна веднага с постъпването си в Операта успеха, споходил я на онзи знаменит галаконцерт. След това тя бе имала възможност да пее пред избрано общество, у херцогиня дьо Зюрих, където изпълни най-хубавите арии от своя репертоар. Ето как се изказва за нея един от почетните гости, известният критик Х. У.:

Когато я слуша човек в „Хамлет“, се пита дали пък Шекспир не е дошъл специално от Елисейските полета, за да я накара да изпълни своята Офелия. Вярно е, че когато тя си слага звездната диадема на повелителката на нощта, Моцарт, на свой ред, напуска вечната обител, за да я чуе. Не, всъщност той няма защо да се притеснява. Високият и силен глас на очарователната изпълнителка на неговата „Вълшебна флейта“ ще го стигне в небесата.

Но след вечерта у херцогиня дьо Зюрих Кристин спря да пее в обществото. Тя започна да отклонява всяка покана, всяко посещение. Без дори да се постарее да измисли благовиден предлог, отказа да присъства на благотворителен празник, след като бе потвърдила участието си. Поведението ѝ бе на човек, който вече не е господар на съдбата си. Сякаш се страхуваше от нов триумф.

Тя научи, че за да направи удоволствие на брат си, граф дьо Шани бе предприел активни постъпки в нейна полза пред господин Ришар. Кристин тогава му писа, за да му благодари, и го помоли да не споменава повече името ѝ пред директорите. Коя бе причината за това странно поведение? Едни твърдяха, че се дължало на неизмерима гордост, други търсеха обяснение за постъпките ѝ в божествена

скромност. Но когато си се отдал на театъра, не можеш да си толкова скромнен. Всъщност не знам дали просто не трябва да го нарека с думата страх. Да, мисля, че Кристин Даае се страхуваше от това, което се случи, и съм убеден, че тя бе точно толкова изненадана, колкото и всички останали. Изненадана? Хайде де! След като прочетох едно нейно писмо от онова време (от колекцията на Персиеца), не бих казал, че е била изненадана или дори изплашена от своя успех. Тя е била ужасена. Да, ужасена! „Не мога да се позная, когато пея“, пише тя. Горкото невинно дете!

Тя не излизаше никъде и виконт дьо Шани напразно се мъчеше да я срещне. Той ѝ писа с молба да му позволи да я посети и отчаяно чакаше отговор, докато една сутрин тя му изпрати следната бележка:

Господине, не съм забравила малкото момченце, което извади шала ми от морето. Пиша Ви това в деня, когато заминавам за Перос, водена от свещен дълг. Утре е годишнина от смъртта на скъпия ми татко, когото Вие познавахте и който толкова Ви обичаше. Погребан е там заедно с цигулката си, в гробището до малката църквица, край лозето, където като деца толкова сме играли, досами пътя, на който, вече пораснали, си казахме последно сбогом.

Когато получи писмото на Кристин Даае, виконт дьо Шани се втурна да провери разписанието на влаковете, облече се набързо, надраска няколко реда, които камериерът щеше да занесе на брат му, и се метна в каляската, която твърде късно го остави на перона на гара Монпарнас. Така той не можа да вземе сутрешния влак, на който разчиташе.

Раул прекара деня в мрачно настроение и доби вкус към живота едва когато се настани във вагона на нощния влак. През цялото пътуване препрочиташе писмото на Кристин, вдъхваше аромата на неговия парфюм. То възкреси нежните спомени от детските му години. Прекара цялата отвратителна нощ във влака в трескави мечти, които имаха за начало и край Кристин Даае. Едва се развиделяваше, когато пристигна в Ланион. Веднага изтича да хване дилижанса за Перос-

Гирек. Беше единствен пътник. Разпита кочияша и научи, че предната вечер млада жена с вид на парижанка пристигнала в Перос и отседнала в странноприемницата „Залязващото слънце“. Не би могла да бъде друга, освен Кристин. Пристигнала сама. Дълбока въздишка се изтръгна от гърдите на Раул Щеше спокойно да си поговори насаме с Кристин. Обичаше я до полуда. Това голямо момче бе обиколило света, но бе останало чисто като девича сълза.

А докато пътуваше, си мислеше за съдбата на младата шведска певица. Много от подробностите са все още непознати за читателите.

Имало едно време малко селище в околностите на Упсала. Там живеел един селянин със семейството си. През седмицата обработвал земята, а в неделя пеел в църквата. Този селянин имал малко момиченце, което той научил да разгадава музикалната азбука много преди детето да започне да чете. Татко Даае бил, може би без дори да подозира това, голям музикант. Той свирел на цигулка и бил признат за най-добрия цигулар в цяла Скандинавия. Славата му се разнасяла из околностите и всички го канели да свири по сватби и на празненства. Жената на Даае била саката и починала, когато Кристин навършила едва пет години. Бащата, който обичал единствено дъщеря си и музиката, веднага продал късчето земя и тръгнал да дири слава в Упсала. Намерил само нищета. Тогава се върнал на село и тръгнал от панаир на панаир, скрибуцайки скандинавски мелодии, докато детето му, с което не се разделял, го слушало в захлас или пеело под негов акомпанимент. Един ден, на панаира в Лимби, ги чул професор Валериус и ги отвел в Гьотеборг. Той твърдял, че бащата е най-умелият цигулар в света, а дъщерята има данни за голяма актриса. Заели се с обучението и подготовката на Кристин. Тя очаровала всекиго с красотата и изяществото си, с жаждата да доведе всичко до съвършенство. Напредвала бързо. Междувременно професор Валериус и съпругата му трябвало да се преместят във Франция. Те взели Кристин и татко Даае със себе си. Мама Валериус се грижела за нея като за свое дете. Ала клетият човечец започнал да чезне, обзет от носталгия по родните места. В Париж никъде не излизал. Живеел като насън, поддържан единствено от своята цигулка. Той се заключвал в стаята си заедно с Кристин и по цели часове тихо, тихо свирел на цигулка и пеел. Понякога мама Валериус заставала зад вратата,

слушала, въздишала дълбоко, избърсвала една сълза и се отдалечавала на пръсти. И тя страдала по скандинавското небе.

Татко Даае се оживявал само през лятото, когато цялото семейство се отправяло на почивка в Перос-Гирек, едно кътче в Бретан, може да се каже почти непознато за парижани в онези времена. Той много харесвал там морето, намирал, че има същия цвят като у дома и често, седнал на плажа, му свирел най-жалните си мелодии. Той така страстно молил мама Валериус, че тя най-сетне се съгласила на една нова прищявка на стария цигулар.

По време на селските празници той тръгвал, както някога, със своята цигулка и с дъщеря си за осем дни, да свири по тържествата. Не можели да им се наслушат. За цяла година напред те заливали с прекрасни звуци и най-малките селца, спели по плевни, отказвали се от леглата в странноприемниците, притискали се в сеното един до друг, както в Швеция по времето, когато били много бедни. Твърде прилично облечени, те не вземали пари, не събирали помощи и хората около тях недоумявали защо този цигулар обикаля по пътищата с това прекрасно дете, което пеело като ангел, слязъл от небето. Следвали ги от село в село.

Един ден едно момче от града доста изморило своята гувернантка да върви подир малкото момиченце, чийто кристалночист глас го бил запленил. Те стигнали до брега на заливчето Трестрау. По онова време там имало само небе, море и златист бряг. На всичкото отгоре толкова силно духало, че вятърът отнесъл шала на Кристин в морето. Тя изпищяла и протегнала ръце, но тънкият плат вече се носел по вълните. Тогава чула глас, който ѝ казал:

— Не се тревожете, госпожице, ще ви извадя шала от морето.

И видяла едно момче да тича въпреки възмутените викове на строга жена, цялата в черно. То влязло в морето, както било облечено, и ѝ донесло шала. И момченцето, и шалът били в плачевно състояние. Жената в черно не спирала да гълчи, но Кристин се смеела от сърце, после целунала момчето.

Това бил виконт Раул дьо Шани.

По онова време той живееше с леля си в Ланион. Двамата с Кристин се срещаха почти всеки ден през лятото и играеха заедно.

По молба на лелята, чрез посредничеството на професор Валериус, добрякът Даае се съгласи да дава уроци по цигулка на

младия виконт. И така, Раул започна да харесва същите мелодии, които били омагьосали детството на Кристин.

Техните мечтателни и спокойни души си приличаха. Много обичаха да слушат разни истории, стари бретонски легенди и основната им игра се състоеше в това да ходят от врата на врата като просяци и да молят за някоя приказка. „Госпожо или господине, знаете ли някоя история да ни разкажете, моля ви!“ Рядко се връщаха без нищо.

Но същински празник за децата бе, когато надвечер, в настъпващата нощна тишина, след като слънцето вече се е скрило в морето, татко Даае седаше до тях на пътя и им разказваше шепнешком, сякаш се боеше да не изплаши призраците, които призоваваше, красиви северни легенди. Понякога бяха хубави, като андерсенови приказки, друг път тъжни, като стиховете на великия поет Рунеберг. Когато млъкваше, двете деца молеха: „Още!“ Една от историите започваше така: „Седял си един крал в малка лодка върху спокойни и дълбоки води, ококорили се като искрящо око наред норвежките планини.“ А една друга така:

Малката Лоте мислела за всичко и за нищо. Като лятна птичка пърхала сред златните слънчеви лъчи, с пролетен венец върху своите руси къдрици. Душата ѝ била чиста и синя като очите ѝ. Тя милвала майка си, била вярна на куклата си, грижела се за рокличката, за червените си обувки, за цигулката си, но от всичко най-много обичала, заспивайки вечер, да слуша Ангела на музиката.

Докато добрият човечец разказваше. Раул гледаше сините очи и златните коси на Кристин. А момиченцето си мислеше, че малката Лоте е била много щастлива, щом всяка вечер е слушала Ангела на музиката. Нямаше разказ, в който татко Даае да не спомене Ангела, за когото децата задаваха безброй въпроси. Татко Даае твърдеше, че всички големи музиканти или певци поне веднъж в живота си биват посещавани, от Ангела на музиката. Понякога той наднича в люлката, както се случило с малката Лоте, и затова има малки гении, които на шест години свирят на цигулка по-добре от петдесетгодишни мъже.

Друг път Ангелът идва доста по-късно, защото децата не са много послушни, не си свирят упражненията и не си учат гамите. А случва се изобщо да не идва, защото сърцето ти не е чисто, нито съвестта ти спокойна. Ангелът не се вижда, само предопределените души го чуват, когато най-малко го очакват, когато са тъжни и обезсърчени. Тогава изведнъж долавят божествени звуци, прекрасен глас, за който си спомнят цял живот. Посетените от Ангела тръпнат, но тази тръпка е непозната за останалите простосмъртни. Превъзходството им се състои в това, че щом докоснат инструмент или отворят уста да запеят, звуците засрамват с хубостта си всички останали човешки звуци. Хората не знаят, че тези избраници са били посетени от Ангела и казват за тях, че имали талант.

Малката Кристин питаше баща си дали е чувал Ангела, но татко Даае тъжно поклащаше глава. После погледът му грейваше, той поглеждаше дъщеря си и казваше:

— Но ти, детето ми, ти ще го чуеш един ден! Когато отида на небето, ще ти го изпратя, обещавам ти!

По онова време татко Даае започна да кашля.

Дойде есента и раздели Раул и Кристин.

Видяха се отново след три години, вече бяха младежи. Това се случи пак в Перос и остави у Раул чувство, което го преследваше цял живот. Професор Валериус бе умрял, но мама Валериус беше останала във Франция заедно с добрия Даае и неговата дъщеря, които все така пееха и свиреха на цигулка, въвличайки в своя свят от звуци скъпата си покровителка, а тя вече живееше единствено заради музиката. Младият мъж бе пристигнал в Перос най-случайно и едва слязъл от влака, отиде право в къщата, където някога бе живяла неговата малка приятелка. Видя първо стария Даае, който стана от стола със сълзи на очи, целуна го и му каза, че те често си спомнят за него. И наистина не минаваше и ден, без Кристин да спомене за Раул. Старецът все още говореше, когато вратата се отвори и младата девойка влезе забързано с поднос с димящ чай. Тя позна Раул и остави товара си. Стоеше нерешителна и мълчеше. Бащата ги наблюдаваше и двамата. Раул се приближи до Кристин и я целуна, а тя не се възпротиви. Зададе му няколко въпроса, внимателно изпълни своите домакински задължения, взе подноса и излезе от стаята. После избяга в градината и се усамоти

на една пейка. Изпитваше чувства, които за първи път вълнуваха младото ѝ сърце.

Раул отиде при нея и си говориха до вечерта. Бяха се променили много, не можеха да се познаят един друг.

Внимателни като дипломати, те си говореха за неща, които нямаха нищо общо със зараждащите се в тях чувства. Когато се разделиха на края на пътя, Раул каза на Кристин, докато целуваше благоприлично ръката ѝ:

„Госпожице, никога няма да ви забравя!“ И си тръгна, съжалявайки за дръзките думи, защото знаеше много добре, че Кристин Даае не може да бъде жена на виконт дьо Шани.

Що се отнася до Кристин, тя се върна при баща си и му каза: „Не намираш ли, че Раул не е толкова мил, колкото преди? Не го обичам вече!“ Помъчи се да не мисли повече за него. Това ѝ се отдаваше доста трудно, затова се нахвърли върху изкуството, което ѝ запълни всяка минута. Напредваше чудесно. Който я чуеше, предричаше, че ще стане най-блестящата певица в света. Но тогава умря баща ѝ и заедно с него тя сякаш загуби и гласа, и вдъхновението, и таланта си. Останаха ѝ малко от тези качества, колкото да влезе в Консерваторията, не повече. С нищо не изпъкваше, посещаваше занятията с безразличие, завърши с награда единствено за да достави удоволствие на мама Валериус, с която все още живееше. Първия път, когато Раул видя Кристин в Операта, той бе заплепен от красотата на младата жена и от нежните спомени, нахлули в неговата душа, но бе изненадан от безличието на нейното изпълнение. Изглеждаше равнодушна към всичко. Идваше често да я гледа. Следваше я зад кулисите. Чакаше я, скрит зад една стойка за прожектори. Помъчи се да привлече вниманието ѝ. Няколко пъти я придружи до прага на нейната гримьорна, но Кристин не го забелязваше. Впрочем тя сякаш не забелязваше никого. Бе самото безразличие. Раул страдеше, защото тя бе красива, а той срамежлив и не смееше да си признае, че я обича. После, като гръм от ясно небе, дойде успехът ѝ на галаконцерта: небесата се разтвориха и ангелски глас слезе на земята, за да възхити хората. А после, после онзи мъжки глас зад вратата: „Трябва да ме обичате!“ и никой в гримьорната...

Защо се бе засмяла, когато ѝ каза в мига, в който тя отвори очи: „Аз съм малкото момченце, което извади шала ви от морето.“ Защо не го позна? И защо му бе писала?

О! Колко е дълъг този бряг... Ето го кръстът, тук се пресичат трите пътя... Ето ги пустинните земи, замръзналите храсти, неподвижният пейзаж, белезникавото небе. Прозорците дрънчат, непоносим шум... Колко е раздрънкан този дилижанс и колко бавно напредва! Той позна колибите, именията, склоновете, дърветата по пътя... А, ето го и последният завой, след него ще се покаже морето... големият залив на Перос...

Значи е отседнала в „Залязващото слънце“. Ами, разбира се, нали няма друга странноприемница. Освен това в нея човек наистина се чувства добре. Спомни си, че едно време слушаха там интересни приказки. Как само тупа сърцето му! Какво ли ще каже, като го види?

Първия човек, когото забеляза с влизането си в старата опушена зала, бе стрина Трикар. Тя го позна. Заприказва го любезно. Попита какво го води насам. Той се изчерви. Отговори, че е бил по работа в Ланион и е решил да дойде дотук, за да ги види. Тя искаше да му поднесе обяд, но той отвърна: „По-късно.“ Сякаш чакаше нещо или някого. Вратата се отвори. Той се изправи. Не бе сгрешил: тя! Искаше да ѝ каже нещо, но се свлече отново на стола. Кристин застана пред него усмихната, без намек за изненада. Лицето ѝ бе свежо и розово като на утринно цвете. Сигурно бе задъхана от бързане. Гърдите ѝ, пленили едно невинно сърце, леко се повдигаха. Очите ѝ, с цвета на замечтаните неподвижни езера от далечните северни страни, го гледаха спокойно, защото отразяваха една чиста душа. През откrehнатата кожена дреха се виждаше тънка талия, хармонична извивка на младо, грациозно тяло. Раул и Кристин се гледаха продължително. Стрина Трикар се усмихна и дискретно се оттегли. Накрая Кристин проговори:

— Вие дойдохте и това никак не ме изненадва. Имах предчувствието, че ще ви заваря тук след службата. Някой ми го каза. Да, съобщиха ми за вашето пристигане.

— Но кой? — попита Раул и стисна ръката ѝ. Тя не я изтегли.

— Скъпият ми татко, който е мъртъв.

Настъпи тишина.

Раул пръв я наруши.

— Баща ви каза ли ви, че ви обичам, Кристин, и че не мога да живея без вас?

Младата жена се изчерви до корена на косите си и извърна очи. Гласът ѝ потрепери:

— Мен? Вие се шегувате, приятелю.

После избухна в смях, за да си придаде, както се казва, смелост.

— Не се смейте, Кристин, това е много важно.

Тя отговори сериозно:

— Не съм ви карала да идвате чак тук, за да ми говорите такива неща.

— Накарахте ме, Кристин. Много добре знаехте, че след това писмо няма да остана безразличен и веднага ще тръгна за Перос. Как се сетихте за това, а не се сетихте, че ви обичам?

— Помислих си, че ще си спомните за нашите детски игри, в които толкова често участваше и баща ми. Всъщност не знам точно какво си мислех... Може би сгреших като ви писах... Вашата внезапна поява в гримьорната ми онази вечер ме пренесе далеч в миналото и всъщност ви писа малкото момиченце, безкрайно щастливо в момент на отчаяние и самота да види до себе си приятел от детинство.

Те замълчаха. В поведението на Кристин имаше нещо неестествено според Раул, но не можеше да определи точно какво. Тя обаче не бе враждебно настроена, напротив... Печалната нежност в очите ѝ му говореше достатъчно. Но защо тази тъга? Ето може би кое трябваше да разбере младият мъж и кое започваше да го дразни.

— Когато ме видяхте в гримьорната, за първи път ли ме виждахте, Кристин?

Тя не умееше да лъже.

— Не. Често съм ви виждала в ложата на брат ви и зад сцената.

— Знаех си! — Раул яростно прехапа устни. — Тогаваше, когато ме видяхте в гримьорната и ви напомних, че аз съм извадил шала ви от морето, защо ми отговорихте, сякаш не ме познавате, и се засмяхте?

Въпросът бе зададен тъй рязко, че Кристин учудено изгледа Раул и не му отговори. Младият мъж също бе изненадан от внезапния си изблик и то в момент, когато си бе обещал да говори на Кристин нежни слова за любов и покорност. Такива думи не би произнесъл нито съпруг на жена си, нито любовник на възлюбената си, без да я обиди. Грешката му го раздразни още повече, но не намери друг изход от това смешно положение, освен да се държи още по-отвратително.

— Ето! Не ми отговаряте! — Той бе ядосан и нещастен. — Добре, аз ще отговоря вместо вас! Защото в гримьорната имаше някой, който ви смущаваше, Кристин! Някой, на когото в никакъв случай не желаехте да покажете, че друг, освен него би могъл да ви интересува!

— Ако някой ме е притеснявал, приятелю — прекъсна го Кристин с леден тон, — трябва да сте били вие, защото именно вас изгоних!

— Да! За да останете с другия!

— Какво говорите, господине? За кой друг става въпрос?

— За този, на когото казахте: „Пея единствено за вас! Тази вечер ви дадох душата си и съм мъртва!“

Кристин сграбчи ръката на Раул и я стисна с неподозирана за такова крехко същество сила.

— Вие сте подслушвали зад вратата?

— Да! Защото ви обичам... Чух всичко.

— Какво чухте? — И младата жена, странно успокоена, пусна ръката на Раул.

— Той ви каза: „Трябва да ме обичате!“

При тези думи мъртвешка бледност се разстла по лицето на Кристин, сини кръгове оградиха очите ѝ. Тя залитна и щеше да падне. Раул се притича, протегна ръце, но Кристин вече бе превъзмогнала моментната слабост.

— Кажете! Кажете още, кажете всичко, което сте чули! — настоя тя.

Раул се поколеба. Той не разбираше какво става.

— Хайде, кажете, нали виждате, че ще умра!

— Чух какво ви отговори, след като казахте, че сте му дали душата си: „Красива душа имаш, дете мое, и аз ти благодаря. Подарък, достоен за император! Ангелите плакаха тази вечер!“

Кристин протегна ръка към сърцето си и се втренчи в Раул с неописуемо възмущение. Погледът ѝ бе пронизващ и неподвижен като на безумна. Раул се ужаси. Но ето че очите ѝ се навлажниха и върху бузите от слонова кост се търкулнаха две тежки сълзи.

— Кристин!

— Раул!

Младежът искаше да я прегърне, но тя се изплъзна от ръцете му и избяга.

Докато Кристин стоеше заключена в стаята си, Раул се упрекуваше за грубостта си; но, от друга страна, ревността набираше скорост. Щом като младата жена показва такова душевно вълнение, когато разбра, че някой е научил за тайната ѝ, значи тя е много важна. Въпреки чутото Раул нито за миг не се съмняваше в чистотата на Кристин. Знаеше, че тя се ползва с много добро име и не бе чак толкова наивен, за да не разбере безизходното положение, в което се намират понякога актрисите, задължени да изслушват любовни обяснения. Тя наистина отговори, че му е дала душата си, но с положителност ставаше дума само за пеене и музика. С положителност? Тогава защо това вълнение преди малко? Господи! Колко бе нещастен Раул! Ако беше хванал мъжа, *мъжкия глас*, щеше да му поиска обяснение.

Защо избяга Кристин? Защо не слиза?

Не пожела да обядва. Бе много огорчен, изпитваше силна мъка, като виждаше как часовете му минават далеч от младата шведка. Беше се надявал да бъдат така приятни. Защо не обиколят местата, изпълнени с толкова общи спомени? И защо, щом като нямаше какво повече да прави в Перос, не си бе тръгнала веднага за Париж? Той научи, че е поръчала за другата сутрин заупокойна служба за душата на татко Даае и че бе прекарала дълги часове в молитва както в църквата, така и на гроба на стария цигулар.

Тъжен, обезсърчен, Раул тръгна за гробището до църквата. Бутна вратата, полута се самотен между могилите, като се мъчеше да разчете надписите, но разбра къде е гробът на бащата на Кристин още щом зърна ярките цветя, обсипали надгробния мрамор. Те изпълваха с благоухание целия този леден кът от бретонската зима. Чудни червени рози, цъфнали сякаш тази сутрин в снега. Малко живот за мъртвите, защото смъртта тук бе навсякъде. Тя се подаваше от земята, преситена от трупове. Стотици скелети и черепи бяха събрани накуп до стената на църквата, покрити само с тънка телена мрежа, която излагаше на показ цялата тази злокобна пирамида. Черепите, подредени като тухли, закрепени с яркобели кости, образуваха сякаш основата, върху която бяха изградени стените на църковната сакристия. Подобни костници се срещат често в старите бретонски църкви. Голямата врата на сакристията бе изрязана наскрив белите кости.

Раул се помоли за татко Даае, после, потиснат от усмивките на черепите, напусна гробището, изкачи се на хълма и седна на една скала, надвесена над морето. Вятърът злобно препускаше по равния песъчлив бряг и прогонваше срамежливата дневна светлина. Тя се предаде, избяга и се превърна в мъртвешки бледа ивица на хоризонта. Тогава вятърът стихна. Настъпи нощта. Раул бе обгърнат от ледени сенки, но не усещаше студ. Мисълта му, съпроводена от спомените, бродеше из тъжните пусти полета. Точно на това място идваха често на мръкване с малката Кристин, за да видят танца на кориганите^[1], когато изгрява луната.

Той никога не ги бе виждал, въпреки че имаше добро зрение. А Кристин, макар и малко късогледа, твърдеше, че ги е виждала нееднократно. Усмихна се на този спомен, после изведнъж се стресна. До себе си зърна силует, дошъл неизвестно как, без никакъв предупредителен шум.

— Мислите ли, че кориганите ще дойдат тази нощ? — Беше Кристин. Той искаше да ѝ каже нещо, но тя му запуши устата с облечената в ръкавица длан.

— Чуйте ме, Раул, реших да ви кажа нещо много важно! — Гласът ѝ трепереше. Той чакаше. Тя продължи, все тъй потисната. — Спомняте ли си легендата за Ангела на музиката?

— Дали си я спомням! Дори мисля, че точно тук баща ви ни я разказа за първи път.

— Пак тук той ми каза: „Когато отида на небето, детето ми, ще ти го пратя.“ Ето, Раул, баща ми е на небето, а мен ме посети Ангелът на музиката.

— Не се съмнявам — сериозно отговори младият мъж, защото си помисли, че в своите набожни мисли приятелката му смесва спомена за своя баща с блясъка на последния си успех.

Кристин като че ли се изненада от хладнокръвие, с което виконт дьо Шани прие вестта, че е била посетена от Ангела на музиката.

— Какво мислите по този въпрос, Раул?

И Кристин доближи толкова близо бледото си лице до неговото, че той очакваше тя да го целуне. Ала момичето просто искаше да прочете в мрака отговора в очите му.

— Мисля — отвърна той, — че едно човешко същество не би могло да пее, както пяхте вие онази вечер, без да е станало чудо, без

намесата на Всевишния. Няма учител на земята, който би могъл да ви научи на такива звуци. Вие сте чули Ангела на музиката, Кристин.

— Да — тържествено обяви тя, — в *моята гримьорна*. Там той ми дава ежедневните си уроци.

Тонът, с който произнесе всичко това, бе толкова убедителен и странен, че Раул я погледна разтревожен. Но тя се бе отдръпнала и вече бе само неподвижна сянка в нощта.

— Във вашата гримьорна? — повтори той като ехо.

— Да, там го чух, при това не само аз.

— Кой друг го е чул?

— Вие, приятелю.

— Аз? Аз съм чул Ангела на музиката?

— Да, онази вечер, когато подслушвахте зад вратата. Той ми каза: „Трябва да ме обичате.“ Но вярвах, че само аз долавям неговия глас. И преценете сам каква бе моята изненада тази сутрин, когато научих, че и вие сте го чули.

Раул избухна в смях. И нощта веднага се разсея над пустинните полета и първите лунни лъчи обгърнаха младите хора. Кристин се извърна враждебно към Раул. Очите ѝ, обикновено тъй кротки, мяхаха мълнии.

— Защо се смеете? Или може би мислите, че сте чули мъжки глас?

— А какво друго? — Мислите на младия мъж започваха да се объркват от войнственото поведение, на девойката.

— И това го казвате вие, Раул! Моят другар от детинство, приятел на баща ми! Не мога да ви позная. Но какво си въобразявате? Аз съм почтено момиче, виконт дьо Шани, и не се заключавам в гримьорната с мъжки гласове. Ако бяхте отворили вратата, щяхте да видите, че вътре няма никой!

— Така е! Когато си отидохте, аз отворих вратата и никого не намерих.

— Виждате ли?

Виконтът събра цялата си храброст.

— Виждам, Кристин, и мисля, че някой се подиграва с вас!

От гърдите ѝ се изтръгна вик и тя побягна. Той се затича след нея, но Кристин му изкрещя с див яд:

— Оставете ме, оставете ме!

И се скри. Раул се прибра в странноприемницата уморен, обезсърчен и тъжен.

Научи, че Кристин току-що се е качила в стаята си и е заявила, че няма да слезе за вечеря. Младежът се поинтересува дали случайно не е болна. Добрата кръчмарка отговори, че едва ли е нещо сериозно. Раул вечеря сам в ъгъла до огъня, доста кисел. После напразно се опита да чете, легна си и се помъчи да заспи. Никакъв шум не се долавяше от съседната стая. Какво ли правеше Кристин? Дали спеше? Ако ли не, за какво ли си мислеше? Какво си мислеше той? И беше ли в състояние да го изрази смислено? Странният разговор с Кристин го бе смутил. Часовете течаха бавно; бе може би, към единайсет и половина през нощта, когато ясно чу стъпки в съседната стая. Леки, потайни стъпки. Значи Кристин не си е легнала? Без да се отдава на разсъждения, младият мъж набързо се облече, като внимаваше да вдига колкото се може по-малко шум. Той зачака, готов на всичко. На какво всичко? Сърцето му подскочи, когато чу резето на вратата на Кристин бавно да се вдига. Къде ли отиваше в този час? Той безшумно откряхна вратата и успя да различи на лунната светлина белия ѝ силует, който предпазливо се плъзгаше по коридора. Тя стигна до стълбата, слезе, а той се надвеси над парапета. Изведнъж чу два гласа, които набързо размениха по няколко думи. „И да не изгубите ключа!“ Беше гласът на кръчмарката. Отвори се вратата към залива. След това се затвори. И всичко потъна в тишина. Раул веднага се върна в стаята си и изтича към прозореца. Белият силует на Кристин самотно стоеше на кея.

Първият етаж на странноприемницата не беше висок, а едно дърво точно под прозореца услужливо протягаше клони към нетърпеливите ръце на Раул. Това му позволи да се озове навън, без собственичката да заподозре неговото отсъствие. И каква бе изненадата на женицата, когато на другата сутрин донесоха младия виконт почти замръзнал, повече мъртъв, отколкото жив, и ѝ обясниха, че са го намерили паднал на стълбите пред главния олтар на църквичката на Перос. Тя изтича и бързо съобщи новината на Кристин, която веднага слезе и, напътствана от гостилничарката, оказа първа помощ на младия мъж. Той скоро отвори очи и съвсем се съвзе, щом видя прекрасното лице на своята приятелка, надвесено над него.

Но какво се бе случило? Няколко седмици по-късно следователят Мифроа има възможността, когато трагичното събитие в Операта

предизвика намесата на прокуратурата, да разпита виконт дьо Шани за събитията през онази нощ в Перос и ето как те са описани в протокола (под номер 1–50).

Въпрос: Госпожица Даае не ви ли видя, когато слизахте от вашата стая по странния начин, който си бяхте избрали?

Отговор: Не, господине, не и не. Макар че вървах след нея, без да се старая да заглушавам шума от стъпките си. Молах се само за едно: да се обърне, да ме види и да ме познае. Казвах си, че това следене е твърде недостойно за мен. Но тя изобщо не ме чуваше и се държеше, сякаш ме нямаше. Спокойно тръгна към кея и бързо се заизкачва по пътя. Часовникът на църквата удари дванайсет без четвърт и ми се стори, че това бе причината тя да се разбърза, защото вече почти тичаше. Така стигна до гробището.

В. Беше ли отворена вратата на гробището?

О. Да, господине, и това ме изненада, но не и госпожица Даае.

В. Видяхте ли някой?

О. Никого не видях. Ако имаше някой, щях да го забележа. Луната светеше много силно, а снегът по земята отразяваше нейните лъчи и нощта бе твърде светла.

В. Възможно ли бе някой да се крие зад гробовете?

О. Не, господине. Това са стари надгробни камъни, потънали под снежната покривка. Кръстовете им едва се показваха над земята. Единствените сенки бяха тези на кръстовете и нашите две. Църквата се къпеше в лунна светлина. Беше красиво, призрачно и студено. Никога не бях стъпвал нощем в гробище и не очаквах да видя подобна безплътна светлина.

В. Суеверен ли сте?

О. Не, господине, вярващ съм.

В. В какво състояние на духа се намирахте?

О. Бях спокоен и с разсъдъка си. Наистина, странното излизане на госпожица Даае отначало силно ме смути; но щом видях, че влиза в гробището, реших, че идва да изпълни някоя заръка на бащиния си гроб. Сметнах това за толкова естествено, че напълно се успокоих. Просто се чудех как още не ме е чула зад себе си, защото снегът скърцаше под краката ми. Но несъмнено е била изцяло погълната от набожните си мисли. Реших да не я безпокоя и когато тя стигна до гроба на баща си, застанах на няколко крачки от нея. Госпожица Даае

коленичи в снега, описа кръст с ръка и започна да се моли. В този миг удари полунощ. В ушите ми още кънтеше дванайсетият удар, когато изведнъж видях как тя вдига глава; погледът ѝ се взря в небесния свод, ръцете ѝ се протегнаха към вечерницата. Стори ми се изпаднала в екстаз и тъкмо се питах коя е внезапната причина, когато самият аз вдигнах глава, огледах се слисан наоколо и цялото ми същество се насочи към *Невидимото, което свиреше прекрасна музика*. Ах, каква прекрасна музика! Вече я бяхме чували! Ние с Кристин я бяхме чували като малки. Но никога цигулката на татко Даае не успяваше да я предаде по този божествен начин. Нищо по-умно не ми дойде в главата, освен да си припомня думите на Кристин за Ангела на музиката. Не знаех какво да мисля за тези незабравими звуци, които нямаха земен произход. Липсваше инструмент, нямаше и ръка, която да движи лъка. О, спомням си възхитителната мелодия. Беше „Възкресението на свети Лазар“. Татко Даае често ни я свиреше, когато бе тъжен или обзет от набожни мисли. Дори ако съществуваше, Ангелът на Кристин не би могъл така добре да я изсвири на цигулката на мъртвия цигулар. Вече очаквах едва ли не да се повдигне надгробният камък от могилата на татко Даае. Спомних си, че той бе погребан заедно с цигулката си и недоумявах докъде стига въображението ми и започва реалността.

Но музиката замлъкна и аз се опомних. Сякаш чух шум откъм костницата.

В. Охо, чули сте шум откъм костницата?

О. Да, стори ми се, че черепите ми се надсмиваха и целият потръпнах:

В. Не си ли помислихте веднага, че именно зад костницата би могъл да се скрие музикантът, който така ви е омаял?

О. Не само си го помислих, а единствено за това мислех, господин следовател. До такава степен, че забравих да последвам госпожица Даае, която бе станала и спокойно се отправяше към вратата на гробището. Тя бе тъй погълната от мисли, че не ме забеляза. Не помръдвах, вперил очи в костницата, решен да разгадая докрай това неправдоподобно приключение и да открия разковничето.

В. Какво се случи след това, та ви намериха сутринта паднал на стълбите пред главния олтар?

О. Всичко стана много бързо... Един череп се търкулна в краката ми, после втори, трети... Имах чувството, че съм обект на мъртвешка игра със снежни топки. Загложди ме мисълта, че някаква погрешна стъпка е нарушила хармонията на постройката, зад която се криеше тайнственият музикант. Тази хипотеза ми се стори още по-правдоподобна, когато видях нещо като сянка да се плъзга по ослепително бялата стена на църковната сакристия. Затичах се. Сянката вече блъсваше вратата и влизаше в църквата. Аз имах криле, а тя бе загърната в дълго наметало. Бях тъй чевръст, че успях да уловя крайчеца на наметалото. В този момент бяхме, сянката и аз, точно пред главния олтар и лунната светлина, която се процеждаше през стъклописите, падаше право върху нас. Понеже не пусках, крайчеца, сянката се обърна, наметалото се открехна и видях, господин следовател, както ви виждам вас сега, един смразяващ череп, а в погледа му горяха адски огньове. Помислих, че стоя пред самия Сатана и сърцето ми, въпреки смелостта си, не можа да устои на това задгробно видение. Друго нищо не си спомням до момента, в който се събудих в моята стаичка в „Залязващото слънце“.

[1] Девет феи от бретонския фолклор, които предричат бъдещето, приемат каквато форма си пожелаят и лекуват болести. — Б.пр. ↑

VII

ПОСЕЩЕНИЕ В ЛОЖА НОМЕР ПЕТ

Разделихме се с господата Фирмер Ришар и Арман Моншармен в момента, в който решиха да посетят ложа N5.

Те оставиха зад гърба си голямото стълбище, водещо от преддверието на администрацията към сцената и нейните пристройки, прекосиха сцената, влязоха в театъра през входа за абонатите, а после през първия коридор вляво — в залата. Минаха между първите редове на партера и погледнаха към ложа N5. Не я виждаха добре, защото тънеше в полумрак и големи калъфи покриваха червеното кадифе на облегалките.

Бяха сами в огромния мрачен кораб, обграждаше ги пълна тишина. Мъртво време, когато механиците отиваха да пият. Те бяха напуснали подиума, оставили декора наполовина монтиран; няколко ивици бледа, злокобна светлина, открадната сякаш от умираща звезда, се процеждаше неизвестно откъде; вещите в тази изкуствена нощ, или по-скоро лъжлив ден, приемаха странни форми. Платното, с което бяха покрити креслата на партера, приличаше на развълнувано море със синкавозелени вълни, застинали по тайна заповед на повелителя на морските бури, чието име, както всички знаем, е Адамастор. Господата Моншармен и Ришар бяха корабокрушенци в това неподвижно море от боядисан плат. Те напредваха към ложите вляво с големи загребвания на ръцете като моряци от потъващ кораб, които се мъчат да стегнат до брега. Осемте внушителни колони от полиран мрамор се извисяваха в мрака, ведно с още толкова огромни пилони, предназначени да подпират заплашително надвесените, готови да се сгромолясат стръмни скали. Техните основи бяха украсени от кръгообразните изпъкнали форми на балконите, където се помещаваха първите, вторите и третите ложи. А отгоре, високо над скалите, някакви лица се кривяха, надсмиваха се и се подиграваха на безпокойството на господата Моншармен и Ришар. В действителност това бяха Изида,

Амфитрита, Хеба, Флора, Пандора, Психея, Тетида, Помона, Дафна, Клио, Галатея и Аретуза. Всички те гледаха как двамата нови директори на Операта, успели най-сетне да се заловят за някаква отломка, безмълвно наблюдават оттам лежа N5. Казах, че бяха притеснени. Поне така предполагам. Във всеки случай господин Моншармен признава, че е бил впечатлен. Ето какво пише дословно:

Това „плашило“ (какъв стил!), Фантома на Операта, с което така мило ни запознаха, когато поехме ръководството от господата Полини и Дьобиен, бе успяло най-накрая да наруши равновесието на моите мисловни, а по всичко личи и зрителни способности (дали необичайната атмосфера, в която се движехме сред неописуема тишина ни впечатли до такава степен, или просто бяхме жертва на халюцинации, причинени от почти пълния мрак в залата и от сянката, в която тънеше лежа N5), защото аз видях, а и Ришар твърди същото, някакъв силует в пета лежа. Ришар не каза нищо, аз впрочем също премълчах. Постояхме така няколко минути, без да мърдаме, вторачени в една и съща точка. Ала силуетът бе изчезнал. Тогава, излязохме и разменихме мнения в коридора относно *силуета*. Лошото е, че моят силует не приличаше на неговия. Аз бях видял нещо като череп на ръба на ложата, докато Ришар забелязал силует на стара жена, който много приличал на старата Жири. Така разбрахме, че действително сме били жертва на въображението, разсмяхме се и, без повече да се колебаем, се запътихме към лежа N5, където влязохме и не открихме повече никакви силуети.

Ето ни сега в лежа N5. Лежа като всички останали. Всъщност тя по нищо не се различаваше от съседните. Господата Моншармен и Ришар открито се забавляваха, смееха се един на друг, повдигаха калъфите и столовете, най-вече онзи, на който *гласът имал навика да сяда*. Но установиха, че е съвсем обикновено кресло, без нищо вълшебно. С една дума, ложата бе крайно невпечатляваща с червената си тапицерия, с креслата, килима и облегалките от червено кадифе.

След като съвсем сериозно опипаха килима и всичко останало, без да открият нищо любопитно, слязоха в ложата долу на партера, която се намираше точно под ложа N5. Тя също бе N5 и бе разположена до първия изход вляво. И там не откриха нищо, достойно за тяхното внимание.

— Тези хора ни се подиграват! — възкликна в заключение Фирмен Ришар. — В събота ще дават „Фауст“ и двамата ще присъстваме на представлението в ложа номер пет!

VIII

В КОЯТО ГОСПОДАТА ФИРМЕН РИШАР И АРМАН МОНШАРМЕН ИМАТ ДЪРЗОСТТА ДА ПРЕДСТАВЯТ
„ФАУСТ“ В „ПРОКЪЛНАТА“ ЗАЛА, И ПОСЛЕДВАЛИТЕ УЖАСЯВАЩИ СЪБИТИЯ

В събота сутринта обаче, още с пристигането си, директорите намериха в своя кабинет две еднакви писма от Ф. на О., които гласяха:

Драги директори,
Значи война?

Ако все още държите на мира, ето моя ултиматум.

Той се състои от четири условия:

1. Да ми върнете ложата и тя да бъде изцяло на мое разположение още от днес.

2. Тази вечер ролята на Маргарита да бъде изпълнена от Кристин Даае. Не се занимавайте с Карлота, която ще бъде болна.

3. Твърдо държа на почтените услуги на госпожа Жири, моята разпоредителка, която ще върнете на работа още днес.

4. Уведомете ме с писмо, което да ми бъде предадено чрез госпожа Жири, че също като вашите предшественици приемате моите поемни условия, отнасящи се до месечните ми възнаграждения. Аз предварително ще Ви уведомя под каква форма ще ми ги изплащате.

Иначе тази вечер ще представите „Фауст“ в прокълната зала.

Каквото повикало, такова се обадило!

Поздрави!

Ф. на О.

— Този започна страшно да ми лази по нервите! — изрева Ришар и заплашително вдигна юмрук, след което го стовари с гръм и трясък върху бюрото си.

В това време влезе административният директор Мерсие.

— Лашнал би искал да говори с някой от двамата господа — каза той. — Изглежда е нещо спешно, защото човечецът е съкрушен.

— Кой е този Лашнал? — поинтересува се Ришар.

— Вашият главен коняр.

— Какъв главен коняр?

— Ами да, господине — заобяснява Мерсие. — В Операта работят доста коняри и Лашнал им е началник.

— И с какво се занимава този коняр?

— С управлението на конюшните.

— Каква конюшня?

— Вашата, господине, конюшните на Операта.

— В Операта има конюшня? Бога ми, не знаех! И къде се намира?

— В подземията откъм Ротондата. Службата му е твърде отговорна, имаме дванайсет коня.

— Дванайсет коня! И за какво са ни, милостиви Боже?

— Ами за шествията в „Еврейката“, в „Пророка“, а и за някои други опери трябва да дресирани коне, които да познават сцената. Задачата на конярите е да ги обучават. Господин Лашнал е изключително опитен.

— Добре, добре... но какво иска от мен?

— Не знам. Никога не съм го виждал така разстроен.

— Кажете му да влезе.

Когато влезе, Лашнал държеше камшик, с който нервно шибаше единия си ботуш.

— Здравейте, господин Лашнал — каза Ришар. — На какво дължим честта за това посещение?

— Господин директоре, искам да ви помоля да изгоните цялата конюшня!

— Какво! Искате да изгоните нашите коне?

— Не става въпрос за конете, а за конярите.

— Колко са те, господин Лашнал?

— Шестима!

— Шестима коняри! Поне двама са в повече!

— Това са бройки, отпуснати от секретариата на министерството на изкуствата — намеси се Мерсие. — Заети са от протезата на правителството и смея да си позволя.

— Правителството! Никак не ме интересува! — енергично отрязва Ришар. — Повече от четирима коняри за дванайсет коня не са необходими.

— Единайсет! — поправи го главният коняр.

— Дванайсет! — настоя Ришар.

— Единайсет! — държеше на своето Лашнал.

— Но господин административният директор ми каза, че имате дванайсет коня!

— Бяха дванайсет, но откакто ни откраднаха Цезар са единайсет. И господин Лашнал яростно шибна ботуша си с камшика.

— Откраднали са ни Цезар! — изрева административният директор. — Цезар, белия кон от „Пророка“!

— Като Цезар втори няма — сухо заяви главният коняр. — Десет години съм работил при Франкони и все съм виждал коне! Но като Цезар няма! А ни го откраднаха.

— Но как?

— Ох, не знам! Никой нищо не знае! Затова искам да изгоните цялата конюшня.

— А какво казват конярите ви?

— Глупости... Едни обвиняват фигурантите, други твърдят, че е портиерът.

— Портиерът ли? — възмути се Мерсие. — За него отговарям с главата си!

— Но в крайна сметка, господин главен коняр — ядоса се Ришар, — трябва да имате някаква представа.

— Добре! Имам! Да, имам представа! — тържествено заяви господин Лашнал. — И ще ви я кажа. За мен няма съмнение. — Господин главният коняр се доближи до господа директорите и им прошепна: — *Фантома ни е скроил този номер!*

Ришар подскочи.

— И вие ли!

— Какво и аз ли? Та това е съвсем нормално...

— Но какво говорите, господин Лашнал! Какво говорите, господин главен коняр...

— Говоря, каквото мисля, след онова, което видях...

— И какво толкова видяхте, господин Лашнал?

— Видях, както ви виждам вас, черна сянка да язди бял кон, досущ като Цезар!

— И защо не се затичахте подир тях?

— Тичах и виках, господни директоре, но избягаха със смайваща бързина и изчезнаха в мрака на галерията...

Господин Ришар стана.

— Добре, господин Лашнал. Можете да си вървите. Ще подадем оплакване срещу *Фантома*...

— И ще изритате цялата ми конюшня!

— Непременно! Довиждане, господине!

Лашнал се сбогува и излезе.

Ришар се бе запенил от яд.

— Да си уредите сметките с този глупак!

— Той е приятел на господин главния прокурор — осмели се Мерсие.

— И си пие аперитива с Лагрене, Шол и Пертюизе, убиеца на лъвовете — добави Моншармен. — Ще си навлечем на главата цялата преса. Ще разкаже случая с *Фантома* и всички ще се забавляват за наша сметка. Ако станем за смях, свършено е с нас!

В този момент вратата се отвори, явно неопазена от своя цербер, защото госпожа Жири влезе свободно, с писмо в ръка, и задъхано заговори:

— Извинете, господа, но тази сутрин получих писмо от *Фантома*. В него пише да намина край вас, защото ще имате нещо да ми...

Тя не довърши изречението. Зърна лицето на Фирмен Ришар, а то бе страшно. Достопочтеният директор на Операта всеки момент щеше да избухне. Външно яростта, която го изпълваше, намираше израз само в пурпурния цвят на лицето и в мятания мълнии поглед. Не каза нищо. Не бе в състояние да говори. Но изведнъж се раздвижи. Отначало лявата му ръка подхвана госпожа Жири и най-неочаквано я обърна кръгом. Пируетът бе толкова бърз, че тя отчаяно изквича. Сетне десният крак на същия достопочтен директор отбеляза подметката си

върху черната тафта на една пола, която сигурно никога не бе получавала тъкмо на това място подобно оскърбление.

Всичко стана тъй внезапно, че, оказала се в коридора, госпожа Жири бе като замаяна и нищо не разбираше. Но изведнъж проумя и Операта се разтресе от нейните възмутени крясъци, свирепи протести и смъртни заплахи. Три момчета едва успяха да я свалят в двора на администрацията, а двама полицаи с мъка я избутаха на улицата.

В същото време Карлота, която живееше в луксозна малка къща на улица „Фобур Сент Оноре“, позвъни на прислужницата си да ѝ донесе сутрешната поща в леглото. Сред пликовете тя откри анонимно писмо със следното съдържание:

Ако пеете тази вечер, пазете се да не Ви постигне
голямо нещастие, по-страшно от смъртта.

Заплахата бе надраскана с червено мастило с колеблив, необработен почерк. След като прочете писмото, Карлота изгуби всякакъв апетит. Тя бутна подноса с димящото какао, седна в леглото и дълбоко се замисли. Не беше първото писмо с подобно съдържание, но никое досега не бе звучало толкова заплашително.

Тя смяташе по онова време, че е обект на всеобща завист и охотно разправяше, че си има таен неприятел, който иска да я погуби. Твърдеше, че срещу нея се крои опасен заговор, който щял да избухне тези дни, но тя не била от тези жени, дето ще си оставят магарето в калта.

Истината бе, че ако имаше някаква интрига, тя се плетеше от самата Карлота срещу бедната, нищо неподозираща Кристин. Карлота не можеше да прости на Кристин успеха онзи път, когато я замести на сцената неподготвена.

Щом научи за овациите, пожънати от заместничката ѝ, Карлота мигновено оздравя от пристъпа на сръдня срещу администрацията и не показва повече желание да кръшка. Оттогава бе впрегнала всички сили да задуши съперничката си, като изпращаше влиятелни приятели при директорите с настояването да не ѝ дават възможност за нов триумф. Някои вестници, които бяха започнали да възпяват таланта на Кристин, вече се занимаваха единствено със славата на Карлота. Накрая и в

самия театър известната певица говореше най-оскърбителни слова по адрес на Кристин, като се мъчеше да ѝ създава безброй дребни неприятности.

Карлота нямаше нито сърце, нито душа. Тя бе само един инструмент. Прекрасен наистина, но инструмент. Репертоарът ѝ съдържаше всичко, което би могло да съблазни една голяма певица: произведения на немски, италиански и френски майстори. До този момент никой не бе чул Карлота да пее фалшиво, не се бе случвало да не ѝ достигне глас, за да възпроизведе някои пасаж от огромния си репертоар. С една дума, инструментът беше обемен, мощен и възхитително точен. Но никой не би казал на Карлота онова, което Росини бе заявил на Крос, след като тя му изпяла на немски: „Мрачни лесове“: „Пеете с душата си, детето ми, а душата ви е прекрасна!“ Къде е била душата ти, Карлота, когато си танцувала по вертепите на Барселона? Къде е била тя, когато по-късно в Париж си пяла по мизерни сцени циничните си песнички? Или когато пред майсторите, събрани у един от любовниците ти, зазвуча твоят послушен инструмент, чието вълшебство се състоеше в това, че умееше да възпява с еднакво безразличие и съвършенство най-възвишената любов и най-пошлата оргия. Ех, Карлота, ако някога си имала душа и си я изгубила, щеше да я намериш отново, когато пееше Жулиета, Елвира, Офелия и Маргарита! Защото други са падали и по-ниско от теб, но изкуството, в съюз с любовта, ги е пречиствало.

Наистина, като си спомня за низостите и мерзостите, които по онова време трябваше да изтърпи Кристин Даае заради тази Карлота, не мога да сдържа гнева си и не се учудвам, че моето възмущение се изразява чрез малко по-обширни разсъждения върху изкуството като цяло и пеенето по-конкретно, при което почитателите на Карлота едва ли ще се окажат в благоприятна светлина.

След като Карлота размисли над съдържанието на странното заплашително писмо, тя стана от леглото.

— Ще видим — процеди през зъби и произнесе на испански няколко страховити клетви.

Първото, което съзря, щом показва носа си от прозореца, бе една катафалка. Катафалката и писмото я убедиха, че наистина я очаква голяма беда. Тя свика в дома си всички свои приятели без изключение, уведоми ги, че е застрашена тази вечер на представлението от скандал,

организиран от Кристин Даае, и заяви, че трябва да скроят номер на малката, като напълнят залата с нейни, на Карлота, почитатели. А такива не й липсвали, нали? Тя разчитала на тях, трябвало да бъдат готови да накарат смутителите на реда да млъкнат, ако решат да предизвикат скандал.

Личният секретар на господин Ришар, дошъл да се осведоми за здравето на известната певица, се върна в Операта с уверението, че тя се чувства прекрасно и дори да бере душа, пак щяла да пее тази вечер в ролята на Маргарита. Тъй като секретарят горещо й препоръча от името на шефа си да не предприема нищо неблагоприятно, да не излиза от къщи и да се пази от течения, тя не можа да се сдържи, след като той си тръгна, да не съпостави тези неочаквани препоръки със заплахите в писмото.

Беше пет часът, когато със следобедната поща получи второ анонимно писмо със същия почерк. Беше кратко:

Вие сте хремава и ако бяхте разумна, щяхте да разберете, че е лудост да пеете тази вечер.

Карлота се изсмя, сви рамене, които впрочем бяха божествени, и изпя две-три ноти, за да се успокои.

Приятелите й удържаха на думата си. Всички бяха в Операта, но напразно търсеха около себе си свирепи конспиратори, с които да се разправят. Като изключим няколкото светски лица и почтени буржоа, чиито миролюбиви физиономии изразяваха единствено намерението да се насладят отново на една музика, отдавна спечелила тяхното одобрение, наоколо се виждаха само постоянните посетители, чиито елегантни, спокойни и коректни обноски не вдъхваха подозрение. Единственото, което можеше да се сметне за необичайно, бе присъствието на господата директорите в ложа N5. Приятелите на Карлота предположиха, че те може би са подочули туй-онуй за подготвяния скандал и са решили да присъстват лично в залата, за да го потушат, но това предположение бе неоснователно, знаете защо. Господата Ришар и Моншармен мислеха само за своя фантом.

*Напразно питам в пламенното бдение
Природата и нейния Създател...
Ни глас, ни дума за успокоение
Не среща и не чува моят слух!...*

Знаменитият баритон Каролус Фонта току-що бе отправил първия апел на доктор Фауст към силите на ада, когато Фирмен Ришар, седнал в креслото на Фантома на първия ред вдясно, се наведе в чудесно настроение към ухото на съдружника си и му прошепна:

— Е? Чу ли вече глас да ти шепне на ухото?

— Да изчакаме малко! Нека не бързаме — влезе му в тон Арман Моншармен. — Представлението едва започва, а Фантома обикновено идва към средата на първо действие.

Първо действие мина без инциденти й това не изненада приятелите на Карлота, защото Маргарита не пее в него. Що се отнася до двамата директори, те се спогледаха усмихнати, когато завесата падна.

— Е, как е? — попита Моншармен.

— Фантома закъснява — рече Фирмен Ришар. Моншармен закачливо продължи:

— Всъщност публиката ми се вижда доста изискана за една прокълната зала.

Ришар благоволит да се усмихне. Той посочи на съдружника си една добродушна дебела жена, облечена в черно, точно в средата на залата, заобиколена от двама мъже, които се чувстваха доста неловко в официалните си рединготи.

— Кои са тези хора? — поинтересува се Моншармен.

— Тези хора, скъпи приятелю, са моята портиерка, нейният брат и мъжът й.

— Дал си им билети?

— Бога ми, дадох им. Портиерката никога не е ходила на опера. Това й е за първи път. И понеже вече ще идва всяка вечер, исках поне веднъж да е добре настанена, преди да започне тя да настанява другите.

Моншармен го погледна въпросително. Ришар поясни, че е решил известно време неговата портиерка, на която имал пълно

доверие, да замести госпожа Жири.

— По повод на госпожа Жири... Знаеш ли, че щяла да подаде оплакване срещу теб?

— До кого? До Фантома ли?

Фантома! Моншармен почти го бе забравил.

Впрочем тайнствената личност не правеше нищо, за да напомни на директорите за себе си.

Изведнъж вратата на тяхната ложа рязко се отвори и се показва уредникът. Беше доста изплашен.

— Какво се е случило? — попитаха и двамата, изненадани, че го виждат тук по това време.

— Имало организиран заговор от приятелите на Кристин Даае срещу Карлота. Тя е бясна.

— Това пък сега какво е? — смръщи вежди Ришар. Но завесата вече се вдигаше и директорът направи знак на уредника да си върви.

Моншармен се наведе към ухото на Ришар:

— Значи Даае има приятели?

— Да — отвърна Ришар. — Има.

— Кои са те?

Ришар посочи с поглед една ложа на първия балкон, където седяха само двама мъже.

— Граф дьо Шани?

— Да, той така горещо ми я препоръчваше, че ако не знаех, че е приятел на Сорели...

— Виж ти! — прошепна Моншармен. — А кой е този блед млад мъж до него?

— Брат му, виконтът.

— Ще направи добре, ако отиде да си легне. Има вид на болен.

Сцената се огласяше от радостни песни. Пиянство, претворено в музика. Тържество на чашата.

*Вино или бира!
Бира или вино!
Нека бъде пълна
Мойта чаша!*

Студенти, граждани, войници и девойки с леко сърце кръжаха около кръчмата. Влезе Зибел.

Кристин Даае бе очарователна в мъжки дрехи. Сочната ѝ младост и меланхоличното ѝ изящество пленяваха от пръв поглед. Привържениците на Карлота веднага си въобразиха, че ще бъде посрещната с бурни овации, което ще им помогне да разберат намеренията на приятелите ѝ. Тези нахални овации щяха да изглеждат, освен това съвсем неуместни. Ала такива не последваха.

Напротив, когато Маргарита прекоси сцената, след като изпя единствените два реда от ролята си във второ действие:

*Не, господа, не съм госпожица, не съм красива,
Затуй недейте ми подава вий ръка!*

Оглушителни викове „Браво!“ посрещнаха Карлота. Беше така внезапно и ненужно, че онези, които не бяха в течение, се споглеждаха и се питаха какво ли става. Така действието приключи без инциденти. Тогава всички си казаха: „Значи в следващото действие.“ По-добре информираните твърдяха, че олелията щяла да започне, когато дойде ред на „Златната чаша на царя на Тула“, и се юрнаха към входа за абонатите да предупредят Карлота.

През този антракт директорите излязоха от ложата да проверят какъв е този заговор, за който им съобщи уредникът, но скоро се върнаха, мърморейки, че нямали намерение да се занимават с глупости. Първото, което забелязаха след влизането си в ложата, бе кутията английски бонбони на масичката. Кой я бе донесъл? Разпитаха разпоредителките, но никой не можа да ги осведоми. Когато повторно погледнаха към масичката, този път видяха бинокъл до кутията с бонбони. Спогледаха се. Вече не им беше до шеги. Спомниха си всичко, разказано от госпожа Жири... Стори им се, че усещат някакво странно въздушно течение. Седнаха смълчани, но бяха наистина впечатлени.

Сцената представляваше градината на Маргарита.

Предайте му съгласието мое,

И отнесете моя поздрав мил...

Докато пееше първите два стиха с букет от рози и люляк в ръка, Кристин вдигна глава и забеляза виконт дьо Шани горе в ложата. От този момент на всички им се стори, че гласът ѝ стана по-несигурен, не така чист и кристален, както преди. Нещо заглушаваше, тежеше на песента. Усещаше се трепет и боязън.

— Странно момиче — отбеляза почти на висок глас един от приятелите на Карлота. — Миналата вечер беше божествена, а днес гласът ѝ трепери. Липсва ѝ всякакъв опит.

*О, аз ви вярвам,
Говорете му за мен.*

Виконтът обхвана главата си с ръце. Той плачеше. Зад него графът яростно гризеше крайчеца на мустаците си, повдигаше рамене и бърчеше вежди. Щом като така явно показваше чувствата си, графът, обикновено сдържан и хладен, трябва да е бил бесен. И наистина беше. Брат му се върна от едно кратко и тайнствено пътуване в тревожно здравословно състояние. Обясненията, които последваха, в никакъв случай не успокоиха графа и в желанието си да научи нещо повече той поиска среща с Кристин Даае. Но тя има дързостта да му отговори, че не може да приеме нито него, нито брат му. Графът си помисли, че е някакъв пресметнат ход. Не можеше да прости на Кристин, че кара Раул да страда, но най-вече не прощаваше на Раул, че страда заради Кристин. Ах, колко съжаляваше, че бе проявил внимание към малката, чийто еднократен успех остана загадка за всички.

*И нека цветето да бъде
Целувка върху неговите устни.*

— Ама че хитруша — промърмори графът. Запита се какво ли целеше, на какво, ли се надяваше...

Бе невинна и, казваха, нямала приятел, нито покровител. Този северен ангел се оказа голям тарикат!

Раул криеше с ръце сълзите си и непрестанно мислеше за писмото, което бе получил със завръщането си в Париж. Кристин бе пристигнала преди него, избягала от Перос като крадла. Тя пишеше:

Мой скъпи стари приятелю, трябва да имате смелостта да не се срещаме повече, да не си говорим. Ако поне малко ме обичате, направете това заради мен, заради онази, която никога няма да Ви забрави. И освен това повече не влизайте в гримьорната ми. Отнася се до живота ми. Отнася се и до Вашия живот.

Вашата малка Кристин.

Гръм от овации. На сцената излезе Карлота.

Действието в градината протичаше с обичайните перипетии. Когато Маргарита изпя баладата за царя на Тула, тя бе аплодирана. Залата повторно избухна в аплодисменти след края на арията с накитите:

*Така съм радостна, така щастлива,
Че в огледалото съм тъй красива...*

От този момент нататък Карлота бе уверена в себе си, сигурна в своите приятели в залата, сигурна в гласа си, в успеха, с други думи, от нищо вече не се страхуваше. Тя се отдаде на ролята си изцяло, с жар, вдъхновение и опиянение. Това не бе Маргарита, това бе Кармен. Аплодисментите не стихваха и дуетът с Фауст, по всичко личеше, щеше да е поредният ѝ успех, когато изведнъж се случи нещо ужасно.

Фауст бе коленичил:

*Остави ме да гледам лицето ти
Под нощните бледи звезди*

*В светлината на облака искам
Да милвам аз твоите коси.*

А Маргарита отговаряше:

*О, тишина! О, щастие без думи!
Опияняваща магия, страст!
Аз слушам този глас безумен,
Що пее в моята душа!*

Та значи в този момент се случи нещо, както казах, ужасно. Залата скочи на крака. Директорите в ложата не можаха да сдържат своите възгласи. Зрителите се спогледаха, недоумяващи за причината на това тъй неочаквано явление. На лицето на Карлота бе изписана нечовешка болка, в очите ѝ се четеше лудост. Горката жена се бе изправила, още с отворена уста, тъкмо възпяла „този глас безумен, който пеел в душата ѝ...“ Но тя не пееше вече... *не проронваше нито дума, нито звук...*

Защото тази уста, създадена за хармония, този гъвкав инструмент, който никога не е подвеждали този съвършен човешки механизъм...

От тази уста бе изскочила *една жаба!*

Отвратителна, грозна, крастава, крякаща жаба!

Как ли бе влязла там? Как се бе притаила върху езика? Ква! Ква! За жабата, естествено, трябва да се говори в преносен смисъл. Тя не се виждаше, но затова пък се чуваше! Ква!

Залата бе поразена. Никога земноводен обитател на шумните блата не бе раздирал нощта с по-отвратително „ква“!

И най-вече никой не го очакваше. Карлота не вярваше нито на гърлото, нито на ушите си. Да бе паднал гръм в краката ѝ, нямаше така да я поразят. Защото той не би я опозорил. А всеки знае, че жаба, спотаена в гърлото на певица, винаги опозорява. Кой би помислил такова нещо! Така спокойно си пееше, без усилие, както винаги, със същата лекота, с която бихте казали: „Здравейте, госпожо, как се чувствате?“

Не отричам, че съществуват самонадеяни певици, които, без да преценят силите си и поради чрезмерна гордост, желаят със слабия глас, отреден им от Всевишния, да постигнат изключителен ефект и да изпълнят ноти, които са им били забранени още с идването на този свят. Тогава providението за наказание им изпраща, без те да знаят, жаба, която казва „ква“ Това всички го знаят. Но никой не можеше да предположи, че Карлота с нейните най-малко две октави имала и жаба!

Незабравимо бе нейното остро контра-фа, нейното нечувано стакато във „Вълшебната флейта“. Още си спомнях за нейната Елвира в „Дон Жуан“, когато постигна незабравим триумф една вечер, след като изпя си бемола, който не успя да вземе приятелката ѝ донна Анна. Тогава, кажете ми, какво означаваше това „ква“?

Не, не беше естествено. Тук имаше някаква магия. Тази жаба намирисваше на провал. Горката, нещастна, отчаяна, съсипана Карлота!

Напрежението в залата растеше. Ако подобно нещо се бе случило на друга, щяха да я освиркат! Но при нея, чийто безпогрешен инструмент всички познаваха, чувстваха не гняв, а изумление и страх. Същият ужас може би са изпитали присъствалите на катастрофата, при която са били счупени ръцете на Венера Милоска. При това те са видели удара, разбрали са...

Но тук? Тази жаба бе необяснима! Минаха секунди, в които тя се питаше дали наистина бе чула да излиза от гърлото ѝ такава ужасна нота. Повтаряше си, че нищо не се е случило, че за миг ухото ѝ си е въобразило нещо, че не е имало престъпно предателство на гласните струни...

Слисана, Карлота се огледа наоколо, търсеше сякаш защита или по-скоро доказателство за невинността на гласа си. Сгърчените ѝ пръсти се протегнаха към гърлото ѝ в знак на протест. Не! Не! Това „ква“ не беше нейно! Ето, дори Каролус Фонта бе на същото мнение, той я гледаше с неописуемо изумление. Защото стоеше досами нея. Не я бе напуснал. Може би щеше да ѝ каже какво се бе случило! Не, едва ли! Той глупашки се бе вторачил в устата на Карлота, както малките не откъсват поглед от цилиндрите на фокусниците. Как можа толкова голямо „ква“ да се побере в тази малка устица?

Всичко това — жабата, нейното „ква“, вълнението, ужасът, броженето в залата, объркването на сцената и зад кулисите,

изплашените фигуранти, всичко, което ви описвам така подробно, продължи едва няколко секунди.

Тези ужасни секунди се сториха безкрайни на двамата директори горе, в ложа N5. Моншармен и Ришар бяха пребледнели. Това необяснимо събитие ги изпълваше с тревога, още повече, че от известно време бяха под прякото въздействие, на Фантома.

Бяха усетили дъха му. Няколкото косъма на Моншармен се бяха изправили от този дъх, а Ришар прекара носна кърпичка по потното си чело. Да, той бе тук, до тях, те го усещаха, но не го виждаха! Чуваха го как диша. *Човек усеща, когато до него има някой.* Ето че сега знаеха! *В ложата бяха трима.* Трепереха, искаше им се да побегнат. Но не смееха... Не смееха да помръднат, да разменят дума, за да не разбере Фантома, че знаят за неговото присъствие. Какво ли щеше да стане? Какво ли ги очакваше?

Очакваше ги това „ква“! Тяхното възклицание се чу най-силно сред шума на залата. *Чувстваха се безпомощни пред Фантома.* Надвесени над ложата, те гледаха Карлота, сякаш никога не я бяха виждали. Това дяволско момиче с нейното „ква“ като че бе дало сигнал за катастрофа. Те бяха предупредени. Фантома им я беше обещал тази катастрофа! Залата бе прокълната! Те се задъхваха от лоши предчувствия. Чу се прегракналият глас на Ришар, който викаше на Карлота:

— Какво чакате? Продължавайте!

Не! Карлота не продължи. Тя започна отново — смело, стоически — фаталния куплет.

Последва ужасяваща тишина. Гласът на Карлота отново изпълни храма на звуците.

Аз слушам!...

Залата също слушаше.

*... И разбирам този глас самотен ква! Ква!... що пее
в моето... ква!*

И жабата започна отново. Залата избухна. Потънали в креслата си, директорите не смееха дори да се обърнат. Фантома им се присмиваше открито. Накрая те отчетливо чува гласа му отдясно, невъзможен глас, глас без уста:

— *Така се напъва тази вечер, че ще събори полилея!*

Двамата едновременно вдигнаха глави към тавана и от гърдите им се изтръгна смразяващ вик. Огромната маса на полилея летеше право надолу по заповед на сатанинския глас. Откачен, полилеят се стовари от висините по средата на залата сред хиляди вопли. Паниката бе пълна. Моята цел обаче не е да възпроизвеждам исторически факти. Любопитните могат да надникнат във вестниците от онова време. Имало е много ранени и една убита.

Полилеят се бе стоварил върху главата на нещастницата, дошла за първи път в живота си на опера, на тази, която Ришар бе назначил да замества госпожа Жири като разпоредителка. Тя бе убита на място, а на другия ден един вестник публикува следното сензационно заглавие: „Двеста хиляди килограма върху главата на една портиерка!“ И това бе цялото траурно слово.

IX

ТАЙНСТВЕНАТА КАРЕТА

Вечерта се оказа трагична за всички. Карлота се бе разболяла. Що се отнася до Кристин, тя изчезна след представлението. Петнайсет дни вече никой не я бе виждал нито в театъра, нито извън него.

Не бива да бъркате това първо изчезване, което мина без скандал, със знаменитото изчезване няколко дни по-късно, което щеше да се случи при необясними и трагични обстоятелства.

Първ, разбира се, Раул се озадачи от изчезването на певицата. Той ѝ бе писал на адреса на госпожа Валериус, но не получи отговор. Отначало не се изненада, познавайки душевното ѝ състояние и решението ѝ да скъса с него всякакви връзки, чиято причина впрочем той не можеше да отгатне.

Болката му растеше и виконтът особено се притесни, когато не видя името ѝ в нито една програма. Играха „Фауст“ без нея. Един следобед към пет часа отиде в администрацията да разбере причините за това отсъствие. Намери директорите затрупани с работа. Дори приятелите им не можеха да ги познаят: бяха изгубили охота за каквото и да било. Ходеха из театъра унили, с наведени глави, набърчени чела и бледи лица, преследвани сякаш от натрапчива мисъл, която трудно пуска жертвата си.

Падането на полилея беше причинило доста неприятности, но бе почти невъзможно да накараш директорите да кажат нещо по този повод.

Заклучението на следствието бе: нещастен случай вследствие износване на средствата за окачване. Спомена се също, че старите и новите директори били задължени да установят това износване и да го отстранят, преди да се случи непоправимото.

Трябва да отбележа, че господата Ришар и Моншармен изглеждаха по онова време тъй отнесени, загадъчни и недостижими, че

някои от абонатите намекваха за нещо по-страшно от падането на полилея, причинило душевната промяна у директорите.

В ежедневните си контакти проявяваха подчертано раздразнение, освен спрямо госпожа Жири, която бе възстановена на старата длъжност. Можем само да се досетим за начина, по който е бил приет виконт дьо Шини, когато отишъл да се заинтересува за Кристин Даае. Ограничили се с обяснението, че била в отпуск. Той попитал колко време щял да продължи този отпуск. Неопределено време, отговорили му доста сухо, тъй като Кристин Даае го поискала по здравословни причини.

— Значи е болна! — възкликнал виконтът. — Какво ѝ е?

— Нищо не знаем!

— Не сте ли изпратили лекаря на Операта?

— Не. Не го е викала и ние повярвахме на думата ѝ.

Цялата тази работа се стори доста странна на Раул. Той напусна Операта в плен на най-мрачни мисли. Реши, че каквото и да става, ще отиде при мама Валериус. Помнеше горещите молби на Кристин да не търси никакъв начин да я вижда. Но станалото в Перос, подслушаното пред вратата на гримьорната, както и разговорът му с Кристин на брега на морето — всичко това го караше да предчувства някаква интрига, която, колкото и да носеше белезите на дяволска намеса, си оставаше съвсем човешка. Превъзбуденото въображение на девойката, нейната плахост и чувствителност, недостатъчното обучение през детските ѝ години, запълвани предимно с легенди и приказки, постоянната мисъл за мъртвия ѝ баща и най-вече състоянието на върховен екстаз, до което я довеждаше музиката — всичко това според него представляваше благодатна почва за всяка безскрупулна личност. На кого ли бе жертва Кристин Даае? Ето един смислен въпрос, на който Раул се мъчеше да си отговори, докато бързаше към дома на мама Валериус.

Защото виконтът бе един крайно разумен младеж. Без съмнение и той обичаше музиката, беше поет и голям любител на стари бретонски легенди с танцуващи в тях коригани, на всичкото отгоре бе влюбен в тази малка северна фея Кристин Даае. Но в свръхестественото вярваше само в областта на религията и дори най-фантастичната история на света не бе в състояние да го накара да забрави, че две и две правят четири.

Какво ли щеше да научи от мама Валериус? Той тръпнеше при тази мисъл, когато позвъни на вратата на малкото апартаментче на улица „Нотр Дам де Виктоар“.

Отвори му прислужницата, която бе видял онази вечер в гримьорната на Кристин. Попита дали би могъл да говори с госпожа Валериус. Отговориха му, че тя е неразположена и не приема.

— Все пак предайте ѝ моята визитна картичка — помоли той.

Не чака дълго. Прислужницата се върна и го въведе в доста тъмна, скромно обзаведена гостна, където портретите на професор Валериус и на татко Даае висяха един срещу друг.

— Госпожата се извинява на господин виконта — рече прислужницата, — задето ще трябва да го приеме в спалнята си. Горките ѝ крака не я държат вече.

След пет минути бе въведен в полутъмна стая, където той веднага разпозна в сянката на една ниша приветливото лице на добродетелката на Кристин. Косите на мама Валериус бяха съвсем побелели, но очите ѝ не бяха остарели. Напротив, погледът ѝ никога не е бил по-светъл и по детински чист.

— Господин дьо Шани! — Тя радостно протегна ръце към посетителя си. — Небето ви изпраща! Ще можем да си поговорим за нея.

Последното изречение прозвуча доста злокобно в ушите на младия мъж. Той веднага запита:

— Госпожо, къде е Кристин?

Но старата жена спокойно му отвърна:

— Тя е със своя добър гений!

— Какъв добър гений? — разтревожи се Раул.

— Ами *Ангела на музиката*.

Отчаян, виконт дьо Шани се стовари върху един стол. Значи Кристин наистина е с *Ангела на музиката*! А мама Валериус му се усмихваше от леглото с пръст върху устните, за да му покаже, че трябва да мълчи.

— Никой не бива да знае!

— Можете да разчитате на мен. — Раул не знаеше какво говори, защото мислите му за Кристин, и без това доста объркани, съвсем се заплетоха и той усети световъртеж, всичко започна да кръжи около

него — и стаята, и тази изключителна старица с бели коси и небесносини, почти безцветни очи. — Можете да разчитате на мен.

— Знам, знам! — Тя щастливо се смееше. — Я се доближете до мен. Дайте ми ръцете си, както когато ми разказвахте приказката за малката Лоте, която бяхте чули от татко Даае, Аз много ви обичам, господин Раул. Кристин също много ви обича.

— Тя ме обича... — въздъхна младият мъж.

Той с мъка събираше мислите си за *гения* на мама Валериус, за *Ангела*, за когото така странно му говореше Кристин, за *черепа*, който той бе зърнал в онази кошмарна нощ върху стълбите на главния олтар в Перос, а също и за *Фантома на Операта*, слухът, за който бе достигнал и до неговите уши една вечер, когато се бе забавил зад сцената на две крачки от група механици. Те си говореха за зловещото описание, което бе направил Жозеф Бюке, преди да се обеси...

После тихо попита:

— Кое ви кара да мислите, госпожо, че Кристин ме обича?

— Тя всеки ден ми говореше за вас.

— Наистина? И какво ви казваше?

— Каза ми, че сте й се обяснили.

И добрата стара жена започна гръмко да се смее, показвайки всичките си зъби, които ревниво бе опазила. Раул стана, изчервен до ушите, жестоко страдащ.

— Ама къде отивате? Сядайте веднага! Искате да ме изоставите просто така? Разсърдихте ми се, защото се засмях, простете ми. В края на краищата не сте виновен за това, което се случи. Просто не сте знаели. Млад сте и сте мислели, че Кристин е свободна.

— Сгодена ли е? — попита със сподавен глас нещастният Раул.

— Не, не! Нали знаете, че дори и да иска, Кристин не може да се омъжи.

— Как? Но аз нищо не знам! Защо не може да се омъжи?

— Ами, заради *Ангела на музиката*!

— Пак ли...

— Да, той й забранява.

— Той й забранява! Ангелът на музиката й забранява да се омъжи!

Раул се надвеси над мама Валериус, с издадена челюст, готов сякаш да я захапе. Дори да искаше да я разкъса, погледът му не би

могъл да бъде по-свиреп. Има моменти, когато прекалената невинност изглежда чудовищна, чак омразна.

Тя обаче продължи с най-естествен тон:

— О, не че ѝ забранява. Просто ѝ казал, че ако се омъжи, повече няма да го чуе, защото той ще си отиде завинаги. Сам разбирате, че тя не желае това.

— Да, да — съгласи се Раул като ехо, — разбирам.

— А пък аз мислех, че Кристин ви е разказала всичко това в Перос, където тя отиде със своя ангел.

— Как? Тя е била в Перос с него?

— Всъщност той ѝ определи там среща на гробището, при могилата на Даае. Беше ѝ обещал да изсвири „Възкресението на свети Лазар“ *на цигулката на баща ѝ!*

Раул дьо Шани стана и много сериозно произнесе следните решителни слова:

— Госпожо, ще ми кажете къде живее този ангел!

Старата жена изобщо не изглеждаше изненадана от неговите думи. Тя вдигна очи към тавана и отговори:

— На небето!

Тази наивност го смути. Каква чиста и пълна вяра в един ангел, който всяка вечер слиза от небето, за да посещава гримьорните на артистите от Операта!

Сега си даваше сметка за състоянието на духа на младото момиче, израснало с един суеверен цигулар и една простодушна жена.

— Кристин все още ли е почтено момиче? — не се сдържа да попита.

— Кълна се в Бога! — Този път старата, изглежда, се засегна. — И ако вие се съмнявате в това, господине, не знам какво още правите в тази къща!

Раул гневно мачкаше ръкавиците си.

— От колко време се познава с този „ангел“?

— Приблизително три месеца. Да, има три месеца, откакто той започна да ѝ дава уроци.

— Ангелът ѝ дава уроци? Къде?

— Сега, откакто замина с него, не бих могла да ви кажа, но преди петнайсет дни това ставаше в гримьорната на Кристин. Тук в този малък апартамент би било невъзможно. Цялата къща ще ги чуе. А в

Операта, в осем часа сутринта няма жива душа. Никой не ги безпокои. Разбирате ли?

— Разбирам! — извика той и набързо се сбогува със старата жена, която се питаше дали виконтът не е малко смахнат.

В гостната Раул се сблъска с прислужницата и за миг му се прииска да я запита нещо, но му се стори, че забелязва лека усмивка на устните ѝ. Реши, че му се подиграва. Побягна. Не му ли стигаше това, което научи?

Прибра се в жилището на брат си пеша, в доста окаян вид. Искаше да се самонакаже, да си блъска челото в стената. Бе повярвал в невинността, в чистотата. Бе се опитал да обясни всичко с наивност, с простодушие и неопетнена честност. Ангелът на музиката! Сега вече го познаваше. Представяше си го. Някой отвратителен тенор, без съмнение красавец, който пее сърцераздиращо! По-смешен и по-нещастен не се бе чувствал никога! „Ах, какъв жалък, низък, нищожен и глупав млад човек си ти, виконт дьо Шани!“ — ядосано си мислеше Раул. А тя, какво безочливо и сатанински хитро създание!

Въпреки всичко ходенето пеша по улиците му се отрази добре, разведри пламналия му мозък. Първото нещо, което направи, щом влезе в стаята си, бе да се хвърли на леглото, за да заглуши риданията. Но брат му си беше у дома и Раул се отпусна в прегръдките му като малко дете. Графът бащински го утеши, без да иска обяснение. Пък и Раул едва ли щеше да посмее да му разкаже за *ангела на музиката*. Има неща, с които човек не се хвали, а има други, заради които е прекалено уничително да те съжаляват.

Графът заведе брат си на вечеря в кабаре. С такава прясна рана Раул би отклонил всякаква покана, но брат му, за да го убеди, му пошушна, че предната вечер дамата на неговото сърце е била забелязана в Булонския лес, при това не сама. Отначало виконтът не искаше да вярва, но му бяха описани такива подробности, че той млъкна. Е? Убеди ли се сега, че това е едно банално увлечение? Видели са я в карета със спуснато стъкло. Тя жадно вдишвала ледения нощен въздух. Луната ярко светела. Разпознали я добре. Що се отнася до придружителя ѝ, забелязали са смътен силует в мрака. Каретата се движела по безлюдна алея зад трибуните на хиподрома Лоншан.

Раул трескаво се заоблича, готов да забрави мъката си, да се хвърли, както се казва, във водовъртежа на удоволствията. Уви! Той бе

скучен събеседник и, разделяйки се рано с графа, се озова към десет часа вечерта в закрыта карета, зад трибуните на хиподрума.

Студът беше кучешки. Пътят бе пуст и огрян от луната. Нареди на кочияша търпеливо да го чака при завоя на една съседна алея и като се прикриваше, доколкото бе възможно, започна да ходи напред-назад.

Не измина и половин час, откакто се бе отдал на това здравословно упражнение, когато една карета, идваща откъм Париж, зави на ъгъла и спокойно се запъти към него.

Веднага си помисли: тя е! И сърцето му пак яростно заби, също както пред вратата на гримьорната, когато чу мъжкия глас. Боже! Колко я обичаше!

Каретата се приближаваше. Той не помръдваше. Чакаше. Ако е тя, твърдо бе решил да се хвърли върху конете. Искаше на всяка цена да се разберат с Ангела на музиката.

Още няколко метра и каретата щеше да се изравни с него. Не се и съмняваше, че тя е вътре. Една жена действително се бе надвесила над прозореца.

И изведнъж луната я освети с бледа светлина.

— Кристин!

Святото име на неговата любов се изтръгна от устните и сърцето му. Не можа да го задържи. Хукна да я гони, защото името, разкъсало нощта, послужи за сигнал на конете, които бясно се понесоха напред, без той да успее да осъществи смелия си план. Стъклото се вдигна. Лицето на младата жена изчезна. А каретата, след която тичаше, бе вече малка черна точка върху белия път.

Пак извика:

— Кристин!

Отговор нямаше. Спря сред пълна тишина.

Хвърли отчаян поглед към небето, към звездите, удари с юмрук пламтящата си гръд. Какъв смисъл има да обичаш, без да си обичан?

Дълго гледа пустинния и леден път; бледата и мъртва нощ. Но по-ледено и най-мъртво бе сърцето му: то бе обикнало един ангел, а ненавиждаше една жена!

Е, Раул, как те изигра малката северна фея! Нали не е нужно да имаш свежи бузки, срамежливо чело и да се прикриваш зад розовото було на целомъдрието, за да се разхождаш в самотна нощ в луксозна карета, в компанията на тайнствен любовник? Нали двуличието и

лъжата трябва да имат граници? Нали не бива да имаш ясен детски поглед, когато душата ти е на куртизанка?

Тя отмина, без да отвърне на неговия зов.

А той защо застава на пътя ѝ?

С какво право я упрекуваше, след като тя искаше от него единствено да я забрави?

— Махни се! Изчезни! Ти не съществуващ вече!

Прииска му се да умре, а бе на дваайсет години. Прислужникът му го намери сутринта, седнал на леглото. Не се бе събличал и камериерът се изплаши да не му се е случило нещо — толкова бледо бе лицето му. Той грабна сутрешната поща. Бе познал един плик, един почерк. Кристин пишеше:

Приятелю, елате вдругиден на бала с маски в Операта. Бъдете там в полунощ, в малкия салон, зад камината на централното фоайе. Застанете прав до вратата, която води към Ротондата. Не говорете за тази среща на никого. Сложете си бяло домино и се маскирайте добре. Молете се да не Ви познаят.

Кристин

Х

БАЛ С МАСКИ

Пликът, целият опръскан с кал, беше без марка. „Да се предаде на господин виконт дьо Шани“, следваше адресът, написан с молив. Бе подхвърлено, с надеждата някой минувач да го намери и занесе на посочения адрес. Така и бе станало. Писмото било намерено на тротоара, на площада пред Операта. Раул трескаво го зачете отново.

Не му трябваше повече, за да си възвърне надеждата. Мрачният образ на една Кристин, забравила задълженията към самата себе си, отстъпи място на предишната нещастна и невинна девойка, жертва на прекалена чувствителност. До каква степен бе тя жертва? Чия пленница бе? В каква пропаст я бяха завлекли? Силно разтревожен, той търсеше отговор на тези въпроси. Но това бе поносима болка в сравнение с онази, която изпитваше при мисълта за двулична и измамна Кристин. Какво ли се бе случило? На чия воля се подчиняваше? Кое чудовище я бе очаровало, с какво оръжие?...

С какво друго оръжие, ако не с музика? Да, да, колкото повече мислеше, толкова повече се убеждаваше, че именно там ще открие истината. Беше ли забравил тона, с който му съобщи в Перос, че е била посетена от небесния пратеник? А съдбата на Кристин в последно време не му ли помагаше да разсее мъглата, с която се бореше? Забрави ли отчаянието, в което бе изпаднала след смъртта на баща си, и отвращението, което изпитваше тогава към всичко земно, дори към изкуството? В Консерваторията бе една нерадостна пееща машина, лишена от душа. И изведнъж се бе разбудила, сякаш от полъха на божествена намеса. Ангелът на музиката бе дошъл! Тя пее Маргарита във „Фауст“ и тържествува! Ангелът на музиката! Кой в нейните очи се представяше за този чуден гений? Кой злоупотребяваше до такава степен със святата за татко Даае легенда, та превръщаше младото момиче в беззащитен инструмент, който звучи според неговата воля?

И Раул си спомни, че преживяното от Кристин не е изключение. Ето какво се бе случило с принцеса Белмонте, наскоро загубила съпруга си. Нейното отчаяние се превърнало във вцепенение. Цял месец принцесата не можела нито да говори, нито да плаче. Нейната отпадналост се задълбочавала с всеки изминат ден, а отслабването на разсъдъка водело към сигурна смърт. Всяка вечер изнасяли болната в градините ѝ, но тя дори не съзнавала къде се намира. Раф, най-известният певец в Германия, минавал един ден през Неапол и поискал да разгледа тези градини, които се славели със своята красота. Една от придворните на принцесата помолила великия артист да изпее нещо, без да се показва, близо до горичката, където тя лежала. Раф се съгласил и изпял една простичка ария, която принцесата била чувала от устата на своя съпруг в първите дни от техния брачен живот. Арията била чувствена и затрогваща. Мелодията, думите, гласът на възхитителния певец развълнували дълбоко душата на принцесата. Сълзи рiekнали от очите ѝ. Тя била убедена, че в онази вечер нейният съпруг е слязъл от небето, за да ѝ изпее някогашната песен!

Да, разсъждаваше Раул, една-единствена вечер... Но тази красива измислица не би могла да продължи вечно. Все някога е щяла да открие Раф, скрит в горичката, тази съвършена и скърбяща принцеса Белмонте, ако в продължение на три месеца го бе слушала всяка вечер. В продължение на три месеца Ангелът на музиката бе давал уроци на Кристин. Грижовен учител! А сега я разхождаше из Булонския лес!

Нервните пръсти на Раул разкъсваха плътта на гърдите, в които туптеше ревниво сърце. Неопитен, той с мъка се питаше на каква ли игра го кани госпожицата в предстоящия маскарад? И докога едно момиче от Операта ще се подиграва на младия аристократ, съвсем неук в любовта? Каква низост!

Така мисълта му се луташе от едната крайност в другата и той вече не знаеше дали да съжалява Кристин, или да я проклина. За всеки случай се снабди с бяло домино.

Най-после настъпи часът на уречената среща. Маскиран като Пиеро, целият в бяло, лицето добре прикрито зад украсеното с плътна и дълга дантела домино, виконтът намираше, че изглежда доста глупаво в този романтичен карнавален костюм. Един мъж от висшето общество не се дегизира така, за да отиде на бал в Операта. Щеше да

предизвика усмивки. Но една мисъл го утешаваше: едва ли някой щеше да го познае! Освен това костюмът и доминото имаха още едно предимство: Раул щеше да се разхожда там със смут в душата и тъга в сърцето, без някой да му се натрапва. Нямаше нужда да се преструва, да си слага маска — той я имаше!

Този бал бе един изключителен празник, точно преди Заговезни, в чест на годишнина от рождението на прочут рисуващ на едновременно веселби, съперник на Гаварни, чиято четка бе обезсмъртила доста балове, маскаради и маскирани веселяци. Затова щеше да бъде по-весел, по-шумен от останалите. Многобройни художници си бяха дали там среща, заобиколени от тълпи модели и ученици, които към полунощ започнаха да вдигат ужасна врява.

Раул изкачи централното стълбище пет минути преди полунощ, без да обръща внимание на разноцветните маскарадни костюми, сред един от най-скъпите декори в света. Не се остави да го развлече някоя весела маска, остана глух за всички шеги и отклони фамилиарните покани на развеселени вече двойки. След като прекоси централното фойе, той най-после се добра до салона, посочен в писмото на Кристин. Там в едно сравнително тясно пространство се бе събрало множество народ; това бе кръстопът, където се срещаха тези, които отиваха да вечерят в Ротондата, или идваха за нова чаша шампанско. Врявата бе буйна и жизнерадостна. Раул си помисли, че Кристин сполучливо е подбрала мястото на тяхната тайнствена среща, предпочела тълпата пред някое уединено кътче: така маската го прикриваше още по-добре.

Той се облегна на вратата и зачака. Но не дълго. Мина едно черно домино и бързо го стисна за крайчеца на пръстите. Разбра, че е тя. Последва я.

— Вие ли сте, Кристин?

Доминото живо се обърна и допря показалец до устните си, с което несъмнено го молеше да не повтаря повече името ѝ.

Раул продължи мълчаливо. Страх го бе да не я изгуби, след като така странно я откри.

Не изпитваше никаква омраза към нея. Не се съмняваше дори, че тя няма да има за какво да се упреква, колкото и чудновато и необяснимо да изглеждаше поведението ѝ. Бе готов на всякаква снизходителност, прошка, малодушие. Той обичаше. И сигурно след

малко щяха да му обяснят съвсем естествено причината на едно така необикновено отсъствие.

Черното домино се обръщаше от време на време да провери дали бялата маска го следва.

Докато Раул пресичаше централното фоайе, той успя да забележи сред навалищата една компания, струпала се около някаква личност, чиято маскировка, оригиналност и злокобен вид предизвикваха сензация.

Тя бе цялата облечена в яркочервено, с огромна шапка с пера върху човешки череп. Ах, каква изкусна имитация на череп! Учениците от художественото училище не се отделяха от него, поздравяваха го, разпитваха го при кой майстор, в кое ателие му бяха направили, нарисували, гримирали такъв прекрасен череп! Да не би самата Смърт да му е позирала?

Човекът с черепа влачеше след себе си дълго кадифено наметало, чийто пламък царствено се стелеше по паркета; върху наметалото със златни букви бе избродирана фраза, която всеки четеше и повтаряше на глас: „Не ме докосвайте! Аз съм червената Смърт, която минава!“

Но някой поискал да го пипне... И ето че ръка на скелет излязла от пурпурен ръкав, грубо стиснала китката на невнимателния и той усетил хватката на костите, свирепото притискане на Смъртта, която сякаш никога нямало да го пусне. Изпищял от болка и ужас. След като Смъртта му върнала свободата, побягнал като луд, сред смях и подигравки. Точно в този миг Раул настигна зловещата личност, която се обърна към него. И без малко да извика: „Черепа от Перос-Гирек!“ Той го бе познал! Искаше да се нахвърли върху него, забравил за Кристин, но черното домино, обзето също от вълнение, го бе уловило здраво за ръката и вече го влачеше... теглеше го далеч от фоайето, от тази демонична тълпа, сред която се разхождаше алената Смърт.

Черното домино постоянно се обръщаше и на два пъти сякаш забеляза нещо ужасяващо, защото хукна още по-силно да бяга.

Така изкачиха два етажа. Там стълбището и коридорите бяха почти безлюдни. Черното домино отвори една ложка и направи знак на бялото домино да го последва. Кристин (защото това бе тя, той я бе познал по гласа) веднага затвори вратата на ложата след него и го посъветва да стои в дъното и да не се показва. Раул си свали маската. Кристин запази своята. И тъкмо да помоли певицата да я махне, когато

тя надникна зад преградата и внимателно се послуша. После отвори вратата, погледна в коридора и каза шепнешком:

— Сигурно се е качил на горния етаж, в „ложата на Слепите“. — И внезапно изкрещя: — Той слиза!

Понечи да затвори вратата, но Раул се противопостави, защото бе забелязал на най-горното стъпало на стълбището, което водеше към горния етаж, *един крак в червено*, после още един... Бавно, величествено се показва целият пурпурен костюм. И той отново видя черепа от Перос-Гирек.

— Той е! — извика младият мъж. — Този път няма да ми избяга!

Но Кристин затвори вратата, преди Раул да се спусне към него. Той понечи да я отстрани от пътя си.

— Но кой е той? — попита тя с променен глас. — Кой няма да ви избяга?!

Раул грубо се опита да сломи съпротивата на девойката, но тя го отблъскваше с неочаквана сила. Той разбра, или поне помисли, че е разбрал, и много се ядоса.

— Кой ли? Ами мъжът, който се крие зад тази отвратителна смъртна маска! Лошият гений от гробището на Перос! Алената Смърт! И накрая, вашият приятел, госпожо. *Вашият Ангел на музиката!* Но аз ще му отскубна маската от лицето, ще сваля и моята и ще се погледнем този път очи в очи, без було, без лъжи. Ще разбере кого обичате и кой ви обича!

Той избухна в смях, а Кристин, скрита зад своето домино, мъчително въздъхна.

С трагичен жест протегна ръце като преграда от бяла плът пред вратата.

— В името на нашата любов, Раул, няма да минете!

Той спря. Какво бе казала тя? В името на тяхната любов? Но никога, никога досега не му бе признавала, че го обича. А бе имала достатъчно поводи! Беше го виждала нещастен, облян в сълзи, умоляващ за една добра дума, искрица надежда, но не ги получи! Видя го болен, почти мъртъв от ужас и студ след нощта в гробището на Перос. Беше ли останала до него, когато той най-много се нуждаеше от нейните грижи? Не! Бе избягала! А сега казваше, че го обича! „В името на нашата любов!“, казваше.

Хайде де! Целта ѝ бе да го задържи няколко секунди. Трябваше ѝ време, за да може алената Смърт да се измъкне. Тяхната любов? Лъжа! Той ѝ го каза с омраза в гласа.

— Вие лъжете, госпожо, защото не ме обичате и никога не сте ме обичали! Само един беден, нещастен и нищожен млад човек като мен може да се остави така да го изиграят! Защо при нашата първа среща в Перос ми дадохте толкова надежди с поведението си, с радостта в очите, с мълчанието си дори? Аз съм почтен мъж, мислех, че и вие сте почтена жена, а вие просто сте ми се подигравали! Уви! Подиграхте се с всички! Безсрамно сте злоупотребили дори с наивността на вашата добродетелка, която все още вярва в почтеността ви, а вие ходите по балове с вашата алена Смърт! Презирам ви!

Той се разплака. Кристин се остави да я обижда. Мислеше само за едно: как да го задържи.

— Един ден ще съжалявате за тези лоши думи, Раул, но аз ще ви простя.

Той поклати глава.

— Не! Вие ме подлудихте! И като си помисля, че имах една-единствена цел в живота — да дам своето име на една девойка от Операта!

— Раул!

— Умирам от срам!

— Живейте, приятелю. — Гласът ѝ бе сериозен и променен. — Сбогом!

— Сбогом, Кристин!

— Сбогом, Раул!

Младият мъж додаде със сарказъм:

— Ще ми позволите ли да идвам да ви аплодирам от време на време?

— Аз няма да пея повече, Раул!

— Наистина ли? — добави той с още ирония в гласа. — Осигуряват ви почивка? Моите поздравления! Но ще се видим в Булонския лес някоя вечер!

— Нито там, нито другаде, Раул. Няма да ме видите повече.

— Мога ли да знам поне към кой мрак се отправяте? В какъв пъкъл се завръщате, тайнствена госпожо? Или в какъв рай?

— Затова бях дошла, за да ви го кажа, приятелю. Но вече нищо не мога да ви кажа... Няма да ми повярвате. Изгубили сте вяра в мен, Раул, свършено е.

Това „свършено е“ прозвуча тъй отчаяно, че младият човек се стресна и угризения за неговата жестокост му размътиха душата.

— Ще ми кажете ли най-сетне — проплака той — какво означава всичко това? Вие сте свободна, без задължения. Разхождате се из града, маскирана отивате на бал... Защо не се приберете в къщи? Какво правите вече петнайсет дни? Какво сте разправяли на мама Валериус за Ангела на музиката? Някой може да ви измами, да злоупотреби с вашата доверчивост. Изглеждате ми здравомислеща, Кристин... Знаете какво правите! А мама Валериус продължава да ви чака! Обяснете ми, моля ви! И други са грешили! Каква е тази комедия?

Кристин само свали маската и каза:

— Трагедия, приятелю...

Тогава Раул видя лицето ѝ и не можа да сдържи изненадата и уплахата си. От свежите едновременно цветове нямаше и следа. Мъртвешка бледност покриваше познатите нежни и красиви черти. Колко бяха измъчени те! Страданието безмилостно ги бе набраздило, а хубавите светли очи на Кристин, едно време бистри като езерата, които служеха за очи на малката Лоте, тази вечер изглеждаха бездънни, тъмни и потайни.

— Приятелко моя! — изстена той и протегна ръце. — Обещахте да ми простите.

— Може би един ден... — Тя отново надяна маската и тръгна, като му забрани да я следва със знак, с който сякаш го пъдеше.

Понечи да се спусне след нея, но тя се обърна и така властно повтори жеста за сбогом, че той не посмя да направи и крачка.

Видя как тя се отдалечава... После на свой ред и той слезе при тълпата, без да съзнава ясно какво прави. Попита в залата, която прекосяваше, дали някой е виждал алената Смърт. „Кой е алената Смърт?“, питаха го на свой ред. Той отговаряше: „Един господин, маскиран като скелет, с дълго червено наметало.“ Навсякъде му казваха, че Смъртта току-що минала, но повече никъде не я срещна. Към два часа след полунощ се върна в коридора зад сцената, който водеше към гримьорната на Кристин Даае.

Краката го бяха отвели там, където бяха започнали страданията му. Почука. Никой ле му отговори. Той влезе, както бе влязъл и преди, когато търсеше *мъжкия глас*. Гримьорната бе празна. Газената лампа гореше съвсем слабо. Върху малкото бюро имаше хартия за писма. Почуди се дали да не пише на Кристин, но в този миг чу стъпки в коридора. Едва успя да се скрие в будоара, отделен от помещението само със завеса. Някой отвори вратата. Беше Кристин!

Той затаи дъх. Искаше да види! Искаше да знае! Нещо му казваше, че ще присъства на част от загадката и че щеше може би да започне да разбира...

Кристин влезе, смъкна с уморен жест маската от лицето, си и я захвърли на масата. Въздъхна и обхвана красивата си глава с ръце. За какво ли мислеше? За Раул? Не! Защото я чу да шепне: „Горкият Ерик!“

Отначало му се стори, че не е чул добре. Бе убеден, че ако имаше някой за съжаляване, това бе той, Раул. Нищо по-естествено след това, което се случи между тях, тя да въздъхне и да прошепне: „Горкият Раул!“ Но тя повтори, поклащайки глава: „Горкият Ерик!“ Какво правеше този Ерик във въздишките на Кристин и защо малката северна фея оплакваше Ерик, когато Раул бе толкова нещастен?

Кристин започна да пише, бавно, спокойно, а Раул, който още трепереше от драматичната раздяла, се почувства неприятно изненадан. „Какво хладнокръвие!“, помисли си. Тя продължаваше да пише, запълвайки два, три, четири листа. Внезапно изправи глава и скри написаното в корсажа си. Сякаш се ослушваше. Раул също напрегна слух. Откъде ли идваше този странен далечен звук? Песен, която струеше от стените. Да, човек би казал, че стените пееха! Песента ставаше по-ясна, различаваха се думи... Какъв красив, нежен и затрогващ глас! Но при толкова нежност гласът си оставаше мъжки, със сигурност можеше да се каже, че не принадлежеше на жена. Той се приближаваше, премина през стените... И дойде... Гласът сега бе в *стаята*, пред Кристин. Тя стана и му заговори, все едно, че говореше на някой до себе си:

— Ето ме, Ерик, аз съм готова. Вие закъснявате, приятелю.

Колкото и внимателно да гледаше, скрит зад завесата, Раул не вярваше на очите си, които не виждаха нищо.

Лицето на Кристин се озари. Ласкава усмивка кацна на безкръвните ѝ устни, усмивка на оздравяващ, който започва да се надява, че болестта, която го е споходила, няма да го отнесе.

Гласът без тяло запя отново и Раул със сигурност не бе чувал подобен глас, обединяващ всички крайности: той бе широк, геройски пленителен, победоносно коварен, изящен в силата си, силен в изяществото, неударим в победата си. В него се долавяха решителни водещи нотки, пораждащи възвишени чувства у простосмъртните, които усещат, обичат и пресъздават музиката. Това бе тих и бистър извор на хармония, от който верующите без страх можеха да пият, сигурни, че черпят от музикалните прелести. И тяхното умение, докоснало се внезапно до божественото, се преобразяваше. Раул трескаво слушаше този глас и постепенно започваше да разбира как Кристин Даае, с красиви и непознати тонове, със свръхчовешка възбуда, несъмнено под влиянието на своя загадъчен и невидим учител, бе успяла една вечер да омагьоса смаяната публика! И слушайки приказния глас, изведнъж разгада неговото вълшебство: та той не възпяваше нищо изключително, от тинята сътворяваше небесна синева. Баналният стих и леката, почти вулгарна мелодия изглеждаха напълно променени от полъха, който ги издигаше и отнасяше на небето, върху крилете на страстта. Ангелският глас претворяваше един езически химн.

Той пееше „Брачната нощ“ от „Ромео и Жулиета“.

Раул видя как Кристин протегна ръце към гласа, както на гробището в Перос ги протегна към невидимата цигулка, свиреща „Възкресението на свети Лазар“. С нищо не би могла да се сравни страстта, с която гласът пееше:

Съдбата с мен те свърза навеки!...

Раул, с пронизано от болка сърце, борейки се срещу очарованието, което сякаш му отнемаше всички сили в момент, когато му бяха най-необходими, успя да дръпне завесата, която го скриваше, и тръгна към Кристин. Тя продължаваше да върви към дъното на гримьорната, където част от стената бе заета от голямо огледало,

отразяващо образа ѝ. Кристин не можеше да го види, защото той бе застанал точно зад нея и тя изцяло го скриваше.

Съдбата с мен те свърза навеки!...

Кристин се доближаваше до своето отражение, а то се спускаше към нея. Двете Кристини — тялото и отражението — накрая се докоснаха, сляха се и Раул протегна ръка да ги сграбчи и двете.

Но някаква тайнствена сила го разтърси и той изведнъж политна назад. Леден, бръснещ вятър задуха в лицето му. Вече виждаше не две, а четири, осем, двайсет Кристини, които с такава лекота кръжаха около него, подиграваха му се и тъй бързо се скриваха, че ръката му не успя да докосне нито една. Накрая всичко се успокои и той се видя в огледалото. Но Кристин бе изчезнала.

Нахвърли се върху него, заблъска по стените. Никой! А в гримьорната още звучеше далечна и страстна мелодия:

Съдбата с мен те свърза навеки!...

Прекара ръка по потното си чело, опипа възбудената плът, полута се в мрака и усили докрай газената лампа. Беше сигурен, че не сънува. Той се намираше в центъра на страхотна игра, физическа и морална, чийто ключ не притежаваше и която може би щеше да го смаже. Чувстваше се като безразсъден принц, прекрачил забранените граници на вълшебна приказка.

Откъде бе излязла Кристин? Откъде щеше да се върне? Щеше ли да се върне? Уви! Не му ли бе признала, че всичко е свършено? А стената не повтаряше ли: *Съдбата с мен те свърза навеки!* С мен? С кого?

Тогава, изтощен, победен, с размътен мозък, той седна на мястото на Кристин. Също като нея отпусна глава в ръцете си. Когато я вдигна, обилни сълзи се стичаха по младото му лице, сълзи на малко дете, което завижда, сълзи, оплакващи най-обикновено нещастие, присъщо на всички влюбени, чието име той уточни на глас:

— Кой е този Ерик?

XI

ТРЯБВА ДА ЗАБРАВИШ ИМЕТО НА „МЪЖКИЯ ГЛАС“

На другия ден, след като Кристин изчезна пред очите му, виконт дьо Шани, който вече се съмняваше в здравия си разум, се отправи към мама Валериус, за да научи нещо ново. Попадна на очарователна картина.

Старата дама плетеше, седнала в леглото си, а Кристин до нея бродираше. Никога по-нежен овал, по-бистро чело, по-нежен поглед не се бе скланял над девическо ръкоделие. Бузите на младата жена бяха възвърнали свежите си цветове, а синкавите сенки под очите ѝ бяха изчезнали. Раул не откри трагичните черти от предишния ден.

Тя стана да го посрещне и без видимо вълнение му подаде ръка. Но изненадата на Раул бе толкова голяма, че той стоеше там смазан, неспособен да помръдне, нито да продума.

— Какво става, господин дьо Шани? — възкликна мама Валериус. — Не можете ли да познаете нашата Кристин? Нейният добър ангел ни я върна!

— Мамо! — прекъсна я сухо младото момиче и се изчерви до ушите. — Мислех, че повече няма да говорим за това. Знаете много добре, че няма ангел на музиката.

— Но дъще, нали той ти даваше уроци в продължение на три месеца!

— Мамо, обещах ви много скоро всичко да обясня. Но дотогава ми обещахте пълно мълчание и за нищо да не ме питате!

— Но и ти трябваше да ми обещаеш, че никога вече няма да ме изоставиш! Обеща ли ми, Кристин?

— Всичко това едва ли вълнува господин дьо Шани...

— Тук грешите, госпожице. — Гласът на младия мъж бе все още треперлив, въпреки неговото желание да прозвучи твърдо и смело. — Вълнува ме всичко, което ви засяга, и ще разберете защо. Учудването ми се равнява на моята радост, защото ви намирам до вашата

осиновителка, а след всичко, което стана вчера, не очаквах такова скорошно завръщане. Щях да бъда първият, който да се зарадва, ако не упорствахте да запазите всичко в тайна, която може да се окаже фатална. Твърде отдавна съм ваш приятел, за да не се тревожа заедно с госпожа Валериус от това злокобно приключение, което ще остане опасно, докато не бъде разкрит заговорът. А негова жертва накрая ще станете вие, Кристин.

При тези думи мама Валериус се размърда в леглото.

— Какво означава това? — попита тя. — Нима Кристин е в опасност?

— Да, госпожо — смело заяви Раул въпреки знаците, които му правеше момичето.

— О, Боже! — задъха се добрата старица. — Трябва всичко да ми кажеш, Кристин! Защо ме успокояваше? И за каква опасност става дума, господин дьо Шани?

— Един измамник злоупотребява с нейното доверие!

— Ангелът на музиката е измамник?

— Тя сама ви каза, че няма Ангел на музиката!

— Тогава какво има, мили Боже? Ще ме уморите!

— Има, госпожо, една земна загадка, много по-опасна от всички призраци и ангели!

Мама Валериус изплашено се обърна към Кристин, но тя вече се бе спуснала към нея и я прегръщаше.

— Не му вярвай, майчице... Не му вярвай! — мъчеше се да я утеши.

— Тогава обещавай ми никога вече да не ме изоставяш! — молеше вдовицата.

Кристин мълчеше, а Раул продължи:

— Ето какво трябва да обещаете, Кристин. Това е единственото, което може да ни успокои. А ние ще поемем задължението да не ви задаваме никакви въпроси.

— Едно задължение, за което не съм ви молила, едно обещание, което няма да ви дам! — гордо заяви младата жена. — Аз съм свободна в действията си, господин дьо Шани. Нямате никакво право да ги контролирате и ще ви помоля да не го правите и занапред. Що се отнася до това, какво съм правила през тези петнайсет дни, само един

мъж на този свят може да ми иска сметка — моят съпруг. Но аз нямам такъв и никога няма да се омъжа!

Като изрече всичко това, тя протегна ръка към Раул, сякаш за да придаде повече тържественост на думите си, а Раул пребледня, но не толкова от това, което чу, а защото забеляза златна халка на пръста на Кристин.

— Нямате съпруг, обаче носите венчална халка.

И той се опита да я улови за ръката, но не успя.

— Подарък е — изчерви се тя още повече, като напразно се мъчеше да прикрие вълнението си.

— Кристин, след като нямате мъж, тази халка ви е била дадена от някой, който се надява да се ожени за вас. Защо продължавате да ни мамите? Защо пак ме измъчвате? Този пръстен е едно обещание.

— Точно това й казах и аз! — възкликна старата дама.

— А тя какво ви отговори, госпожо?

— Каквото исках, това отговорих — отчаяно промълви Кристин.
— Не намирате ли, господине, че този разпит продължи твърде дълго? Що се отнася до мен...

Раул я прекъсна, изплашен, че ще произнесе думите на окончателна раздяла.

— Простете ми, че ви говорих така, госпожице. Знаете добре кое почтено чувство ме кара да се намесвам в неща, които не ме засягат. Но оставете ме да ви кажа, какво съм видял, а аз видях повече отколкото мислите, Кристин.

— Какво сте видели или мислите, че сте видели?

— Видях вашия захлас *при звука на гласа*, Кристин, който излизаше от стените или от някоя гримьорна... Да, *вашия захлас*. И това ме ужаси. Вие сте под влиянието на опасна магия. Изглежда обаче сте осъзнали измамата, понеже днес твърдите, че *няма ангел на музиката*. Тогава, Кристин, защо го последвахте? Защо се надигнахте с озарено лице, сякаш наистина чувахте ангели? Този глас действително е опасен, защото дори аз бях толкова възхитен, че вие пред очите ми изчезнахте, без да мога да издумам дума. Кристин! В името на Бога, в името на вашия баща, който е на небето и който толкова ни обичаше и двамата, ще ни кажете ли, на вашата благодетелка и на мен, кому принадлежи този глас? Хайде! Името на

този човек, Кристин? На човека, имал дързостта да сложи златна халка на пръста ви!

— Господин дьо Шани — студено заяви младата жена, — никога няма да го научите!

Изведнъж се чу горчивият глас на мама Валериус, решила да вземе страната на Кристин, след като видя с каква враждебност нейната възпитаничка се обръща към виконта.

— Но ако тя обича този мъж, господин виконт, това не ви засяга!

— Уви, госпожо — Раул не може да сдържи сълзите си. — Мисля, че Кристин наистина го обича. Всичко доказва това, но моето отчаяние е голямо, защото никак не съм убеден, че този човек е достоен за нейната любов.

— Аз съм единствената, която би могла да прецени — каза Кристин и погледна Раул право в очите, ядосана не на шега.

— Когато избираш такива романтични похвати — заяви Раул и усети как силите го напускат, — за да прелъстиш едно младо момиче...

— Би трябвало мъжът да е негодник или девойката твърде глупава, нали?

— Кристин!

— Защо осъждате един човек, когото никога не сте виждали и за когото не знаете нищо?

— Знам, Кристин, знам поне името, което вие твърдите, че никога няма да науча. Вашият Ангел на музиката, госпожице, се казва Ерик!

Тя пребледня като мъртвец.

— Кой ви го каза?

— Самата вие!

— Как така?

— Като го съжалявахте онази вечер, на бала. Когато дойдохте в гримьорната, казахте: „Горкият Ерик!“ С една дума, Кристин, имало някъде един беден Раул, който ви чу!

— За втори път подслушвате зад вратата, господин дьо Шани.

— Не бях зад вратата, а в гримьорната. Във вашия будоар.

— Нещастник! — Тя показваше всички признаци на неописуема уплаха. — Можеха да ви убият!

— Защо не!

Раул произнесе тези думи с толкова любов и отчаяние, че Кристин не можа да сдържи риданието си. Тя улови ръцете му в своите и го погледна с цялата нежност, на която бе способна.

— Раул, трябва да забравите *мъжкия глас* и никога вече да не си спомняте името му... И никога да не се опитвате да разгадате тайната на *мъжкия глас*.

— Тази тайна трябва да е много жестока?

— Няма по-страшна на тази земя!

Тягостна тишина раздели младите хора. Раул бе смазан.

— Закълнете се, че няма да правите повече нищо, за да научите — настоя тя. — Закълнете се, че няма да влизате в гримьорната ми, без да съм ви повикала.

— Обещавайте ли да ме повикате някога, Кристин?

— Обещавам.

— Кога?

— Утре.

— Тогава се заклевам!

Това бяха последните им думи през онзи ден. Той целуна ръка на дамите и си тръгна, като проклинаше Ерик и си обещавахе да бъде търпелив.

XII

НАД ТРАПОВЕТЕ

На другия ден се видяха в Операта. Кристин все още носеше златната си халка. Държа се любезно, разпитва го за неговите планове, за кариерата му.

Разказа ѝ, че отпътуването на полярната експедиция е било ускорено и че след три седмици, най-късно един месец, ще напусне Франция.

Тя го увещаваше, че трябва да гледа на това пътуване с радост, като на етап от бъдещата му слава. И тъй като той ѝ отговори, че не вижда нищо пленително в слава без любов, тя го нарече дете, чиито неприятности са съвсем временни.

— Как можете, Кристин, да говорите така несериозно за важни неща? Ние може повече никога да не се видим! Ако аз загина по време на тази експедиция...

— Аз също може да умра — простичко отговори тя.

Но вече не се усмихваше, не се шегуваше. Сякаш мислеше за нещо ново, което за първи път ѝ минаваше през ума. Погледът ѝ блесна.

— За какво мислите, Кристин?

— За това, че вече няма да се видим.

— Затова ли сте толкова щастлива?

— Мисля и за това, че след месец ще трябва да си кажем сбогом завинаги!

— Освен ако не се закълнем да се чакаме вечно.

Тя сложи ръка на устните му.

— Мълчете, Раул. Не става въпрос за това и вие знаете много добре. Ние никога не ще се оженим. — И изведнъж плесна радостно с ръце. Раул я погледна обезпокоен. — Ала щом не можем да се оженим — продължи тя, — можем да се сгодим! Никой, освен нас няма да знае, Раул. Съществуват тайни бракове, защо да няма и тайни годежи?

Нека се сгодим, приятелю, за един месец, след което вие заминавате, а аз цял живот ще бъда щастлива със спомена за този месец! — Тя бе възхитена от идеята си, но после стана сериозна. — *Малко щастие* — каза, — *което няма да навреди никому.*

Раул разбра и поиска веднага да осъществят това нейно хрумване. Коленичи пред Кристин с най-голямо смирение.

— Госпожице, имам честта да ви поискам ръката!

— Но те са ваши и двете, скъпи годенико! О, Раул, ще бъдем много щастливи!

А Раул си мислеше: „Неблагодарна жена! Един месец е достатъчно време да я накарам да забрави, да разруша загатката на мъжкия глас и тя ще се съгласи да ми стане жена. А дотогава... нека си играе.“

Това бе най-хубавата игра на света, на която не можела да се нарадват като деца, каквито си и бяха. Ах, какви прекрасни неща си казаха и колко клетви за вярност произнесоха! Мисълта, че след като месецът отmine, няма да има кой да спазва дадените обещания, внасяше смут в душите им, но те му се наслаждаваха сред смях и сълзи. Играеха на любов, както другите си играят на топка; но тъй като в случая си подхвърляха сърцата, трябваше да бъдат много, много сръчни, за да ги уловят, без да се наранят. На осмия ден сърцето на Раул не издържа, много го заболя и той прекъсна играта със следните безразсъдни думи:

— Няма да замина за Северния полюс.

Кристин в невинността си не бе помислила за такава вероятност и сега изведнъж проумя опасността. Не каза нито дума и се прибра у дома.

Това се случи в гримьорната на певицата, където се срещаха и си устройваха истински пиршества с бисквити, две чаши порто и букетче теменужки.

Вечерта тя не пееше. И той не получи обичайното писмо, макар че бяха решили да си пишат всеки ден през този месец. На следващата сутрин отиде при мама Валериус, която му съобщи, че Кристин ще отсъства два дни. Заминала предната вечер към пет часа и щяла да се върне едва на по-следващия ден. Раул бе смазан. Мразеше мама Валериус, задето с учудващо спокойствие му съобщи подобна новина.

Опита се да измъкне още нещо, но старата дама очевидно не знаеше нищо повече. Само каза на обзетия от паника младеж:

— Това е тайната на Кристин.

— Много добре! — ядосано възкликна Раул и се затича надолу по стълбите. — Добър пазач са си намерили младите момичета с такава Мама Валериус!

Къде ли беше Кристин? Два дни по-малко от и без това краткото им щастие! И за всичко бе виновен той! Нали се бяха разбрали, че ще замине? И ако твърдо бе решил да остане, защо трябваше да ѝ го казва? Упрекваше се за необмислените думи и бе най-нещастният човек през тези четирийсет и осем часа.

Появата ѝ на сцената бе нов триумф. Нечуваният успех от галаконцерта се повтори. След случая с жабата Карлота не посмя повече да пее на сцената. Ужасът от едно ново „ква“ се бе загнездил в сърцето ѝ и не ѝ даваше покой, а местата, свидетели на необяснимото поражение, ѝ бяха станали противни. Намери начин да прекрати договора си. Веднага помолиха Даае да заеме освободеното място. Предизвика невиждан възторг в „Еврейката“.

Виконтът, естествено, присъства на представлението и страдаше, като чуваше бурните овации за новия ѝ успех: той бе видял, че Кристин още носи златната халка. Далечен глас нашепваше в ухото на младия мъж: „И тази вечер тя пак е отдала душата си, но не на теб!“

Гласът го преследваше: „Щом не иска да ти каже какво е правила през тези два дни, трябва да попиташ Ерик.“

Веднага след представлението изтича зад сцената. Прегради ѝ пътя. Кристин го видя, защото очите ѝ го търсеха.

— Бързо! Бързо! Елате! — извика тя и го повлече към гримьорната, без да обръща внимание на обожателите, които роптаеха пред затворената врата. Раул веднага падна на колене. Той се закле, че ще замине, и я помоли никога вече да не отнема и час от любовта, която му бе обещала. Тя даде воля на сълзите си. Целунаха се отчаяни, сполетени от общо нещастие.

Изведнъж тя се отскубна от нежната прегръдка на младия мъж, заслуша се неизвестно в какво и с решителен жест му посочи вратата. Когато бе вече на прага, тя му каза толкова тихо, че виконтът по-скоро отгатна, отколкото чу думите:

— Утре, скъпи годенико! И бъдете щастлив, Раул. Тази вечер пях за вас.

Значи той се бе върнал.

Уви, двата дни, в които тя отсъства, бяха разрушили магията на тяхната мила лъжа. Гледаха се, без да си говорят, с тъга в очите. Раул едва се сдържаше да не закрещи: „Ревнувам!“ Но тя въпреки това чу.

— Хайде да се поразходим, приятелю, свежият въздух ще ни се отрази добре — предложи Кристин.

Раул помисли, че ще поиска да излязат извън града, далеч от този паметник, който той ненавиждаше като затвор, охраняван от тъмничаря Ерик. Ала тя го заведе на сцената и го накара да седне върху дървената оградка на един фонтан, сред съмнителната тишина и свежест на първия декор, издигнат за следващия спектакъл. Младият мъж отбягваше да ѝ задава въпроси, защото като виждаше, че не може да му отговори, предпочиташе да не я кара да страда. Понякога минаваше някой пожарникар, който бдеше отдалеч над тяхната тъжна идилия. Друг път тя смело се опитваше да измами и себе си, и него с лъжливата красота на декора, измислен да заблуждава. Нейната жива фантазия му придаваше по-ярки цветове, каквито, казваше тя, природата не би могла да сътвори. Тя се въодушевяваше, а Раул бавно стискаше трескавата ѝ ръка.

— Виждате ли, Раул — казваше тя, — тези стени, тези гори, тези сводове, тези пейзажи от рисуван плат, всички те са свидетели на най-възвишената любов, защото са измислени от поети, които с цял ръст се извисяват над обикновените хора. Кажете ми, че и нашата любов е в този свят, скъпи Раул, защото и тя е измислена, и тя е, уви, само празна мечта.

Отчаян, той мълчеше. А тя продължаваше:

— Нашата любов е прекалено тъжна на земята. Нека се разходим на небето. Ще видите колко е лесно там!

И го повличаше нагоре, към облаците, в чудната плетеница на решетката, забавляваше се, когато му се завиваше свят, и тичаше пред него по крехките греди на скелето, сред хилядите въжета, закачени за макари и скрипци, сред истинска въздушна гора от мачти. После пак стъпваха на твърда земя, тоест влизаха в някой коридор, водещ към смехове, танци, към младостта, напътствана от сериозен глас: „Погъвкаво, госпожици! Внимавайте с палците!“ Това бе класът на

момиченцата с ефирни пачки, бели трика и розови чорапки. Те се трудеха с всичките сили на своите малки крачета, с надеждата да станат ученички в балетното училище, балерини, солистки, прима балерини, отрупани с диаманти. А дотогава... Кристин им раздаваше бонбони.

Един ден влязоха в голяма зала, пълна със сърмени одежди, със стари рицарски доспехи, копия, щитове и шапки с пера. Кристин правеше преглед на потънали в прах неподвижни воители, говореше им мило, обещавахе им бляскави вечери и музикални паради.

Така тя му показва цялата изкуствена, но огромна седемнайсететажна империя от партера до покрива, обитавана от цяла армия поданици. Кристин се разхождаше сред тях като обичана кралица, наблюдавахе как вървят работите, пробвахе костюми в ателиетата, давахе ценни съвети на работничките, чиито ръце с боязън крояха скъпите платове, в които обличаха героите. Жителите на кралството упражняваха всички професии. Имаше обучаери и бижутери. Всички я бяха обикнали, защото тя познавахе болките и навиците на всеки. Познавахе незнайни кътчета, където тайно живееха стари семейства. Чукаше на техните врати и им представяше Раул като приказен принц, поискал ръката ѝ, и, седнали върху някой прояден от червеи аксесоар, жадно поглъщаха легендите на Операта, както през детските си години слушаха старите бретонски предания. Тези старци помнеха единствено Операта. Живееха там от незапомнени времена. Администрацията ги бе забравила, революциите в двореца не ги забелязваха. Навън историята на Франция течеше, без тяхно знание, и никой не си спомняше за тях.

Така отминаваха скъпоценните дни и като обръщаха прекомерно внимание на външния свят, Раул и Кристин несръчно се опитваха да скрият един от друг чувствата си. Едно бе сигурно — Кристин, която до този момент бе по-силната, изведнъж започна да нервничи. По време на техните експедиции тя започвахе без причина да тича или внезапно спираше. Очите ѝ сякаш търсеха измислени сенки. Тя викаше „Оттук“, а запъхтияният ѝ смях често преминаваше в сълзи. Раул искаше да говори с нея, да я разпитва въпреки обещанията и клетвите. Но преди още да е задал въпроса, тя трескаво отговаряше:

— Кълна ви се, че няма нищо.

Веднъж на сцената, минавайки покрай един полуотворен трап, Раул се надвеси над черната бездна и попита:

— Покажете ми горната част на вашата империя, Кристин, но съм чувал необикновени неща за подземията. Искате ли да слезем?

Като чу това, тя го прегърна, сякаш се страхуваше да не изчезне в тъмната дупка и, разтреперена, тихо произнесе:

— Никога! Забранявам ви да слизате долу! Освен това те не са мои. *Всичко под земята му принадлежи!*

Раул я погледна в очите и сурово попита:

— Значи *той* живее долу?

— Не съм споменала такова нещо! Това пък кой ви го каза? Хайде, елате! Има моменти, Раул, когато се питам дали не сте луд. Въобразявате си невероятни неща. Да вървим.

Тя буквално го задърпа, защото той упорито стоеше до трапа. Черната дупка го привличаше.

Но изведнъж трапът се затвори и това стана тъй внезапно, без да забележат нечия ръка, че и двамата се вцепениха.

— Дали не беше *той*! — попита накрая Раул. Тя сви рамене, но изглеждаше разтревожена.

— Не! Беше някой от тези, дето затварят траповете. Нали трябва да вършат нещо. Те просто отварят и затварят траповете, без причина.

— Ами ако беше *той* Кристин?

— Не беше той! *Той* се е затворил и работи.

— Наистина ли работи?

— Да. Не може в едно и също време да отваря и затваря трапове и да работи. Бъди спокоен.

Но тя трепереше.

— Какво работи?

— О! Нещо жестоко!... Така че можем да бъдем спокойни. Когато работи, *той* нищо не вижда, не яде, не пие, нито диша... Дни и нощи... Няма време да се развлича с трапове.

Тя пак потрепери и наведе ухо към трапа. Раул я остави да говори. Той мълчеше. Страхуваше се, че звукът на гласа му ще я накара да размисли, ще скъса и без това тънката нишка на нейните признания.

Тя не го пускаше. Накрая въздъхна:

— Ами ако беше *той*!

— Страх ли ви е от *него*! — смути се Раул.

Младият човек несъзнателно я съжали. Кристин бе като чувствително дете, все още неотърсило се от страшен сън. Казваше си: „Тя твърди, че не я е страх, а бяга от трапа и трепери.“ Това бе самата истина. На другия ден и през следващите дни подслониха своята любов по върховете, далеч от траповете. Вълнението на Кристин растеше с всеки изминал час. Накрая, един следобед, тя пристигна много късно, бледа, със зачервени очи и Раул направо ѝ заяви, че *ще заmine за Северния полюс, само ако му разкрие тайната на мъжкия глас*.

— Мълчете! В името на Бога, мълчете. Ако ви чуе... — И тя боязливо се огледа наоколо.

— Ще ви освободя от неговото могъщество, Кристин, кълна се! Вие дори няма да си спомняте за *него*, което е най-важното. Ще ви скрия в най-отдалеченото кътче на земята, където *той* никога няма да ви намери. Ще бъдете спасена и тогава аз ще замина, защото вие се заклехте никога да не се омъжвате.

Кристин отново бе подплашена, въртеше стресната глава.

— По-нагоре — каза. — Още по-нагоре! И побягнаха към върховете.

Той едва успяваше да я настигне. Скоро се озоваха под самия покрив, в лабиринта на скелето. Плъзгаха се между сводовете, гредите, колоните; тичаха от греда на греда, като в гора.

Въпреки цялата предпазливост, колкото и да гледаше постоянно след себе си, тя не забеляза една сянка, която я следваше като нейната собствена, спираше с нея, тръгваше, щом тръгнеше и тя, и бе не по-шумна от всяка сянка. Що се отнася до Раул, той не усещаше нищо, защото след като Кристин бе пред него, изобщо не поглеждаше назад.

XIII

ЛИРАТА НА АПОЛОН

Така стигнаха до покрива. Кристин се плъзгаше по него, лека и волна като лястовица. Погледът им обхвана празното пространство между трите купола и триъгълния фронтон. Тя пое дълбоко въздух и се загледа в панорамата на Париж, който се виждаше като на длан. Повика Раул при себе си и двамата тръгнаха редом по цинковите улици и чугунените булеварди, огледаха се в пълните с неподвижна вода резервоари, където през лятото хлапетата от балета, двайсетина момченца, се гмуркаха и се учеха да плуват. Плътено зад тях се стелеше сянката, разперваше черни криле над железните кръстовища, край басейните, заобикаляше куполите. Горките деца дори не подозираха за нейното присъствие, те седнаха доверчиво под висшата закрила на бронзовия Аполон, който издигаше към огненото небе своята чудна лира.

Бе приказна пролетна вечер. Облаците, обагрени в злато и пурпур от залязващото слънце, бавно преминаваха над главите им. Кристин се обърна към Раул:

— Когато настъпи моментът и аз откажа да ви следвам, Раул, отвлечете ме!

Това бяха думи, произнесени трудно, сякаш против волята ѝ.

— Смятате, че бихте променили решението си, Кристин?

— Не знам — поклати глава тя. — Той е същински демон. — И като потрепери, тя силно се притисна към Раул. — Сега ме е страх да се върна при него, под земята!

— Кое ви кара да се върнете при него, Кристин?

— Ако не се върна, ще се случат страшни неща. О, не мога повече! Знам, че трябва да имаме милост към хората, които живеят под земята. Но този е прекалено ужасен! А моментът приближава, остава ми един ден и ако не отида, той ще дойде и ще ме вземе със своя глас. Ще ме отвлече в своя дом под земята и ще застане на колене пред мен със

своя череп! И ще ми каже, че ме обича! Ще плаче! Ах, тези сълзи, Раул, сълзи в две черни дупки на череп. Не мога да гледам как се леят!

Тя кършеше безнадеждно ръце, а Раул все по-силно я притискаше към сърцето си.

— Не! Повече няма да чуete да ви казва, че ви обича! Няма да гледате сълзите му! Да бягаме! Още сега, Кристин, да бягаме!

Той вече я отвличаше. Но тя го спря.

— Не! Не сега. Много е жестоко. Нека ме чуе и утре вечер, за последен път. После заминаваме. Точно в полунощ ще дойдете в гримьорната. Той ще ме чака в трапезарията, на брега на езерото... Ще бъдем свободни и ще ме отвличете. Дори да откажа, закълнете се, Раул, защото чувствам, че ако този път се върна *там*, повече никога няма да ме видите. Но вие не можете да разберете. — Тя въздъхна и й се стори, че някой зад нея й отговори с въздишка. — Чухте ли? — Зъбите й тракаха от уплах.

— Не — успокой я Раул, — нищо не съм чул.

— Ужасно е да трепериш през всичкото време — призна тя. — Но тук сме в пълна безопасност — тук сме у дома, при мен, на небето, на въздух, посред бял ден. Слънцето е като огнено кълбо, а нощните птици не обичат да гледат как свети слънцето. Никога не съм го виждала на дневна светлина. Сигурно е ужасен. Първия път, когато го видях... Помислих, че *той* ще умре!

— Защо? — попита Раул, изплашен от тона на това странно и необичайно признание. — Защо си помислихте, че ще умре?

— ЗАЩОТО ГО ВИДЯХ!

Зад гърба им се чу въздишка. Този път Раул и Кристин се обърнаха едновременно.

— Тук някой страда — отбеляза Раул. — Някой е ранен... Чухте ли?

— Не съм сигурна — призна Кристин. — *Дори когато е далеч, в ушите ми звучат неговите въздишки.* Но щом сте чули...

Станаха и се огледаха. Бяха съвсем сами върху огромния оловен покрив. Когато седнаха отново на местата си, Раул попита:

— Какво видяхте първия път?

— Три месеца го чувах, без да го виждам. Първия път и аз като вас помислих, че този прекрасен глас, който пееше *съвсем до мен*, идва от някоя съседна гримьорна. Излязох и го търсих навсякъде. А както

знаете, Раул, моята гримьорна е много отдалечена и никъде не го открих. Но той не само пееше, той ми говореше, отговаряше на моите въпроси, като същински мъжки глас, с тази разлика, че бе прекрасен, ангелски... Как можех да си обясня това необичайно явление? Все си мислех за Ангела на музиката, който татко обеща да ми изпрати, щом умре. Осмелявам се да ви говоря тези детинщини, Раул, защото познавахте баща ми. Той много ви обичаше и когато бяхте малък, също като мен вярвахте в Ангела на музиката. Сигурна съм, че няма да се смеете, нито да ми се подигравате. Бях запазила, скъпи приятелю, нежната и доверчива душа на Лоте. Държах тази малка бяла душа в ръцете си и наивно я подарих на мъжкия глас, сигурна, че я дарявам на ангела. В това несъмнено имаше пръст и осиновителката ми, от която не криех нищо. Тя първа ми каза: „Това е ангелът. Във всеки случай можеш да го попиташ.“ Така и направих и той ми отвърна, че наистина е ангелът, когото очаквах и когото баща ми обеща да ми прати. От този миг между нас се установи пълна близост и доверие. Той ми каза, че е слязъл на земята, за да ме накара да вкуся от върховната радост на вечното изкуство и поиска разрешение всеки ден да ми дава уроци по пеене. Съгласих се с плам и не пропуснах нито една среща в моята гримьорна, когато това кътче на Операта биваше съвсем безлюдно. Ако ви кажа какви уроци бяха... Дори вие, който сте чували гласа, не бихте могли да си представите.

— Не, не бих могъл — потвърди Раул. — С какво си акомпанирахте?

— С невидим инструмент някъде иззад стената, който бе неописуемо точен. А освен това, приятелю, Гласа сякаш знаеше точно на кое място от моето обучение ме остави баща ми, познаваше и неговия простичък метод и накара моя глас да си припомни старите уроци. А като прибавим и новите, напредъкът бе толкова изумителен, че при други условия щяха да трябват години. Аз съм доста крехка и моят глас отначало не бе достатъчно характерен. Ниските ми тонове не бяха добре развити, високите — доста груби, а средният регистър бе дрезгав. Срещу тези недостатъци баща ми се бори и за кратко време успя. Но сега Гласа ги победи окончателно. Постепенно увеличавах диапазона си в пропорции, за каквито поради слабото си телосложение не можех и да мечтая досега. Научих се да дишам правилно. Но най-вече Гласа ми откри тайната как да превръщам гръдните звуци в

сопран. И накрая запали в мен огъня на вдъхновението, събуди желание за по-пламенен, по-страстен и възвишен живот. Той съумя да ме издигне до себе си. Душата му обитаваше устата ми и ѝ вдъхваше хармония. След няколко седмици не можех да се позная, когато пеех. Бях дори ужасена. Достраша ме, да не би да има някаква магия. Но мама Валериус ме успокои. Била съм прекалено добро момиче, каза тя, за да се всели в мен дяволът.

По заповед на Гласа моите успехи останаха тайна между него, мама Валериус и мен. Интересно нещо — извън гримьорната пеех с обикновения си глас и никой нищо не забелязваше. Правех всичко, каквото ми кажеше Гласа. Той казваше: „Трябва да почакаме и ще видите! Ще учудим Париж!“ И аз чаках. Живеех в нещо като унес. По това време, Раул, ви забелязах една вечер в залата. Толкова се зарадвах, че дори не си и помислих да го скрия, когато се прибрах в гримьорната. За зла участ, Гласа бе вече там и веднага разбра, че нещо се е случило. Попита какво ми е и аз не видях нищо лошо в това да му разкажа за нашето детство и за мястото, което заемате в сърцето ми. Тогава той млъкна. Аз го виках, ала той не ми отговаряше. Молах го, но всичко бе напразно. Изпаднах в паника, да не би да си е отишъл завинаги. Прибрах се вкъщи напълно обезсърчена. Хвърлих се в обятията на мама Валериус с думите: „Знаеш ли, Гласа си отиде и сигурно вече никога няма да се върне!“ Тя много се уплаши и ме помоли да ѝ обясня какво се е случило. Всичко ѝ разказах. А тя рече: „По дяволите, Гласа ревнува!“ Това, приятелю, ме накара да се замисля над чувствата си към вас.

Тук Кристин млъкна за малко, склони глава върху гърдите на Раул и двамата постояха така прегърнати. Бяха тъй развълнувани, че не видяха, по-скоро не усетиха, само на няколко крачки от себе си пълзящата сянка на две огромни черни криле, които се приближаваха все по-близо и по-близо, та ако се затвореха над тях, щяха да ги задушат.

— На следващия ден — въздъхна Кристин — отидох в гримьорната твърде умислена. Гласа бе там. О, приятелю! Той ми говореше с много тъга. Заяви ми съвсем открито, че ако отдам сърцето си на земята, той щял да се върне на небето. Каза ми го с толкова човешка мъка, че аз още тогава трябваше да се усъмня, че съм станала жертва на своите заблудени чувства. Но моята вяра в появата на Гласа

бе изцяло свързана със скъпия спомен за баща ми. От всичко най-много се боях, да не би да не го чуя повече. Освен това размислих за чувствата си към вас. Бях преценила неоправданата опасност, не знаех дори дали си спомняте за мен. При всички случаи вашето положение в обществото не ми позволяваше и да мисля за почтен съюз. Заклех се на Гласа, че за мен вие сте като брат и никога няма да бъдете друго и че моето сърце е свободно от земна любов. Ето защо, приятелю, извързвах очи, когато зад сцената или по коридорите се мъчехте да привлечете моето внимание, ето защо не ви познавах, не ви виждах! През това време уроците с Гласа протичаха с божествено вдъхновение. Никога дотогава не съм била до такава степен обладана от красотата на звуците. Един ден Гласа ми каза: „Хайде Кристин Даае, ти вече можеш да дариш хората с малко небесна музика!“

Защо онази вечер, по време на галаконцерта, Карлота не беше в театъра? Защо бях повикана да я заместя? Не знам, но пях... Пях с непознато за мен вдъхновение. Бях лека, сякаш ми бяха дали криле. Стори ми се, че моята възпламенена душа е напуснала тялото си.

— О, Кристин! — Очите на Раул бяха влажни от спомените. — Моето сърце трептеше при всеки звук на вашия глас. Видях да се стичат сълзи по страните ви и плаках заедно с вас. Но как пеехте, Кристин, и плачехте?

— Силите ме напуснаха — продължи тя. — Затворих очи... Когато ги отворих, вие бяхте до мен! Но и Гласа бе там, Раул. Уплаших се за вас и пак не пожелах да ви позная, започнах да се смея, когато ми напомнихте, че сте извадили шала ми от морето. Уви, не можеш да измамиш Гласа. Той ви бе познал. И ревнуваше. Два дни ми прави жестоки сцени. Казваше: „Вие го обичате! Ако не го обичахте, нямаше да го избягвате! Щяхте да му стиснете ръката, като на стар приятел. Ако не го обичахте, нямаше да се боите да останете сама с него и с мен в гримьорната. Ако не го обичахте, нямаше да го прогоните.“ „Стига! — казах на сърдития Глас. — Утре заминавам за Перос, на гроба на баща ми. Ще помоля господин Раул дьо Шани да ме придружи.“ „Ваша воля — отговори той, — но знайте, че и аз ще бъда там, защото съм навсякъде, където сте вие, Кристин, и ако все още сте достойна за мен, ако не сте ме излъгали, ще ви изсвирия, точно в полунощ на гроба на баща ви, «Възкресението на свети Лазар» с цигулката на мъртвия.“ Така се стигна до написването на писмото, приятелю, което ви доведе

в Перос. Как съм се оставила да ме мамят? Как не съм се усъмнила пред толкова човешките опасения на Гласа? Уви! Аз не принадлежах на себе си бях негова вещ.

— Но нали — извика Раул — скоро след това научихте истината! Защо веднага не се освободихте от този ужасен кошмар?

— Научила съм истината... Нещастнико, та нали именно тогава започна кошмарът — в деня, когато научих истината. Аз още нищо не съм ви разказала. Една съдбоносна вечер... Спомнете си вечерта, когато Карлота сякаш се превърна на сцената в отвратителна жаба и започна да издава звуци, като че цял живот бе прекарала на брега на някое благо... Вечерта, когато театърът потъна в мрак под тътена на полилея, имаше убити и ранени и цялата зала се огласяше от сърцераздирателни вопли.

Първата ми мисъл, Раул, бе за вас и за Гласа, защото по онова време вие заемахте две равни половини в сърцето ми. Що се отнася до вас, веднага се успокоих, защото ви забелязах в ложата на брат ви и разбрах, че сте извън всякаква опасност. Но се изплаших за Гласа, тъй като ми беше казал, че ще присъства на представлението. Мислех си: „Господи, полилеят може да е смазал Гласа.“ И както стоях на сцената, така се паникьосах, че слязох в залата и се заех да го търся сред убитите и ранените. Тогава ми дойде наум, че ако нищо лошо не му се е случило, той ще ме чака в гримьорната, за да ме успокои. С две крачки се озовах там. Гласа го нямаше. Заклучих се вътре и със сълзи на очи го молих, ако все още е жив, да ми се обади. Той не ми отговори, но изведнъж до слуха ми достигна продължителен стон, който познавах добре. Това бе татковата цигулка. Познах лъка на Даае, Раул, който ни хипнотизираше едно време по пътищата на Перос, който плака през нощта на гробището. След това същият невидим и ликуващ инструмент засвири възхвала на Живота и най-сетне Гласа запя: „Ела! Повярвай ми! Вярващите в мен ще възкръснат! Тръгни! Повярвалите ще живеят вечно!“ Не мога да ви опиша какви чувства събуди у мен тази музика, възпяваща вечния живот, когато на две крачки от нас нещастниците, премазани от полилея, предаваха Богу дух. Почувствах, че ме кара и мен да стана, да тръгна към него. Той се отдалечаваше, а аз го следвах. „Ела и вярвай в мен!“ Аз вярвах и вървах, но странно нещо, гримьорната под краката ми се удължаваше... удължаваше... Това, естествено, се дължеше на

огледалния ефект, защото пред мен имаше огледала. И внезапно, необяснима как, се озовах извън гримьорната.

Раул прекъсна младото момиче.

— Необяснимо как? Кристин, елате на себе си! Опитайте се да не бълнувате!

— Но, скъпи приятелю, аз не бълнувам! Аз се намерих извън гримьорната необяснимо как! Вие видяхте как изчезнах онази вечер, може би ще ми обясните по какъв начин, защото аз не бих могла! Едно знам — че както стоях пред огледалата, те изведнъж изчезнаха. Обърнах се назад, но не видях нито огледала, нито гримьорна. Намирах се в тъмен коридор, изплаших се и започнах да викам.

Около мен цареше непрогледен мрак. В далечината слаба червена светлина огряваше част от стена, един ъгъл. Аз виках. Единствен моят глас изпълваше каменните стени, защото песента на цигулката бе секнала. И ето че в тъмнината една ръка улови моята или по-скоро ледени кости се вкопчиха в китката ми и не я пускаха. Аз крещях. Друга ръка ме сграбчи за кръста и ме повдигна. Известно време се съпротивлявах, пръстите ми се плъзнаха по студения зид, но не намериха за какво да се закачат. Спрях да се движа, мислех, че ще умра от ужас. Носеха ме към червената светлинка. Влязохме в тази светлина и аз видях, че съм в ръцете на мъж, загърнат в дълго черно наметало и с маска, която закриваше цялото му лице. Събрах сетни сили, устата ми се отвори за отчаян писък, но една ръка я затвори. Усетих я върху устните си, върху плътта си — тя миришеше на мъртвец! Изгубих съзнание.

Колко време съм била в безсъзнание? Не бих могла да кажа. Когато отворих очи, бяхме все още в пълен мрак. Фенер, поставен на земята, едва осветяваше малко ручейче, което извираше от стената и веднага изчезваше под земята. Главата ми почиваше върху коляното на мъжа с черното наметало и моят безмълвен придружител разхлаждаше слепоочието ми с внимание и загриженост, които ми се сториха поужасни дори от самото отвличане. Колкото и леки да бяха ръцете му, от тях лъхаше на мъртвец. Попитах бездиханна: „Кой сте вие? Къде е Гласа?“ Отговори ми въздишка. Изведнъж топъл дъх премина по лицето ми и аз смътно различих в мрака до черната фигура една бяла форма. Черната фигура ме повдигна и ме постави върху бялата форма. Радостно цвилене стигна до ушите ми и аз изненадана прошепнах:

„Цезар!“ Животното се стресна. Приятелю, бях полулегнала върху седлото на белия кон от „Пророка“, когото често бях глезила със сладкиши. Една вечер из театъра плъзна слухът, че животното е изчезнало, откраднато от Фантома на Операта. Аз вярвах в Гласа, но не вярвах в призрака, а ето че се запитах дали не съм в плен на Фантома! Виках на помощ Гласа, защото никога не съм допускала, че Гласа и Фантома са едно и също. Чували ли сте за Фантома на Операта, Раул?

— Да — отговори младият мъж. — Но какво се случи, след като ви качи върху белия кон?

— Не мърдах и се оставих да ме води. Постепенно необяснимо безразличие зае мястото на вълнението и ужаса от това адско приключение. Черната фигура ме крепеше и аз изобщо не правех усилия да се измъкна. Чудно спокойствие се разливаше по цялото ми тяло и си помислих, че съм под въздействието на благотворен еликсир. Бях в пълно съзнание. Очите ми свикваха с мрака, нарушаван тук и там от кратки проблясъци. Вървахме по тясна обиколна галерия, обхващаща сякаш цялата Опера, която под земята е огромна. Един-единствен път бях слизала в тези прословути подземия, ала стигнах до третия етаж, защото се побоях да продължа надолу. Още два етажа, където можеше да се разположи цял град, се простираха под краката ми. Но фигурите, които се появиха пред мен, ме накараха да избягам. Там има дяволи, целите черни, застанали пред казани, подклаждащи жаравата. И така, докато Цезар спокойно ме носеше на гърба си, изведнъж забелязах в далечината съвсем дребни, гледани сякаш от обратния край на бинокъла, черни дяволчета, застанали пред своите печки. Те ту се появяваха, ту изчезваха. Накрая напълно се скриха. Човешката фигура продължи да ме подкрепя, а Цезар вървеше без водач, със сигурна стъпка. Не бих могла да определя дори приблизително колко време продължи в нощта това пътуване. Имах чувството, че се въртим, въртим, че се спускаме по някаква спирала към сърцето на земната бездна. Или може би главата ми се въртеше? Не мисля. Бях съвършено трезва. В един момент Цезар вдигна глава, разтвори ноздри, подуши въздуха и ускори ход. Замириса на влага и след малко конят спря. Нощта се бе прояснила. Заобикаляше ни синкава светлина. Огледах се наоколо. Намирахме се край езеро, чиито оловни води се губеха в далечината, в мрака... но синята светлина

огряваше брега и забелязах малка лодка, закачена за желязна халка на кея.

Знаех, че всичко това съществува и няма нищо свръхестествено в това езеро и тази лодка. Но помислете при какви необикновени обстоятелства попаднах на това място. Едва ли душите на умрелите са се чувствали по-неспокойни, когато са се приближавали към Стикс. А и едва ли Харон е бил по-зловещ и по-мълчалив от човешката фигура, която ме прехвърли с лодката. Дали въздействието на еликсира не бе преминало? Или може би прохладата бе достатъчна, за да дойда на себе си? Моето безразличие ме напускаше, аз се размърдах, което бе признак, че ужасът започва отново да ме обзема. Моят мрачен придружител явно забеляза това, защото с рязко движение отпрати Цезар, който изчезна в мрака на галерията. Копитата му звучно зачаткаха по някакви стъпала. После фигурата скочи в лодката, освободи я от железните окови, грабна греблата и загребва със силни и бързи движения. Очите му под маската непрестанно ме следяха. Усещах върху себе си товара на неподвижните зеници. Плъзгахме се безшумно сред синкавата светлина, за която ви говорих, после отново потънахме в мрака. След малко пристигнахме. Лодката се удари в нещо твърдо. Отново ме взеха на ръце. Намерих сили да изкрещя. После изведнъж млъкнах, поразена от светлината. Да, намирах се сред ослепителна светлина. Сkochих на крака. Силите ми се бяха възвърнали. В средата на една гостна, цялата в цветя, прекрасни и глупави заради копринените панделки, с които ги продават по цветарниците, цивилизовани цветя като тези, които получавам в гримьорната след премиерите. Сред това съвсем парижко благоухание черната фигура, с маската стоеше права, със скръстени ръце. И изведнъж заговори: „Успокойте се, Кристин, тук сте в пълна безопасност.“ *Това беше Гласа!*

Гневът и изумлението ми бяха неописуеми. Нахвърлих се върху маската и исках да я изтръгна, за да видя лицето на Гласа. Но той ми каза: „Вие сте в безопасност, стига да не се докосвате до маската!“ И като ми хвана внимателно китките, накара ме да седна, застана на колене пред мен и повече не продума. Смирението на този жест ми вдъхна смелост. Светлината ме върна към реалността на живота. Колкото и да изглеждаше изключително, приключението вече бе обградено от обикновени вещи, които можех да видя, да докосна.

Тапицировката по стените, мебелите, свещниците, вазите, дори цветята, за които бих могла да кажа откъде бяха купени заедно с позлатените кошници и колко струваха — всичко това ограничаваше моето въображение в рамките на гостна като много други, които обаче имаха това оправдание, че не се намираха в подземията на Операта. Без съмнение си имах работа с ексцентрик, който по най-загадъчен начин се бе разположил в мазето и с безмълвното съучастие на администрацията бе намерил подслон по върховете на тази съвременна Вавилонска кула. Значи Гласа, когото познах под маската, стоеше на колене пред мен... *но това беше мъж!*

Вече дори не мислех за ужасното положение, в което се намирах, не се питах какво ще стане с мен, нито какъв е тъмният и тираничен умисъл, довел ме в тази гостна, както се вкарва затворник в тъмница или робиня в харем. Не, казвах си, Гласа бил просто мъж! И се разплаках. Мъжът, който все още стоеше на колене пред мен, изглежда, разбра причината за моите сълзи, защото каза: „Така е, Кристин, не съм нито ангел, нито гений, нито фантом. Аз съм Ерик.“

Тук разказът на младото момиче отново бе прекъснат.

И на двамата им се стори, че ехото зад тях повтори: Ерик! Кое ехо? Обърнаха се и откриха, че е настъпила нощта. Раул понечи да стане, но Кристин му попречи.

— Стойте! Всичко трябва да узнаете.

— Но защо тук, Кристин? Страхувам се да не настинете.

— Нали ви казах, че ако не ме чуе утре вечер да пея, мъката му ще е безкрайна.

— Трудно е едновременно да не причиниш мъка на Ерик и да избягаш завинаги!

— Прав сте, Раул... Защото заради моето бягство той ще умре. — После добавил глух глас: — Но рискът е еднакъв, защото може да ни убие.

— Толкова ли ви обича?

— Способен е дори на убийство!

— Но жилището му не е неоткриваемо. Може да се намери. Щом Ерик не е призрак, с него може да се говори, дори да го принудят да отговаря.

Кристин поклати глава.

— Не! Нищо не може да се направи срещу Ерик. Може само да се избяга.

— Щом може да се избяга, защо отново се върнахте при него?

— Така трябваше. Ще разберете, когато научите как излязох оттам.

— Ах, колко го мразя! — извика Раул. — А вие, Кристин, кажете ми, за да мога по-спокойно да изслушам продължението на вашето необикновено приключение... кажете — мразите ли го?

— Не — протичко отвърна Кристин.

— Та вие го обичате! Страховете, ужасите ви — това е любов, при това прекрасна! Любов, която не искате да си признаете — горчиво заключи Раул, — от която потръпвате, само при мисълта за нея. Помислете — мъж, който живее в дворец под земята!

И се изсмя.

— Значи искате да се върна там! Внимавайте, Раул, вече ви казах — повече никога няма да ме видите.

Настъпи смразяваща тишина между тримата — двамата, които си говореха, и третият, който ги слушаше.

— Тогава — бавно произнесе Раул — бих искал да знам какво чувство предизвиква у вас, след като не го мразите.

— Отвращение. — Думата бе хвърлена с такава сила, че заглуши въздишките на нощта. — Кое е най-ужасното — трескаво продължи тя, — аз не го ненавиждам. Как да го мразя, Раул? Представете си Ерик в краката ми, в жилището на брега на езерото, под земята. Той се обвинява, проклана, моли за прошка. Признава измамата. Но той ме обича! Поставя в краката ми своята необятна, трагична любов. Откраднал ме от любов. Затворил ме със себе си под земята от любов... унижава се, стене, плаче! И когато му казах, че винаги ще го презирам, ако веднага не ми върне свободата, той ми я предложи. Готов бе да ми покаже тайния изход, само че в този миг той ми напомни, че е Гласа, защото изведнъж запя. И аз се заслушах и останах!

През онази вечер не разменихме нито дума повече. Взе една арфа и започна да пее ромansa на Дездемона. Засрахих се при спомена, че и аз съм го пяла. Приятелю, има нещо в музиката, което те кара да забравиш всичко, освен тези звуци, които отекват в сърцето. Безразсъдното ми приключение бе забравено. Съществуваше само

Гласа и аз омаяна го следвах в неговото хармонично пътуване. Бях част от стадото на Орфей. Той ме разходи в болката и радостта, в страданието и отчаянието, в ликуването, смъртта и тържествените брачни химни. Аз слушах. Той пееше. Този глас разкри пред мен една нова, неподозирана музика, която, ми действаше странно успокоително, като свежа отмора. Заспах.

Когато се събудих, бях сама върху диван в малка стая, простичко обзаведена: обикновено махагоново легло, лампа, поставена върху мраморния плот на стар скрин в стил „Луи Филип“. Що за нов декор? Прекарах ръка по челото си, сякаш да прогоня лош сън. Уви! Много скоро разбрах, че не сънувам. Бях затворена и единственият изход водеше към много удобна баня със студена и топла вода. Когато се върнах в стаята, забелязах бележка върху скрина, написана с червено мастило, която ме осведоми за тъжното положение, в което бях изпаднала, и отне и последните ми надежди. „Скъпа Кристин — гласеше посланието, — не се тревожете за съдбата си. Светът не познава по-верен приятел от мен. В момента сте сама в жилището, което Ви принадлежи. Ще обиколя магазините, за да ви набавя всичко, от което бихте се нуждаели.“ „Ето! — възкликнах аз, — попаднала съм в ръцете на луд! Какво ще стане с мен? И колко време този негодник смята да ме държи в подземния си затвор?“ Започнах да обикалям стаята като обезумяла, търсех изход, но не намерих. Горчиво съжалих за глупавото си суеверие, терзаех се заради наивността, с която бях посрещнала Гласа на ангела на музиката. След като бях такава глупачка, заслужавах и най-голямото нещастие. Идеше ми да си ударя плесница и започнах да се смея и да плача едновременно. В това състояние ме завари Ерик. След като почука три пъти по стената, той влезе най-спокойно през вратата, която не бях успяла да открия, и я остави отворена. Беше натоварен с кутии и пакети, които, без да бърза, постави на леглото, докато аз го обсипвах с обиди и го приканвах да сваля маската, щом смее да твърди, че под нея се крие лице на почтен мъж. „Никога няма да видите лицето на Ерик“ — категорично ми заяви той. Сетне ме упрекна, че по това време на деня още не съм се измила и не съм готова, държеше да ме уведоми, че часът е два следобед. Даде ми половин час да се приготвя, след това се погрижи да навие и свери часовника ми. После ме покани в столовата, където ни очаквал прекрасен обяд, обяви той. Бях твърде гладна, затворих вратата под

носа му и влязох в банята. Взех вана, като преди това поставих до себе си ножици, с които смятах да сложа край на дните си, ако Ерик, който се бе проявил като луд, престанеше да се държи като почтен мъж. Свежестта на водата ме ободри и когато се появих пред него, бях взела мъдрото решение да не го засягам, да не му противореча и да го лаская, за да възвърна по-скоро свободата си. Той пръв заговори за плановите си по отношение на мен. Било му прекалено приятно в моята компания и не желяел да се лиши от нея веднага, както се бил съгласил предната вечер, изправен пред моя страх и възмущение. Трябвало вече да разбере, че няма причина да изпадам в ужас, когато го виждам до себе си. Той ме обичал, но щял да ми го казва само ако аз му позволя, а останалото време сме щели да прекарваме в музика. „Какво разбирате под останалото време?“ — запитях аз. Той отговори твърдо: „Пет дни.“ „И после ще бъда свободна?“ „Ще бъдете свободна, Кристин, защото след тези пет дни ще се научите да не се боите от мен. Тогава ще идвате от време на време да виждате горкия Ерик.“ Тонът, с който произнесе последните думи, ме трогна дълбоко. Стори ми се, че в него има толкова искрено отчаяние, че вдигнах разнежено лице към маската. Не можех да видя очите му, но това не намаляваше притеснението, което изпитвах при общуването със странното парче черна коприна. Но под плата се появиха една, две, три, четири сълзи.

Той безмълвно ми посочи място срещу себе си на една кръгла маса, разположена в средата на стаята, където предната вечер бе свирил на арфа. Седнах твърде развълнувана. Това не ми попречи да изям с апетит няколко рака, една пилешка кълка, полята с малко токайско вино, донесено лично от него, както каза, от избите на Кьонигсберг, посещавани навремето от Фалстаф. Самият той нито ядеше, нито пиеше. Попитах го откъде е и дали името Ернк не ида на скандинавски произход. Отговори ми, че нямал име, нямал родина, а името Ерик приел *случайно*. Попитах защо, след като толкова ме обича, не намери друг начин да ми го докаже, вместо да ме отвлича и затваря под земята. „Доста трудно е — казах — да бъдеш обичана в гробница.“ „Човек се среща — прозвуча странныят му отговор, — където може.“

После стана и ми подаде ръка, тъй като имал желание да ми покаже своята обител, но аз веднага отдръпнах ръката си от неговата и изпицях. Това, до което се докоснах, бе едновременно влажно и

кокалесто. „Извинете — простена той и отвори и пред мен една врата. — Това е моята стая. Доста е интересна. Желаете ли да я разгледате?“

Не се поколебах. Думите, жестовите му, всичко ми вдъхваше доверие. Чувствах, че не бива да се страхувам. Влязох. Стори ми се, че стъпвам в стая на умрял. Стените бяха облицовани в черно, а вместо задължителните за всеки траурен декор бели калии се виждаше голямо петолиние с нотите на *Dies irae*. В средата на стаята имаше балдахин със завеси от червен бродат, а под него — отворен ковчег.

Отстъпих при тази гледка. „Там вътре спя — каза Ерик. — Човек трябва да свиква с всичко в този живот, дори с вечността.“

Извърнах глава. Гледката бе прекалено злокобна. Очите ми срещнаха клавиатурата на орган, който заемаше голяма част от стената. Върху пулта бе поставена тетрадка, цялата надраскана с червени ноти. Поисках разрешение да погледна и прочетох на първата страница: „Тържествуващият Дон Жуан.“

„Да — каза той, — композирам понякога. От двайсет години работя над това произведение. Когато го свърша, ще го взема със себе си в този ковчег и повече няма да се събудя.“ „Значи трябва да работите колкото се може по-рядко“ — отбелязах аз. „Понякога композирам по петнайсет дни и нощи, като през това време живея само от музика, после си почивам години наред.“ „Бихте ли ми изсвирили нещо от вашия «Тържествуващ Дон Жуан»?“ — помолих го аз, като мислех, че ще му доставя удоволствие, превъзможвайки отвращението, с което стоях в тази стая на мъртвец. „Никога не ме молете за това — мрачно отговори той. — Този Дон Жуан не е написан по думи на Лоренцо Да Понте, не е вдъхновен от вино, любов и разврат и накрая наказан от Бога. Моят «Дон Жуан» изгаря, Кристин, и въпреки това не е поразен от небесния огън.“

След тези думи се върнахме в гостната. Забелязах, че никъде в апартамента няма огледала. Тъкмо се канех да го попитам, но Ерик вече сядаше на пианото с думите:

„Виждате ли, Кристин, съществува една толкова страшна музика, че изгаря тези, които я наблизат. Вие още не сте я достигнали, слава Богу, защото щяхте да изгубите свежия цвят на бузите си и нямаше да ви познаят, като се върнете в Париж. Да изпеем някоя опера, Кристин Даае.“ Каза ми: „Да изпеем някоя опера, Кристин Даае“, като че ли ми хвърляше най-голямото оскърбление.

Но нямах време да вникна в смисъла на думите му. Веднага започнахме дуото от „Отело“, а бедата вече ни дебнеше. Този път ми бе определил ролята на Дездемона, която пях с непознати до този ден отчаяние и страх. Присъствието на подобен партньор, вместо да ме отблъсква, всяваше у мен прекрасен ужас. Събитията, на които бях жертва, по особен начин ме сближаваха с мисълта на поета и открих тонове, които биха очаровали всеки музикант. Що се отнася до него, гласът му гърмеше, отмъстителната му душа подчертаваше всеки звук, увеличаваше неговата мощ. Любовта, ревността, омразата отекваха около нас в сърцераздирателни вопли. Черната маска на Ерик ми напомняше естествения цвят на Мавъра. Той бе истинският Отело. Имах чувството, че ще ме обсипе с удари, но странно, не правех нищо, за да го избегна, да се скрия от неговия ад, като срамежливата Дездемона. Напротив, доближавах се до него, привлечена, заслепена, виждах някаква магия в смъртта сред такава страст; но преди да умра, исках да узная, за да отнеса върховния образ в своя последен поглед, непознатите черти, озарени от огъня на вечното изкуство. Бях длъжна да видя *лицето* на Гласа и инстинктивно пръстите ми, които не ми се подчиняваха, понеже вече не се владеех, бързо отскубнаха маската. О, ужас!

Кристин млъкна при спомена за гледката, която сякаш продължаваше да отблъсква с две треперещи ръце, а ехото на нощта повтори три пъти виковете: „Ужас! Ужас! Ужас!“ Раул и Кристин, сближени още повече от страшния разказ, вдигнаха очи към звездите, които светеха в спокойното и ясно небе.

— Странно, Кристин — обади се Раул, — как една тъй спокойна и приятна вечер е изпълнена със стонове. Тя сякаш страда заедно с нас.

— Сега, след като научите тайната, вашите уши, както и моите, ще бъдат постоянно пълни с ридания.

Тя сграбчи ръцете на Раул в своите и продължи, разтърсена от мъчителна тръпка.

— О, да, сто години да живея, все ще кънти в ушите ми неговият нечовешки вопъл, адският вик на болка и гняв в момент, когато това нещо се откриваше пред моите изцъклени от ужас очи, а устата ми, все още отворена, вече не издаваше звук.

О, Раул, как да го забравя, щом ушите ми са завинаги пълни с неговите писъци, а пред очите ми е лицето му! Каква гледка! Как да

избягам от нея и как да ви я опиша? Виждали сте човешки черепи, изсушени от вековете, и ако не сте били жертва на ужасни кошмари, видели сте го през нощта в Перос. Видяхте го също, когато се разхождаше маскиран като „Алената смърт“ на последния бал. Но всички онези черепи бяха неподвижни, неми и безжизнени. А представете си, ако можете, как изведнъж маската на смъртта се съживява и с четирите черни дупки на лицето — очите, носа и устата — изразява върховен гняв, сатанинска ярост, при това *без изразение в дупките на очите*, понеже, както разбрах по-късно, огнените му зеници се виждат само нощем. Залепена за стената, сигурно съм изглеждала като самата Уплаха, а той — самата Уродливост. Тогава, скърцайки със зъби без устни, докато аз падах на колене, той ядно изсъска несвързани неща, безсмислени думи, заклинания, бълнувания... Знам ли? „Гледай — надвеси се над мен. — Нали искаше да видиш! Гледай! Сега можеш да наситиш очите и душата си с моята прокълната грозота! Погледни лика на Ерик! Вече познаваш лицето на Гласа! Не ти ли стигаше да ме слушаш? Поиска да разбереш как изглеждам. Ах, какъв любопитен народ сте вие, жените!“ И започна да се смее и да повтаря: „Какъв любопитен народ сте вие, жените!“ Смехът му бе злобен, дрезгав, гневен, страшен... Каза още: „Е, доволна ли си? Нали съм хубав? Когато една жена ме види, както ти сега, тя става моя. Обиква ме за цял живот! Аз съм същинският Дон Жуан.“ И изправен в цял ръст, с ръце на кръста, клатейки заканително това отвратително нещо, което му служеше за глава, крещеше: „Разгледай ме добре! Аз съм *Тържествуващият Дон Жуан!*“ И понеже извърщах глава, молейки за милост, той грубо я обърна към себе си, за косите, в които вкара мъртвешките си пръсти.

— Стига! Стига! — прекъсна я Раул. — Ще го убия! Ще го убия! За Бога, Кристин, кажи ми къде се намира *жилището до езерото*! Аз трябва да го убия!

— Замълчи, Раул, ако искаш да узнаеш!

— О, да! Искам да узная защо и как се върна ти там! Точно това е загатката, Кристин. Аз ще го убия!

— Скъпи ми Раул, чуй ме, щом искаш всичко да узнаеш, чуй ме! Той ме влачеше за косите и тогава... Следва нещо ще по-отвратително!

— Хайде, казвай! — гневеше се Раул. — Казвай бързо!

— Тогава ми изсъска: „Какво? Плаша ли те? Възможно е! Да не мислиш, че и това, ей това, главата ми, е само маска? Тогава изкубни и нея! Хайде! Опитай пак! Заповядвам ти! С ръце! С ръце! Дай си ръцете... ако не ти стигат, ще ти услужа с моите! Двамата по-лесно ще я изтръгнем!“ Влачех се в краката му, но той ми хвана ръцете, Раул, и ги заби в лицето си. С ноктите ми дереше плътта си, гнусната мъртва плът! „Виж! Виж! — крещеше, а дъхът му излизаше горещ като от ковачница. — Целият съм от мъртва плът! От главата до петите! И този труп те обича, обожава те, той никога, никога няма да те остави! Ще уголемя ковчега, Кристин, за по-късно, когато любовта ни стигне своя край. Ето, вече не се смея, виж, аз плача... плача за теб, Кристин, ти ми изкубна маската и затова вече никога не ще ме напуснеш! Докато нехаеше за грозотата ми, Кристин, ти пак щеше да дойдеш, сигурен съм, но сега, научила за нея, ще избягаш завинаги. Няма да те пусна! Защо поиска да ме видиш? Безумна, луда Кристин, ти поиска да ме видиш! Знаеш ли, че дори баща ми никога не ме е виждал, а майка ми, за да не ме гледа, през сълзи ми подари първата маска!“ Най-сетне ме пусна и сега се влачеше по пода, раздиран от ужасни хлипове. После като влечуго изпълзя от стаята, вратата се затвори след него и аз останах сама, в плен на ужаса и на своите мисли, но освободена от това зрелище. След бурята настъпи гробна тишина и чак тогава осъзнах страшните последствия от безразсъдната си постъпка. Защо му изтръгнах маската! Сама бях влязла в затвора и моето любопитство стана причина за бъдещите ми нещастия. А той ме бе предупредил. Колко пъти повтори, че съм в пълна безопасност, стига да не докосвам маската му, но не го послушах. Проклинах неблагоприятието си, но, потрепервайки, установих, че Чудовището разсъждаваше логично. Да, щях отново да го посетя, ако не бях видяла лицето му. Вече достатъчно ме бе трогнал, умиловил дори със своите сълзи, за да остана безразлична към молбите му. А аз не бях неблагодарница, не можех да забравя, че той е Гласа, че ме стопли със своя гений. Щях отново да се върна при него! А сега, след като напусна тези катакомби, никога нямаше да се върна. Кой би се затворил в гробница с един труп? От начина, по който ме гледаше или по-скоро от начина, по който доближаваше към мен двете черни дупки на невидимия си поглед, аз осъзнах безумната му страст. След като не ме притисна в прегръдките си в моето безпомощно състояние, това Чудовище, изглежда, бе

подплатено с ангелска душа и все пак може би наистина бе Ангелът на музиката или наистина щеше да е ангел, ако Всевишният, вместо да го облече в мърша, го бе дарил с красота.

Объркана от мисълта за нерадостната си съдба, угнетена от ужаса да видя как се отваря вратата на стаята с ковчега и се появява Чудовището без маска, бях се скрила в своята стая и бях отново стиснала ножиците, които щяха да сложат край на дните ми... когато чух звуците на органа. Едва тогава, приятелю, започнах да разбирам смисъла на думите на Ерик за това, което той нарече „оперна музика“ с пренебрежение, което ме бе озадачило. Звуците, които чувах, нямаха нищо общо с музиката, която до този ден ме омагьосваше. Неговият „Тържествуващ Дон Жуан“ (защото аз нито за миг не се усъмних, че той се бе нахвърлил върху своя шедьовър, за да забрави ужаса на настоящия миг) ми заприлича отначало на продължително, ужасно, прекрасно ридание, в което Ерик бе вложил цялото си прокълнато страдание. Спомних си тетрадката с червените ноти и изведнъж си представих, че тази музика е написана с кръв. Тя ми разкри и най-дребните подробности на мъченичеството, разходи ме по всички кътчета на ада, обитаван от *грозния човек*, показва ми как Ерик блъска своята нещастна отвратителна глава о мрачните стени на пропастта, вечно бягащ от хорските погледи. Съсипана, задъхана, окаяна и победена, присъствах на раждането на нечовешки акорди, в които бе обожествена *Мъката*, след това звуците, издигащи се от бездната, изведнъж се извисиха в прекрасен и заплашителен полет, тяхното прърхащо ято се издигаше към небето като орел, устремен към слънцето. Тогава разбрах, че произведението най-сетне е завършено и Грозотата, възкачена на крилете на Любовта, се бе осмелила да погледне Красотата в лицето! Бях като опиянена; вратата, която ни делеше, отстъпи под моя напор. Той ме бе чул и се бе изправил, *но не смееше да се обърне*. „Ерик — извиках аз, — покажете ми без страх лицето си. Кълна ви се, че сте най-скръбният и най-възвишен мъж и ако занапред Кристин Даае потрепери, когато ви види, това е, защото мисли за блясъка на вашия гений!“

Тогава той се обърна, защото ми повярва, издигна към Съдбата освободените си от окови ръце и коленичи в краката ми с любовни думи на уста...

С любовни думи на мъртвешката си уста... А музиката бе спряла. Той целуваше полите на роклята ми и не видя, че бях затворила очи.

Какво друго да ви кажа, приятелю? Вече знаете трагедията. Тя се повтаряше в продължение на петнайсет дни... Цели петнайсет дни го лъгах. Лъжата ми бе толкова ужасна, колкото и Чудовището, което я вдъхновяваше, и това бе цената, с която възвърнах свободата си. Изгорих маската му. Бях толкова добра, че дори когато не пееше, той се осмеляваше да дебне моя поглед като стеснително куче, което обикаля около стопанина си, като верен роб задоволяваше всяко мое желание. Постепенно до такава степен спечелих доверието му, че започна да ме разхожда край брега на Авернското езеро, дори ме качи на лодка по оловните му води. В последните вечери на моето заточение излизахме през решетките, с които заключваха подземията откъм улица „Скриб“. Там ни очакваше карета, която ни отнасяше към безмълвието на Булонския лес. Нощта, в която ви срещнахме, едва не стана трагична за мен, тъй като той безумно ме ревнува от вас. Успях да го омилювам, като му разказах за предстоящото ви пътуване. Накрая, след петнайсет дни заточение, изгаряна от състрадание и възторг, от отчаяние и отвращение, той ми повярва, когато му казах: *аз пак ще дойда*.

— И вие отидохте, Кристин — изстена Раул.

— Наистина, приятелю, и трябва да ви кажа, че не страшните заплахи ме накараха да удържа на думата си, а сърцераздирателният вопъл, изтръгнал се от гърдите му на прага на неговия гроб! Да, този вопъл — Кристин болезнено поклати глава — ме привърза към нещастника много по-силно, отколкото аз самата предполагах. Горкият Ерик!

— Кристин — изправи се Раул, — казвате, че ме обичате, но едва бяха минали няколко часа, след като си бяхте възвърнали свободата, и пак се върнахте при Ерик! Спомнете си бала с маски.

— Така се бяхме уговорили... Но тези няколко часа прекарах с вас, Раул, въпреки опасността.

— През тези няколко часа се усъмних, че ме обичате. Все още ли се съмнявате? Знайте тогава, че всяко мое пътешествие при него увеличава отвращението ми, защото вместо да го успокояват, както се надявах, моите посещения го побъркват от любов. Страх ме е.

— Страх ви е... Но обичате ли ме? Ако Ерик бе красив, щяхте ли да ме обичате, Кристин?

— Нещастнико, защо да предизвикваме съдбата? Защо питате за неща, които крия в дъното на душата си, както се крие грях? — Тя също стана, обгърна главата на младия мъж с красивите си треперещи ръце и додаде: — Скъпи мой годенико за един ден, ако не ви обичах, нямаше да ви дам устните си. За първи и последен път, ето ги.

Той я целуна, но нечовешки вопъл разкъса нощта и те побягнаха като от приближаваща буря и преди да се скрият в лабиринта на покрива, изпълнените им с ужас очи различиха там горе, високо над тях, една огромна нощна птица, която ги наблюдаваше с огнения си поглед и която сякаш висеше от струните на лирата на Аполон!

XIV

МАЙСТОРСКИЯТ НОМЕР НА ЛЮБИТЕЛЯ НА КЛОПКИТЕ

Раул и Кристин продължаваха да тичат. Слизаха от покрива, откъдето като светещи въглени ги следяха нечий очи. Едва на осмия етаж спряха и се строполиха обезсилени на земята. Тази вечер нямаше представление и кулоарите на Операта бяха пусти.

Изведнъж странен силует се изправи пред младите хора, като им препречи пътя.

— Не минавайте оттук! — И им посочи друг коридор, по който да стигнат до кулисите.

Раул понечи да поиска от непознатия някакво обяснение.

— Хайде, хайде, бързо! — им нареди тази странна фигура, увита в нещо като широк плащ и с островърха шапка на главата.

Кристин отново повлече Раул.

— Но кой е този? Какъв е? — питаше младежът.

— Това е Персиеца — отговори Кристин.

— А какво прави тук?

— Никой не знае. Той е винаги тук, в Операта.

— Кристин, това, което ме карате да правя, е недостойно — каза Раул, силно развълнуван. — За първи път в живота си аз бягам.

— Хайде, хайде — отвърна Кристин, вече поуспокоена. Сигурна съм, че бяхаме от сянката на нашето въображение.

— Ако това преди малко наистина бе Ерик, трябваше да го прикова към лирата на Аполон, както приковават кукумявки към стените на нашите бретонски ферми. И въпросът щеше да е приключен.

— Мой мили Раул, та нали най-напред ще трябва да се изкачите до върха на лирата, а това съвсем не е лесно.

— Тези горящи като въглени очи щяха да ми вдъхнат сили.

— А, ето че също като мен сте готов да го виждате навсякъде. Но защо не размислите малко и не си кажете, че това, което ви прилича на

очи, подобни на горящи въглени, са само две блестящи като злато звезди, загледани в града през струните на лирата?

Кристин слезе един етаж по-надолу, а Раул я следваше.

— Кристин, тъй като сте твърдо решена да заминете, аз ви уверявам, че е по-добре да избягаме веднага. Защо да чакаме до утре? Той сигурно ни е чул тази вечер.

— Не! Повтарям ви, че той работи върху своя „Тържествуващ Дон Жуан“ и съвсем не му е до нас.

— Май не сте убедена в това, което казвате, щом постоянно се озъртате назад.

— Хайде да отидем в моята гримьорна.

— По-добре да си определим среща някъде извън Операта.

— Не, няма да го направим, докато не избягаме. Ако не удържа на дадената дума, това може да ни донесе нещастие. Аз съм обещала, че ще се срещаме само тук.

— Страшно съм щастлив, че все пак е благоволил да ми разреши да ви виждам. Знаете ли — язвително продължи Раул, — че е било доста дръзко от ваша страна да си позволите играта на годеници.

— Но, скъпи мой, той е в течение на всичко. Ерик ми каза: „Имам ви доверие, Кристин. Господин Раул дьо Шани е влюбен във вас и трябва да замине. Нека преди това бъде толкова нещастен, колкото съм и аз.“

— И мога ли да попитам какво означава това?

— Мили приятелю, аз би трябвало да ви задам този въпрос. Когато човек обича, той винаги е нещастен, нали?

— Да, Кристин, когато обича, но не е обичан.

— За Ерик ли се отнасят думите ви?

— И за двама ни — отвърна младият човек, като поклати глава със замислен и отчаян вид.

Така стигнаха до гримьорната на Кристин.

— Защо смятате, че вашата гримьорна е по-сигурно място от самия театър? — попита Раул. — Та нали биха могли да ни чуят през стените.

— Не! Ерик ми даде честната си дума, че повече няма да ме подслушва през стените и аз му вярвам. Моята гримьорна и стаята ми в апартамента при езерото са си само мои и са неприкосновени за него.

— Но как е възможно, Кристин, да излезете от тази гримьорна и да се окажете в тъмния коридор? Искате ли да се опитаме да повторим действията ви?

— Това е много опасно, приятелю. Огледалото би могло да ме привлече още повече и вместо да избягам, ще бъда принудена да отида до края на тайния проход, който води към езерото, и оттам да повикам Ерик.

— Ще ви чуе ли?

— Откъдето и да го повикам, винаги ще ме чуе. Той самият ми го каза — имал странна и изключителна дарба. Раул, не бива да мислим, че е човек, който просто се забавлява да живее под земята. Той може да прави неща, които не са по силите на друг, и знае неща, неведоми за останалия свят.

— Внимавайте, Кристин, та вие ще го изкарате фантом.

— Не, не е фантом, а човек, който принадлежи едновременно на небето и земята. Това е всичко.

— Човек на небето и земята... Това е всичко... Какво говорите! И все още вярвате, че ще можете да избягате от него?

— Да, утре.

— Да ви кажа ли защо искам да избягате още тази нощ?

— Кажете, приятелю.

— Защото утре вече няма да се решите.

— Тогава вие ще ме отвличете въпреки моето желание! Нали вече се уговорихме?!

— И така, до утре вечер на това място. В полунощ ще бъда във вашата гримьорна — промълви мрачно младият човек. — Каквото и да се случи, ще удържа на обещанието си. Казвате, че той ще ви чака след представлението в *трапезарията при езерото*!

— Там ми определи среща.

— А по какъв начин ще се върнете при него, щом не знаете как да излезете през огледалото от вашата гримьорна?

— Ще се върна на брега на езерото.

— Ще минете през всички подземия? През стълбите и коридорите, където минават механиците и прислугата? Но как ще прекосите незабелязана това пространство? Та нали всички ще тръгнат след Кристин Даае и тя ще пристигне на брега на езерото, следвана от цяла тълпа.

Кристин извади от една тоалетна кутия голям ключ и го показа на Раул.

— Какво е това? — попита той.

— Това е ключът от решетката на подземията откъм улица „Скриб“.

— Сега разбирам, Кристин. Значи този път води право при езерото. Не искате ли да ми дадете ключа?

— Никога! — енергично отвърна тя. — Това би било предателство.

Изведнъж Раул забеляза как цветът на лицето ѝ се промени. Тя пребледня като смъртник.

— О, Господи! — извика. — Ерик! Смилете се над мен!

— Успокойте се! — възкликна младият човек. — Нали ми казахте, че Ерик може да ви чуе?

Но поведението на певицата ставаше все по-необяснимо. Тя сплете пръсти и заповтаря с обезумял вид:

— О, Боже! Боже!

— Но какво стана? Какво ви е? — умоляваше я Раул.

— Пръстенът!

— Какво пръстенът? Моля ви, Кристин, елате на себе си!

— Златният пръстен, който той ми даде.

— Ерик ви е дал златен пръстен?

— Вие знаете много добре, Раул! Но не знаете какво ми каза той, като ми го даваше: „Аз ви връщам свободата, Кристин, но само при едно условие — този пръстен винаги да стои на вашата ръка. Докато го пазите, ще бъдете закрияна от всякакви опасности и Ерик ще е ваш приятел. Но ако някога се разделите с този пръстен, бъдете проклета! Тежко ви, защото Ерик ще си отмъсти!“ Приятелю мой! Пръстенът не е вече на ръката ми! Горко ми!

Напразно двамата търсеха пръстена. Те нямаше изобщо да го намерят. А младото момиче не можеше да се успокои.

— Станало е, когато се съгласих да се целунем там горе, при лирата на Аполон — опита се да обясни, като трепереше цялата. — Тогава се е изплъзнал от ръката ми и е паднал долу в града! Как ще го намеря сега? Какво нещастие, Раул, ни заплашва и двамата! О, да бягаме! Да бягаме!

— Тогава да избягаме веднага! — настоя още веднъж Раул.

Кристин се колебаеше. За миг той помисли, че тя ще каже „да“, но после нейните светли очи се замъглиха и тя пророни:

— Не! Утре!

И побягна стремително, като продължаваше да опипва пръстите си. Сигурно се надяваше пръстенът отново да се появи на ръката ѝ.

А Раул се прибра вкъщи, разтревожен от всичко, което беше чул.

— Ако не я спася от ръцете на този измамник — говореше си той на глас, докато си лягаше, — тя е изгубена. Но аз ще я спася на всяка цена! Шарлатанин! Шарлатанин! Шарлатанин! — извика три пъти на висок глас.

Изведнъж се надигна на лакът и студена пот изби по слепоочията му. До леглото му се бяха появили две очи като горящи въглени. В тъмнината те го наблюдаваха втренчено и ужасяващо.

Раул бе храбър мъж, но въпреки това започна да трепери. Протегна несигурна ръка, опипа нощната масичка, намери кутията с кибрит и запали една клечка. Очите изчезнаха. Помисли си, без ни най-малко да се успокои: „Кристин ми каза, че тези очи се появяват само в мрака на нощта. Когато запалих клечката, те изчезнаха, но *той* сигурно е още тук.“

Раул се надигна и започна да търси. Като малко дете надникна под леглото и в същия миг му се стори, че става смешен.

— На какво да вярваш и на какво да не вярваш, когато ставаш свидетел на такава странна приказка? — каза си на висок глас. — Къде свършва реалността и започва свръхестественото? Какво е видяла тя? Какво си е мислела, че вижда? И какво видях аз самият? Наистина ли съзрях преди малко очи като горящи въглени или те светеха само в моето въображение? Вече в нищо не съм сигурен. И изобщо не мога да се закълна, че съм ги виждал — добави Раул и пак си легна, като загаси осветлението. Очите се появиха отново.

— О, Боже! — въздъхна младежът, седна на леглото и на свой ред се втренчи в тях толкова решително, колкото му позволяваха силите. Настъпилата тишина му възвърна смелостта и той извика рязко: — Ти ли си, Ерик? Човек ли си? Ангел или призрак? Ти ли си?

„Може би е на балкона“, помисли Раул и изтича до един малък шкаф, където напипа револвера си. Така въоръжен, той отвори стъклената врата. Нощта бе свежа. Раул хвърли бегъл поглед на балкона и отново затвори вратата. Цял треперещ, си легна, като

постави револвера върху нощната масичка, за да му е подръка. Отново загаси свещта.

Очите пак бяха там, до леглото. Но дали между леглото и стъклото на балконската врата, или зад стъклото на балкона? Точно това той искаше да разбере, както и да узнае дали принадлежат на живо същество.

Много спокойно и хладнокръвно младият човек взе револвера и се прицели. Прицели се в двете звезди от злато, които продължаваха да го гледат със странен неподвижен блясък.

Прицели се малко над тях. Точно така! Ако бяха две очи... ако по-нагоре се имаше чело... ако Раул не бе толкова несръчен...

В тишината на заспалата къща изстрелът прокънтя със страхотен трясък. В коридорите се понесе шум от стъпки, а Раул все още седеше с протегната ръка, готов да стреля още веднъж.

Двете звезди този път бяха изчезнали.

В стаята нахлуха обезпокоени хора със запалени свещи, а с тях и граф Филип.

— Какво беше това, Раул?

— Нищо особено, сигурно сънувах — отговори младият човек.

— Стрелях срещу две звезди, които ми пречеха да заспя.

— Да не бълнуваш, да не си болен? Моля те, Раул, кажи ми какво се случи! — И графът изтръгна револвера ръката на брат си.

— Не, не бълнувам? Ей сега ще разберем какво се е случило.

Раул стана, облече си халат, обу пантофи, взе от ръката на един прислужник свещник и като отвори стъклената врата, излезе на балкона.

Графът видя, че прозорецът е продупчен от куршум на височината на човешки ръст. Със свещта в ръка, Раул се бе навел през балкона.

— О! — промълви той. — Има кръв! И тук... Ето още.

— Толкова по-добре! Един ранен фантом е винаги по-малко опасен — подхвърли със злобна насмешка.

— Раул, Раул! — Графът разтърси брат си, като чебудеше сомнамбул от опасен сън.

— Но, братко мой, аз съвсем не спя! — запротестира отегчено Раул. — Ето, всички може да се уверите, че тук наистина има кръв. Аз мислех, че сънувам и стрелях срещу две звезди. Това бяха очите на

Ерик, а това е неговата кръв! — Но после внезапно додаде, силно обезпокоен: — Впрочем, може би сгреших, като стрелях, защото Кристин сигурно не ще ми го прости. Всичко това нямаше да се случи, ако бях достатъчно предпазлив и ако преди да си легна, бях спуснал завесите на прозореца.

— Раул, да не си полудял! Събуди се!

— Хайде, стига! По-добре ми помогнете да намерим Ерик, защото в края на краищата един ранен фантом може да бъде открит...

— Наистина, господине, на балкона има кръв — каза камериерът на графа.

Един от слугите донесе лампа, на чиято, макар и слаба светлина това можеше да се провери. Кървавата диря вървеше по перилото на балкона, стигаше до водосточната тръба и се проточваше нагоре по нея.

— Приятелю, ти си стрелял по котка.

— Какво нещастие! — изсмя се Раул отново. — Ами че това е напълно възможно. С Ерик човек никога не може да бъде сигурен. Дали това е той? Дали е котка? Дали е фантом? От плът и кръв ли е, или е просто сянка? Не! С Ерик човек никога не може да бъде сигурен!

Раул беше изцяло обзет от тези странни предположения, които така дълбоко и в същото време така логично съвпадаха с голямата тревога, завладяла разума му, и бяха продължение на необичайните, едновременно реални и свръхестествени, признания на Кристин Даае. Неговите догадки обаче ни най-малко не убедиха околните, че разумът на младия човек не е засегнат и разстроен. Самият граф смяташе, че това е така, а по-късно съдия-следователят, прочел доклада на полицейския, комисар, без каквито и да било затруднения щеше да направи своите заключения.

— Кой е този Ерик? — попита графът, като стискаше ръката на брат си.

— Моят съперник! И толкова по-зле, ако не е умрял.

Само с един жест той отпрати слугите. Вратата на стаята се затвори, но прислужниците не се разотидоха веднага и камериерът на графа чу как Раул казва отчетливо и силно:

— Тази вечер ще отвлека Кристин Даае.

По-късно това изречение бе повторено пред съдия-следователя Фор, но така и не стана ясно какво си бяха казали двамата братя по

време на тази среща.

Слугите разказваха, че това съвсем не е била първата разпра между тях, накарала ги да се затворят в себе си.

През стените се чували викове и през цялото време предмет на спора била някаква артистка на име Кристин Даае.

По време на закуската, поднесена в работния му кабинет, Филип заповядал да извикат брат му. Раул влязъл мрачен и мълчалив. Срещата била много кратка.

Графът: Прочети това!

И подал на брат си един брой на вестник „Епок“. С пръст му посочил някакъв откъс. Виконтът се зачел, като едва-едва мърдал устни.

Страхотна новина в аристократичното предградие. Господин виконтът Раул дьо Шани обещал да се ожени за лиричната певица госпожица Кристин Даае. Ако трябва да се вярва на задкулиските сплетни, граф Филип се заклел, че семейство Шани за първи път няма да удържи на дадената дума. Но тъй като в Операта любовта е всемогъща, отколкото където и да било другаде, въпросът е с какви средства разполага граф Филип, за да попречи на своя брат виконта да поведе към олтара *новата Маргарита*. Говори се, че двамата братя много се обичат, но графът жестоко се лъжел, като вярвал, че братската любов може да накара виконта да погази любовта на своя живот.

Графът (тъжен): Ето, Раул, правиш ни за смях! Малката напълно ти е завъртяла главата със своите истории за фантоми.

(Може да се направи изводът, че виконтът е предал на брат си разказа на Кристин.)

Виконтът: Сбогом, братко!

Графът: Сигурно ли е вече? Наистина ли заминаваш довечера? *(Виконтът мълчи.)* С нея? Нима ще извършиш подобна глупост? *(Виконтът есе така мълчи.)* Ще направя всичко възможно, за да ти попреча!

Виконтът: Сбогом, братко!

(Той излиза.)

Тази сцена преразказал на съдия-следователя самият граф. Той бил видял само още веднъж своя брат Раул и това станало същата тази нощ в Операта, няколко минути преди изчезването на Кристин Даае.

И наистина Раул през целия ден се подготвял за отвличането на Кристин. Конете, колата, кочияшът, провизиите, останалият багаж, необходимите пари, разписанието (за да заблудят Фантома, не трябвало да се движат с влак) — всичко това занимавало Раул чак до девет часа вечерта.

В девет един закрит файтон със затворени врати и спуснати пердетата спрял в редицата коли откъм страната на Ротондата. В него били впрегнати два яки коня, а фигурата на кочияша се губела в дълга надиплена пелерина.

Пред този закрит файтон били спрели три коли. По-късно следствието установи, че едната карета била на Карлота, завърнала се неочаквано в Париж, другата на Сорели, а най-отпред се намирал екипажът на граф Филип дьо Шани. От закрития файтон не слязъл никой. Кочияшът стоял на мястото си. Другите трима кочияши също не мърдали от местата си.

Сянка, загърната в голямо черно наметало, с мека плъстена шапка на главата, минала по тротоара между Ротондата и екипажите. Тя внимателно разгледала закрития файтон, приближила се до конете, после до кочияша и се отдалечила, без да кажа дума. Следствието по-късно реши, че това е била сянката на виконт Раул дьо Шани. Аз обаче мисля, че не е вярно, тъй като онази вечер виконтът, както винаги, носел цилиндър, който по-късно бе намерен. По-скоро допускам, че е била сянката на Фантома, който, както ще стане ясно след малко, бил в течение на всичко.

Като по една случайност тази вечер играели „Фауст“. Залата изглеждала по-бляскава отвсякога. Присъствало най-отбрано общество. По онова време абонатите на ложи не ги отстъпвали, не ги давали под наем, нито пък ги делели с финансисти, търговци и чужденци. Днес е нещо обикновено в ложата на някой маркиз, който според клаузите на договора е титуляр на ложата, да се настани удобно търговец на пушено месо със семейството си. И същият търговец има пълното право на това, тъй като плаща на маркиза абонамента за

ложата. Някога тези неща били непознати. Ложите в операта представлявали нещо като светски салони, където човек можел да бъде почти сигурен, че ще срещне хора от висшето общество, които от време на време обичали да слушат музика. Без да е необходимо да се срещат често, всички от тази изискана компания се познавали помежду си. Затова физиономията на граф дьо Шани била забелязана от всички присъстващи на представлението.

Статията, появила се същата сутрин във вестник „Епок“, вече била произвела своя ефект и всички очи били обърнати към ложата, където прекалено безразлично и с безгрижен вид седял съвсем сам граф Филип. Женската част на това блестящо общество била особено заинтригувана от отсъствието на виконта, което давало повод за стотици шушукалия, кокетно прикривани зад ветрилата на дамите. Самата Кристин Даае била посрещната твърде хладно. Отбраната публика не можела да ѝ прости, че се е осмелила да погледне толкова нависоко.

Знаменитата певица си давала сметка за лошото разположение на част от залата към нея и била смутена от този факт.

Постоянните посетители на Операта, които били в течение на любовните истории на виконта, не пропускали да се подсмиват по време на някои пасажи от ролята на Маргарита. А когато Кристин изпяла: *„Бих искала да знам, кой е този млад човек, дали е благородник и как се той зове“*, част от публиката се обърнала демонстративно към ложата на граф Филип дьо Шани. Ала графът, подпрял брадичката си с ръка, изобщо не обръщал внимание на тези прояви. Той втренчено гледал към сцената, но дали изобщо виждал нещо? Видът му бил умислен и отнесен.

Кристин постепенно губела увереност, треперела. Приближавала се към истинска катастрофа. Каролус Фонта вече се питал дали не е болна, дали изобщо ще може да издържи до края на действието в градината. В залата още си спомняли за нещастieto, сполетяло в края на тази сцена Карлота и за историческото „ква“, сложило край на кариерата ѝ в Париж. Точно тогава в една от ложите влязла самата Карлота. Бедната Кристин хвърлила един бърз поглед към този обект на нови емоции в залата и разпознала своята съперница. Представила си как Карлота ѝ се присмива и това я спасило. Кристин забравила всичко и изпълнила ролята си блестящо.

От този момент запяла с цялата си душа. Опитала се да надмине всичко, което била постигнала дотогава в своята кариера, и успяла. В последното действие, когато трябвало да призове ангелите и да се възнесе в небесното царство, тя увлякла тръпнещата зала в неவிждан възторжен устрем и всички повярвали, че имат криле. При това нейно свръхчовешко усилие в средата на амфитеатъра един човек се бил изправил и стоял неподвижен точно срещу актрисата, която като че се отделяла от земята... Това бил Раул.

Ангели невинни! Ангели сияйни!
Ангели невинни! Ангели сияйни!

И последвал божественият възглас на Кристин с протегнати ръце и силно развълнуван глас, обгърната в сиянието на своята прекрасна коса, разпиляна върху голите ѝ рамене:

Отнесете моята душа в небесата!

В този миг най-неочаквано в театъра се възцарила непрогледна тъмнина. Тъй внезапно и за кратко, че зрителите едва имали време да извикат от учудване. Веднага след това светлината отново заляла сцената.

Но от Кристин Даае там нямало и следа! Какво бе станало с нея? Какво бе това чудо? Всеки се споглеждал със съседа си и вълнението обхванало както сцената, така и цялата зала. Иззад кулисите тичали хора към мястото, където само допреди миг пяла Кристин. Спектакълът бил прекъснат сред невъобразимо безредие и суматоха.

Къде всъщност бе изчезнала Кристин? Каква магия я бе отвлякла пред очите на хиляди възторжени зрители, изтръгнала я от обятията на Каролус Фонта? И хората се питали дали пък наистина ангелите не били изпълнили нейната гореща молба да я отнесат в небесата тялом и духом?

В амфитеатъра, все още изправен, Раул извикал от изумление. Граф Филип се бил изправил в своята лежа. Хората гледали ту към

сцената, ту към графа, ту към Раул и се питали дали това странно събитие не било свързано някак със сутрешната статия във вестника. Докато спускали завесата, Раул напуснал мястото си, графът изчезнал от ложата, а абонатите се отправили към входа за кулисите. Сред настъпилата бъркотия публиката очаквала някакво съобщение. Всички говорили едновременно, всеки искал да обясни какво точно е станало. Едни казвали: „Тя падна в една дупка“, други твърдели: „Отнесоха я зад декорите. Може да е станала жертва на някакво ново приспособление за местене на декорите, въведено от новата администрация“, трети обяснявали: „Това е нападение. Съвпадението между изчезването и тъмнината в залата го доказва достатъчно ясно.“

Най-накрая завесата бавно се вдигнала, Каролус Фонта се приближил към диригентския пулт и със сериозен и едновременно тъжен глас съобщил:

— Дами и господа, току-що станахме свидетели на неவிжданo събитие, което предизвика сред всички ни голяма тревога. Нашата приятелка Кристин Даае неочаквано изчезна пред очите ни, без да можем да си обясним как се случи това!

XV

СТРАННОТО ПОВЕДЕНИЕ НА ЕДНА БЕЗОПАСНА ИГЛА

Блъсканицата на сцената бе невъобразима. Артисти, механици, танцьори, фигуранти, хористи, зрители — всички питаха, викаха и се блъскаха.

— Какво стана с нея?

— Отвякоха ли я?

— Виконт дьо Шани я отведе!

— Не, това беше графът!

— Карлота! Тя направи големия си удар!

— Не, това е работа на Фантома!

Някои се изсмяха, а след като внимателно прегледаха всички отвори на пода, идеята за нещастен случай бе решително отхвърлена.

Настрани от шумната тълпа се забелязваше групичка от трима души, които разговаряха тихо помежду си и отчаяно ръкомахаха. Това бяха учителят по пеене Габриел, административният директор Мерсие и секретарят Реми.

Усамотили се в един от ъглите на навеса, който свързваше сцената с широкия коридор към фойето за танци, зад огромни театрални реквизити, те водеха оживени преговори.

— Почуках, но никой не ми отговори. Може би вече не са в кабинета. Във всеки случай няма как да разберем, защото са взели ключовете със себе си.

Това бе секретарят Реми и нищо чудно думите му да се отнасяха за господата директорите.

— По време на последния антракт ми наредиха да не ги безпокоят под никакъв претекст.

— Все пак — възкликна Габриел — Не всеки ден отвличат певица наред представлението!

— Вие казахте ли им? — попита Мерсие.

— Точно това и ще направя — отговори Реми и изчезна тичешком.

След това дойде уредникът.

— Господин Мерсие, идвате ли? Какво правите тук? Господин административен директор, имаме нужда от вас.

— Не искам нищо да знам, нито пък ще направя нещо, преди да дойде полицейският комисар — заяви Мерсие. — Пратих да потърсят Мифроа. Да видим кога ще благоволи да се появи.

— Аз пък ви казвам, че трябва да се слезе веднага в техническото помещение.

— Не и преди идването на комисаря...

— Аз вече слизах там.

— И какво видяхте?

— Нищо! Чувате ли, нямаше никой!

— И какво искате да направя аз тогава?

— Ясно какво — отвърна уредникът, като прекара нервно ръце през гъстите си коси. — Но може би, ако е имало някой долу, той би могъл да ни обясни как така изведнъж сцената потъна в мрак. Впрочем и Моклер го няма никъде.

Моклер отговаряше за осветлението и се разпореждаше на сцената на Операта и денем и нощем.

— Моклер го няма никъде — повтори разколебан Мерсие.

— Добре, а неговите помощници къде са?

— Никой няма! Никой от осветлението, нали ви казвам! Мислите ли сериозно — попита уредникът, — че малката се е откраднала сама? Тук е имало добре замислен план, който трябва да бъде разкрит. На всичкото отгоре и директорите липсват! Забраних да се слиза при осветителите, поставих един пожарникар пред нишата с „органа“. Нали добре съм направил?

— Да, да, добре сте направили... А сега да почакаме комисаря.

Уредникът сви рамене и се отдалечи, като мърмореше ругатни по адрес на тези „страхливци, които спокойно се спотайват в някой ъгъл, когато целият театър е надолу с главата.“

Габриел и Мерсие съвсем не бяха спокойни. Само че те бяха получили нареждане, което им връзваше ръцете. Не трябваше да безпокоят директорите по никакъв повод. Реми направи опит да наруши тази заповед, но не успя.

След малко се върна от поредната си експедиция. Изражението на лицето му бе удивително смутено.

— Е, какво, успяхте ли да говорите с тях? — попита Мерсие.

— Най-накрая Моншармен ми отвори вратата. Очите му бяха изскочили. Мислех, че ще ме удари. Не можах да кажа нито думичка, а знаете ли той какво ми изкрещя в лицето? „Имате ли безопасна игла?“ Отговорих, че нямам. „Тогава ме оставете на мира!“ Искях да му възразя, да му обясня, че в театъра стават странни неща. А той крещи: „Една безопасна игла веднага! Дайте ми безопасна игла!“ Едно момче от канцеларията го беше чуло — той крещеше като луд, — притича с една безопасна, даде му я и Моншармен ми затръшна вратата под носа! Ето, това е!

— А вие не можахте ли да му кажете, че Кристин Даае...

— О! Бих искал вие да бяхте на моето място! Беше му излязла пяна на устата. Мислеше само за своята безопасна игла. Ако не му я бяха донесли веднага, щеше да припадне! Няма съмнение, че всичко това не е нормално и нашите директори са на път да се побъркат!

Секретарят Реми не скри раздразнението си.

— Така не може да продължава! Не съм свикнал да се отнасят с мен по този начин!

Неочаквано се обади Габриел:

— Това е поредният удар на *Ф. на О.*

Реми се изхили. Мерсие въздъхна и се готвеше нещо да каже, но Габриел му направи знак да мълчи и той преглътна думите си.

В това време Мерсие реши, че колкото повече време минава, неговата отговорност нараства, а и директорите никакви ги нямаше. Той не издържа.

— Е, сега аз ще ида да ги търся — отсече решително.

Неочаквано Габриел, мрачен и сериозен, го спря.

— Мерсие, помислете какво правите! Щом са още в кабинета си, значи може би така трябва! *Ф. на О.* крие не един номер в торбата си.

— Толкова по-зле! Отивам! Ако ме бяха послушали, щеше да има достатъчно време да се съобщи всичко на полицията — каза Мерсие, поклати глава и се отдалечи.

— Какво всичко? — попита Реми. — Какво е трябвало да се каже на полицията? Габриел, вие също сте посветен в тайната! Ако не ми кажете какво става, ще си помисля, че всички сте полудели.

Габриел въртеше очи и се правеше, че нищо не разбира от тези нападки, недопустими за господин личния секретар.

— Каква тайна? — промърмори той. — Не разбирам какво имате предвид.

Реми се разгневи.

— Тази вечер Ришар и Моншармен се държаха като побъркани по време на антрактите.

— Не съм забелязал — измърмори Габриел с досада.

— Значи сте единственият, който не е забелязал! Мислите ли, че не ги видях? И че господин Парабиз, директорът на Кредитната банка, не се е досетил какво става? Или че господин посланикът Бордри е сляп? Представяте ли си, господин учителю по пеене, всички зрители сочеха с пръст нашите директори!

— И какво толкова са направили в края на краищата нашите директори? — попита Габриел с възможно най-простодушен вид.

— Какво са направили ли? Вие знаете най-добре какво са направили! Бяхте тук! Наблюдавахте ги заедно с Мерсие! И бяхте единствените, които не се смееха.

— Нищо не разбирам! — каза Габриел с леден тон, като разпери ръце. Жест, който би трябвало да означава, че не се интересува от този въпрос.

— Каква е тази нова мания? — продължи Реми. — *Нима искат вече никой да не се приближава до тях?*

— Как така?

— *Те не дават никой да се докосва до тях.*

— Нима сте останали с впечатлението, че не искат никой да се докосва до тях? Това вече е доста странно!

— Значи сте съгласен! Най-сетне, слава Богу! А не видяхте ли, че *вървяха заднишком!*

— Заднишком! Аз пък мислех, че само раците вървят по този начин.

— Не се смейте, Габриел, не се смейте!

— Аз не се смея! — запротестира Габриел, сериозен като светец.

— Можете ли да ми обясните, Габриел, след като сте близък приятел с директорите, защо в антракта преди сцената в градината, когато се приближих към господин Ришар във фоайето с протегнатата ръка, чух как господин Моншармен ми каза много бързо и тихо:

„Отдалечете се! И не се докосвайте до господин директора!“ Да не би да съм чулав?

— Невероятно!

— А няколко минути по-късно, когато господин посланикът Бордри се приближи на свой ред до господин Ришар... не видяхте ли как господин Моншармен се хвърли между тях двамата. Не го ли чухте как извика: „Господин посланик, заклевам ви, не се докосвайте до господин директора!“

— Невероятно! А какво правеше в това време Ришар?

— Какво правеше ли? Вие много добре видяхте! *Той се обърна уж да поздрави някого. Но пред него нямаше никой. И се отдалечи заднишком!*

— Заднишком ли?

— Моншармен също направи един полукръг и също се отдалечи заднишком. И двамата вървяха по този начин чак до стълбището към администрацията. Какво според вас означава всичко това, освен че са полудели?

— Може би са репетирали — каза Габриел, без да е убеден в думите си — някаква балетна фигура!

Господин секретарят Реми се почувства обиден от тази безвкусна шега, при това в такъв драматичен момент.

Той сбърчи вежди, устните му се свиха, наведе се към ухото на Габриел.

— Не се правете на хитър, Габриел. Тук стават такива неща, че не е изключено вие с Мерсие да отговаряте за тях.

— Какво по-точно? — попита Габриел.

— Кристин Даае съвсем не е единствената, която изчезна така внезапно тази вечер.

— Хайде де!

— Никакво „хайде де“! Можете ли да ми кажете защо, когато госпожа Жири слезе във фойето, Мерсие я хвана за ръката и бързо я отведе със себе си?

— Виж ти — каза Габриел. — Не съм забелязал.

— Много добре забелязахте, защото вървахте след тях до кабинета на Мерсие. Оттогава никой не е видял госпожа Жири.

— Да не мислите, че сме я изяли?

— Не! Но сте я заключили здраво в кабинета и знаете ли какво се чува, когато човек мине покрай вратата? „Бандити! Бандити!“

В този момент на така странния разговор пристигна запъхтян Мерсие.

— Е — каза той с мрачен вид, — това вече е капакът! Извиках им отвън: „Положението е сериозно! Отворете! Аз съм, Мерсие!“ Чух стъпки. Вратата се отвори и се показа Моншармен. Беше страшно блед. Попита ме: „Какво искате?“ Аз му отговорих: „Отвлякоха Кристин Даае.“ И знаете ли какво ми отговори той? „Толкова по-добре за нея!“ И затвори вратата, като ми пъкна в ръката ей това.

Мерсие разтвори шепата си.

— Безопасна игла! — възкликна Реми.

— Много странно! Много странно! — промълви тихо Габриел и потрепери.

Внезапно един глас ги накара да се обърнат и тримата:

— Извинете, господа, можете ли да ми кажете къде е Кристин Даае?

Въпреки сериозността на положението подобен въпрос би ги накарал да избухнат в смях, ако печалната фигура, застанала пред тях, не предизвикваше тъй дълбоко съчувствие. Беше виконт Раул дьо Шани.

XVI

„КРИСТИН! КРИСТИН!“

Първата мисъл на Раул след тайнственото изчезване на Кристин Даае беше да обвини Ерик. Виконтът вече почти не се съмняваше в свръхестествената власт на Ангела на музиката в онази част на Операта, където последният бе изградил своята пъклена империя.

В порив на отчаяние и любов Раул се хвърли към сцената.

— Кристин! Кристин! — стенеше той като обезумял и я зовеше така, както може би тя викаше неговото име от дъното на тъмната бездна, където чудовището я бе отвлякло като плячка. Тя сигурно още трепереше в божествената си екзалтация и, тръпнеща в белия саван, навярно вече се представяше пред ангелите в рая!

— Кристин! Кристин! — повтаряше Раул и му се струваше, че чува виковете ѝ през тънките стени, които го делиха от нея. Надвесваше се и се заслушваше, луташе се по сцената като обезумял. О, Боже! Как да слезе в онзи бездънен кладенец, където всички изходи бяха затворени за него?

О, тези дъски, които скърцаха под стъпките му и пукаха под тежестта му, странната празнота на „онова там долу“... същите тези дъски тази вечер са тъй неподвижни, тъй непоклатими... Дават си вид на много солидни, все едно, че никога не са били размествани... И ето че стълбите, по които може да се слезе под сцената, са затворени за всички.

— Кристин! Кристин!

Блъскаха го, надсмиваха му се, подиграваха се с него, смятаха, че горкият годеник се е побъркал!

Какво е било това бясно темпо, с което през тайнствените нощни коридори, известни само нему, Ерик беше отвлякъл бедното момиче към онова ужасяващо леговище, чиято врата водеше към езерото на ада?

„Кристин! Кристин! Защо не отговаряш? Само дано си жива, Кристин! Ами ако си отронила последния си дъх в момент на нечовешки страх, притисната от изгарящия дъх на чудовището?“ Такива ужасни мисли минаваха като светкавици през болния мозък на Раул.

По всичко личеше, че Ерик е узнал за тяхната тайна, че Кристин го е предала. Тогава какво щеше да бъде отмъщението му?

Бог знае какво можеше да й стори Ангела на музиката, заслепен в своето високомерие. Кристин бе загубена в ръцете на това всемогъщо чудовище!

И Раул си спомни още веднъж онези блестящи златни звезди, които предната нощ блуждаеха на неговия балкон. Колко жалко, че не можа да ги порази с немощното си оръжие!

Точно така! Очите на албиносите например през деня са като на заек, но вечер са като котешки. Точно така! Съвсем сигурно беше, че Раул стреля срещу Ерик. Но защо не успя да го убие? Или чудовището бе избягало така, както котките и каторжниците се изкатерват чак до небето по водосточните тръби.

Нямаше съмнение, че Ерик е бил намислил покушение срещу Раул, а сега всичко се обърна срещу бедната Кристин.

Подобни жестоки мисли измъчваха горкия Раул, докато тичаше към гримьорната на певицата.

— Кристин! Кристин!

Горчиви сълзи пареха клепачите на младия човек, когато забеляза разпилените из стаята дрехи, приготвени от неговата годеница за часа на бягството им! О, Боже! Защо Кристин не се съгласи да заминат по-рано? Защо толкова отлагаха? Защо си играеха с приближаващото нещастие, със сърцето на чудовището! Защо проявиха това състрадание? Защо поднесоха на този демон небесната песен като последна плячка?

*Ангели чисти! Ангели сияйни!
Въздигнете душата ми в небесата!*

От устата на Раул излизаха ридания, клетви и обиди, той непохватно опипваше с длани голямото огледало, което една вечер се

бе разтворило прел него и зад чието мрачно пространство бе изчезнала Кристин. Раул опипваше, натискаше и напъваше, но, изглежда, че огледалото изпълняваше волята само на Ерик. Може би трябваше да произнесе някакви думи? Спомни си, че като малък му бяха разказвали за предмети, които се подчиняват на определени думи.

Изведнъж Раул си спомни — решетка откъм улица „Скриб“... подземен проход от езерото чак до улица „Скриб“... Да, Кристин му бе говорила много за това! Колко жалко, че тежкият ключ го нямаше в тоалетната кутия и не можеше да се стигне до улица „Скриб“.

И ето, Раул бе вече вън, опипваше с треперещи ръце гигантските камъни и търсеше изход. Видя някакви решетки. Дали водеха към улица „Скриб“? Или пък онези там? Дали пък изходът не бе през този отдушник? Раул безпомощно надничаше през решетките — колко бе тъмно, същинска непрогледна нощ. Вслуша се: каква тишина! Направи кръг около Операта. А, ето ги широките решетки! Тайнствените железни пръчки. Това бе вратата откъм двора на администрацията. Раул изтича при портиерката.

— Извинете, госпожо, можете ли да ми покажете решетъчна врата, да, точно така, една врата от решетки, железни решетки откъм улица „Скриб“, която излиза на езерото? Чували ли сте за езерото? Да, езерото, което е под земята, под Операта?

— Господине, зная много добре, че под Операта има езеро, но не знам коя врата води към него, никога не съм ходила там.

— А знаете ли къде се намира улица „Скриб“, госпожо?

Тя избухна в смях. Раул сърдито си тръгна, изкачи някакви стълби, слезе по други, прекоси цялата администрация и отново излезе на сцената, цялата залята в светлина.

Спря, сърцето му биеше до спукване в запъхтяната гръд. Дали са намерили Кристин Даае? А! Ето една групичка хора.

— Извинете, господа, да сте виждали Кристин Даае? — попита Раул.

Но и те избухнаха в смях.

В този миг откъм сцената отново се чу глъчка. Тълпа от хора, облечени във фракове, бе обградила някакъв човек. Те ръкомахаха и се опитваха да му обяснят нещо. На Раул му се стори, че човекът е много спокоен — лицето му, обградено от къдрави коси и осветено от сини очи, изглеждаше любезно и излъчваше изключително спокойствие.

Административният директор на Операта господин Мерсие представи новодошлия на виконт дьо Шани.

— Това е човекът, господине, на когото отсега нататък ще трябва да задавате вашите въпроси. Представям ви господин полицейския комисар Мифроа.

— О, господин виконт дьо Шани! Радвам се да ви видя — каза комисарят. — Бъдете така любезен да ме последвате. А къде са сега директорите? Къде са директорите?

На административния директор не му се говореше и секретарят Реми се зае да обяснява на господин комисаря, че директорите са се затворили в кабинета си и все още не знаят за случилото се.

— Нима е възможно! Да вървим в кабинета им!

И господин Мифроа, следван от увеличаваща се свита, се отправи към администрацията. Мерсие се възползва от блъсканицата и пхна ключ в ръката на Габриел.

— Отива на зло — подшушна му той. — Иди да проветриш малко госпожа Жири.

И Габриел се отдалечи.

Скоро цялата група пристигна пред вратата на директорите. Напразно Мерсие изслуша неодобрителните възгласи на всички — вратата не се отвори.

— В името на закона, отворете! — нареди с ясен и малко притеснен глас господин Мифроа.

Най-накрая вратата се отвори и всички се втурнаха по петите на комисаря в кабинета на двамата директори. Раул влезе последен, почувствува как някой слага ръка на рамото му и произнася в ухото му:

— *Тайните на Ерик не засягат никого!*

Раул се обърна и едва сподави вика си. Ръката, която току-що го бе докоснала по рамото сега бе върху устните на човек с абаносово лице, с очи с цвят на нефрит и с астраганена шапка. Персиеца!

Непознатият го призова с жест към сдържаност и докато виконтът се канеше да се осведоми за тайнствената му намеса, кимна с глава и изчезна.

XVII

СМАЙВАЩИТЕ РАЗКРИТИЯ НА ГОСПОЖА ЖИРИ, ОТНАСЯЩИ СЕ ДО НЕЙНИТЕ ЛИЧНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ С ФАНТОМА НА ОПЕРАТА

Нека преди читателят да последва господин полицейския комисар Мифроа при господата директорите, ми позволи да го въведа в някои необикновени събития, които се разиграха в кабинета, където секретарят Реми и административният директор Мерсие напразно се стараеха да проникнат. Господата Ришар и Моншармен се бяха затворили вътре с намерение, в което читателят все още не е посветен, но мой дълг пред историята е да не го крия повече.

Вече имах случай да кажа до каква степен настроението на господата директорите се беше променило от известно време насам в отрицателния смисъл. Освен това дадох да се разбере, че причината за тази промяна не би трябвало да се търси единствено в падането на полилея при обстоятелствата, с които вече сме запознати.

Необходимо е да уведомя читателя, въпреки желанието на директорите това събитие да остане скрито завинаги, че Фантома бе отишъл да прибере спокойно своите първи дваайсет хиляди франка. Имало и плач, и скърцане със зъби, но всъщност всичко станало по възможно най-простия начин.

Една сутрин господата директорите намерили върху бюрото си плик. Надписът върху него гласял: „За господин Ф. на О.“ и бил придружен с малка бележка от самия Ф. на О., в която пишело:

Дошъл е моментът да изпълните условията на договора. Сложете дваайсет банкноти по хиляда франка в приготвения плик, запечатайте го с печата си и го връчете на госпожа Жири, която ще направи необходимото.

Господа директорите не чакали да им повтарят. Без да губят време и да се питат как е възможно това да стане в постоянно заключения им кабинет, те решили, че им се е паднал удобен случай да сложат ръка на тайнствения изнудвач. Споделили всичко под най-голям секрет с Габриел и Мерсие, сложили двайсетте хиляди франка в готовия плик и без да искат каквито и да било обяснения, го поверили на госпожа Жири, вече възстановена на предишната ѝ длъжност. Тя не се учудила ни най-малко. Естествено, не е необходимо да казвам, че от този момент разпоредителката била постоянно следена. Тя се отправила незабавно към ложата на Фантома и поставила скъпоценния плик върху перваза. Двамата директори, съпроводжани от Габриел и Мерсие, се скрили така, че да не изпускат нито за секунда от очи плика по време на цялото представление. Та дори и по-късно, тъй като той си стоял все още непокътнат. Театърът се изпразнил, госпожа Жири си заминала, а господа директорите, Габриел и Мерсие продължили да чакат. Докато най-накрая се изморили и отворили плика, след като се уверили, че печатите по него са недокоснати.

Отначало на Ришар и Моншармен им се сторило, че банкнотите са си на мястото, но след това установили, че това не са никакви банкноти, а двайсет билета от лотарията „Свещеният фарс“! В първия момент изпаднали в ярост, която скоро преминала в ужас.

— Но това е по-голям номер дори от цирковите фокуси! — извикал Габриел.

— Да, при това по-скъпо струващ — додал Ришар. Моншармен искал да извикат комисаря, но Ришар се възпротивил. Той вече бил съставил план за действие, затова рекъл:

— Нека не ставаме за смях. Ще ни се подиграва цял Париж. Ф. на О. спечели първия тур, но вторият ще бъде наш.

Той вероятно имал предвид следващата месечна вноска.

Въпреки всичко ги бяха изиграли така добре, че през следващите седмици директорите не можеха да преодолеят своето униние. И, Бога ми, то беше напълно обяснимо. Те не извикаха полицейския комисар, защото дълбоко в себе си смятаха, че става дума просто за една лошо скроена от техните предшественици шега. Затова решиха, че не е уместно да разправят каквото и да било, преди да разберат издъно работата. И така, двамата директори, готови за всякакви изненади,

изчакваха събитията. Бяха поръчали да следят, а и самите те следяха госпожа Жири, от която Ришар искаше да запазят пълна тайна.

— Ако тя е съучастничка, то банкнотите отдавна да са някъде далеч. Но за мен тя е по-скоро една глупачка — каза той.

— В тази афера са забъркани доста глупаци — добави умисленият Моншармен.

— Без съмнение — изпъшка Ришар, — но не се бой. Следния път ще взема всички предпазни мерки.

И ето че следващият път беше дошъл, и то точно в деня, когато изчезна Кристин Даае.

Сутринта директорите получиха от Фантома напомнително послание и любезно напътствие:

Направете го както миналия път. *Мина много добре.*
Предайте плика с двайсетте хиляди франка на чудесната госпожа Жири.

Бележката беше придружена от обичайния плик. Не оставаше нищо друго, освен да го напълнят. Операцията трябваше да се извърши същата вечер, половин час преди началото на спектакъла.

И така, половин час преди вдигането на завесата за знаменитата постановка на „Фауст“, ние ще проникнем в кабинета на директорите и ето какво ще видим:

Ришар показва плика на Моншармен, преброява пред него двайсетте хиляди франка и ги пуска вътре, без да затвори плика.

— А сега — казва той, — извикай госпожа Жири.

Моншармен отива да търси распоредителката. Тя влиза и прави красив реверанс. Облечена е както винаги в роклята си от черна тафта, чийто оттенък отдавна е нещо средно между ръждиво и лилаво, а на шапката ѝ се поклащат пера с цвят на сажди. Изглежда в добро настроение, защото влиза с думите:

— Добър вечер, господа. Сигурно ме викате пак във връзка с плика.

— Да, госпожо Жири — казва много любезно Ришар. — Във връзка с плика. А също и за друго нещо.

— На вашите услуги, господин директоре, на вашите услуги! А какво е другото, моля?

— Първо, госпожо Жири, ще ви задам един въпрос.

— Кажете, господин директоре. Госпожа Жири е тук, за да ви отговаря.

— Вие все още ли сте в добри отношения с Фантома?

— Не биха могли да бъдат по-добри, господин директоре.

— Вие направо ни очаровате. Впрочем, кажете, госпожо Жири — произнася Ришар с тон на човек, който ще направи поверително съобщение. — Между нас да си остане. На вас може да се каже... не сте глупава.

— Но, господин директоре! — възкликва разпоредителката. — В това никой не се е съмнявал!

— Съгласни сме и затова ще се разберем. Историята с Фантома е една шега, нали? Е, добре, посмяхме се, но вече продължи твърде дълго.

Госпожа Жири гледа директорите, сякаш й говорят на китайски. Тя се приближава до бюрото на Ришар и пита доста обезпокоена:

— Какво искате да кажете? Не ви разбирам.

— Много добре ни разбирате. Или поне трябва да ни разберете. Но най-напред ще ни съобщите как се казва.

— Кой?

— Този, на когото сте съучастничка, госпожо Жири!

— Аз да съм съучастничка на Фантома? Аз? Съучастничка?

— Но нали правите всичко, каквото поиска от вас? Винаги ли ви дава бакшиш?

— Не мога да се оплача.

— Колко получавате, за да му отнесете плика?

— Десет франка.

— Не е чак толкова много.

— Е, какво друго ви интересува?

— Ще ви кажа, госпожо Жири. Ние искаме да разберем причината, странната причина, заради която телом и духом сте се посветили именно на него, а не на някой друг. Не може за десет франка да се спечели приятелството и предаността на госпожа Жири.

— Истина е! И, Бога ми, мога да ви кажа причината, господин директоре! Няма нищо нечестно, дори напротив.

— Не се и съмняваме, госпожо Жири.

— Е, добре, ще ви кажа, макар че Фантома не обича да разказвам историите му.

— Аха! — подсмивва се Ришар.

— Но тази история, която сега ще ви разкажа, се отнася само до мен — продължава старата жена. — И така, това се случи в лежащия номер пет. Една вечер намерих там писмо за мен, някаква бележка, написана с червено мастило... Няма нужда да ви я чета, господин директоре... Аз я знам наизуст и никога няма да я забравя, дори и сто години да живея.

И госпожа Жири, изправена, рецитира писмото с трогателно красноречие:

Госпожо,

През 1825 г. госпожица Менетрие, солистка, става маркиза дьо Кюси.

През 1832 г. госпожица Мари Талиони, танцьорка, става графиня Жилбер де Воазен.

През 1846 г. Сота, танцьорка, се омъжва за един от братята на испанския крал.

През 1847 г. Лола Монтес, танцьорка, се омъжва за крал Луи Баварски и е провъзгласена за графиня дьо Ландсфелд.

През 1848 г. госпожица Мария, танцьорка, става баронеса Д'Ермевил.

През 1870 г. Тереза Хеслер, танцьорка, се омъжва за Дон Фернандо, брат на краля на Португалия...

Ришар и Моншармен слушат старата жена, която колкото повече навлиза в това любопитно изброяване на славни бракосъчетания, толкова повече се оживява, става по-смела, докато накрая, вдъхновена като пророчица, извиква с глас, изпълнен с гордост, последното изречение от писмото: *„През 1885 г. Мег Жири — императрица!“*

Изтощена от това върховно усилие, разпоредителката се строполява върху стола и промълвя:

— Господа, тази бележка носеше подпис „Фантома на Операта“. Вече бях чувала да говорят за него, но вярвах само наполовина в хорските думи. Ала в деня, в който той ми съобщи, че моята малка Мег, плът от моята плът, ще бъде императрица, аз повярвах във всичко.

Всъщност не е необходимо да се наблюдава дълго възбудената, физиономия на госпожа Жири, за да се схване на какво е способна горката женица под въздействието на двете думи „Фантом и императрица“. Но кой всъщност дърпаше конците на тази странна кукла? Кой?

— Значи вие никога не сте го виждали, а вярвате на всяка негова дума? — пита Моншармен.

— Точно така! Моята малка Мег се издигна именно благодарение на него. Рекох на Фантома: „За да стане Мег императрица през 1885 г., не разполагате с много време. Първо трябва да стане солистка от балета.“ А той ми отговори: „Да, разбира се.“ След това каза само една дума на господин Полини и готово!

— Мислите ли, че господин Полини го е видял?

— Не повече от мен, но го послуша. Просто Фантома му пошушна нещо на ухото, знаете как стават тези работи. Това беше вечерта, когато господин Полини излезе страшно пребледнял от ложа номер пет.

— Ама че история! — охка Моншармен.

— Аз — отговаря госпожа Жири — винаги съм мислела, че има някаква тайна между Фантома и господин Полини. Достатъчно беше Фантома да поиска нещо от него и той тутакси се съгласяваше. Господин Полини не можеше нищо да му откаже.

— Чуваш ли, Ришар, не можел нищо да откаже на Фантома.

— Да, чувам. Но мен изобщо не ме интересува господин Полини. Единственият човек, чиято съдба ме интересува истински, не го крия, е госпожа Жири. Госпожо Жири, вие знаете ли какво има в този плик?

— Боже Господи, не!

— Е, добре, гледайте!

Госпожа Жири хвърля неспокоен поглед в плика и удивено извиква:

— Банкноти по хиляда франка!

— Да, госпожо Жири! Да, банкноти по хиляда. И това сте го знаели много добре!

— Аз, господин директоре? Аз? Кълна ви се...

— Не се кълнете, госпожо Жири! А сега ще ви кажа второто, заради което ви извиках. Госпожо Жири, аз ще ви арестувам.

Двете черни пера върху мръсносивата шапка, които иначе имат формата на два въпросителни знака, се променят веднага в две удивителни. Колкото до шапката, тя се накланя застрашително върху кока на разпоредителката, предвещавайки буря. Майката на малката Мег изразява своята изненада, възмущение, протест и ужас чрез странен пирует. С подскок на обидената добродетел, който я отнася досами носа на господин директора, принуден да отмести своето кресло назад.

— Да ме арестувате!

Устата, произнесла тези думи, изглежда е готова да изпълне върху господин Ришар и трите зъба, с които все още разполага.

Господин Ришар се държи геройски и не отстъпва назад. Неговият заплашителен показалец вече сочи на въображаемите съдии разпоредителката от ложа N5.

— Ще ви арестувам, госпожо Жири, за кражба!

— Я повтори!

И госпожа Жири зашлевява с все сила господин директора Ришар, преди господин директорът Моншармен да успее да се намеси. Бърз и отмъстителен отговор! Но ръката, шамаросала директора, съвсем не е сухата ръка на гневната старица. Това е самият плик, причината за целия скандал, тайнственият плик, който от удара се разтваря, отвътре се разхвърчават банкноти и започват да кръжат из въздуха като гигантски пеперуди.

Двамата директори надават вик и една и съща мисъл ги кара да коленичат на пода и трескаво да започнат да събират и внимателно да преглеждат скъпоценните хартийки.

— *Още ли са истинските?* — казва Моншармен.

— *Още ли са истинските?* — пита Ришар.

— Все още са истинските!

А над двамата директори трите зъба на госпожа Жири се блъскат в шумна кавга, подхвърлят грозни междуметия. Но лайтмотивът е: „Аз крадла? Крадла, аз?“ Тя се задушава от ярост.

— Аз съм погубена! — крещи. И изведнъж отскача досами носа на Ришар. — Във всеки случай вие, господин Ришар, *трябва да знаете по-добре от мен къде са отишли двайсетте хиляди франка!*

— Аз? — пита изумен Ришар. — Откъде да знам?

— Какво означава това? И защо, госпожо Жири, господин Ришар трябва да знае *по-добре от вас* къде са отишли парите? — иска обяснение обезпокоеният Моншармен.

Ришар, който чувства, че се изчервява под погледа на Моншармен, е хванал ръката на госпожа Жири и я разтърсва с все сила. Гласът му е като гръмотевица. А госпожата сумти, върти се.

— Защо аз трябва да знам по-добре от вас къде са двайсетте хиляди франка? Защо?

— Защото са отишли във вашия джоб — пъшка старицата и го гледа тъй, сякаш вижда дявола.

Сега е ред на господин Ришар да бъде сразен най-напред от тази неочаквана реплика, а след това от все по-подозрителния поглед на Моншармен. Ришар изведнъж губи онази сила, която му е тъй необходима, за да отхвърли това грозно обвинение.

Често се случва и най-невинните, изненадани от някаква обида, да пребледнеят или да се изчервят, да започнат да заекват или да станат предизвикателни, да не казват нищо, когато трябва да говорят, да говорят, когато трябва да мълчат, или да се обливат в пот, когато трябва да са спокойни.

Моншармен прекъсва отмъстителния порив, с който невинният Ришар се е спуснал към госпожа Жири, и се опитва да я разпита спокойно.

— Как можете да подозирате моя сътрудник, че е сложил двайсетте хиляди франка в джоба си?

— Никога не съм казвала, че ги е сложил — заявява госпожа Жири. — Аз самата му ги пяхнах в джоба. — И добавя полугласно: — Толкова по-зле! Край! Нека Фантома ми прости.

И тъй като разгневеният Ришар започва отново да крещи, Моншармен властно му нарежда да се успокои.

— Моля те! Остави жената да обясни! Позволи ми да я разпитам. — И добавя: — Наистина е странно, че го вземаш толкова навътре! Почти бяхме изяснили цялата история! Ти си бесен. Няма смисъл... На мен пък ми е забавно.

А мъченицата госпожа Жири повдига лице, излъчващо вяра в собствената ѝ невинност.

— Вие твърдите, че в плика, който сложих в джоба на господин Ришар, е имало двајсет хиляди франка, но аз повтарям още веднъж, че не знаех нищо за това. Нито пък господин Ришар знаеше!

— О, Боже! — казва Ришар с неочаквано смело изражение, което не се харесва на Моншармен. — Аз също не съм знаел! Вие ми слагате двајсет хиляди франка в джоба, а аз не съм знаел нищо за това! Добре ме натопихте, госпожо Жири.

— Да — съгласява се ужасната дама, — това е истината! Ние не знаехме нищо — нито единият, нито другият. Но вие в края на краищата е трябвало да се досетите.

Ако Моншармен не е там, то без съмнение Ришар би разкъсал госпожа Жири. Но Моншармен я закриля и ускорява разпита.

— Всъщност какъв беше пликът, който сложихте в джоба на господин Ришар? Нали не беше същият, който ви дадохме и който вие отнесохте в лежа номер пет? Именно този плик съдържаеше двајсет хиляди франка.

— Моля? Аз пуснах в джоба на господин Ришар същия плик, който ми даде господин директорът — обяснява госпожа Жири. — Колкото до онзи плик, който сложих в ложата, той беше друг, който приличаше на вашия и който държах готов в ръката си. Беше ми го дал Фантома.

Като казва това, госпожа Жири вади от ръкава си един готов плик, досущ като описания от нея с двајсетте хиляди франка. Господа директорите са слисани. Те оглеждат внимателно плика и установяват, че е затворен и запечатан с техния собствен директорски печат. Отварят го... Вътре има двајсет билета от лотарията „Свещеният фарс“, същите като онези, които толкова ги разяриха преди месец.

— Колко е просто! — казва Ришар.

— Колко е просто! — повтаря по-тържествено от всякога Моншармен.

— Най-блестящите номера — продължава Ришар — винаги са били най-простите. Достатъчен е само един съучастник...

— Или само една хитра жена — добавя едва чуто Моншармен. — И продължава да гледа госпожа Жири така, сякаш иска да я хипнотизира. — Фантома ли ви изпрати този плик? Той ли ви каза да

го замените с другия, който получихте от нас? Той ли ви заръча да сложите нашия плик в джоба на господин Ришар?

— О, да! Той!

— Е, добре, сега можете ли да ни демонстрирате вашите способности. Ето ви плика. Направете така, като че ли ние не знаем нищо.

— На вашите услуги, господа.

Госпожа Жири взема отново плика с двайсетте банкноти и се отправя към вратата. Кани се да излезе. Двамата директори се хвърлят отгоре ѝ.

— А, не! Не! Вече няма да ни се изплъзнете! Омръзна ни! Да не започваме отначало!

— Както обичате, господа — съгласява се старицата. — Извинете. Но нали ми казахте да постъпя, сякаш не знаете нищо... Е, добре, ако не знаете нищо, то аз ще си отида с вашия плик!

— Ами тогава как ще го пуснете в моя джоб? — не отстъпва Ришар, докато Моншармен го наблюдава с дясното си око, а с лявото следи госпожа Жири, една твърде трудна позиция за гледане, но Моншармен е готов на всичко, за да открие истината.

— Господин директоре, аз трябва да сложа плика във вашия джоб тогава, когато най-малко очаквате. Знаете, че аз винаги правя по една малка обиколка зад кулисите по време на представление. Често пъти съпровождам — като майка имам това право — моята дъщеря във фойето за танци. Накратко, мога да влизам и излизам там, когато си поискам. И абонатите го правят. И господин директорът също... Там винаги има хора. Тогава аз минавам зад вас, господин директоре, и пускам плика в задния ви джоб. Съвсем не е сложно!

— Съвсем не било сложно — ръмжи Ришар, въртейки очи като гръмовержеца Юпитер. — Не било сложно! Аз ви обвинявам в лъжа и преднамерено престъпление, стара вещице!

Не последните думи на господин директора, а съмнението в честността ѝ засяга старата дама и тя отново се изправя настръхнала, с трите зъба напред.

— Имате ли доказателства?

— Да, защото цялата онази вечер аз прекарах в залата и не свалях очи от ложа номер пет и от плика, който бяхте сложили там. И не съм слизал нито за миг във фойето за танци...

— Но аз не пяхнах плика в джоба ви, господин директоре, онази вечер, а на следващото представление. Това бе вечерта, когато заместник държавният секретар по изкуствата...

Тук господин Ришар внезапно прекъсва госпожа Жири:

— Боже Господи, наистина, сега си спомням, да, сега си спомням! Господин заместник държавният секретар беше дошъл зад кулисите да ме пита нещо. Бях слязъл във фоайето за танци и стоях на стъпалата. Господин заместник държавният секретар и шефът на кабинета му бяха също там. Изведнъж се обърнах и в този миг вие, госпожо Жири, минавахте зад гърба ми. Стори ми се дори, че леко ме докоснахте. Само вие бяхте зад мен. Като сега ви виждам как минавате!

— Точно така, господин директоре! Аз бях вече изпълнила задачата си. Ето в този джоб, много е удобен!

И госпожа Жири доказва думите си, като минава зад господин Ришар толкова пъргаво, че самият Моншармен, който е отворил очи на четири, не забелязва как тя пыхва плика в джоба на фрака на господин директора.

— Колко просто било всичко! — възкликва пребледнелият Ришар. — Много добре го е измислил Ф. на О. Проблемът му е бил да няма посредници между този, който дава парите, и този, който ги прибира! А какво по-лесно от това да ги вземе от джоба ми, след като аз изобщо не знам, че те са там. Възхитително!

— Много възхитително, не ще и дума — добавя Моншармен, — но ти, Ришар, забравяш, че десет от двайсетте хиляди франка бяха мои, а на мен никой нищо не ми е слагал в джоба!

XVIII

ПРОДЪЛЖЕНИЕ НА СТРАННОТО ПОВЕДЕНИЕ НА ЕДНА БЕЗОПАСНА ИГЛА

Последните думи на Моншармен очевидно изразяваха подозрението, което отсега нататък той щеше да храни към своя съдружник. Явно Ришар вече щеше да се подчинява на всичките идеи на Моншармен, за да открият негодника, който си играеше с тях.

Така ние стигаме до антракта след „Градината“ от „Фауст“, по време на който господин секретарят Реми, от чието внимание нищо не можеше да убегне, беше наблюдавал с любопитство странното поведение на своите директори. От този момент за нас няма да има нищо по-лесно от това да намерим причината за чудноватите прояви, неотговарящи на тяхното положение и достойнство.

Държането на Ришар и Моншармен се определяше изцяло от разкритието, на което преди малко бяхме свидетели. Освен това същата вечер Ришар трябваше да повтори съвсем точно всичко, което беше правил по време на изчезването на първите дваайсет хиляди франка, а Моншармен не биваше нито за миг да изпуска от погледа си задния джоб на Ришар, където госпожа Жири щеше да пхне вторите дваайсет хилядарки. Ришар беше на същото място, където бе поздравил заместник държавния секретар по изкуствата, а на няколко крачки зад него застана господин Моншармен.

Госпожа Жири мина, едва-едва докосна господин Ришар, пусна дваайсетте хиляди франка в джоба на директора си и изчезна.

По-скоро я принудиха да изчезне. Мерсие изпълни заповедта на Моншармен отпреди няколко минути и затвори услужливата дама в канцеларията на администрацията. По този начин старицата бе лишена от възможността да се свърже със своя Фантом. А тя се остави да бъде затворена, защото бе само една бедна и проскубана старица, ужасно изплашена и слисана като кокошка под спуснатия отгоре ѝ качул. Тя чакаше да чуе стъпките на полицейския комисар, с когото я бяха

заплашили, и изпускаше въздишки, които бяха в състояние да напукат колоните на централното стълбище.

В същото това време господин Ришар се превиваше, чупеше кръст, поздравяваше и вървеше заднишком, като че ли наистина бе застанал пред важния и всемогъщ заместник държавен секретар по изкуствата. И това не би учудило никого, ако заместник държавният секретар наистина стоеше пред господин директора, ала тъй като пред Ришар нямаше никой, свидетелите на тази сцена имаха право да гледат изумени.

А господин Ришар поздравяваше празното пространство, превиваше гръб пред никого и вървеше заднишком пред нищото. На няколко крачки от него господин Моншармен правеше същото. А господин Реми отблъскваше насъбралите се хора и умоляваше посланика Бордри и директора на Кредитната банка „да не се докосват до господин директора“.

Моншармен, изцяло обзет от своята натрапчива идея, изобщо не обръщаше внимание на думите на Ришар по повод изчезването на парите, а именно, че „това би могъл да е господин посланикът или господин директорът на Кредитната банка, та дори и секретарят Реми“. Още повече че когато госпожа Жири го бе докоснала леко, той не беше срещнал жива душа в тази част на театъра. Трябваше ли да се среща изобщо с някого, за да бъдат повторени същите жестове?

От предпазливост Ришар продължаваше да върви заднишком и по коридора на администрацията. През цялото това време Моншармен го следеше изотзад, а Ришар гледаше напред.

Повтарям, този нов начин на придвижване на господа директорите зад кулисите явно не можеше да мине незабелязано. И хората го забелязаха.

За щастие на господа директорите, по време на тази любопитна сцена малките ученички от балетното училище бяха на тавана, иначе успехът им сред момичетата би бил несъмнен.

Но те мислеха само за своите двайсет хиляди франка.

В полутъмния коридор на администрацията Ришар каза тихо на Моншармен:

— Сигурен съм, че никой не ме докосна. Сега се отдалечи от мен, за да не събудим подозрение, а сетне ще видим дали ще се случи нещо.

— Не, Ришар — възрази Моншармен. — Ти ще вървиш напред, а аз ще следвам всяка твоя крачка!

— Но така няма никога да успеят да задигнат нашите двайсет хиляди франка! — възкликна Ришар.

— Точно на това се надявам — заяви Моншармен.

— Тогава всичко, което вършим, е нелепо!

— Само повтаряме стореното от нас последния път. Тогава аз те пресрещнах тук, в този коридор, на излизане от сцената и те проследих *отзад*.

— Така беше — въздъхна Ришар, поклати глава и безропотно се подчини.

Две минути по-късно двамата директори се затвориха в своя кабинет.

Моншармен сам прибра ключа в джоба си.

— Точно така се бяхме заключили — поясни той — чак докато ти излезе от Операта и си тръгна към къщи.

— Така беше. И никой ли не дойде да ни безпокои?

— Никой.

— Тогава — напрягаше се да събере мисли Ришар — сигурно съм бил ограбен по пътя от Операта до дома.

— Не! — отрече рязко Моншармен. — Това е невъзможно. Аз те откарах до вас с моята кола. Двайсетте хиляди франка *са изчезнали от твоя дом*, вече съм сигурен в това.

До такъв извод беше стигнал Моншармен.

— Това е невъзможно! — запротестира Ришар. — Аз съм сигурен в прислугата си! И ако някои беше направил това, той щеше да изчезне още на другия ден.

Моншармен сви рамене, не му се спореше. Ришар реши, че той се държи непоносимо.

— Моншармен, това вече е прекалено!

— Ришар, това вече е прекалено!

— Ти се осмеляваш да ме подозираш?

— Да, и то в една много лоша шега!

— Човек не се шегува с двайсет хиляди франка.

— Точно така мисля и аз! — заяви Моншармен, разгърна някакъв вестник и се задълбочи в четене.

— Какво мислиш да правиш? — попита Ришар. — Сега ли намери да четеш вестници?

— Да, Ришар, докато отново стане време да те откарам у вас.

— Както последния път ли?

— Както последния път.

Ришар изтръгна вестника от ръцете на Моншармен. Моншармен се изправи, ядосан повече от всякога. Ришар застана пред него ожесточен, кръстосал ръце на гърдите — жест, който винаги е означавал високомерно предизвикателство.

— *А какво бих могъл да си помисля, ако в момента, в който се разделихме с теб, бях разбрал, че двайсетте хиляди франка ги няма?*

— И какво би могъл да си помислиш? — попита почервеният Моншармен.

— Че след като ти непрекъснато си бил плътно до мен, след като си вървял само на една крачка зад гърба ми и тези двайсет хиляди франка не са вече в моя джоб, биха могли да бъдат в твоя.

Моншармен подскочи при тази хипотеза.

— *Безопасна игла!* — извика той.

— Какво ще правиш с безопасна игла?

— Ще те забода. Безопасна игла, дайте една безопасна игла!

— Ти искаш да ме забодеш с безопасна игла?

— Да забода двайсетте хиляди франка! Така ще усетиш ръката, която ще бръкне в джоба ти. И ще разбереш дали е моята! Значи сега мен подозираш? Дайте ми една безопасна игла!

В този миг именно Моншармен отвори вратата и извика в коридора:

— Безопасна игла! Кой ще ми даде една безопасна игла?

Ние вече знаем, че тогава там е бил секретарят Реми, който не разполагал с безопасна игла. Тя била донесена от едно момче от канцеларията. Ето какво се случило след това.

— Надявам се, че двайсетте хиляди франка са все още тук — казал Моншармен, след като затворил вратата и коленичил зад Ришар.

— Аз също — казал Ришар.

— И то истинските, нали? — попитал Моншармен, твърдо решен този път да не се остави да го изиграят.

— Не искам да ги пипам. Погледни сам! — заявил Ришар.

Моншармен измъкнал плика от джоба на Ришар, с треперещи ръце прегледал банкнотите, уверил се, че са истински, и едва тогава се успокоил. Сетне върнал плика в джоба на Ришар, закопчал го с безопасната игла и седнал зад гърба на колегата си, без да го изпуска от очи. Ришар пък седял зад бюрото си, без да помръдне.

— Търпение, Ришар, само няколко минути — рекъл Моншармен. — Скоро часовникът ще бие дванайсет. Последния път си тръгнахме точно в полунощ.

Времето течало бавно и тежко, в стаята било тайнствено и душно. Ришар опитал да се пошегува.

— Ще взема и аз най-накрая да повярвам, че Фантома е всемогъщ. Усещаш ли, че във въздуха има нещо обезпокояващо, тревожно?

— Така е — съгласил се Моншармен, наистина развълнуван.

— Ако Фантома слага тези вълшебни пликове — зашепнал Ришар, сякаш се страхувал от невидими уши, — ако той говори в номера пет, ако той е убил Жозеф Бюке, ако той е откачил полилея... Значи той ни ограбва и парите! Защото в края на краищата само ние двамата сме сега тук и изчезнат ли банкнотите, щем не щем, ще трябва да повярваме, че той съществува!

В този миг часовникът върху камината известил полунощ. Двамата директори потрепераха. Напразно се опитвали да разберат защо ги обхваща някакво мъчително безпокойство. По челата им избила пот. Последният, дванайсетият удар отекнал в ушите им някак по-особено. Когато часовникът замлъкнал, директорите въздъхнали с облекчение и се надигнали от местата си.

— Мисля, че можем да тръгваме — казал Моншармен.

— И аз съм на това мнение — съгласил се Ришар.

— Мога ли преди това да надникна в джоба ти?

— Разбира се, Моншармен, дори трябва да го направиш. Е, какво? — попитал Ришар, докато Моншармен опипвал джоба му.

— Усещам безопасната игла.

— Значи никой вече не може да открадне парите, без да усетя.

В същия миг Моншармен, който все още опипвал дрехата на Ришар, изревал:

— *Напипвам безопасната игла, но не и банкнотите.*

— О, Боже! Моншармен, не се шегувай! Не е подходящ моментът.

— Провери сам тогава.

С едно движение Ришар свалил фрака си и двамата директори се захванали да обръщат джоба. *Джобът бил празен.*

Най-любопитното е, че безопасната игла си била на мястото. Ришар и Моншармен пребледнели. Те вече не се съмнявали, че тук има някаква магия.

— Фантома — пошепнал Моншармен.

Но сега Ришар се нахвърлил върху колегата си.

— Ти единствен бръкна в джоба ми! Върни ми моите два-сет хиляди франка! Върни ми ги!

— Кълна се в честта си! — Моншармен бил пред припадък. — Кълна ти се, че не съм ги...

На вратата се чукало и Моншармен като някакъв автомат отишъл до нея, отворил и трудно познал административния директор Мерсие. Разменил с него няколко думи, без изобщо да разбира какво му се говори, и без да съзнава, сложил в ръката му вече излишната безопасна игла.

XIX

ПОЛИЦЕЙСКИЯТ КОМИСАР, ВИКОНТЪТ И ПЕРСИЕЦА

Първото нещо, за което попита господин полицейският комисар, след като влезе в директорския кабинет, беше дали има новини за изчезналата певица. Следваше го голяма група хора.

— Кристин Даае не е ли тук?

— Кристин Даае? Не, защо? — учуди се Ришар. Моншармен пък нямаше сили да произнесе дори една дума. Неговото душевно състояние бе далеч по-тежко от това на Ришар, тъй като последният можеше поне да подозира него, Моншармен, докато самия той бе изправен пред най-голямата мистификация, стъписвала човечеството от време оно — Неизвестното.

Тълпата, насъбрала се около двамата директори и комисаря, мълчеше. Ришар пак се обади:

— А защо търсите тук Кристин Даае?

— Защото трябва да я намерим, господа директори на Националната музикална академия — тържествено заяви полицейският комисар.

— Как тара „трябва да я намерим“? Да не би да е изчезнала?

— Да, по средата на представлението!

— По средата на представлението? Но това е невероятно!

— Нали? Още по-невероятното е обаче, че за това вие научавате от мен!

— Наистина — съгласи се Ришар и улови с ръце главата си. — Това е нещо ново. Изглежда, вече трябва да си подавам оставката. — И без да се усети, отскубна няколко косъмчета от мустаците си. — Значи като в приказките — изчезнала по време на представление.

— Да, беше отвлечена по време на сцената в затвора, когато молеше Небето за помощ. Съмнявам се обаче, че е била отнесена от ангелите.

— Аз пък съм убеден в това. — При тези думи всички се обърнаха към младия човек, който, блед и треперещ, повтори: — Напълно съм убеден в това!

— В какво сте убеден? — попита Мифроа.

— Убеден съм, че е била отвлечена от един ангел, господин комисар, и аз мога да назова неговото име.

— О! Значи вие твърдите, господин виконт дьо Шани, че госпожица Кристин Даае е била отвлечена от някакъв ангел?

Раул се огледа, явно търсеше някого. В момента, когато му бе необходима помощта на полицията, за да спаси своята годеница, той се озърташе за онзи странен индивид, който преди малко му препоръча да бъде дискретен. Но него никакъв го нямаше. Къде ли се беше дянал? Той трябваше да проговори! Тълпата гледаше втренчено Раул, а той не бе в състояние нищо да й обясни.

— Да, господине, ангел — повтори виконтът, — но къде живее, мога да ви кажа само насаме.

— Имате право, господине.

И комисарят накара Раул да седне до него, като отпрати всички останали, естествено, с изключение на двамата директори.

Раул се реши да говори.

— Господин комисар, този ангел се казва Ерик и живее в Операта. Той е *Ангела на музиката*!

— *Ангела на музиката*! Наистина много любопитно! *Ангела на музиката*! Господа, има ли такъв ангел в Операта? — обърна се към директорите полицейският комисар. Ришар и Моншармен, без дори да се усмихнат, поклатиха отрицателно глави.

— Но тези господа са чували много пъти да се говори за Фантома на Операта, — каза Раул. — Аз мога да ги уверя, че Фантома на Операта и Ангела на музиката са едно и също лице. А неговото истинско име е Ерик.

Господин Мифроа се беше изправил и внимателно наблюдаваше Раул.

— Господине, вие се подигравате с правосъдието!

— Аз ли? — запротестира Раул и с болка си помисли, че не желаят да го изслушат.

— Тогава какви ми ги разправяте за вашия Фантом?

— Само казвам, че тези господа са чували за него.

— Господа, изглежда и вие познавате Фантома на Операта.

— Не, господин комисар, не го познаваме! — изправи се с последните косъмчета от мустаците си в ръка Ришар. — Но много бихме искали да се запознаем! Защото точно тази вечер той ни открадна двайсет хиляди франка.

И Ришар смразяващо погледна Моншармен, като че искаше да му каже: „Върни ми двайсетте хиляди франка или ще разкажа всичко.“ Моншармен го разбра и жестът му беше не по-малко красноречив: „Кажи всичко! Всичко кажи!“

Що се отнася до Мифроа, той гледаше ту двамата директори, ту Раул и се питаше дали пък не е попаднал в приют за душевноболни. Прекара ръка през косата си и продължи:

— Значи този Фантом в една и съща вечер отвлеча една певица и открадва двайсет хиляди франка. Преработил се е... Да започнем, с ваше позволение, подред. Първо певицата и после парите. Да се опитаме да бъдем сериозни, господин дьо Шани. Значи вие мислите, че госпожица Кристин Даае е била отвлечена от някакъв индивид име Ерик? Вие познавате ли го? Виждали ли сте го?

— Да, господин комисар.

— И къде?

— В едно гробище.

Господин Мифроа подскочи и внимателно заразглежда Раул.

— Сигурно... нали само там се срещат призраци. И какво правехте вие в това гробище?

— Господине — отвърна Раул, — много добре си давам сметка, че намирате думите ми за странни, но ви моля да повярвате, че съм с ума си. Става дума за спасението на един човек, който наред с моя брат Филип ми е най-скъп на този свят. Бих искал да ви убедя само с няколко думи, защото времето не чака и всяка минута е ценна. За нещастие обаче, ако не започна тази невероятна история отначало, няма да ми повярвате. Господин комисар, ще разкажа всичко, което знам за Фантома на Операта. Уви, то не е много.

— Кажете го все пак! — възкликнаха единодушно крайно заинтригуваните Ришар и Моншармен.

Директорите бяха повярвали, че ще научат нещо, което да ги отведе по следите на измамника, но много скоро трябваше да се примирят с неоспоримия факт, че господин Раул дьо Шани

окончателно си е загубил ума. Цялата тази история в Перос-Гирек с черепите и вълшебната цигулка можеше да се роди единствено в разстроения мозък на един влюбен. Комисарят Мифроа все повече споделяше това виждане и сигурно сам щеше да сложи край на несвързания разказ, чието съдържание изложихме вече накратко в първата част на нашето повествование, ако самите обстоятелствата не бяха прекъснали виконта.

Вратата се отвори и в стаята влезе странно облечен човек с широк черен редингот, с черна островърха, излъскана от носене шапка, нахлузена чак до ушите. Беше без съмнение агент от полицията.

Господин Мифроа, който през цялото време не изпускаше от очи Раул, най-накрая се обърна към него:

— Господине, да оставим разказите за Фантома и да поговорим малко за вас, ако в това не виждате нищо неудобно. Не трябваше ли да отвлечете тази вечер госпожица Кристин Даае?

— Да, господин комисар.

— На изхода на театъра ли трябваше да стане това?

— Да, господин комисар.

— Бяхте ли подготвили всичко за това бягство?

— Да, господин комисар.

— Колата, с която дойдохте, трябваше да ви отведе двамата с госпожицата, нали? А кочияшът е знаел предварително целия маршрут. Нещо повече, той е трябвало и да сменя конете на определени пунктове, така ли е?

— Точно така, господин комисар.

— И през цялото това време колата ви е била в очакване на вашите заповеди?

— Да, господин комисар.

— А знаехте ли, че близо до вашата е имало още три коли?

— Не съм обърнал внимание.

— Каретата на госпожица Сорели, която не намерила място в двора на администрацията, колата на Карлота и тази на вашия брат, граф дьо Шани.

— Възможно е.

— Но е сигурно, че сега там са колите на Сорели, на Карлота и вашата собствена. А колата на граф дьо Шани вече не е там.

— Това няма нищо общо с темата, която обсъждахме, господин комисар.

— Моля, моля. Нима господин графът не се е противопоставил на вашата женитба с госпожица Даае?

— Това засяга единствено нашето семейство.

— Вие вече ми отговорихте. Брат ви е бил против този брак и точно затова сте искали да отвлечете Кристин Даае. В такъв случай, господин дьо Шани, позволете да ви съобщя, че брат ви е действал по-бързо от вас. Именно той е отвлякъл Кристин Даае.

— Боже! — изохка Раул и се улови за сърцето. — Това е невъзможно. Сигурен ли сте?

— Веднага след изчезването на певицата той се втурнал към каретата си и бясно запрепускал през цял Париж. А изчезването било организирано с помощта на негови съучастници, които ще разкрием по-късно.

— През цял Париж? — изхриптя Раул. — Какво искате да кажете с това?

— И извън Париж.

— Извън Париж... По кой път?

— Пътя за Брюксел.

— О! Кълна се, че ще ги хвана! — Хриплив вик се изтръгна от устата на нещастния младеж. С два скока той излезе от стаята.

— И веднага ще ни отведете при тях — провикна се весело комисарят. — Е, тази новина не струва ли много повече от всички истории за Ангела на музиката?

След това господин Мифроа като учтив, но не и лековерен полицаи, изнесе една малка лекция пред изумената аудитория.

— Аз изобщо не знам дали наистина граф дьо Шани е отвлякъл Кристин Даае. Но трябва да го узная и мисля, че най-добре ще ме осведоми неговият брат, виконтът. Той вече тича, той лети. Той сега е моят най-добър помощник. Това е, господа, изкуството да си полицаи. Някои си мислят, че е много сложно, но от момента, в който то започва да се прави от хора, които не работят в полицията, става много просто!

Полицейският комисар нямаше да бъде толкова доволен от себе си, ако знаеше, че пратеникът му е бил спрял още в първия коридор. Тълпата любопитни се беше разотишля и коридорът изглеждаше пуст, но някаква голяма сянка препречи пътя на Раул.

— Накъде сте се запътили толкова припряно, господин дьо Шани? — попита сянката.

Раул с отегчение вдигна глава, позна астраганената шапка, която вече беше виждал, и спря.

— Пак ли вие? — извика с треперещ глас. — Вие, който знаете тайните на Ерик, а не искате аз да говоря тях. Кой сте всъщност?

— Знаете много добре. Аз съм Персиеца — рече сянката.

XX

ВИКОНТЪТ И ПЕРСИЕЦА

Раул си спомни как по време на един спектакъл брат му беше посочил този потаен човек, за когото никой нищо не знаеше. По-късно Раул научи, че това е Персиеца, който живее в малък стар апартамент на улица „Риволи“. Човекът с абаносов цвят на кожата, с очи като нефрит и с астраганена шапка се наведе към Раул.

— Надявам се, господин дьо Шани, че не сте издали тайната на Ерик?

— А защо трябва да се колебая да предам това чудовище? — възрази високомерно Раул и се опита да се освободи от досадника. — Той ваш приятел ли е?

— Надявам се, господине, че не сте казали нищо, защото тайната на Ерик е тайна и на Кристин Даае! Когато говорите за него, все едно, че говорите и за нея!

— Господине! — Раул ставаше все по-нетърпелив. — Вие, изглежда, сте в течение на много от нещата, които ме интересуват, но нямам никакво време да ви слушам!

— Още веднъж ви питам. Накъде така сте се забързали, господин дьо Шани?

— Не се ли сещате? Отивам на помощ на Кристин Даае.

— Тогава, господине, останете тук. Защото Кристин Даае е тук.

— С Ерик?

— С Ерик.

— Как разбрахте?

— Бях на представлението и знам, че само Ерик е способен да измисли такова отвличане. — Персиеца въздъхна. — Познавам почерка на това чудовище!

— Вие го познавате?

Персиеца не отговори и Раул чу още една въздишка.

— Господине — каза Раул, — не знам какви са вашите намерения, но можете ли да направите нещо за мен? Искам да кажа, за Кристин Даае?

— Мисля, че мога, господин дьо Шани, и затова ви заговорих.

— Тогава, слушам ви.

— Да се опитаме да се доберем до нея... И до него!

— Аз точно това се мъча да направя цялата вечер, но ако вие ми помогнете, моят живот ще ви принадлежи. Още една дума, господине. Полицейският комисар току-що ми каза, че Кристин Даае била отвлечена от брат ми, граф дьо Шани:

— Боже! Не вярвам.

— Не е възможно, нали?

— Това не знам, но отвлечането си има тънкости, а доколкото знам, граф дьо Шани *никога не е участвал в мистерии*.

— Господине, вашите аргументи са смайващи, но аз съм само един объркан човек. Хайде да бягаме! Да бягаме! Аз съм изцяло на ваше разположение. Вярвам ви, защото само вие повярвахте в моите думи. Вие сте единственият, който не се усмихва снизходително, когато чу името на Ерик!

Като каза това, младият човек, чиито длани трескаво горяха, спонтанно улови ръцете на Персиеца. Неговите бяха леденостудени.

— Тихо! — каза Персиеца, като се спря и се вслуша в далечните шумове на театъра, във всяко прашене и пукане откъм стените и коридорите. — Нека не говорим тук. И да го наричаме само *той*. Така може би няма да привлечем вниманието му.

— Вие мислите, че той е някъде тук?

— Всичко е възможно, господине. Освен ако не е със своята жертва *в жилището си при езерото*.

— И вие ли познавате това жилище?

— Ако не е там, може да е тук, в тази стена, в пода или пък в тавана. Знае ли човек... Може окото му да е на тази ключалка, а ухото — на тази греда!

И като го помоли да стъпва по-тихо, Персиеца повлече Раул по някакви коридори, където младият човек не бе стъпвал, дори по време на разходките си с Кристин.

— Дано — прошепна Персиеца, — дано само Дариус да е тук!

— Кой е Дариус? — продължи да подпитва младият човек.

— Моят прислужник...

В този миг те се намираха в центъра на празна площадка — огромно пространство, осветено само от една лампа. Персиеца накара Раул да спре и съвсем тихо, толкова тихо, че Раул едва-едва го чуваше, попита:

— Какво казахте на комисаря?

— Казах му, че този, който е отвлякъл Кристин Даае, е Ангела на музиката, наричан още Фантома на Операта, и че неговото име е...

— Шшт! А комисарят повярва ли ви?

— Не.

— Значи не обърна никакво внимание на думите ви?

— Никакво!

— И ви взе за луд, нали?

— Да.

— Толкова по-добре — въздъхна с облекчение Персиеца.

И те продължиха да тичат през лабиринта от коридори. След като се качиха и слязоха по безброй непознати на Раул стълби, стигнаха до една врата, която Персиеца отключи, като извади от джоба на жилетката си малък шперц. И Персиеца, и Раул бяха облечени във фракове, но докато Раул беше с цилиндър, Персиеца носеше, както вече споменах, астраганена шапка. Това излизаше извън правилата за елегантност, установени в Операта, където се изискваше цилиндър, но от само себе си се разбира, че във Франция на чужденците е позволено всичко — каскети на англичаните, астраганени шапки на персийците...

— Господине, вашият цилиндър ще ви пречи по време на експедицията, която замисляме. Добре ще е да го оставите в гримьорната.

— Коя гримьорна? — попита Раул.

— Ами тази на Кристин Даае!

И Персиеца, като пропусна пред себе си Раул през вратата, която току-що бе отворил, му посочи отсреща гримьорната на актрисата.

Раул не беше предполагал, че при Кристин може да се отиде и по друг начин, освен по познатия му коридор.

— Но, господине, вие познавате добре Операта.

— Не по-добре от *него*! — каза скромно Персиеца и побутна младия човек да влезе в гримьорната на Кристин.

Всичко в нея беше така, както Раул го бе оставил преди няколко минути. Персиеца затвори вратата и се отправи към един тънък панел, отделящ гримьорната от широк килер. Той се послуша и силно се изкашля. Веднага се чуха стъпки в килера и след секунди на вратата на гримьорната се почука.

— Влез! — каза Персиеца.

Влезе човек със същата астраганена шапка, загърнат с дълъг плащ. Той поздрави и измъкна изпод плаща богато инкрустирала кутия. Остави я на тоалетната масичка, кимна и се отправи към вратата.

— Никой ли не те видя да влизаш, Дариус?

— Не, господарю.

— И никой да не те види да излизаш!

Прислужникът на Персиеца огледа коридора и пъргаво изчезна.

— Господине, мисля, че тук биха могли неприятно да ни изненадат. Скоро комисарят ще дойде да претърси тази гримьорна — каза Раул.

— Ами! Комисарят не е този, от когото трябва да се страхуваме. — Персиеца бе отворил кутията, в която се намираха чифт дълги, инкрустирани и богато изрисувани пистолети. — Веднага след отвличането на Кристин Даае аз предупредих слугата си да ми донесе тези оръжия. Отдавна ги имам и не знам по-надеждни от тях.

— Смятате да се биете на дуел? — попита изненадан младежът.

— Точно така, отиваме на дуел. И то на какъв! — отвърна Персиеца, като проверяваше дали пистолетите са заредени. Сетне подаде единия на Раул и му каза: — В този дуел ще бъдем двама срещу един. Но няма да крия, бъдете готов на всичко, защото ще си имаме работа с най-ужасния противник, който изобщо бихте могли да си представите. Но вие обичате Кристин Даае, нали?

— Дали я обичам! Но ще ми обясните ли, защо вие, след като не изпитвате такива чувства към нея, сте готов да се жертвате? Сигурно ненавиждате Ерик.

— Не, господине, не го ненавиждам — каза тъжно Персиеца. — Ако го ненавиждах, той отдавна нямаше да може никому да стори зло.

— На вас сторил ли ви е зло?

— Злото, което ми е сторил, отдавна съм му го простил.

— Странно говорите за него! Казвате, че е чудовище, че е вършил престъпления, че ви е сторил зло, а в същото време го съжалявате. Така говореше за него и Кристин. Това ме отчайваше.

Персиеца не отговори. Той взе една табуретка, сложи я до стената срещу голямото огледало, качи се върху нея и с нос, опрян в хартиения тапет, започна сякаш нещо да търси.

— Хайде, господине! Да тръгваме! — подкани го нетърпеливо Раул.

— Къде да тръгваме? — без дори да обърне глава, попита Персиеца.

— Ами да търсим чудовището! Да слизаме в подземиято. Нали казахте, че знаете как да го намерим?

— Аз точно него търся — и носът на Персиеца продължи да се разхожда по цялата стена. — О! Ето го — посочи с пръст едно място върху рисунката на тапета над главата си. — След половин минута ще бъдем по *следите му* — като прекоси гримьорната, Персиеца отиде при голямото огледало и започна да го опипва. — Не! Още не поддава...

— Ами да, точно така! Ще излезем през огледалото като Кристин — отвърна Раул.

— Значи знаете, че Кристин Даае е излизала през това огледало?

— И то пред мен, господине! Бях се скрил зад завесата на тоалетната стаичка и я видях да изчезва през огледалото.

— И какво направихте?

— Не повярвах на очите си! Помислих, че полудявам, че сънувам!

— Помислихте си, че това е ново хрумване на Фантома — усмихна се Персиеца. — О, господин дьо Шани — продължи той, като продължаваше да държи ръката си върху огледалото, — моля се на небето наистина да имаме работа с призрак! Тогава ще можем да захвърлим пистолетите. Оставете шапката си ето тук и загърнете още по-плътнo фрака си, като мен, вдигнете реверите и яката. Нека изглеждаме колкото се може по-невидими. — И след кратко мълчание добави, като натискаше огледалото: — Повдигането на ключалката от противовеса, когато се натиска пружината от вътрешната страна на гримьорната, е малко бавно и необходимият ефект се постига трудно. Но когато човек е зад стената, може да въздейства директно върху

противовеса. Тогава огледалото се завърта мигновено и със страхотна бързина.

— Какъв противовес? — попита Раул.

— Ами онзи, който повдига цялата част от тази стена върху нейната опора. Нали не мислите, че стената се мести по вълшебен начин? — Персиеца привлече Раул плътно към себе си, докато с ръката, в която държеше пистолета, продължи да натиска огледалото. — Ако гледате внимателно, ще видите как сега огледалото се повдига с няколко милиметра, а след това се премества отляво надясно. Значи се намира върху някаква опора и непременно ще се завърти. Какви чудеса могат да се направят, стига човек да има опорна точка! Едно дете например може с кутрето си да обърне цяла къща, ако част от стената, колкото и да е тежка, се задвижи от противовес върху опора, тежаща не повече от пумпал, застанал на върха си.

— Но тази стена не се завърта! — нетърпеливо отбеляза Раул.

— Изчакайте малко. Тепърва ще имате поводи за нетърпение, господине! Очевидно механизмът е ръждясал или пък пружината вече не работи. — Лицето на Персиеца започна да придобива тревожен израз. — Освен това тук може да има и нещо друго.

— Какво, господине?

— Може би той просто е прерязал въжето на противовеса и е обездвижил цялата система.

— Но защо? Нали не знае, че ще слезем оттук?

— Може би се досеща, защото му е известно, че познавам системата.

— Той ли ви я показва?

— Не! След като той изчезваше така тайнствено, аз започнах да търся и сам я открих. О, Боже, това е най-простата система при тайните врати! Механично устройство, старо като дворците в Тива, тронната зала в Екватан или залата с триножника в Делфи.

— Но огледалото не помръдва! Ами Кристин, господине! Кристин!

— Ще направим всичко по силите ни, но *той* може да ни попречи още в самото начало — студено отвърна Персиеца.

— Значи *той* е всъщност господарят на тези стени?

— *Той* може да командва стени, врати, капани по пода. В моята страна го наричахме *майстора на клопките*.

— Точно така говореше за него и Кристин — със същата тайнственост и му приписваше същата страшна сила. Но всичко това ми се струва доста странно. Защо тези стени се подчиняват само на него? Та нали не ги е строил той?

— Точно той, господине!

И тъй като Раул го гледаше объркано, Персиеца му направи знак да мълчи, след което му посочи огледалото. Той зърна тяхното трептящо отражение. Двойният им образ се размъти като в разливаща се вълна, а после всичко стана отново неподвижно.

— Господине, виждате, че огледалото не се завърта! Хайде да опитаме по друг начин!

— Тази вечер не търсим други начини! — заяви Персиеца с особено злокобен глас. — А сега, внимавайте? И бъдете готов да теглите!

И той насочи своя пистолет към огледалото. Раул направи същото. Персиеца притегли младия човек със свободната си ръка и изведнъж огледалото се завъртя по един шеметен начин. Пресякоха се ослепителни светлини. Огледалото се завъртя като въртяща се врата в обществена зала, завъртя се и неудържимо повлече Раул и Персиеца. И ги захвърли от ярката светлина в най-непрогледния мрак.

XXI

В ПОДЗЕМИЯТА НА ОПЕРАТА

— Бъди готов да стреляш! — изкомандва Персиеца.

Зад тях стената се беше затворила след едно пълно завъртане около оста си. Двамата мъже останаха за няколко секунди неподвижни, затаили дъх. Нищо не нарушаваше тишината в непрогледния мрак. Най-сетне Раул усети как Персиеца се смъква на колене и започва пипнешком да търси нещо в тъмното. Изведнъж бледа светлина от фенер разпръсна мрака пред Раул и той инстинктивно отстъпи, като че искаше да избяга от някаква тайна, но веднага разбра, че това огънче е на Персиеца, който го следваше неотлъчно. Малкото червено кръгче се разхождаше около тях и осветяваше стените. И Раул си каза, че Кристин е минала оттук, тръгнала подир гласа на *Ангела на музиката*. Това сигурно бе обичайният път, по който Ерик е идвал през стените, за да злоупотребява с чистотата и невинността на Кристин. Раул, който помнеше думите на Персиеца, реши, че този път е бил изграден от Фантома по някакъв никому неизвестен начин. По-късно щеше да разбере, че Ерик е открил този таен коридор, сякаш специално подготвен за него, и дълго време е бил единственият, който е знаел за съществуването му. Коридорът бил построен по времето на Парижката комуна и по него надзирателите отвеждали затворниците направо в карцерите, изградени в подземията. Комунарите окупирали зданието веднага след 18 март и от покрива разпращали балони, пълни с пламенни призиви към департаментите. А подземията превърнали в затвор.

Персиеца, който, изглежда, имаше някаква работа на пода, бе коленичил и бе оставил фенера на земята. Изведнъж го затули.

Раул дочу леко скърцане и забеляза на пода в коридора квадрат много слаба светлина. Сякаш някакъв прозорец се беше току-що отворил във все още осветените подземия. Раул вече не виждаше Персиеца, а само усещаше дъха му.

— Вървете след мен и правете каквото правя аз.

Раул се насочи към мъждукащата капандура. Видя как Персиеца, все още на колене, се е провесил на ръце над капандурата и се спуска в подземие, като продължава да стиска пистолета между зъбите си.

Виконтът имаше пълно доверие в Персиеца. Не знаеше нищо за него, нито за намеренията му, но не се съмняваше, че в този решителен час Персиеца е с него срещу Ерик. Когато му беше говорил за „чудовището“, неговото вълнение му се стори искрено, а интересът, който той прояви, съвсем не му се виждаше подозрителен. В края на краищата, ако Персиеца беше замислил нещо срещу Раул, нямаше да му сложи сам пистолет в ръката. Раул трябваше на всяка цена да се добере до мястото, където се намираше Кристин. Той нямаше избор и дори да таеше някакви съмнения относно истинските намерения на Персиеца, виконтът пак не би се колебал нито миг.

Така че Раул на свой ред коленичи и увисна на ръце над отвора.

— Оставете всичко и скачайте! — извика Персиеца и му заповяда да се хвърли веднага по корем, след което затвори по някакъв начин капака над главите им и легна на пода до виконта.

Раул понечи да попита нещо, но Персиеца му запуши устата с ръка. Чу се глас и Раул веднага го разпозна — бе гласът на полицейския комисар, който преди малко го беше разпитвал.

Раул и Персиеца се намираха зад тънка преграда, която успешно ги прикриваше. Близко до тях тясна стълба водеше до стаичката, в която по всяка вероятност комисарят водеше своите разпити. Двамата чуваха както гласа, така и стъпките на полицаия.

Светлината беше доста слаба, но след плътната тъмнина на тайния коридор преди малко Раул без затруднение успяваше да различи предметите. Едва можа да потисне приглушеното си възклицание — пред него имаше три трупа.

Първият лежеше върху тясната площадка на малката стълба, водеща към стаята, откъдето се чуваше гласът на комисаря. Другите два с разперени ръце лежаха в подножието на стълбата. Бяха толкова близо, че ако искаше да ги докосне, Раул трябваше само да провере пръсти през тънката преграда.

— Тихо! — прошепна Персиеца. Той също бе видял проснатите тела и обясни всичко с думите: — Това е негова работа.

Гласът на комисаря сега се чуваше още по-ясно. Той искаше подробности от уредника, който му обясняваше системата за осветление. Комисарят, изглежда, се намираше на онова място, което наричаха „органа“, или някъде около него. Противно на онова, което би могло да се помисли, особено когато става дума за оперен театър, „органът“ съвсем не е за създаване на музика. По онова време електричество се използваше само при някои сценични ефекти и порядко за звънене. Огромното здание, както и самата сцена, се осветяваха все още с водород. Всичко това се постигаше с помощта на специален апарат, наречен „орган“, тъй като бе съставен от множество тръби.

До самата дупка на суфльора имаше ниша за отговорника по осветлението, който издаваше оттам своите разпореждания и следеше за изпълнението им. В тази ниша на всички представления присъстваше Моклер. Но сега нито Моклер, нито работниците бяха по местата си.

— Моклер! Моклер! — Гласът на уредника отекваше като в барабан, но Моклер не отговаряше.

Вече споменахме, че през една врата се излизаше на тясна стълба, водеща към второто подземие. Комисарят я бутна, но вратата не поддаде.

— Виж ти! — каза той. — Вижте, господин уредник, не мога да отворя тази врата. Винаги ли се отваря толкова трудно?

Уредникът блъсна вратата с рамо и веднага разбра, че заедно с нея измества и човешко тяло.

— Моклер! — разпозна го той и не можа да сдържи вика си.

Всички се приближиха разтревожени.

— Горкият! Той е мъртъв! — изстена уредникът.

— Не, мъртвопиян е. А това е нещо друго — каза комисарят, надвесен над едрото тяло. Той трудно можеше да бъде учуден.

— Но това му е за първи път! — заяви уредникът.

— Тогава са го накарали да приеме някакъв наркотик.

— Вижте! — извика Мифроа, слязъл няколко стъпала по-надолу.

На слабата светлина от малкия червен фенер в долната част на стълбата можеха да се видят още две тела. В тях уредникът разпозна помощниците на Моклер. Комисарят Мифроа слезе да ги види.

— Спят дълбоко — каза. — Много странна работа! Няма съмнение, че някой се е намесил в службата по осветлението. И този някой явно е работил за похитителя. Но що за странна идея, да отвлечеш актриса направо от сцената! Това е все едно да предизвикваш съдбата. Или аз вече нищо не разбирам! Някой да отиде да потърси лекаря на театъра! Странна, много странна работа! — повтори господин Мифроа и се обърна да поговори с хората в стаята. Кой бяха те — нито Раул, нито Персиеца можеха да видят от мястото, където се намираха.

— Какво ще кажете за това, господа? — попита комисарят. — Само вас не сме чули. Все трябва да имате някакво мнение по въпроса.

Тогавя Раул и Персиеца видяха как горе на стълбищната площадка се появяват двете стъписани фигури на директорите и дочуха развълнувания глас на Моншармен:

— Тук стават неща, които ние, господин комисар, не можем да обясним.

И двете директорски фигури изчезнаха.

— Благодаря за сведението, господа — насмешливо подхвърли Мифроа.

Но уредникът, подпрял брадичката си с ръка — проява на задълбочено мислене — заяви:

— Това съвсем не е първото заспиване на Моклер в театъра. Спомням си, че една вечер го намерих да хърка в малката ниша, а до него се търкаляше табакерата му.

— Отдавна ли беше това? — попита Мифроа, като бършеше педантично стъклата на пенснето си, защото комисарят беше късоглед, а това може да се случи и на най-хубавите очи.

— Божичко — рече уредникът. — Май че не беше много отдавна... Ами да... Това беше, когато... Бога ми, случи се онази вечер, когато Карлота квакаше фалшиво на сцената, нали си спомняте, господин комисар?

— Сигурен ли си, че беше онази вечер? — попита Мифроа, оправи пенснето и се вгледа внимателно в уредника. — Между другото, Моклер смърка ли емфие?

— Ами да, господин комисар, разбира се. Ето вижте, тук е табакерата му. Той постоянно смърка.

— Аз също — каза комисарят и сложи табакерата в джоба си.

Раул и Персиеца видяха как механиците изнесоха трите тела. След това комисарят и всички останали се изкачиха нагоре и заглъхващият шум от стъпките им отеква още няколко минути по дъсчения под.

Когато останаха сами, Персиеца направи знак на Раул да се изправи и да продължи да държи високо пистолета си, готов за стрелба.

— Но това изморява ръката ми — промърмори Раул — и ако се наложи да стрелям, може да не съм толкова точен.

— Тогава прехвърлете оръжието в лявата ръка — отстъпи Персиеца.

— Но аз не мога да стрелям с лявата!

На което Персиеца отговори повече от странно:

— *Изобищо не става дума дали ще стреляте с дясната, или с лявата. Една от ръцете ви трябва да изглежда така, като че се намира върху спусъка на пистолет. Колкото до самия пистолет, можете да го приберете в джоба си. И нека се разберем по този въпрос веднъж завинаги, иначе аз вече няма да отговарям за нищо! Въпросът е на живот и смърт. Затова мълчете и ме следвайте.*

Намираха се вече на втория подземен етаж. Раул само се взираше в мъждукащите светлини на няколкото запалени лампи, които тук-там блещукаха под своите стъклени калпаци. Тези светлилки едва осветяваха малка част от тази странна бездна, каквато представляваха подземията под сцената на Операта — картина по детски забавна и едновременно с това ужасяваща.

Тези страшни подземия бяха пет на брой и фактически отговаряха точно на сцената. Разликата беше, че тук вдлъбнатините бяха заменени с релси. Напречни скелета поддържаха траповете и отворите върху сцената. Стълбовете бяха поставени върху чугунени и каменни скоби. Хоризонтални греди образуваха серии от покривни подпори, позволяващи свободно преминаване на сиянията и на други сценични трикове. Железни куки придаваха стабилност на тези приспособления, а различни макари, предпазни огради и противовеси бяха щедро разпръснати из подземията. С тяхна помощ се задвижваха големите декори, правеха се промени на сцената, докато завесата е спусната, ставаха внезапните изчезвания на различни персонажи, особено в пиеси със самодиви. Това бяха подземията, които

„превръщаха“ недъгавите в красиви кавалери, а уродливите вещици в млади и пленителни феи. От подземията идваше и в тях си отиваше сатаната, оттам излизаха и там се завръщаха със своите песни демоните.

А фантомите се разхождаха в подземията като у дома си...

Раул вървеше след Персиеца, следваше наставленията му и изобщо не се стараеше да вниква в техния смисъл. Знаеше, че само в този човек му е надеждата. Защото какво би правил в ужасяващия лабиринт без своя спътник?

На всяка крачка им преграждаха пътя греди и дебели въжета, кръстосани по най-чудноват начин. Раул имаше чувството, че е сграбчен от гигантски паяк, от чиято мрежа няма измъкване. Дори да се оправеше в тази плетеница от въжета и противовеси, непрекъснато изпречващи се пред него, младият човек пак рискуваше да падне в някоя от дупките, които постоянно изникваха пред краката му, а тяхното дъно тънеше в непрогледна тъмнина.

Те слизаха, слизаха все по-надълбоко и по-надълбоко... Вече се намираха в третото подземие, а стъпките им бяха все тъй осветявани от далечни фитилчета на запалени лампи. Колкото по-надолу проникваха, толкова по-предпазлив ставаше Персиеца. Той непрекъснато се обръщаше назад към Раул и му напомняше да държи ръката си така, сякаш в нея има пистолет, готов за стрелба.

Изведнъж силен глас ги накара да се заковат на местата си. Някой над тях викаше:

— Всички портиери на сцената при полицейския комисар!

Чуха се стъпки, притичаха сенки, които потънаха в тъмнината. Персиеца бе придърпал Раул зад една стойка за декори. Дватама видяха как над главите им минаха старците, прегърбени не само от годините, но и от тежките декори, които на времето бяха пренасяли. Някои едва се влачеха; верни на навиците си, те вървяха с превит гръбнак и издадени напред ръце, сякаш търсеха вратите, които години наред бяха отваряли. Това бяха стари механици, към които ръководството бе проявило милосърдие и ги бе оставило на работа като портиери. Те непрекъснато сновяха по сцената, за да затварят вратите. Наричаха ги „ловци на въздушни течения“, защото теченията, откъдето и да идват, са особено вредни за гласовете на певците^[1].

Персиеца и Раул въздъхнаха с облекчение след тази случка, тъй като много от тези портиери обикновено не притежаваха жилища, нямаше къде да отидат и често нощуваха в Операта. Имаше опасност да се блъснат в някой от тях, да го събудят и да бъдат принудени да му дават обяснения. Разпитът, предприет от господин Мифроа, поне за момента избавяше нашите герои от нежелани срещи.

Персиеца и Раул обаче не се наслаждаваха дълго на своята самота. Други сенки вече слизала по същия път, по който портиерите се бяха качили. Всяка от тях държеше пред себе си малък фенер. Те ги размахваха нагоре-надолу, като че търсеха нещо или някого.

— По дяволите! — прошепна Персиеца. — Не знам какво търсят, но така могат и да ни открият... Да бягаме! Бързо! Ръката ви да е готова за отбрана, господине, винаги готова за стрелба! Наведете я още повече, ето така, сякаш сте на дуел и чакате командата „огън“! А пистолета оставете в джоба си. Бързо да слизаме. — И той повлече Раул към четвъртото подземие. — На височината на окото! Оттук, по тази стълба! О, какъв дуел, господине, какъв дуел!

Така стигнаха до петото подземие и Персиеца спря да си поеме дъх. Изглежда, че тук се чувстваше в по-голяма сигурност, отколкото в третото подземие, но продължаваше да държи ръката си готова за стрелба.

Раул наистина беше учуден, но само за миг. Не беше времето сега да се удивява на това странно схващане за самоотбрана — пистолетът да ти е в джоба, а ръката пред очите, в очакване на командата „огън!“ като на дуел.

„Много добре си спомням как той ми каза: «В тези пистолети съм абсолютно сигурен.» Е, след като е толкова сигурен, защо не иска да си служи с него?“, мислеше Раул.

Но Персиеца прекъсна опитите на виконта да разсъждава, направи му знак да остане на мястото си, а самият той се изкачи няколко стъпала обратно по стълбата, от която току-що беше слязъл. След това бързо се върна при Раул.

— Колмо сме глупави — прошепна. — Та това са пожарникарите, които правят своята обиколка^[2].

Двамата мъже останаха в готовност за отбрана най-малко пет минути, които им се сториха безкрайно дълги, след което Персиеца отново повлече Раул към стълбата, по която бяха слезли преди малко.

Изведнъж обаче спря и му направи знак да стои неподвижно. Пред тях мракът просветляваше.

— Легнете по корем! — прошепна Персиеца. Двамата се проснаха на земята точно навреме. Този път се появи една сянка без фенер. *В мрака просто премина сянка.* Тя се плъзна толкова близо до тях, че почти ги докосна. И двамата усетиха по лицата си топлия полъх, предизвикан от нейното наметало.

Сянката прелетя тъй близо до тях, че успяха да забележат широката мантия, която я загръщаше до петите, и плъстената шапка на главата.

Сянката се отдалечи, като от време на време докосваше стените с крак, а няколко пъти дори ги ритна в ъглите.

— Уф! — каза Персиеца. — Лесно се отървахме. Тази сянка ме познава и на два пъти ме е отвеждала в директорския кабинет.

— От охраната ли беше? — попита Раул.

— По-лошо — отвърна Персиеца, без да дава други обяснения^[3].

— Това не беше ли... той?

— *Той?* Ако *той* дойде срещу нас, ще го познаем в тъмното по искрящите златни очи — това е нашето малко преимущество. Но изненада ли ни отзад, с нас е свършено, ако не държим ръцете си, готови за стрелба.

Персиеца още не беше свършил с разясненията си, когато пред двамата мъже изникна фантастична фигура.

Фигура в цял ръст... лице, а не само очи от злато. Цялото лице светеше! Цялата фигура бе като от огън!

Да, точно така, към тях се приближаваше огнена фигура с човешки ръст, *само че нямаше тяло!*

Тази фигура изпускаше огън! В тъмнината приличаше на пламък във формата на човек.

— О, Боже! — през зъби каза Персиеца. — За първи път я виждам! Значи лейтенантът от противопожарната охрана не бил луд! Значи наистина я е видял! Но що за огън е това? Не е *той*! Но сигурно *той* ни го изпраща. Внимавайте! Внимавайте, в името на Бога дръжте ръката си на височината на очите!

Огнената фигура идваше като че от самата преизподня, към тях се приближаваше самият пламтящ дявол — с човешки ръст, но без тяло.

— Може би *той* изпраща тази фигура срещу нас, за да може да ни изненада отзад или отстрани... Човек не знае какво му готви *той*! Познавам много от неговите трикове. Но този още не... По-добре да бягаме. Да сме предпазливи. Дръжте ръката си пред очите!

И двамата побягнаха по дългия коридор, открил се пред очите им.

След няколко секунди, които им се сториха часове, те спряха.

— Все пак — каза Персиеца — *той* рядко идва тук. Тази част на подземията не го интересува! Оттук не може да се излезе нито на езерото, нито при жилището на езерото! Но *той* сигурно е разбрал, че *сме по следите му*. Макар че аз му обещах да го оставя на мира и да не се занимавам повече с неговите истории.

Персиеца каза това и погледна назад. Натам обърна очи и Раул. И двамата видяха огнената глава, която явно ги бе проследила. Тя сигурно също бе тичала и може би дори по-бързо от тях, защото им се стори, че сега е по-близо.

Доловиха и някакъв странен шум, но не можеха да различат откъде идва. Даваха си сметка, че шумът се движи, че се приближава заедно с огнената човешка фигура. Това беше нещо като скърцане, като драскане, сякаш хиляди нокти дращеха по дъска. Ужасяващ шум от скърцане на твърд тебешир по черна дъска.

Двамата продължаваха да отстъпват назад, но фигурата-пламък все повече се приближаваше към тях, все повече ги настигаше. Сега те вече можеха да различат нейните черти. Очите бяха съвсем кръгли и гледаха втренчено, носът бе малко полегат, а устата голяма, долната устна — като полукръг и провиснала. Глава като кървавочервена луна.

Но как тази луна се плъзгаше в мрака на височината на човешки ръст, без каквато и да е опора, без тяло, което поне привидно да я придържа? И как се придвижваше толкова бързо, така изправена и с тези ужасно втренчени очи? И откъде всъщност идваше това скърцане, пукане, прашене, което фигурата влачеше със себе си?

В един момент Персиеца и Раул вече нямаше накъде да отстъпват. Те се прилепиха към стената зад тях, без да имат представа какво може да им стори тази странна огнена фигура. Шумът пък ставаше все по-силен, по-плътен, по-ясен и някак „по-многоброен“, защото беше ясно, че се състои от стотици малки шумове, които се движеха в мрака някъде под огнената глава.

Ето че тя се приближава, тази глава-огън, ето я! И шумът ѝ се приближава! Ето я вече съвсем близо!

Двамата спътници, прилепили тела до стената, чувстват, че косите им се изправят от ужас, защото вече долавят откъде са тези хиляди шумове. Те идват на куп, като се въртят в сянката на безброй малки вълни, по-гъсти и по-бързи от разбиващите се вълни на прилива. Така и тази луна, тази огнена глава води своите малки, разпенени вълни на нощта.

Те вече ближат краката им, изкачват се неудържимо по тях. Раул и Персиеца не могат да сдържат виковете си на ужас и болка.

Те не успяват да удържат ръцете си на височината на очите, опитват се да отблъскват малките бляскави вълни, пълни с гвоздеи, нокти и зъби.

Да! Раул и Персиеца бяха готови да хукнат така, както бе направил лейтенантът от противопожарната охрана Папен. В този миг обаче огнената глава се обърна към тях и проговори:

— Не мърдайте! Не мърдайте! Останете си по местата! Аз съм убиецът на плъхове! Пуснете ме да мина свободно с моите плъхове!

И огнената глава изчезна в мрака, а в далечината коридорът просветна — това бе едва мъждукащият фенер на убиеца на плъхове. Преди малко, за да не плаши плъховете, той бе насочил светлината към главата си, а сега, за да ги накара да бягат, осветяваше тъмното пространство пред себе си... След това подскочи, като увлече и тълпите плъхове. Това бяха именно хилядите пълзящи, стържещи шумове...

Персиеца и Раул задишаха свободно, въпреки че още потръпваха от преживяния страх.

— Трябваше да си спомня, че Ерик ми беше говорил за този убиец на плъхове — рече Персиеца, — но е пропуснал да ми каже как изглежда. Странно, че досега не съм го виждал^[4].

— Господи, бях уверен, че това е един от номерата на чудовището! — въздъхна Персиеца. — Но не, той никога не идва по тези места.

— Много ли остава до езерото? — попита Раул. — Кога всъщност ще бъдем там? Хайде да тръгваме! Когато стигнем, ще викаме, ще разтърсваме стените, ще крещим и Кристин ще ни чуе! Той също ще ни чуе! Щом го познавате, значи можем да поговорим с него!

— Какво дете сте! — каза Персиеца. — Ние никога няма да влезем в жилището при Езерото откъм самото Езеро.

— Но защо?

— Защото точно там *той* е съсредоточил цялата си отбрана. Аз самият никога не съм стигал до другия бряг, където се намира къщата. Първо трябва да се прекоси езерото, а то е много добре охранявано. Боя се, че мнозина механици и портиери са изчезнали именно защото са се опитали да пресекат езерото! Ужасно е. И аз щях да оставя костите си там, ако чудовището не беше ме разпознало. Ще ви дам един съвет, господине, никога не се приближавайте до езерото. И още нещо — непременно си запушете ушите, ако чуете да пее *Гласът под водата*. Това е гласът на Сирената.

— Но тогава какво ще правим? Ако вие не можете да сторите нищо за Кристин, то поне ме оставете да умра за нея! — Раул бе обхванат от нервна възбуда, нетърпение и ярост.

Персиеца се опита да успокои младия човек.

— Имаме само един начин да спасим Кристин, повярвайте ми. Като проникнем в това жилище, без да ни забележи чудовището.

— Мислите ли, че това е възможно, господине?

— О, Боже! Ако не се надяхах, нали нямаше да ви потърся!

— А как може да се влезе в жилището, без да се мине през самото езеро?

— През третото подземие, откъдето бяхме така злополучно изгонени. Ще ви покажа, господине, ще ви покажа точното място. То се намира между една греда на покрива и изоставен декор, точно където е умрял Жозеф Бюке.

— Главният механик, когото намериха обесен ли?

— Да, господине — добави с особена интонация Персиеца. — И не можах да намерят въжето, с което се е обесил. Хайде, кураж, да тръгваме! И дръжте пак ръката си както преди. Къде се намираме всъщност? — Персиеца отново запали своя фенер и насочи светлината към два широки коридора, които се пресичаха под прав ъгъл и чиито сводове се губеха някъде в далечината. — Би трябвало да сме в отделението по водоснабдяването. Но не усещам топлина от нагревателите.

Той вървеше пред Раул, като избираше пътя, спираше, когато имаше опасност да срещнат някой инженер-хидравлик. По-късно

двамата трябваше да се отдръпнат назад, за да не ги видят работниците, които гасяха нещо като малка подземна ковачница. Сред тях Раул разпозна демоните, видени от Кристин по време на тяхното първо пътешествие, в деня на нейното първо пленяване.

Така малко по малко двамата спътници се връщаха към необикновените подземия под сцената.

Сигурно вече бяха стигнали дъното на *бъчвата*, която се намираше на голяма дълбочина под земята. Там е трябвало да се изкопае *на петнайсет метра дълбочина под слоевете вода*, които е трябвало да бъдат пресушени. В тази част на столицата подземните води изобилстват. За да си представим какво количество вода е трябвало да се изпомпа оттам, трябва да си представим площ приблизително колкото двора на Лувъра с височина един път и половина кулите на Нотр Дам. Въпреки това е останало малко езеро.

Точно тогава Персиеца се натъкна на някаква преграда.

— Ако не се лъжа, това е стена, която би могла да бъде от жилището при езерото!

И той почука по една от стените на *бъчвата*. За читателя може би няма да е съвсем безинтересно да научи по какъв начин са били построени стените и дъното на *бъчвата*.

За да нямат водите, които обгръщали от всички страни конструкцията, пряк допир със стените, поддържащи цялата театрална машинария, *архитектът се видял принуден да инсталира навсякъде двойна обвивка*. Целият ансамбъл от носещи скелета, дърводелски и ключарски работилници, платна, боядисани с температа — всичко това трябвало да бъде предпазено по някакъв начин от влагата.

Работата по построяването на тази двойна обвивка отнела цяла година. Персиеца чукаше именно по първата, вътрешна обвивка. За всеки, който познава добре архитектурата на Операта, този жест на Персиеца като че ли показваше, че *мистериозната къща на Ерик е построена в двойната обвивка*. Тази двойна обвивка беше направена от дебела стена, останала от временна ограда при строежа на театъра, след това от тухлена стена, дебел слой цимент и още една стена с дебелина от няколко метра.

Раул се хвърли обнадежден към стената и залепи ухо за нея... Но не чу нищо друго, освен далечни стъпки, отекващи от горните етажи на Операта.

Персиеца отново бе загасил фенера си.

— Внимавайте! — каза той. — Внимавайте за ръката си. И пазете тишина, защото ще се опитаме да проникнем при него.

И го повлече към малката стълба, по която току-що бяха слезли. Те се заизкачваха, като се спираха на всяко стъпало и се взираха внимателно в тишината. Така стигнаха до третото подземие.

Персиеца направи знак на Раул да застане на колене и така, като пълзяха, подпираха се с една ръка и държаха другата във вече описаното положение, те стигнаха до стената в дъното. Срещу нея се намираше широко платно от изоставения декор на „Краля на Лахор“. А съвсем наблизко имаше стойка за декори.

Между декора и стойката видяха свободно място колкото за едно човешко тяло.

Един ден там бяха намерили мъртвото тяло на Жозеф Бюке.

Персиеца, все още на колене, спря. Той се вслушваше в нещо.

В един момент се поколеба, погледна към Раул, а след това вперил поглед нагоре към второто подземие, откъдето между две дъски се процеждаше слаба светлина.

Очевидно тази светлина притесняваше Персиеца. На края той поклати глава и се реши. Провря се между стойката и декора от „Краля на Лахор“. Раул го следваше по петите.

Свободната ръка на Персиеца опипваше стената. Раул видя как той силно я натисна, както натискаше стената в гримьорната на Кристин. Един камък подаде. В стената се образува дупка.

Този път Персиеца извади от джоба си пистолета и даде знак на Раул да направи същото.

Като продължаваше да стои на колене, Персиеца решително се вмъкна в дупката, образувана от измествения камък. Нетърпеливият Раул го последва.

Дупката беше доста тясна. Персиеца се спря почти веднага и Раул чуваше как той опипва камъните наоколо. След малко отново извади своя фенер, запали го и се надвеси напред, като оглеждаше нещо под себе си. После бързо загаси светлината и Раул го чу да казва на един дъх:

— Ще опитаме да се спуснем няколко метра надолу, и то без много шум. Свалете си обувките.

Персиеца вече бе свалил своите и ги подаде на Раул.

— Оставете ги зад стената. Ще си ги вземем на излизане^[5].

След това се придвижи още малко напред, извърна се целият и както беше на колене, се озова лице в лице с Раул.

— Ще се провеса на ръце и ще се спусна *в неговата къща*. След мен и вие ще направите същото. Не се страхувайте, аз ще ви улова.

След малко Раул чу глух шум, по всяка вероятност от падането на Персиеца. Младият човек потрепери от страх да не се издадат.

Настъпилата веднага след това тишина обаче разтревожи Раул още повече. Според Персиеца те бяха проникнали в самото жилище при езерото, а Кристин изобщо не се чуваше! Как така? Нито вик, нито зов. Нито стон! Мили Боже, да не би да са дошли твърде късно?

Раул се вкопчи с треперещи пръсти в камъка, на свой ред се прехвърли от другата страна и веднага се озова в нечий обятия.

— Аз съм! Тихо! — прошепна Персиеца.

Те останаха неподвижни, заслушани и в най-слабия шум.

Никога нощта не е била толкова непрогледна. Никога тишината не е рила толкова тежка, тъй страшна.

Раул прехапа устните си, за да не изкрещи: „Кристин! Аз съм! Отговори, ако си жива, Кристин!“

Най-сетне светлината от слабия фенер се появи отново. Персиеца го насочи над главите им към стената, като търсеше дупката, през която се бяха промъкнали, но вече не можеше да я открие.

— Господи! — каза той. — Камъкът се е затворил.

Снопът светлина се спусна по стената и опря в паркета. Персиеца се наведе и взе нещо, което приличаше на връв, разгледа го и с ужас го захвърли.

— *Въжето на Пенджаб!* — промълви той.

— Какво е това? — попита Раул.

— Това е — отговори разтрепераният Персиец — въжето на обесения, което толкова дълго търсеха.

И обхванат внезапно от мъчително безпокойство, той заразглежда стените, като разхождаше по тях малкия червен кръг на своя фенер. Освети някакъв странен предмет, дърво, изглеждащо съвсем като живо със зелените си листа и клони, които оплитаха стената и се губеха някъде към тавана.

Светлината бе твърде оскъдна, за да се разбере какво е това. Виждаше се клон, после листо, после още едно, а отстрани вече не се

виждаше нищо, освен едно кръгче светлина, което се отразяваше някъде... Раул плъзна ръка по отражението на светлината.

— Гледай ти! — каза. — Стената... та това е огледало!

— Ами да! Огледало! — повтори Персиеца, дълбоко развълнуван.

И като избърса потта от челото си с ръката, която държеше пистолета, добави:

— Попаднали сме в стаята за мъчения!

[1] Господин Педро Гайар сподели с мен, че е открил нови работни места за старите механици, които не искал да изхвърли на улицата. — Б.а. ↑

[2] По онова време пожарникарите имали грижата и за сигурността на Операта. Господин Педро Гайар ми каза, че по-късно това тяхно задължение отпаднало, тъй като администрацията се страхувала, че, непознавайки добре подземията, пожарникарите сами могат да предизвикат пожар. — Б.а. ↑

[3] И авторът няма да даде повече обяснения по този въпрос, тъй като е обещал на бившия директор Педро Гайар да запази тайната на блуждаещата сянка в широко наметало. Затова авторът няма да обясни на читателя какво е искал да каже Персиеца с думите: „По-лошо“ (отколкото някой от охраната на театъра). Читателят трябва сам да разгадае тайната. Този човек се бе осъдил да живее в подземията на Операта и освен това бе правил големи услуги на онези, които по време на галапредставленията се осмеляваха да се разхождат из *горните етажи*. Тук става реч за услуги към Държавата, но повече не мога да ви кажа нито дума. — Б.а. ↑

[4] Господин Педро Гайар ми разказа един ден, когато бяхме на нос Айл при мадам Пиер Волф, за огромните поражения, които причинявали плъховете в подземните части на Операта. Накрая администрацията се споразумява срещу една доста голяма сума с някакъв човек да ликвидира това бедствие, като обикаля мазетата на театъра на всеки петнайсет дни. Господин Гайар беше на мнение, че онзи човек е открил тайнствен парфюм, който привлича плъховете, така както някои въдичари намазват краката си, за да привличат рибата. Той увеличал плъховете след себе си в малък зимник, където те, опиянени от миризмата, се издавяли. Ние вече знаем за силния ужас,

който появата на този човек бе извикала у лейтенанта. За мен няма никакво съмнение, че огнената глава, видяна от него, е същата, причинила вълнение и уплах у Персиеца и виконт дьо Шани. — Б.а. ↑

[5] Тези два чифта обувки, оставени, според писанията на Персиеца, точно между стойката и декора на „Краля на Лахор“, така и не бяха открити. Навярно някой механик или портиер ги беше взел. — Б.а. ↑

XXII

ИНТЕРЕСНИТЕ И ПОУЧИТЕЛНИ ПРЕМЕЖДИЯ НА ЕДИН ПЕРСИЕЦ В ПОДЗЕМИЯТА НА ОПЕРАТА

Разказът на Персиеца

Самият Персиец е описал как напразно се е опитвал допреди тази нощ да проникне в жилището при езерото през самото езеро, как е открил входа на третото подземие и как най-накрая двамата с виконт дьо Шани са се борили с дяволското въображение на Фантома в *стаята за мъчения*. Ето неговият писмен разказ, който той ни е оставил (как го е направил, ще уточним по-късно), и в който аз не съм променил нито дума. Предоставям на читателя разказа такъв, какъвто си е, защото ми се струва, че не е редно да премълча прежеждията, през които е минал, когато се е опитвал да влезе сам в къщата при езерото, преди да срещне Раул. Това интересно начало няма да ни отдалечи от стаята за мъчения, а напротив ще ни върне там, но след като ви разясня някои важни неща и постъпки на Персиеца, които могат да ви се сторят странни.

За първи път прониквам в къщата при езерото, пише Персиеца. Напразно бях умолявал *майстора на клопките* — така у нас в Персия наричат Ерик — да ми отвори тайнствените врати на тази къща. Той винаги ми отказваше. Тъй като обаче ми плащаха, за да разкрия неговите тайни и трикове, то аз много пъти напразно се бях опитвал да вляза с измама или пък насила. Откакто отново бях открил Ерик в Операта, която явно си беше избрал за жилище, много често го издебвах ту в подземията, ту в коридорите на горните етажи, ту на брега на самото езеро. Следях го и тогава, когато той си мислеше, че е сам, когато се караше в своята малка лодка или пък направо преминаваше през отсрещната стена. Но сянката, която го обгръщаше, бе винаги толкова непрогледна, че не можех да открия къде точно в стената отваря своята врата. Един ден, когато аз на свой ред си мислех, че съм сам, бях обзет от любопитство и от една натрапчива и опасна идея, осенила ме, докато разсъждавах над някои неща, които

чудовището бе споменавало пред мен. Взех малката лодка и се отправих към онази част на стената, където бях виждал Ерик да изчезва. Точно тогава се натъкнах на Сирената, която пази подстъпите към тези места, и нейният чар за малко не ме погуби. Ето как стана това. Едва се бях отделил от брега, когато тишината, в която се движех бе едва доловимо нарушена от нещо като пеещо дихание, което ме обгърна от всички страни. Едновременно дихание и музика, то кротко се издигаше над водите на езерото и аз бях изцяло потопен в него, без да мога да разбера откъде идва. То ме следваше, движеше се заедно с мен и бе толкова нежно, че изобщо не всяваше страх. Точно обратното, в желанието си да се приближа до източника на тази приятна и пленителна музика, аз се надвесих над моята малка лодка, защото не се съмнявах, че песента идва от самите води на езерото. Вече бях някъде по средата на езерото, а гласът (музиката отчетливо се бе превърнала в пеещ глас) беше редом, върху водите на езерото. Надвесих се... После още малко... Водата бе огледално спокойна, лунният лъч, идващ от отдушника на улица „Скриб“, я осветяваше, но аз не успях да видя нищо върху гладката и черна като мастило повърхност. Разтърсих глава, но не можах да се освободя от това тъй хармонично музициращо дихание, което ме следваше и влечеше. Ако бях суеверен или слаб духом, щях да се разчувствам и да си помисля, че е някоя сирена, която трябва да изплаши пътника, осмелил се да плава по водите на езерото. Но аз благодаря на Бога, че съм роден в страна, където прекалено много обичат фантастичното, изучават го в подробности и самият аз някога се бях занимавал задълбочено с него. Знаех, че човек, владеещ добре занаята си, може чрез най-прости фокуси да въздейства на хорското въображение.

Не се съмнявах, че съм станал жертва на някакво ново изобретение на Ерик, но то бе тъй съвършено, че аз, надвесвайки се над водата, вече предпочитах да се наслаждавам на тази магия, отколкото да разкрия тайната ѝ.

Надвесвах се все повече и повече... Малко оставаше да се преобърна.

Изведнъж две страшни ръце се подадоха от водата, сграбчиха ме здраво през врата и с непреодолима сила ме повлякоха към бездната. И сигурно щях да загина, ако не бях успял да извикам. Ерик ме позна по

гласа. Защото това беше той и вместо да ме удави, каквито намерения имаше, заплува с мен и внимателно ме остави на брега.

— Виждаш ли колко си непредпазлив! — каза ми той, когато се изправи пред мен, целият блестящ от тази дяволска вода. — Защо се опитваш да проникнеш в жилището ми? Не съм те канил. Нищо не искам нито от теб, нито от кой да е на земята! Затова ли ми спаси живота? За да го направиш още по-непоносим? Знай, че колкото и да е била голяма тази услуга, аз накрая сигурно ще я забравя, а ти знаеш, че нищо не може да удържи Ерик — дори самият той.

Докато ми говореше, моето желание бе да проумея как го прави този номер, който бях нарекъл вече *номера на Сирената* той беше готов да задоволи моето любопитство, защото Ерик, който е едно истинско чудовище — наричам го така, защото в Персия съм имал възможността да се уверя в това, — от друга страна е самонадеян и суетен като дете. За него нямаше по-голямо удоволствие от това да обясни как е учудил публиката със своята изобретателност.

Той започна да се смее и ми показва едно дълго стъбло от тръстика.

— Просто е като фасул! — рече. — И е много удобно да дишаш и да пееш във водата! Това е една хитрина, която усвоих от пиратите в Тонкин. По този начин те стоят с часове, скрити на дъното на реката^[1].

— Този твой трик едва не ме уби! — казах му строго. — И сигурно е бил фатален за други, нали?

Той не ми отговори нищо, а се изправи насреща ми с онзи си заплашителен вид, който чудесно познавах. Не му се оставих обаче:

— Знаеш много добре какво ми обеща, Ерик! Никакви престъпления повече!

— Наистина ли — попита учтиво — съм извършил някакви престъпления?

— Нещастнико! — извиках аз. — Забрави ли *розовите часове на Мазендеран*!

— Да — каза той тъжно, — предпочитам да ги забравя, но затова пък добре разсмивах жената на султана.

— Всичко това е вече минало — заявих, — но има и настояще и ти ми дължиш сметка за настоящето, защото ако бях поискал, за теб нямаше да има настояще! Спомни си, Ерик, аз ти спасих живота!

И аз се възползвах от обрата, който настъпи в нашия разговор, за да кажа онова, което от известно време занимаваше съзнанието ми.

— Ерик, закълни ми се...

— Защо? Знаеш много добре, че не държа на клетвите си. Те са за глупците.

— Кажи ми... Можеш ли да ми кажеш само на мен?

— Е, добре, какво?

— Полилеят, Ерик. Полилеят...

— Какво, полилеят?

— Много добре знаеш какво искам да кажа!

— О, това ли било! — подсмихна се той. — Ще ти кажа истината! *Полилеят не беше моя работа!* Много износен беше...

Когато се смееше, Ерик имаше още по-ужасяващ вид. Той скочи в лодката, като продължаваше да се кикоти така зловещо, че не можах да се въздържа и потреперих.

— Скъпи дарога^[2], много износен беше този полилей. Той падна сам... А сега, дарога, ще ти дам един съвет. Иди да се изсушиш, ако не искаш да хванеш хрема. И не се качвай вече никога в моята лодка. И най-вече не се опитвай да влезеш в къщата ми — невинаги съм там, дарога! И ще ми бъде много мъчно, ако ти посветя моята *заупокойна молитва*.

Докато произнасяше тези думи, той продължаваше да се смее. Беше се изправил в задната част на лодката си и я управляваше с гребло вместо с кормило, като се клатушкеше като маймуна. Цялата му външност изразяваше фатална непреклонност и това чувство се подсилваше от искрящите му златни очи. Скоро аз не виждах нищо, освен тези очи, докато накрая и те изчезнаха в мрака.

От този ден нататък се отказах да правя опити да проникна в жилището му откъм езерото. Явно входът от тази страна бе много добре охраняван, особено след като Ерик знаеше, че съм го открил. Бях обаче уверен, че съществува друг вход, тъй като няколко пъти го бях виждал да изчезва в третото подземие и въпреки че успях да го проследя, не можех да открия къде точно пропада. Не искам да се повтарям, но откакто разбрах, че Ерик се е настанил в Операта, аз живеях в постоянен страх. Не се боях толкова за себе си, колкото за това, което би могъл да стори на другите^[3]. При всеки нещастен случай, при всяко фатално произшествие, аз винаги си казвах: „Това

може би го е направил Ерик!“, докато другите повтаряха: „Това е дело на Фантома“. Колко пъти съм чувал да произнасят тази фраза с усмивка на уста. Нещастници! Само ако знаеха, че този фантом съществува от плът и кръв, че е много по-ужасен от безплътна сянка! Кълна се, че тогава биха престанали да се присмиват. Само ако знаеха на какво е способен Ерик, особено в такова място като Операта, подходящо за всякакви номера! Само ако знаеха това, което ми бе известно!

Аз вече не живеях за себе си. Ерик ми беше заявил тържествено, че много се е променил и е станал най-добродетелният човек, *откакто е бил обикнат заради самия него*. Това изречение ме постави в много затруднено положение. Въпреки това не можех да не потреперам при всяка мисъл за това чудовище. Неговата безподобна, отблъскваща и ужасяваща грозота го бе поставила извън човечеството и ми се струваше, че Ерик не чувства вече никакви задължения към хората. Начинът, по който ми бе говорил за своите влюбвания, само увеличаваше моите страхове. Предвиждах, че ще се случи някакво ужасно събитие, за което той ми бе намекнал в изблик на самохвалство. Боях се от нови драми, по-ужасни от всички преживени досега. Аз знаех до каква степен на върховно и опустошаващо отчаяние можеше да бъде доведена болката на Ерик. Накратко, нещата, които ми бе разказвал, предвещаващи, макар и смътно, ужасна беда — тези неща постоянно занимаваха ума ми.

От друга страна, бях открил странния начин на общуване между чудовището и Кристин Даае. Скрит в килера, който е нещо като продължение на гримьорната на знаменитата певица, аз присъствах на възхитителни сеанси по музика. Очевидно те потапяха Кристин в чуден екстаз, но въпреки всичко никога не съм допускал, че гласът на Ерик — а той бе ясен и звучен като гръмотевица и нежен като на ангел, би могъл да накара човек да забрави за неговата уродливост. Всичко ми стана ясно, когато научих, че Кристин още не го беше виждала. Намерих сгоден случай да вляза в гримьорната, спомних си старите уроци на Ерик и без труд открих номера, който завърташе стената с огледалото. Открих, че Ерик използва кухи тухли за подобие на рупор, така че Кристин го чуваше съвсем близко до себе си. Там открих и пътя на комунарите, който водеше към фонтана и карцера, а също така

и отвора в пода, през който Ерик се е промъквал право в подземията под сцената.

Какво бе моето изумление, когато няколко дни по-късно видях със собствените си очи, че Кристин Даае и Ерик се срещат. Изненадах чудовището, когато се беше надвесило над малкия фонтан край пътя на комунарите и се канеше да разхлади челото на припадналата Кристин Даае. Един бял кон, коня от „Пророка“, който бе изчезнал от конюшните в подземията на Операта, кротко стоеше до тях. Показах му се. Беше ужасно. Видях как от двете блестящи като злато очи излизат искри и преди да успея да кажа и дума, получих удар по челото. Бях зашеметен. Когато дойдох на себе си, Ерик, Кристин и белият кон бяха изчезнали. Изобщо не се съмнявах, че нещастницата е затворена в жилището при езерото. Без да се колебая, реших да се върна отново на брега, въпреки опасността, която се криеше в едно такова начинание. Цели двацет и четири часа стоях и дебнах чудовището, скрит до стръмния бряг, защото бях твърдо убеден, че то ще излезе за провизии. Тук му е мястото да спомена, че когато Ерик излизаше в Париж или пък решаваше да се покаже на публично място, той си слагаше на мястото на дупката, която имаше вместо нос, изкуствен нос от картон, украсен с мустаци. Това обаче не можеше да скрие мъртвешкия му вид, защото хората по улиците се обръщаха след него и го наричаха „плашило“. Повтарям, тази маскировка само донякъде му придаваше поносим вид.

Стоях и дебнах върху стръмния бряг на езерото, езерото Аверн, както той го наричаше със смях, и, изморен от дългото чакане, взех да мисля, че е минал през някоя друга врата на третото подземие, когато чух в тъмнината леко плискане на вода. Видях две златни очи да светят като крайбрежни фарове и скоро лодката се приближи до сушата. Ерик скочи на брега и се насочи към мен:

— Стоиш тук от двацет и четири часа и ми пречиш. Казвам ти, че това ще свърши зле. И да знаеш, че сам си го просиш. Защото моето търпение спрямо теб е огромно. Ти си мислиш, че ме следиш, глупако, но всъщност аз те следя и знам всичко, което ти е известно за мен. Вчера те пощадох по *моя път на комунарите*, но ти казвам, не искам да те виждам повече тук! Бога ми, страшно си непредпазлив! Говоря ти честно!

Той бе така разгневен, че не посмях да го прекъсна. Беше се задъхал като тюлен и щом успя да си поеме дъх, ми разказа за своите намерения. А аз се уверих, че те съвпадат с моите проникателни мисли.

— Трябва да разбереш веднъж завинаги какво ти се говори! Казвам ти, че си безразсъден, защото вече на два пъти се оставяш да те залови сянката с плъстената шапка, която те отведе при директорите, а те те взеха за някакъв чудат Персиец, любител на фокуси. Да, аз бях там, в кабинета им и ти знаеш много добре, че съм навсякъде. Повтарям ти, ще стане така, че хората ще започнат да се питат какво търсиш тук, ще узнаят, че търсиш Ерик, ще поискат и те да го намерят този Ерик, ще открият къщата при езерото... И тогава ще стане зле, старче. Ще стане наистина зле. Аз вече няма да нося отговорност за нищо. — Той продължаваше да диша тежко. — Абсолютно за нищо! Ако тайните на Ерик не си останат само негови тайни, толкова по-зле за *повечето хора от човешката раса*! Това е всичко, което исках да ти кажа, и ако не си глупак, трябва да ти е достатъчно! Казвам ти го направо.

Беше седнал в задната част на своята лодка, почукваше по пода с токовете на обувките си и чакаше да му отговоря. Казах му просто:

— Не съм тук, за да търся теб, Ерик!

— А кого търсиш?

— Много добре знаеш! Кристин Даае!

Той ме прекъсна:

— Имам пълното право да й определям среща в моя дом. Аз съм обичан заради самия мен.

— Това не е вярно — възразих. — Ти си я отвлякъл и сега я държиш пленничка в къщата си!

— Слушай — каза той, — ти нали ми обеща да не се занимаваш с моите работи, ако ти докажа, че съм обичан заради самия мен?

— Да, обещах ти — отговорих без колебание, — защото бях уверен, че чудовище като теб не е способно на да породя такова чувство.

— Виж какво, Кристин Даае ще излезе оттук тогава, когато сама пожелае, а след това отново ще се върне, защото тук й харесва. Ще се върне сама и по собствено желание, защото тя ме обича заради самия мен!

— Не! Съмнявам се, че ще се върне! Но твой дълг е да я оставиш да си тръгне!

— Мой дълг! Колко си глупав! Това е моето желание... аз искам тя да си тръгне, но тя ще се върне, защото ме обича! И накрая ще има сватба, аз ти го казвам, глупако, ще има сватба в Мадлената! Сега вярваш ли ми? Казвам ти, че сватбената ми меса вече е написана. Ти ще видиш това *Кири*... — И той затрака отново с токовете си по дъното на лодката в някакъв свой ритъм, като полугласно припяваше: — *Кири!... Кири!... Кири Елеизон!* Ще видиш колко хубава ще бъде тази меса!

— Слушай — казах, — ще ти повярвам, ако видя Кристин Даае да излиза свободно от къщата.

— И няма да се бъркаш повече в моите работи? Добре, ще видиш всичко това още тази вечер... Ела на бала с маски. Аз и Кристин също ще отидем за малко... След това ще се скриеш в килера и ще видиш как Кристин, която отново ще бъде в гримьорната си, ще се съгласи да се върне с мен по пътя на комунарите.

— Добре, съгласен съм!

Бях решил, ако видя всичко това със собствените си очи, да отстъпя. И най-хубавата жена има право да обича дори най-ужасното чудовище. Още повече ако това чудовище прелъстява с музика, а прекрасната жена е прочута певица.

— А сега си върви, защото трябва да напазарувам!

И аз си тръгнах. Бях все така обезпокоен за Кристин Даае, но ме тревожеше и едно предчувствие, една опасна мисъл, а именно „Как ще свърши всичко това?“ Бях по природа фаталист и не можах да се освободя от чувството, че в деня, когато спасих живота на чудовището, съм поел огромна отговорност, още повече сега, когато Ерик заплашваше *много от хората от човешката раса*.

За мое най-голямо учудване всичко стана така, както ми беше обещал. Кристин Даае излизаше от къщата при езерото и се връщаше отново няколко пъти, без да има признаци за насилие над нея. Бях решил да не мисля повече за тази тайнствена любовна история, но ми беше трудно — все ми се струваше, че не мога да вярвам повече на Ерик. Реших да съм крайно предпазлив и да не се връщам нито на брега на езерото, нито да следвам пътя на комунарите. Но ме измъчваше като идея фикс тайната врата в третото подземие и много

пъти отивах на това място, което беше пусто през по-голямата част от деня. Стоях там продължително време, скрит зад един от декорите на „Краля на Лахор“, без да предприемам нищо. Чаках голямото ми търпение да бъде възнаградено.

Един ден видях как към мен на колене се приближава чудовището. Бях сигурен, че не ме вижда. Той мина между декора и една стойка за декори, отиде до стената и натисна нещо върху нея. Така задвижената пружина разклати един камък и се образува проход. Ерик изчезна през това място и камъкът зад него отново се затвори. Така аз вече знаех тайната на чудовището, а тя можеше да ме отведе, когато му дойде времето, при жилището край езерото.

За да бъда абсолютно сигурен в това, което открих, изчаках около половин час и на свой ред задвижих пружината. Всичко мина като при Ерик. Нямах никакво намерение да вляза вътре, защото знаех, че Ерик е в жилището си. Самата мисъл, че можех да бъда изненадан тук от Ерик, ми напомни за смъртта на Жозеф Бюке. Не исках да подлагам на опасност откритието си, което можеше да бъде полезно на *много хора от човешката раса* и напуснах подземията на театъра, след като върнах камъка на мястото му чрез системата, която изобщо не се бе променила от времето на древна Персия.

Вие сигурно си мислите, че мен ме интересуваше само историята между Ерик и Кристин Даае. За мен това обаче не беше празно любопитство, защото една натрапчива мисъл не ми даваше покой: „Ако Ерик открие, че не е обичан заради самия себе си, то от него може всичко да се очаква.“ И като бродех из Операта, аз скоро научих истината за тъжните влюбвания на чудовището. Той обсебваше съзнанието на Кристин чрез страх, докато сърцето на нежното създание принадлежеше изцяло на виконт дьо Шани. И докато Раул и Кристин си играеха на невинни годеници в подземията на Операта (бягайки от чудовището), те и не подозираха, че някой ги следи. Аз бях готов на всичко, дори ако е необходимо да убия чудовището, пък после да отговарям, ако трябва, пред правосъдието. Това, че Ерик не се появяваше, не ми носеше успокоение.

Трябва да разкажа всичко и за своите сметки. Мислех, че чудовището, подгонено от ревност, ще излезе от своето жилище и така ще ми позволи да проникна в къщата при езерото през прохода в третото подземие. Трябваше на всяка цена да разбера какво точно има

в жилището му! Това щеше да е от полза за всички! И така, един ден, безкрайно изморен от дългото чакане на сгодния случай, аз раздвижих камъка и веднага дочух величествена музика. Разтворило всички врати на къщата си, чудовището работеше над своя „Тържествуващ Дон Жуан“. Знаех, че това е произведението на неговия живот. Не помръдвах и останах в своята тъмна дупка. Ерик спря да свири за миг и започна като луд да ходи напред-назад из жилището си. После се провикна високо: „Всичко това трябва да свърши *преди!* Да се свърши!“ Тези думи ме накараха да бъда нащрек и когато музиката прозвуча отново, аз полека затворих камъка. Въпреки това продължавах да чувам една неясна и далечна песен, която като че излизаше изпод земните недра, също както песента на сирената извираше изпод водата. Тогава си спомних думите на механиците, намерили тялото на Жозеф Бюке: „Около тялото на обесения се чуваше някакъв шум, който приличаше на песента на мъртвите.“

В деня на отвличането на Кристин Даае пристигнах в театъра доста късно и имах смътното предчувствие за лоши новини. Бях прекарал отвратителен ден, защото откакто прочетох в сутрешния вестник известието за сватбата на Кристин и виконт дьо Шани, непрекъснато се питах дали все пак *няма да е по-добре да разоблича чудовището*. Но реших, че с това само ще ускоря възможното нещастие.

Когато слязох пред Операта, имах вид, сякаш се учудвах, *че тази сграда е още цяла*. Като всеки ориенталец и аз съм фаталист, затова, влизайки в Операта, бях *готов за всичко*. Така че отвличането на Кристин Даае, което изненада всички, ме свари напълно подготвен. За мен бе абсолютно сигурно, че Ерик досущ като царя на фокусниците, какъвто всъщност си беше, я е отвлякъл ловко и незабелязано. Аз сериозно си мислех, че това ще е краят не само за Кристин Даае, *но може би за всички*.

Бях толкова обезпокоен, че в един момент се питах дали не трябва да предупредя всички тези хора в театъра, че трябва да се спасяват. Отново обаче се отказах от мисълта да разкрия истината, защото щяха да ме сметнат за луд. Дори не можех да извикам, че има пожар, защото всички щяха да хукнат да бягат, щяха да се изпотъпчат и да станат жертви на дивашки схватки. Това щеше да е по-лошо от самата катастрофа.

Реших да действам сам ѝ без отлагане. Струваше ми се, че моментът е благоприятен, защото смятах, че Ерик в този час мисли само за пленничката си. Затова трябваше да се възползвам да проникна в жилището му през третото подземие. Смятах, че мога да взема за другар в това начинание малкия, беден и отчаян виконт, който веднага се съгласи, и то така доверчиво, че дълбоко ме трогна. Изпратих прислужника си за пистолетите и Дариус ми ги донесе в гримьорната на Кристин. Дадох единия на виконта и го посъветвах да бъде готов за стрелба, защото Ерик може да е заметената. Трябваше да минем по пътя на комунарите.

Младият виконт ме попита дали ще се дуелираме. Нямах време да му обяснявам, затова само му казах: „И още как!“ Виконтът е храбър мъж, но нямаше представа какво представлява противникът му и слава Богу.

Какво е един дуел с най-добрия от всички фехтовачи пред един двубой с най-гениалния измежду фокусниците? Аз самият трудно свиквах с мисълта, че ще се боря с човек, който в края на краищата става видим само когато той пожелае, но пък в замяна на това вижда около себе си всичко скрито за нашите очи. С човек, чиито невероятни познания, проникателност, въображение и ловкост така да ги комбинира, че да ви погуби. И всичко това в подземията на Операта или с други думи — страната на измислицата! Възможно ли е изобщо човек да си представи всичко, което може да му се случи в Операта, ако в нейните пет подземия и дваисет и пет надземни етажа е затворен един Робер Худен^[4], който ту се надсвива, ту мрази, ту изпразва джобовите си, ту убива! Може ли човек да си представи, че ще се бори с любителя на клопките! Та нали той е направил във всички наши дворци удивителни въртящи се капани, най-добрите от всички!

Аз се надявах, че Ерик не е излизал от жилището си при езерото, където е пренесъл припадналата Кристин Даае. Страхувах се, че може да е някъде около нас и да готви *въжето на Пенджаб*.

Никой по-добре от него не умее да мята *въжето на Пенджаб*. Той е най-добрият удушвач, най-добрият фокусник. Когато по времето на *розовите часове на Мазендеран* той престана да разсвива младата жена на султана, тя самата го помоли той да се позабавлява, като я кара да трепери от ужас. Тогава Ерик не можа да измисли нищо по-добро от играта с *въжето на Пенджаб*. Той бе живял в Индия и там бе придобил

невероятната ловкост да удушва с въже. Затваряха го в един двор и му довеждаха обикновено някой осъден на смърт, но въоръжен с дълго копие и широк меч. Ерик носеше със себе си само въже. Воинът замахваше и когато беше вече решил, че ще повали с един удар Ерик, въжето изсвистяваше и се затягаше около врата му. Тогава Ерик го довличаше пред прозореца, от който гледаха и ръкопляскаха султанката и нейните дружки. Ерик научи и малката султанка да хвърля също тъй ловко въжето и тя удуши много от своите компаньонки, та дори и някои приятелки, които ѝ идваха на гости. Но аз предлагам да не говорим повече на ужасната тема за *розовите часове на Мазендеран*. Разказах тази история, защото трябваше да предупредя моя спътник за опасността, която витаеше край нас — удушаването. Моите пистолети нямаше да ни послужат за нищо, защото бях сигурен, че след като не ни се е противопоставил още в самото начало, когато слязохме по пътя на комунарите, Ерик повече нямаше да се покаже. Но той би могъл да ни удуши по всяко време. Нямах време да разказвам всичко това на виконта, но и да имах, нямаше да го използвам, за да му разправам, че нейде в мрака има едно въже на Пенджаб, готово да се навие около вратовете ни. Излишно бе да усложнявам положението и аз се ограничих да обясня на господин дьо Шани как да държи ръка на височината на очите, като че очаква командата „огън“. В тази позиция дори и най-сръчният удушвач не може да метне успешно въжето на Пенджаб. Едновременно с врата той захваща рамото и ръката и човек много лесно може да развърже въжето.

След като избягахме от полицейския комисар, от портиерите, после от пожарникарите, след като срещнахме убиеца на плъхове и успяхме незабелязано да минем край човека с плъстената шапка, виконтът и моя милост достигнахме благополучно до третото подземие и мястото между стойката за декори и декора от „Краля на Лахор“. Аз задвижих камъка и ние двамата скочихме в жилището, което Ерик си беше построил в двойната обвивка на стените, изградена при построяването на Операта. *Ерик е бил един от първите строители при Филип Гарние, архитекта на Операта. Той продължил да строи жилището си съвсем сам, дори когато официално строежът бил спрян по време на войната, обсадата на Париж и Комуната.*

Познавах достатъчно добре моя Ерик и не се залъгвах, че бих могъл да разгадай всичките му трикове, и затова съвсем не бях спокоен, когато се озовах в къщата му. Добре знаех в какво би превърнал един дворец в Мазендеран. И най-святата сграда на света той би превърнал в къща на дявола, където всяка произнесена дума е шпионирана и пренасяна от ехото. Какви страшни семейни драми се бяха разигравали! Какви кървави трагедии причиняваше чудовището със своите клопки. В дворците, които бе оборудвал с капани, човек никога не знаеше къде се намира. Той бе автор на невероятни изобретения. Но несъмнено най-странното, най-ужасното и най-опасното от всички негови изобретения беше стаята за мъчения. С изключение на малката султанка, която често се забавляваше да измъчва хора, там не влизаше никой, освен осъдените на смърт. Според мен това бе най-отвратителната измислица от *розовите часове на Мазендеран*. При това на този, който вече не издържаше в стаята за мъчения, винаги благоволяваха да му разрешат да свърши с едно въже на Пенджаб, което му оставяха под желязното дърво!

Представяте ли си как се почувствах, когато още щом проникнахме в жилището на чудовището, си дадох сметка, че стаята, в която се намирахме с господин виконта, е точно копие на стаята за мъчения от *розовите часове на Мазендеран*.

Когато намерих в краката ни въжето на Пенджаб, бях сигурен, че то вече е било използвано за Жозеф Бюке.

Главният механик сигурно е изненадал някоя вечер, също като мен, Ерик в момента, в който е задвижвал камъка в третото подземие. Бюке е проявил на свой ред любопитство и се е опитал да премине през прохода, преди камъкът да се затвори, ала е попаднал в стаята за мъчения, откъдето е излязъл обесен. Представях си как Ерик влачи тялото, от което е искал да се освободи, до декора от „Краля на Лахор“ и там го е окачил за *назидание или за суеверие*.

След като е размислил, Ерик се е върнал да си прибере въжето на Пенджаб, което е изплетено по особен начин от котешки черва и поради тази причина би могло да предизвика любопитството на полицаите. Така се обяснява изчезването на въжето на обесения.

И ето че попаднах на това въже и макар че не съм страхлив човек, студена пот обля лицето ми.

Фенерът, чийто малък червен кръг разхождах по стените на прочутата стая, трепереше в ръката ми.

Господин дьо Шани забеляза това и попита:

— Но какво става с вас, господине?

Направих му знак да замълчи, защото още хранех надежда, че чудовището не знае за нашето присъствие в тази стая. Но дори и да беше така, много добре си давах сметка, че стаята за мъчения бе предназначена да охранява жилището на Ерик откъм третото подземие, при това по всяка вероятност автоматично.

Да, мъченията може би щяха да започнат *автоматично*. Какви ли действия от наша страна биха могли да задвижат механизмите? Препоръчах на спътника ми да стои неподвижен.

Смазваща тишина тегнеше върху двама ни. Продължих да осветявам стаята със слабата светлина на фенера си... Разпознавах я вече доста добре, доста добре...

[1] В един доклад, изпратен от Тонкин в Париж през 1900 г., се разказва как известният шеф на банда Да Тхам бил преследван със своите пирати от нашите войници, но всички успели да се измъкнат благодарение на номера с тръстиката. — Б.а. ↑

[2] Дарога — главен началник на правителствената полиция в Персия. — Б.а. ↑

[3] Тук Персиеца е трябвало да признае, че съдбата на Ерик го е интересувала и заради самия него. Той е знаел много добре, че ако правителството в Техеран научи, че Ерик е още жив, скромната пенсия на някогашния дарога би пострадала. Справедливостта изисква да кажем, че Персиеца е имал благородно и щедро сърце и затова не се съмняваме, че чуждите нещастия са го тревожили. Изобщо неговото поведение в тази история е достойно за похвала. — Б.а. ↑

[4] Жан Йожен Робер Худен (1805–1871) — френски фокусник, известен с оптическите ефекти на своите номера и претенциите си, че фокусите му са свръхестествени. — Б.пр. ↑

XXIII

В СТАЯТА ЗА МЪЧЕНИЯ

Продължение на разказа на Персиеца

Намирахме се в центъра на малка зала с идеална шестоъгълна форма, чиито шест стени бяха облицовани от горе до долу с огледала. По ъглите се виждаха малки участъци, предназначени да се завъртят около оста си. В един от ъглите разпознах желязното дърво... с неговия железен клон... за обесените.

Бях хванал ръката на моя спътник. Виконт дьо Шани целият трепереше и беше готов да извика на годеницата си, че ѝ е дошъл на помощ. Боях се, че той повече няма да издържи.

Изведнъж откъм лявата ни страна се чу шум, сякаш се отваряше и затваряше врата. След това доловихме нещо като изпъшкване. Стиснах още по-здраво ръката на господин дьо Шани и разпознах гласа на чудовището:

— Въпросът е дали да се захвана с това, или да го оставя? „Сватбена меса“ ли да бъде, или „Меса за мъртвите“?

Чу се още едно изпъшкване, последвано от продължителна тишина.

Сега вече бях сигурен, че чудовището не знае за нашето присъствие, в противен случай щеше да вземе мерки да не го чуваме изобщо. Щеше да е достатъчно само да затвори херметически малкото невидимо прозорче, през което любителите на мъчения наблюдават какво става вътре.

Освен това бях уверен в едно — ако знаеше, че сме тук, мъченията щяха да започнат незабавно.

В този момент ние имахме голямото предимство, че се намирахме съвсем близо до него, а той дори и не подозираше това.

Главното беше да не научи изобщо за нашето присъствие и в този момент най-много ме плашеше импулсивният виконт дьо Шани,

който искаше да се втурне през стените да спасява Кристин Даае. От време на време ни се струваше, че тя изохква.

— „Месата на мъртвите“ съвсем не е весело нещо — поде отново гласът на Ерик, — докато „Сватбената меса“ е нещо чудесно! Трябва да реша какво точно искам! Невъзможно е да живея повече по този начин, под земята, в тази дупка, като къртица. Моят „Тържествуващ Дон Жуан“ е вече готов и сега искам да живея като всички. Искам да имам като всички жена и в неделя да излизам с нея на разходка. Направил съм си маска и мога да приличам, на когото си пожелаеш. Хората дори няма да се обръщат. Ти ще бъдеш най-щастливата жена. И ще си пееш двамата съвсем сами, само за нас, чак до смъртта. Но ти плачеш! Ти се боиш от мен! Въпреки всичко дълбоко в душата аз не съм толкова лош! Обичай ме и ще видиш! *За да стана добър, трябва някой да ме обикне!* Ако ти ме обичаш, аз ще съм мил като агънце и ти ще правиш с мен каквото си поискаш.

Скоро стенанието, което придружаваше това любовно признание, започна да се засилва. Не бях чувал по-отчаяно стенание. Господин дьо Шани и аз открихме, че то разкъсваше гърдите на самия Ерик. Колкото до Кристин, тя сигурно беше там някъде, може би от другата страна на стената, смълчана от ужас, тъй като чудовището вероятно беше паднало в краката ѝ и тя нямаше повече сили да извика.

Това ридание бучеше и хриптеше като океан. На три пъти от бездната на неговото гърло излезе:

— Ти не ме обичаш! Ти не ме обичаш! Ти не ме обичаш! — След това се разнежи: — Защо плачеш? Защо ми причиняваш мъка?

Настъпи мълчание. Всяка пауза бе за нас една надежда. Казвахме си: „Може би е излязъл и е оставил Кристин сама зад стената.“

Мислехме как само да я предупредим за нашето присъствие, без да събудим подозренията на чудовището.

Не можехме да излезем от стаята за мъчения, освен ако Кристин не ни отвореше вратата. Това бе първото условие, за да можем двамата с виконта да я освободим. Та ние дори не знаехме къде около нас се намира тази врата.

Изведнъж тишината в съседното помещение бе нарушена от електрически звънец. Някой от другата страна подскочи и чухме гласа на Ерик, който прозвуча като гръмотевица:

— Звъни се! Ще си направите ли труда да влезете! — Изсмя се злокобно и додаде: — Кой ли идва да ни безпокои? Почакай ме тук. *Ще отида да кажа на сирената да отвори.*

Неговите стъпки се отдалечиха, една врата се затвори. Сега нямах време да мисля за новото престъпление, което се подготвяше. Само едно разбрах — Кристин е сама зад стената.

Виконтът вече я викаше:

— Кристин! Кристин!

След като ние чувахме какво се говори в съседната стая, нямаше основание моят спътник да не бъде чул. И въпреки това виконтът повтори няколко пъти своя зов.

Най-накрая до нас достигна слаб гласец:

— Аз сънувам — каза тя.

— Кристин! Кристин! Това съм аз, Раул.

Мълчание.

— Отговорете ми, Кристин! Ако сте сама, в името на небето, отговорете ми.

Гласът на Кристин прошепна името на Раул.

— Да! Да! Не сънувате! Кристин, имайте ми доверие! Ние сме тук, за да ви спасим, само че трябва да бъдем предпазливи. Предупредете ни, когато се върне чудовището.

— Раул! Раул! — И тя си повтори няколко пъти, че не сънува и че Раул дьо Шани е успял да се добере до нея, воден от предан спътник, познаващ тайната на жилището на Ерик.

Изведнъж нейната спонтанна радост отстъпи пред неописуем ужас. Тя искаше Раул веднага да се махне. Трепереше от страх да не би Ерик да го открие, защото нямало да се поколебае да убие младия човек. Тя ни разказа набързо, че Ерик бил полудял от любов и че ако тя не склони да стане негова жена пред кмета и пред свещеника на Мадлената, той бил решил *да унищожи целия свят и самия себе си заедно с него*. Дал ѝ срок до единайсет часа вечерта на следващия ден да размисли. Това бил последният срок. До тогава тя трябвало да избере, както казал той, между сватбената меса и месата на мъртвите.

Ерик повтарял нещо, което Кристин не могла да проумее: „Да или не! Ако не, всички ще са мъртви и *погребани!*“

Много добре разбрах смисъла на това изречение, защото то съвпаднаше напълно с моята натрапчива мисъл.

— Знаете ли къде е Ерик? — попитах аз. Тя отговори, че е излязъл от жилището.

— Можете ли да проверите?

— Не... Аз съм вързана... Не мога да помръдна.

Двамата с виконта не можахме да сдържим яростния си вик. Освобождението и на трима ни зависеше от това младото момиче да може да се движи свободно.

— Боже! Трябва да я освободим! Трябва да се доберем до нея!

— Но къде сте сега? — попита още веднъж Кристин. — В моята стая има само две врати. Това е стаята в стил „Луи Филип“, за която ви бях говорила, Раул! През едната врата влиза и излиза Ерик, а другата той никога не отваря пред мен. Забрани ми да минавам през нея, защото била, както каза той, най-опасната от всички врати... врата за мъченията.

— Кристин, ние сме зад тази именно врата!

— Значи сте в стаята за мъчения?

— Да, но не виждаме вратата.

— О, само ако можех да се добера дотам! Щях да почукам на вратата и вие щяхте да разберете къде е тя.

— Тази врата с ключалка ли е? — попитах аз.

— Да, с ключалка.

Помислих си, че тя се отваря от другата страна с ключ, но откъм нас сигурно има пружина и противовес, които трудно ще открием.

— Госпожице — казах аз, — трябва на всяка цена да ни отворите тази врата.

— Но как? — попита с отчаян глас нещастницата. Чухме как опитва да се освободи от въжетата, които я стягаха...

— Само с хитрост можем да се измъкнем оттук — продължих! — Трябва ни ключът от вратата.

— Аз го знам къде е — отговори Кристин. — Но съм здраво завързана. Ах, този мерзавец! — изхълца тя.

— Къде е ключът? — попитах аз, като заповядах на господин дьо Шани да замълчи и да остави нещата в мои ръце, защото не разполагахме с никакво време.

— В стаята до органа, заедно с втори бронзов ключ, който също ми е забранено да пипам. И двата ключа са в кожена кесийка, която той нарича *кесийка на живота и смъртта*... Раул! Раул! Бягайте! Всичко

тук е тайнствено и ужасно... И Ерик съвсем ще полудее... Вървете, откъдето сте дошли! Вие сте в стаята за мъчения! Сигурно има причина да се нарича така!

— Кристин! — каза младият мъж. — Ние или ще излезем оттук заедно, или ще умрем заедно!

— Само от вас зависи дали ще се измъкнем живи и здрави — отговорих аз, — но трябва да запазим самообладание. Защо ви завърза той, госпожице? Ерик знае много добре, че не можете сама да избягате оттук!

— Защото опитах да се самоубия! Вечерта, след като ме отвлече, чудовището ме упои с хлороформ и излезе. Както ми каза, бил *при своя банкер*. Като се върна, видях цялото ми лице в кръв. Бях направила опит да се самоубия, блъскайки си главата в стената.

— О, Кристин — изохка Раул и зариде.

— И тогава той ме завърза... Нямам право да умра по-рано от утре вечер в единайсет часа.

Целият този разговор беше много накъсан и предпазлив. Често млъквахме по средата на изречението, защото ни се струваше, че чуваме някакво пукане, стъпки или движения... Тогава Кристин ни успокояваше: „Не, не, това не е той! Той излезе. Той е далеч. Аз мога да позная по шума кога се затваря стената на езерото.“

— Госпожица — извиках аз, — щом чудовището ви е завързало, то само ще ви отвърже... Изиграйте малко театър и той ще го направи! Не забравяйте, че ви обича!

— О, какво ли не бих сторила, за да не го виждам повече...

— Затова му се усмихвайте. Кажете му, че въжетата ви нараняват ръцете.

Изведнъж Кристин Даае ни изшътка:

— Чувам нещо откъм стената на езерото! Това е той! Вървете си! Вървете си!

— Дори и да искаме, не можем да си тръгнем — признах аз на младото момиче. — Та ние се намираме в стаята за мъчения!

— Тихо! — прошепна още веднъж Кристин и тримата затаихме дъх.

Зад стената се чува тежки стъпки, после спряха и отново заскърцаха по паркета.

Чу се ужасна въздишка, а след нея викът на Кристин. После и думите на Ерик:

— Извинявай, че ти се показвам с това лице. Не изглеждам добре, нали? Заради *другия* е! Защо трябваше да звъни? Нима аз питам минувачите колко е часът? Той повече никога няма да попита колко е часът! Сирената е виновна за това... — Още по-страшна въздишка се изтръгна от дълбините на душата му. — Защо извика, Кристин?

— Защото ме боли, Ерик.

— Мислех, че съм те изплашил...

— Ерик, развържете ми ръцете, нали не съм ваша затворничка?

— Но ти ще поискаш пак да умреш...

— Дадохте ми срок до единайсет часа утре вечер...

Пак се чуха провлачени стъпки по пода.

— Тъй като ще умрем заедно... И на мен ми омръзна този живот тук, разбираш ли?... Почакай, не мърдай, сега ще те развържа... Само да кажеш една дума: *не!* и всичко *за всички* на този свят ще свърши веднага. Права си, права си, защо трябва да се чака до утре вечер? О, да, защото ще бъде по-хубаво... Винаги съм страдал от влечение към величественото. А в живота трябва да мислиш единствено за себе си, за собствената си смърт — останалото е излишно. *Виждаш ли какъв съм мокър?* Не трябваше да излизам. Навън времето е такова, че и куче да вържеш, няма да стои. Освен това, Кристин, сериозно си мисля, че имам халюцинации. Знаеш ли, че този, който преди малко звънеше — иди да го видиш дали сега ще звъни от дъното на езерото, — та стори ми се, че той приличаше... Така, обърни се... сега доволна ли си? Ето че си свободна... Боже мой, китките ти... Да не съм ги наранил, Кристин? Само за това дори заслужавам смърт. Като казах смърт, *та се сетих...* *Трябва да изпея неговата меса!*

Слушах тези ужасни приказки и едно страшно предчувствие ме загриза. Веднъж и аз бях позвънил на вратата на чудовището и без да знам, бях задействал някакво устройство... Спомням си много добре двете ръце, които се показаха изпод черната като мастило вода на езерото... Кой ли е бил нещастникът, заблудил се край тези брегове?

Тази мисъл едва не помрачи радостта ми от хитростта на Кристин. Виконт дьо Шани ми пошепна в ухото вълшебната дума „развързана е“! Да, но кой бе той? Кой бе *другият*! Този, в чиято чест ние сега слушахме месата на мъртвите?

Цялата къща при езерото гърмеше от съвършената и страшна музика. Потреперваха чак недрата на земята. Ние бяхме долепили уши до стената от огледало, за да чуваме по-добре изпълнението на Кристин Даае. Тя свиреше в чест на нашето избавление, но ние не чувахме нищо, освен тази мяса. Това беше по-скоро молитва на прокълнатите... Сякаш пееха демоните от земните недра.

Спомням си, че *Dies irae*, която *той* ни изпя, ни обгърна като същинска стихия; Като че наоколо гърмяха мълнии и просветваха светкавици... И друг път го бях чувал да пее... Когато *той* пееше, увеличаеше с песните си дори и моите андроцефални бикове върху стените на двореца в Мазендеран. Но никога не бях го чувал да пее по този начин! Никога! *Той* пееше като бога на гръмотевиците.

Изведнъж гласът и органът спряха толкова внезапно, че ние с господин дьо Шани отстъпихме зад стената, така се бяхме прехласнали... А гласът ненадейно се промени и отчетливо изскърца през зъби следните метални срички:

— *Какво си направила с моята кесийка!*

XXIV

МЪЧЕНИЯТА ЗАПОЧНАТ

Продължение на разказа на Персиеца

— Какво си направила с кожената ми кесийка? — повтори яростно гласът.

Кристин сигурно не трепереше по-малко от нас...

— Затова ли искаше да те развържа, за да ми вземеш кесийката, казвай?

Чуха се забързани стъпки, изглежда Кристин бе приближила стената, зад която се намирахме, търсейки убежище.

— Защо го направи? — питаше яростният глас. — Ще ми върнеш ли кесийката? Нали знаеш, че това е кесийката на живота и смъртта?

— Чуйте ме, Ерик — въздъхна младата жена... — нали ще живеем вече заедно... какво ви става? Нима всичко, което е ваше, не принадлежи и на мен!

Тези думи бяха произнесени с такъв треперещ глас, че предизвикваха състрадание. Нещастницата се опитваше да събере всичките си сили, за да превъзмогне своя страх. Но чудовището не можеше да се трогне, от подобни наивни хитрости, произнесени с тракащи зъби.

— Знаеш много добре, че там вътре няма нищо друго, освен два ключа... Какво, искаш да направиш? — попита той.

— Искан да вляза в тази стая — отговори му тя, — където не съм била никога и която вие така старателно криете от мен... Това беше просто женско любопитство! — добави Кристин с известна закачливост, но тя звучеше толкова неискрено, че само предизвика раздражението на Ерик.

— Не обичам любопитните жени — възрази той, — а ти би трябвало да внимаваш след историята с рицаря Синята брада. Хайде, върни ми кесийката!

И той се изсмя, а Кристин изохка от болка. Ерик току-що ѝ бе отнел кесийката.

В този миг виконтът, който не можеше повече да се въздържа, нададе вик на гняв и безпомощност. Едва успях да му заглуша устата с ръка.

— О, не! — каза чудовището. — Това пък какво беше? Чу ли нещо, Кристин?

— Не! Не! — отговори нещастницата. — Нищо не чух!

— Стори ми се, че някой извика!

— Вик! Да не би да полудявате? Кой би могъл да вика в това жилище? Аз извиках, защото ми причинихте болка! Нищо не чух!

— Та ти трепериш! Ти си развълнувана! Ти ме лъжеш! Някой извика, сигурен съм в това! Има някой в стаята за мъчения. О, сега вече ми е ясно.

— Няма никой, Ерик!

— Сега вече ми е ясно!

— Никой!

— Твоят годеник, може би?

— Но аз нямам годеник и вие много добре го знаете!

Отново зловещ смях.

— Лесно ще разберем това, моя малка Кристин, любов моя. Няма нужда да отварям вратата, за да видя какво става в стаята за мъчения. Искаш ли да се увериш? Ето, гледай! Ако има някой, ако наистина има някой, ти ще видиш как светва там горе до тавана невидимото прозорче. Достатъчно е само да се дръпне черната завеса и да се изгаси осветлението тук. Ето, готово. Сега да изгасим осветлението. Не се ли страхуваш, когато си на тъмно със своя съпруг?

Тогаваше ду агонизиращият глас на Кристин:

— Не, страх ме е! Казвам ви, че ме е страх от тъмнината. Тази стая изобщо вече не ме интересува! Вие през цялото време ме плашите с нея, като че ли съм някакво дете! Вярно е, бях любопитна! Само че вече изобщо не ме интересува!

Това, от което се страхувах най-много, започна. *Автоматически!* Внезапно бяхме окъпани в светлина. Зад стената, където се намирахме, сякаш избухна пожар. Виконт дьо Шани бе така изненадан, че дори залитна.

Чухме разгневения крясък на Ерик:

— Нали ти качах, че там има някой! Ето там, виждаш ли сега прозорчето? Осветеното прозорче най-отгоре? Сега ще се изкачиш по двойната стълба — тя е точно за тази цел. Нали много пъти си ме питала за какво служи тази стълба... Ето че сега знаеш. Тя е там, за да може да се гледа през прозорчето в стаята за мъчения... Разбра ли сега, любопитке?

— Какви мъчения? Какви мъчения има там вътре? Ерик, нали искате само да ме уплашите! Кажете ми, ако ме обичате! Нали там няма мъчения? Това са измислици, за да се плашат децата, нали?

— Отиди да погледнеш, мила моя, през малкото прозорче!

Не съм сигурен дали виконтът чуваше отмалелия глас на младата жена, дотолкова бе завладян от този не виждан спектакъл, разиграл се пред изумения му поглед. Що се отнася до мен, аз вече бях виждал това зрелище, и то неведнъж, през малкото прозорче на *розовите часове на Мазендеран*. В този миг бях изцяло погълнат от онова, което чувах, опитвах се да намеря решение.

— Иди да видиш какво става през малкото прозорче! След това ще ми разкажеш *как се е гърчил!*

Чухме го да влачи стълбата и да я опира о стената.

— Хайде, качвай се! Не! Аз сам ще се кача, мила моя!

— Е, добре, хайде... ще погледна, оставете ме да се кача!

— О, колко си мила! Много любезно от твоя страна да ми спестиш това усилие на моята възраст!... Сама ще ми кажеш как се е извивал от болка, как е бърчил нос... Само ако знаеха хората какво щастие е да притежаваш нос, истински нос... никога нямаше да дойдат да се разхождат в стаята за мъчения!

В този миг отчетливо чухме над главите си:

— *Но, приятелю мой, там няма никой!*

— Никой? Сигурна ли си?

— Бога ми, няма никой...

— Ами толкова по-добре! Какво ти е, Кристин? Да не би да ти е зле? И то, защото там няма никой? Слизай! Хайде, съвземи се, нали там няма никой. *Но кажи ми, как намираш пейзажа?*

— О, много е хубав!

— Така! Сега е по-добре. Нали сега си по-добре? Чудесно. Без емоции. Каква смешна къща, нали, където могат да се видят такива пейзажи...

— Да, човек може да си помисли, че се намира в музея Гревен^[1]. Но, Ерик, кажете ми, нали там вътре няма мъчения! Така ме изплашихте.

— Защо, защото там няма никой ли?

— Вие ли сте направили тази стая, Ерик? Знаете ли, много е хубаво! Вие сте голям художник, Ерик.

— Да, голям художник. Поне в моята област.

— Но защо сте я нарекли стая на мъченията?

— Много просто. Първо ми кажи какво видя.

— Видях една гора.

— Е, какво има обикновено в гората?

— Дървета!

— А какво има по дърветата?

— Птички...

— Ти видя ли птички?

— Не, не видях.

— Тогава какво си видяла? Помисли... Видя ли клони? И какво мислиш, че има на един от клоните? — продължи ужасяващият глас.
— *Има бесилка!* Затова наричам моята гора стая за мъчения! Виждаш ли, това е само начин да се назовават нещата с различни имена! Та всичко е просто шега! Аз никога не се изразявам като другите, нищо не правя като другите. Ала вече съм много изморен от всичко това. Разбираш ли, омръзна ми да имам гора в моята къща и стая за мъчения! И като някакъв шарлатанин да обитавам тази кутия с двойно дъно! До гуша ми дойде! До гуша! Искам да имам спокоен апартамент с обикновени прозорци и врати, а в него една почтена жена, като всички останали! Трябва да разбереш това, Кристин, и не би трябвало да ти го повтарям на всяка крачка! Една жена като всички останали! Жена, която ще обичам, с която в неделя ще се разхождам, а през цялата седмица ще я разсмивам! Казвам ти, съвсем няма да скучаеш с мен! В чантата си имам много фокуси, искаш ли да ти направя един фокус с карти? Така ще можем да убием няколко минути, докато чакаме да стане утре вечер единайсет часа. Моя малка Кристин! Чуваш ли ме? Нали вече няма да ме отблъснеш? Кажи ми, обичаш ли ме? Не, ти не ме обичаш. Нищо, няма значение! Ще ме обикнеш. Преди ти не можеше да гледаш моята маска, защото знаеше какво има под нея. А сега я гледаш спокойно и забравяш какво крие тя. Не искам вече да ме

отблъскваш! Човек може да свикне с всичко. Особено ако има доброто желание! Колко млади хора не са се обичали преди сватбата, а след това са започнали да се обожават! Боже, аз вече не знам какво приказвам. Но ти добре ще си живееш с мен. Няма по-добър вентрилок от мен на света! Смееш се, не ми вярваш. Послушай!

Нещастникът, който беше наистина най-добрият вентрилок на света, искаше да смае малката, за да отклони нейното внимание от стаята на мъченията. Криво си правеше обаче сметките! Кристин мислеше само за нас. Тя повтори няколко пъти с възможно най-нежния тон:

— Изгасете малкото прозорче, Ерик, изгасете го, моля ви!

Тя си мислеше, че тази светлина, която внезапно се бе появила зад малкото прозорче и за която чудовището бе говорило така заплашително, беше ужасната причина за... Единственото, което можеше да я успокои, бе обстоятелството, че ни беше видяла двамата живи и здрави там зад стената, в центъра на този чудноват пожар. Но щеше да бъде още по-спокойна, ако светлината изгаснеше. Ерик вече беше започнал да говори през корема си.

— Виж, повдигам малко моята маска! Съвсем малко... Виждаш ли моите устни? Виждаш ли, че имам устни? Те не се движат! Устата ми е затворена и въпреки това ти чуваш гласа ми! Аз говоря с корема си. Толкова е просто. Това се нарича да си вантрилок! Слушай сега гласа ми. Къде искаш той да отиде? Може би в дясно ти ухо? Или в лявото? В масата? В малките абаносови сандъчета на камината! Отдалеч ли искаш да чуеш гласа ми, или отблизо? Как искаш да го чуеш? Кънтящ? Пронизителен? Гъгнец? Моят глас може да се движи навсякъде. Чуй сега какво казва гласът ми в малкото сандъче отдясно на камината: *„Трябва ли скорпионът да се обърне?“* А сега чуй какво казва в сандъчето отляво: *„Трябва ли скакалецът да се обърне?“* А какво казва гласът ми в малката кожена кесийка? *„Аз съм малката торбичка на живота и смъртта.“* А сега гласът ми излиза от устата на Карлота, но това не е нейният меден и кристален глас, а моят глас, който казва: *„Това съм аз, господин жабок!“* Аз пея: *„Чувам този глас самотен... ква!... Който пее в моето ква!...“* А ето че гласът ми е върху един стол в ложата на Фантома... И какво казва той? *„Госпожа Карлота тази вечер пее така, че може да събори полилея.“* А къде е сега гласът на Ерик? Той е зад вратата в стаята на мъченията и казва:

„Нещастни да са тези, които имат щастието да притежават собствен нос и които са дошли да се разхождат в стаята за мъчения.“ Ха-ха-ха!

Проклетият глас на вентрилока! Той бе абсолютно навсякъде! Той проникваше през малкото невидимо прозорче, през стените, носеше се около нас, между нас... Ерик беше тук, той ни говореше... Изпитвахме желание да се нахвърлим отгоре му, но гласът, неуловим и бърз, отново беше прескочил зад стената! Скоро вече нищо не се чуваше. Защото ето какво се случи.

— Ерик, вие ме изморявате с вашия глас. Моля ви, Ерик, замълчете! Не намирате ли, че тук е топло?

— Да! Да! — отговори Ерик. — Топлината става непоносима!

— Но какво е това? Стената е съвсем топла! Направо пари — чу се отново хриптящият от мъчително безпокойство глас на Кристин.

— Мила моя, това е от „гората, която е в съседство“.

— Но какво искате да кажете с това?

— *Нима не забелязахте, че това е конгоанска гора?* — Смахът на чудовището прозвуча тъй ужасяващо, че ние вече не различавахме умоляващите викове на Кристин! Виконтът крещеше и тропаше по стените като луд. Аз повече не можех да го удържа. Въпреки това не се чуваше нищо друго, освен смеха на чудовището, а вероятно и самото то чуваше само себе си. После шум от кратка борба, от тяло, което пада на пода, от влачене... и трясък на врата, която се затваря с все сила... След това нищо... нищо, освен горещата пладнешка тишина в сърцето на африканската гора...

[1] Музеят Гревен е известен с восъчните си фигури. Създаден в Париж през 1882 г. от художника Алфред Гревен (1827–1892) — Б.пр.

XXV

„БЪЧВИ! БЪЧВИ! ПРОДАВАТЕ ЛИ БЪЧВИ?“

Продължение на разказа на Персиеца

Вече казах, че стаята, в която се намирахме с виконт дьо Шани, имаше формата на правилен шестоъгълник и бе облицована отвсякъде с огледала. По-късно такива стаи бяха показвани по изложби и бяха наричани „къщи на миражите“ или „дворци на илюзиите“. Но това изобретение принадлежи изцяло на Ерик, който пред очите ми построи първата зала от този вид по време на *розовите часове на Мазендеран*. Достатъчно е да се сложи в един от ъглите някакъв декоративен елемент, например колона, за да се получи веднага цял дворец с хиляди колони, тъй като ефектът се размножава до безкрайност. Някога, за да забавлява малката женичка на султана, Ерик разположи по този начин декор, който се превръщаше в „безчисления храм“, но султанката се изморяваше бързо от подобна детинска илюзия. Тогава Ерик превърна своето изобретение в стая за мъчения. На мястото на архитектурния мотив в ъгъла постави желязно дърво. А то трябваше да бъде желязно, за да устои на всички атаки на „пациента“, затворен в стаята за мъчения. Полученият декор се трансформираше мигновено в други два, следващи един след друг, благодарение на автоматичното въртене на барабаните в ъглите. Тези барабани, разделени на третини, обхващаха ъглите на огледалата и всеки съдържаха декоративния мотив, който се появяваше в тях последователно.

Стените на тази странна зала не предоставяха никаква надежда на „пациентите“, тъй като бяха направени от дебели огледала, които не можеха да бъдат счупени от голите ръце и босите крака на нещастниците.

Вътре нямаше никаква мебел. Таванът беше осветен. Хитроумната система за електрическо отопление позволяваше да се повишава температурата на стените до желаната степен и по този начин да се придаде на залата нужната атмосфера... Ето как едно

естествено изобретение посредством няколко боядисани клонки създаваше свръхестествена илюзия за екваториална гора под палещите лъчи на обедното слънце. Разказвам всичко това, за да не би някой да се усъмни, че съм полудял, или че лъжа^[1], или пък че правя някого на глупак.

Ако бях казал просто, че сме се озовали в екваториална гора, осветена от обедното слънце, щях да предизвикам по-голямо учудване. Но аз не търся ефекти. Моята цел е да предам какво ни се случи — на мен и на господин виконта — по време на ужасното приключение, което в един момент занима и правосъдието. Връщам се отново към фактите там.

Когато таванът на стаята светна, а с него и цялата гора около нас, изумлението на виконта прехвърли всякакви граници, които човек може да си представи. Появата на тази непроницаема гора, чиито дървета с безбройните си дънери и клони ни обгръщаха *докъдето взорът стигаше*, хвърли младия човек в неописуемо отчаяние. Той прекара ръце пред очите си, сякаш да отхвърли някакво видение, и започна да премигва като човек, който се е събудил и с мъка приема действителността. В един момент той дори забрави *да слуша*.

Казах, че мен появата на гората ни най-малко не ме изненада. Аз продължавах да се ослушвам какво става в съседната стая. Моето внимание бе привлечено не толкова от декора, колкото от самото огледало, възпроизвеждащо този декор. Забелязах, че на места то *бе счупено*.

Да, на някои места като че ли бе одраскано. Значи стаята за мъчения *вече е била използвана*.

Изглежда, нещастникът не е бил бос и гол като осъдените от *розовите часове на Мазендеран* и, обзет от луда ярост, се е нахвърлил срещу огледалата, които въпреки леките пукнатини са продължили да отразяват неговата агония. А клонът, на който е завършило мъчението, бе разположен по такъв начин, че преди да умре, едва ли не като върховна утеха, клетникът е видял как подритват с крака още хиляди обесени!

Да! Да! Жозеф Бюке бе преживял всичко това!...

И ние ли щяхме умрем като него? Надали, защото знаех, че разполагаме с още няколко часа, които бихме могли да използваме по-рационално от Жозеф Бюке. Та нали познавах издълбоко по-голямата

част от триковете на Ерик? Сега или никога това обстоятелство трябваше да ми помогне.

На първо място, изобщо не възнамерявах да минем отново през прохода, който ни доведе в тази проклета стая, защото просто не знаех как да задвижа камъка. Бяхме скочили в стаята за мъчения отвисоко и сега тук никакъв предмет, мебел, клон на дървото или раменете на някой от нас не биха могли да ни послужат като стъпало, за да достигнем отново този проход.

Имаше само един възможен изход, и то към стаята в стил „Луи Филип“, ала там се намираха Ерик и Кристин Даае. Но ако този изход представляваше врата откъм стаята на Кристин, то отсам той бе невидим за нас. Трябваше да се опитаме да го открием, без да знаем къде се намира, а това съвсем не беше проста работа. След като чух чудовището да влачи нещастното момиче вън от стаята, *за да не пречи повече на нашите мъчения*, аз се уверих, че няма никаква надежда Кристин Даае да ни помогне. Реших веднага да се заломя за работа, тоест да търся механизма за отваряне на вратата.

Най-напред обаче трябваше да успокоя господин дьо Шани, който вече се разхождаше по горската поляна като човек, преживяващ халюцинации, като при това издаваше несвързани викове. Откъслечните изречения, които бе доловил от разговора между Кристин и чудовището, не бяха успели да го извадят от равновесие, но под въздействието на вълшебната гора и горещината възбудата му все повече нарастваше. Въпреки всичките ми наставления моят спътник спря да проявява всякаква предпазливост. Той се разхождаше напред-назад, без видима причина се отправяше към някакво несъществуващо място, като си мислеше, че навлиза в алея, която ще го отведе до хоризонта, а след няколко стъпки се блъскаше в отражението на собствената си илюзия за гора. При това крещеше „Кристин! Кристин!“, размахваше пистолета и с всички сили призоваваше чудовището. Мъчението вече помрачаваше разсъдъка му и аз се опитвах, доколкото ми позволяваха силите, да успокоя младия виконт. Карах го да натиска с пръст ту огледалата, ту желязното дърво, ту клоните върху барабаните. Обяснявах му, че всичко това се възпроизвежда единствено по законите на оптиката и че бихме били пълни глупаци, ако станем техни жертви!

— Ние сме в една малка стая, повтаряйте си това непрекъснато. И когато открием къде е вратата, ще можем да излезем оттук. Хайде да я търсим! — казвах му.

Уверявах го, че ако ме остави да си гледам работата на спокойствие и не ме изморява с виковете си и безсмислените си разходки, ще открия механизма до един час. Тогава той се опъна на паркета, като че ли беше на поляна, и заяви, че ще почака да намеря вратата, тъй като нищо по-смислено не можел да направи. И добави, че гледката от мястото, където лежеше, била великолепна. (Мъчението вече действаше.)

Колкото до мен, *забравяйки за гората*, аз се захванах с едно от огледалата. Напрегнах всичките си сетива, *за да намеря неговата слаба точка*, върху която трябваше да натисна, за да се завърти вратата според системата на Ерик за вратите и капаните, които се движат около оста си. Тази слаба точка би могла да бъде обикновено петънце върху огледалото, нещо като грахово зрънце, под което е пружината. Аз търсех и търсех! Опипвах стената от огледала, докъдето ми стигаха ръцете. Ерик имаше горе-долу моя ръст и аз си мислех, че пружината не ще да е разположена прекалено високо. Разбира се, това бе само едно предположение, но то ми вдъхваше надежда. Бях решил по този начин да проверя всичките шест огледални стени, а след това да прегледам и пода.

Като опипвах така огледалата, аз се стремях и да не губя нито минута, защото горещината постепенно бе започнала да ме надвива и ние буквално се варяхме в тази пламтяща гора.

Вече половин час работех и бях прегледал три стени, когато виконтьт глухо изпъшка:

— Задушавам се! Всички тези огледала така увеличават адската жегата! Скоро ли ще намерите проклетата пружина? Ако се забавите още малко, живи ще се сварим! — Разбрах, че е с разума си, защото не каза нито дума за гората. Той обаче добави: — Тeши ме мисълта, че чудовището даде срок на Кристин до единайсет часа утре вечер. Ако не успеем да се измъкнем оттук и да я спасим, поне ще бъдем мъртви преди нея и месата на Ерик за мъртвите ще бъде за всички ни.

И той пое голяма глътка топъл въздух, от който дъхът му секна. Аз нямах подобна причина да умирам и след няколко ободрителни думи се върнах отново към моето огледало. Бях обаче допуснал грешка

— докато разговарях с моя спътник, бях направил няколко крачки и вече не можех да намеря моето огледало! Видях се принуден да продължа наслуки. Освен това не можах да се сдържа и споделих неуспеха си с виконта — това бе поредният удар за него.

— Никога няма да се измъкнем от тази гора! — изстена той.

Отново се бях захванал да търся, да опипвам... И мен вече ме обхващаше нервна възбуда, тъй като не можех да намеря нищо, абсолютно нищо. В съседната стая продължаваше да цари мъртва тишина. Бяхме загубени в тази гора без изход, без компас, без водач, без нищо... Много добре знаех какво ни очаква, ако никой не ни се притече на помощ или ако не успея да намеря пружината. Само че вече доста дълго време я търсех, а вместо нея намирах само клони. Удивително красиви клони, които се изправяха пред мен или се накланяха над главата ми. Те не хвърляха никаква сянка! Съвсем естествено, нали се намирахме в екваториална гора, където слънцето пече точно над главите ни. Това беше конгоанска гора...

На няколко пъти с виконта ту сваляхме, ту обличахме дрехите си — не знаехме дали е по-горещо с тях или без тях. Аз още се държах, но господин дьо Шани вече беше „пътник“. Той твърдеше, че от три дни и три нощи върви из тази гора и търси Кристин Дае. От време на време му се струваше, че я забелязва зад някое дърво или да се промъква между клоните. Тогава започваше да я вика така настоятелно, че в очите ми напиреха сълзи.

— Кристин! Кристин! — молеше я той. — Защо бягаш от мен? Не ме ли обичаш вече? Вече не сме ли годеници? Кристин, спри за малко! Нали виждаш колко съм изтощен! Имай милост! Ще умра в гората далеч от теб! Боже, колко съм жаден!

Аз също бях жаден, гърлото ми направо изгаряше. Търсех пружината за невидимата врата. Още повече, че с настъпването на вечерта нашето оставане в гората ставаше опасно.

Сянката на нощта ни обгърна бързо, изведнъж, почти без здрач, както става в екваториалните страни.

Впрочем нощта в екваториалните гори е винаги опасна, особено в нашето положение, тъй като нямахме с какво да си накладем огън, за да плашим дивите животни. В един момент дори изоставих работата си, за да начупя клони, които да запаля с фенера си, но се блъснах в

прословутите огледала и това тъкмо навреме ми припомни, че имаме работа само с обикновени образи, а не с истински дървета.

С превалиянето на деня жегата не намаля, дори напротив — стана още по-горещо под бледата светлина на луната. Препоръчах на виконта да държи пистолетите готови за стрелба и да не се отдалечава от нашия лагер. Аз в това време продължих да търся моята пружина.

Изведнъж само на няколко крачки от нас се чу страшният рев на лъв. Едва не ни спуга тъпанчетата.

— Боже! — каза тихо виконтът. — Та той е съвсем наблизо! Не го ли виждате? Ето там, между дърветата! В онзи гъсталак! Ако изреве още веднъж, ще стрелям!

Ревът се чу отново, още по-страшен. Виконтът стреля, но мисля, че не улучи лъва, а само счупи едно огледало, забелязах го на следващата утрин преди изгрев-слънце. Доста дълъг път, изглежда, бяхме изминали през нощта, защото изведнъж се озовахме в безпределна пустиня от пясъци и камъни. От немай-къде се бях опънал до виконта. Бях вече доста изморен да търся някакви си пружини, които така и не успях да намеря.

Споделихме Раул учудването си от това, че нямахме повече неприятни срещи през нощта. Обикновено след лъва идваше ред на леопарда, а по-късно се чуваше и бръмченето на мухата це-це. Тези ефекти можеха много лесно да се получат и аз обясних на господин дьо Шани, докато си почивахме, преди да пресечем пустинята, как Ерик имитира рев на лъв с един дълъг барабан, на който е опъната магарешка кожа, а върху кожата е опъната струна от черво, която минава през цялата дължина на барабана. Ерик само трие тази струна с ръкавица, намазана с колофон, и според силата на триенето имитира рев на лъв, на леопард и дори бръмченето на мухата це-це, и то толкова точно, че да заблуди успешно човек.

Мисълта, че Ерик може да е в съседната стая и оттам да прави своите трикове, ме накара да взема внезапното решение да вляза в преговори с него. По всичко личеше, че трябва да се откажа от идеята да го изненадаме. Той сигурно беше наясно какъв номер ще ни скрои по-нататък. Завиках „Ерик! Ерик!“ Виках, колкото ми бяха останали сили, но никой не ми отговори. Заобикаляше ни само тишина и необятната пустош на *каменната* пустиня. Какво ли щеше да стане с нас сред тази ужасяваща самота?

Буквално вече умирахме от горещина, глад и жажда. Особено от жажда! Най-сетне видях как господин дьо Шани се надига и ми сочи някаква точка на хоризонта. Той току-що бе забелязал оазиса!

Да, съвсем наблизно, някъде долу в пустинята се спотайваше оазис с вода като блестящо чисто огледало, в което се отразяваше желязното дърво! Това бе *мираж*. Веднага го разпознах. На тази най-ужасна картина никой не е успял да устои! Насилих разума си *да не се надявам на вода*, защото знаех, че ако човек очаква да намери вода, в крайна сметка ще се блъсне в огледалото. И тогава не му остава нищо друго, освен да се обеси на желязното дърво.

— Това е мираж! Това е само мираж! Не мислете, че там има вода! Това е още една измама на огледалата! — извиках на виконта, но той ме отпрати по дяволите с моите пружини, въртящи се врати, и илюзорни дворци.

Беше разгневен, твърдеше, че съм луд или сляп, щом като твърдя, че всичката тази вода, която тече там долу между многобройните дървета, не е истинска вода! Защото и пустинята била истинска, и гората също! Да не съм го пращал точно него за зелен хайвер, защото бил пътувал много по света...

Той се влачеше по пода и повтаряше:

— Вода! Вода!

Устата му бе отворена, сякаш пиеше. Аз също бях отворил моята, като че ли пиех...

Защото ние не само виждахме водата, но също така я *чувахме*! Чувахме я как тече, как се плиска! Разбирате ли думата *плиска*! Това е дума, която човек чува с езика си! Човек изплезва език, за да чува по-добре!

Най-непоносимото мъчение настъпи, когато чувахме дъжд, а дъжд не валеше! Това бе дяволско изобретение! Много добре знаех как се получава този ефект. Ерик напълваше с камъчета една много дълга и тясна кутия, която на интервали се пресичаше от дървени и метални прегради. Камъчетата се удряха едно в друго, рикошираха в тези прегради и се чуваха отсечени звуци, които удивително точно напомняха шуртенето на силен дъжд.

Заслужаваше си да ни види човек как пълзим с изплезени езици към брега на оазиса, как *очите и ушите ни са пълни с вода, а езиците ни — сухи...*

Господин дьо Шани стигна до огледалото и го облиза... Аз също... Огледалото пареше!

Тогава се свлякохме на пода, издавайки отчаяни хрипове. Господин дьо Шани приближи до слепоочието си последния зареден пистолет, който ни беше останал, а аз видях в краката си въжето на Пенджаб.

Добре знаех защо отново се бе появило желязното дърво.

То ме очакваше.

И както се бях втренчил във въжето, забелязах нещо, което така силно ме стресна, че дори господин дьо Шани, който тъкмо бе решил да се самоубие, шепнейки „Сбогом, Кристин!“, се спря. Взех от ръката му пистолета и се повлякох към онова нещо, което бях съзрял.

Близо до въжето на Пенджаб, в процепа на паркета, видях пирон с черна главичка, който не знаех за какво служи.

Най-сетне! Бях открил пружината! Пружината, която трябваше да задвижи вратата! Която щеше да ни върне свободата! И Ерик щеше да бъде принуден да ни я даде!

Опирах пилона... Обърнах се към виконта с грейнала физиономия... Пиронът поддаваше на натиск...

И тогава...

Оказа се, че това изобщо не е врата, отваряща се в стената, а просто трап в пода. От черната дупка ни лъхна свеж въздух. Надвесихме се като над бистър извор, от който пиехме в прохладния мрак с издадени брадички.

Надвесвахме се все повече и повече над този отвор в пода. Какво ли би могло да има там долу в мазето? Може би вода? Вода за пиене...

Протегнах ръка в мрака и напирах някакъв камък, след него друг... цяла стълба, която водеше към тъмното мазе.

Виконтът бе готов да де хвърли надолу в дупката...

Дори да нямаше вода, там долу ние можехме да се скрием от палещата горещина на тези проклети огледала.

Страхувах се това да не е нов номер на чудовището и затова спрях виконта, запалих малкия си фенер и заслизах пръв...

Стълбата водеше в непрогледна тъмница и се въртеше около собствената си ос. Боже, каква чудесна прохлада се излъчваше от тази стълба и от тъмнината на мазето!

Тази прохлада идваше навярно не толкова от вентилационната система, изобретена от Ерик, колкото от влагата на почвата, която на това ниво би трябвало да бъде добре напоена с вода. Езерото сигурно не беше далеч...

Скоро и двамата слязохме от стълбата. Очите ни започнаха да свикват с тъмнината и да различават някакви форми наоколо. Формите бяха заоблени! Осветих ги с малкия си фенер...

Бъчви!...

Бяхме попаднали в избата на Ерик! Тук той сигурно държеше своите вина, а може би и водата за пиене.

Знаех, че Ерик е голям любител на добрите вина.

О, тук имаше много нещо за пиене.

Господин дьо Шани галеше кръглите форми на бъчвите и повтаряше непрестанно:

— Това са бъчви, бъчви! Колко много бъчви!

В действителност се намирахме в прохода, образуван от двете редици симетрично подредени бъчви. Те не бяха големи и аз си помислих, че Ерик ги е подбрал нарочно, за да може по-лесно да ги превозва до къщата при езерото. Прегледахме една след друга бъчвите, като търсехме канелки, които да ни подсказват, че от тях поне от време на време се точи вино.

Но всички те бяха затворени херметически.

Надигнахме една от бъчвите, за да се уверим, че е пълна и като коленичихме, опитах с острието на едно ножче, което носех със себе си, да избия чепа.

В този момент сякаш отдалеч дочух песничка, която ми беше позната, тъй като я бях слушал често по улиците на Париж: „Бъчви! Бъчви! Продавате ли бъчви?“

Ръката ми застина на чепа... Господин дьо Шани също я беше чул.

— Но това е невероятно! Човек би казал, че самата бъчва пее! — каза той.

Песента се чу отново, този път по-близо: „Бъчви! Бъчви! Продавате ли бъчви?“

— О, Боже — поде виконтът, — мога да се закълна, че песента се чува от самата бъчва!

Изправихме се и отидохме да погледнем зад нея...

— Там вътре! — настояваше господин дьо Шани. — Там вътре е!

Не чухме нищо повече и отдадохме всичко на изхабените си сетива. Върнахме се при бъчвата. Господин дьо Шани подложи ръце под чепа, а аз с последно усилие успях да го избия от дупката му.

— Но какво е това? — веднага извика виконтът. — Не е вода!

Той приближи пълните си шепи към светлината на фенера ми... наведох се... и веднага захвърлих фенера надалеч и толкова силно, че той се счупи. Вече нямаше да може да ни служи...

Това, което видях в ръцете на господин дьо Шани, беше барут!

[1] Напълно разбираем е стремежът на Персиеца да се застрахова срещу тези, които не биха му повярвали. Днес обясненията му биха били излишни, тъй като всеки от нас е имал възможността да види подобни стаи. — Б.а. ↑

XXVI

СКАКАЛЕЦЪТ ЛИ ТРЯБВА ДА СЕ ЗАВЪРТИ, ИЛИ СКОРПИОНЪТ?

Край на разказа на Персиеца

И така?

Ето по какъв начин открих в малкия зимник потвърждение на натрапчивата си мисъл за някаква опасност. Мерзавецът съвсем не беше лъгал, когато отправяше смътни заплахи по адрес на човешкия род! Поставил се извън човечеството, той си бе построил бърлога далеч от хората, дълбоко под земята. Ерик бе решил да вдигне във въздуха всичко заедно със себе, дори да предизвика всеобща катастрофа, ако тези, които живееха на повърхността на земята, дръзнаха да го преследват в неговото леговище, където бе укрил своята чудовищна грозота.

Откритието, което току-що бяхме направили, ни развълнува толкова силно, че забравихме преживените мъки и настоящите страдания. Изключително тежкото положение, в което се намирахме допреди малко, когато бяхме на границата на самоубийството, вече не ни се струваше толкова ужасно. Сега разбяхме какво искаше да каже чудовището на Кристин Даае: „*Да или не? Ако е не, то целият свят ще бъде мъртъв и погребан!*“ Точно така, погребан под развалините на това, което е било голямата парижка Опера! Може ли човек изобщо да си представи по-страшно престъпление от този апотеоз на ужаса? Катастрофата, която той подготвяше, трябваше да послужи като възмездие за любовните приключения на най-отблъскващото чудовище, което все още се разхождаше под слънцето. „Утре вечер в единайсет часа е последният срок!“ О, той добре беше избрал своя час. Толкова много хора ще дойдат на празника там горе, ще изпълнят бляскавите етажи на големия дом на музиката. За какво по-пищно погребално шествие би могъл да мечтае? Утре вечер в единайсет. Барутът трябваше да избухне точно в разгара на представлението, ако Кристин Даае каже „не“. Утре вечер в единайсет. Но как Кристин

изобщо би могла да каже „да“? Тя навярно щеше да предпочете да се венчае за самата смърт, отколкото за този жив труп? И можеше ли всъщност да я е грижа, че от нейния отказ зависи съдбата на толкова много хора? Утре вечер в единайсет часа!

Лутахме се в тъмнината, бягахме далеч от барута и се опитвахме да открием каменната стълба, защото там горе над главите ни отворът, който отвеждаше до стаята с огледалата, беше изгаснал. Само си повтаряхме: „Утре вечер в единайсет!“

Най-сетне намерих стълбата, но изведнъж се спрях още на първото стъпало. Ужасна мисъл внезапно проряза съзнанието ми: „Колко е часът?“

Боже! Колко ли е всъщност часът? Защото в крайна сметка това утре вечер в единайсет е станало може би днес, може да е сега, в тази минута! Кой би могъл да ни каже колко е часът? Струваше ми се, че сме затворени в този ад от дълги дни и години, от сътворението на света. Всичко може да избухне всеки момент! О, чувам някакъв шум, някакво прашчане! Чувате ли, господине? Там, там в ъгъла... Като шум от часовников механизъм. Ето, още веднъж... О, дайте светлина! Това може да е механизмът, който ще хвърли всичко във въздуха! Нали ви казвам... някакво пукане, да не сте глух?

С господин дьо Шани започнахме да крещим като обезумели, страхът ни следваше по петите, падахме и ставахме, докато се катерехме по стълбата... Сигурно капакът на отвора се е затворил! Може би затова е толкова тъмно. О, само веднъж да излезем от тази тъмница! Веднъж да напуснем мрака! Да стигнем отново убийствената светлина на стаята с огледалата!

Най-сетне се изкачихме горе, капакът не беше затворен, но в стаята с огледалата сега бе толкова тъмно, колкото и в избата с бъчвите! Излязохме от мазето и запълзяхме по пода, който ни делеше от барутния погреб... Колко ли беше часът? И двамата започнахме да крещим. Господин дьо Шани викаше колкото му стигат силите: „Кристин! Кристин!“ Аз зовях Ерик. Напомнях му, че съм му спасил живота. Но никой не ми отговаряше. Никой, освен собственото ни отчаяние и нашето безумие. Колко ли е часът? „Утре вечер в единайсет!“ Започнахме да спорим, мъчехме се да пресметнем колко време сме прекарали тук. Но не бяхме в състояние да разсъждаваме. Само ако можехме да зърнем циферблата на някой часовник с

движещи се стрелки! Моят отдавна беше спрял, но часовникът на господин дьо Шани още вървеше. Той каза, че го навил, когато се обличал за представлението в Операта. Опитавме се да извадим от този факт някакво заключение, което да ни даде надежда, че още не е настъпила фаталната минута...

И най-малкият шум от отворения капак на пода, който аз напразно се опитвах да затворя, ни хвърляше в мъчителна тревога. Колко ли е часът? Вече не ни е останала нито една клечка кибрит. И изведнъж... трябваше да съобразим... Господин дьо Шани се сети да счупи стъклото на часовника си и да опипа двете стрелки. Възцари се тишина, докато той прекарваше пръсти по тях. Пръстенът на часовника му служеше за ориентировка. По отклонението на стрелките реши, че може би е точно единайсет часа.

Самата мисъл ни накара да потреперим. А може вече да е единайсет и десет, което ще рече, че разполагаме най-малко с още дванайсет часа.

И изведнъж аз извиках:

— Тишина! Струва ми се, че чувам стъпки в съседната стая.

Не бях се излъгал! Чух хлопане на врати, последвано от забързани стъпки... Някой почука по стената. Чухме гласа на Кристин Дае:

— Раул! Раул!

Всички започнахме да викаме едновременно от двете страни на стената. Кристин ридаше, защото изобщо не знаела дали ще намери още жив господин дьо Шани. Чудовището се държало ужасно. Ерик изпаднал в див възторг, когато му обещала да каже това „да!“ Но само при условие, че я заведе в стаята за мъчения. Той се противопоставил упорито, отправял заплахи по адрес на целия човешки род... Най-накрая, след като това изтезание продължило с часове, той излязъл, като я оставил да размисли за последен път.

— Колко е часът? Колко е часът, Кристин?

— Единайсет! Единайсет без пет минути!

— Единайсет, но кога?

— Настъпи часът, в който трябва да се реши дали да продължи животът, или да се възцари смъртта! Като излизаше, той ми го припомни отново — поде, хлипайки, Кристин. — Той е отвратителен! Наистина е обезумял, махна маската от лицето си, а неговите очи

блестят като златни и хвърлят пламъци! Непрекъснато се смееше! Като пиян демон ми каза през смях: „Само пет минути! Оставям те сама заради твоята свенливост. Не искам да те виждам как се изчервяваш като срамежлива годеница, когато ми казваш *да!*“ Казвам ви, че приличаше на пиян демон! Бръкна в торбичката на живота и смъртта и ми рече: „Ето, вземи! Това е малкото бронзово ключе, с което се отварят абаносовите сандъчета върху камината в стаята «Луи Филип». В едното ще намериш скорпион, а в другото скакалец. Тези животни са почти като истински, направени са от японски бронз и чрез тях ще ми кажеш «да!» или «не!». Ако завъртиш скорпиона върху неговата основа — това за мен, когато се върна в стаята, ще означава «да!» и тя ще бъде стая за годеж. Но ако завъртиш скакалеца, това ще означава «не!» и стаята ще се превърне в стая на смъртта!“ Когато казваше това, продължаваше да се смее като обезумял! Умолявах го да ми даде ключа от стаята за мъчения, като му обещавах да остана завинаги негова жена. Но той ми отговори, че този ключ вече никога няма да му трябва и че ще го хвърли в езерото. Смеейки се, ми каза, че излиза и ще се върне след пет минути, тъй като много добре знаел какво се прави в такива случаи — благовъзпитаният мъж уважавал свенливостта на жените. Извика ми: „Скакалеца! Внимавай много със скакалеца! Щом го завъртиш, всичко *това ще хвъркне във въздуха, и то доста зрелищно!*“

Опитвам се да предам с изречения накъсаните думи и възклицания, смисъла на хаотичните и несвързани приказки на Кристин. Защото през тези двайсет и четири часа тя също бе стигнала дъното на човешкото страдание, а може би бе страдала и много повече от нас. Често прекъсваше разказа си, за да извика: „Раул, боли ли те нещо?“ Опиташе с ръце стените, които сега бяха изстинали, и ни питаше защо са били така горещи. Петте минути се изнизваха, а в бедния ми мозък сякаш стържеха с всичките си пипала скорпионът и скакалецът.

Междувременно бях успял да запазя достатъчно здрав разум, за да си дам сметка, че ако се завърти скакалецът, той ще хвърли във въздуха много народ! За мен беше ясно, че скакалецът е свързан с електрическия ток, който щеше да взриви барутния погреб. Господин дьо Шани вече възвърнал всичките си морални сили, след като чу

отново гласа на Кристин, забързано обясняваше на младото момиче в какво ужасно положение се намираме ние и цялата Опера.

Трябваше да се завърти скорпиона, и то веднага.

Този скорпион, който отговаряше на така желаното от Ерик „да“, сигурно щеше по някакъв начин да възпрепятства катастрофата.

— Хайде, Кристин, иди до камината, скъпа моя! — изкомандва Раул.

Възцари се мълчание.

— Кристин, къде сте? — извиках аз.

— До скорпиона!

— Не го пипайте!

Добре познавах моя Ерик и затова изведнъж ми мина през ума, че чудовището пак може да е излъгало младата жена. Ами ако тъкмо завъртането на скорпиона хвърли всичко във въздуха? А него самият защо го нямаше в стаята? Петте минути бяха изтекли, а Ерик още не беше се върнал. Сигурно се е скрил на сигурно място и сега очаква величествената експлозия. Точно така. Всъщност Ерик не може да се надява, че Кристин ще се съгласи доброволно да стане негова плячка. Защо не се беше върнал?

— Не се докосвайте до скорпиона!

— Той е! — извика Кристин. — Чувам го! Ето го!

И наистина, той се приближаваше. Чухме стъпките му в стаята. Идваше при Кристин. Без да произнесе нито дума.

Тогава се провикнах:

— Ерик, това съм аз! Позна ли ме?

Той отговори веднага на моето повикване, при това с изключително миролюбив тон:

— *Значи още не сте умрели там вътре?* Е, добре, тогава се постарайте да стоите мирно.

Исках да го прекъсна, но той ми каза, следните думи с такъв смразяващ глас, че останах вкочанен зад стената.

— Нито дума повече, дарога, или всичко ще хвъркне във въздуха.

— И веднага добави: — Да предоставим тази чест на госпожицата. Госпожицата не се е докосвала до скорпиона — продължи той бавно, — не се е докосвала и до скакалеца, но не е късно да го стори. Вижте, аз отварям и без ключ, защото съм любител на клопките и мога да отварям и затварям, което поискам и както искам. Отварям малките

абаносови сандъчета. Погледнете вътре, госпожице, вижте тези красиви животинки. Изглеждат съвсем като живи и крайно безобидни. Но никога не съдете по външността! — продължи Ерик с равен глас. — Ако завъртите скакалеца, госпожице, ние всички ще хвъркнем във въздуха. Под краката ни се намира достатъчно барут, за да взриви цял парижки квартал. Ако пък завъртите скорпиона, цялото това количество барут ще бъде потопено във вода. Госпожице, по случай нашата сватба можете да направите красив подарък на няколко стотици парижани, които в този миг ръкопляскат на един доста посредствен шедьовър на Майербер. Вие ще им подарите техния живот, защото сега с вашите красиви ръце ще завъртите скорпиона! И весело, весело ние ще се оженим. Но ако след две минути вие, госпожице, не завъртите скорпиона — ще гледам по часовника си, а той е много точен, — аз ще завъртя скакалеца *и всичко много красиво ще полети във въздуха. Ще бъде много красиво.*

Тишината, която се възцари след неговите думи, беше по-ужасна от всичко на света. Аз знаех, че когато Ерик говори с такъв спокоен и миролюбив тон, той е способен на всичко — на най-грандиозното злодеяние или на най-фантастичната саможертва и е достатъчна само една неприятна за неговото ухо дума, за да отприщи ураганите. Господин дьо Шани беше разбрал, че не му остава нищо друго, освен да се моли и, застанал на колене, той това и правеше. Що се отнася до мен, кръвта ми пулсираше така силно, че трябваше да хвана с ръка сърцето си, за да не се пръсне от ужаса, който ме обзе. В тези върховни минути ние знаехме много добре какво става в обезумялото съзнание на Кристин Даае. Разбрахме нейното колебание да завърти скорпиона. Тя искаше да се увери още веднъж дали той щеше да вдигне всичко във въздуха. Наистина ли Ерик бе решил да ни погуби заедно със себе си?

Най-накрая чухме гласа му, този път кротък като на агънце:

— Двете минути изтекоха... Сбогом, госпожице! Завърти се, скакалец!

— Ерик! — извика Кристин, която сигурно се беше спуснала, за да спре ръката на чудовището. — Заклевах ли ми се, чудовище, заклевах ли се в пъклената си любов, че именно скорпионът трябва да се завърти?

— Да, за да полетим към нашата сватба.

— О, значи във всички случаи ще хвъркнем във въздуха?

— Към нашата сватба, невинно дете. Скорпионът ще ни отвори вратите към сватбения бал. Хайде, стига вече! Нали не искаш скорпиона? Аз пък избирам скакалеца!

— Ерик!

— Достатъчно!

Аз започнах да крещя и виковете ми се сляха с тези на Кристин. Господин дьо Шани продължаваше да се моли на колене.

— Ерик! Аз завъртях скорпиона!

Боже, не знам как преживяхме следващата секунда! Ние чакахме! Чакахме да се превърнем в дребни частици сред невъобразим грохот и руини...

Чувствахме, че в разтворената пропаст под краката ни нещо скърца... нещо, което можеше да сложи началото на апотеоза на ужаса... защото от отворения капак на мазето, от тъмнината като от зейнала паст на хищник се носеше обезпокоително съскане, шум на взривно устройство. Този звук приближаваше.

В началото бе доста слаб, след това по-плътен и накрая много силен.

Слушайте! Слушайте и дръжте с ръце сърцето си, готово да хвъркне във въздуха заедно с много, много хора.

Но това съвсем не бе съскане на огън. Това бе шум от отприщена вода! Бързо към отвора на пода!

Гъл... Гъл...

Слушайте! Слушайте!

Каква свежест!

Бързо към прохладата. Цялата ни жажда, изчезнала от вцепенияващия страх, се възвърна с още по-голяма сила от шума на водата.

Вода, вода, много вода, която се изкачва! Вода, която залива в мазето всички бъчви с барут. Бъчви! Бъчви!

(Продавате ли бъчви?) Вода! И ние заслизахме към нея с пламнали гърди. Водата се качваше до самите ни бради, до устните ни...

А ние пиехме до насита... На дъното на същото това мазе ние пиехме...

Заизкачвахме отново стълбата в тъмнината. Сега се изкачвахме заедно с водата.

Наистина какво огромно количество барут, залято от вода! Добре свършена работа! Тук не пестяха водата! Ако продължаваше така, цялото езеро щеше нахлуе в мазето...

Действително не се знаеше докъде ще стигне водата. Ето че напуснахме мазето, а водата продължи да се изкачва.

Вече се разливаше по пода... Още малко и цялото жилище щеше да е наводнено. Нашите крака газеха из езерцето на пода в стаята с огледалата. Стига толкова вода! Ерик трябва да затвори крана! Ерик, Ерик! Тази вода е достатъчна, за да се потопи барутът! Завърти крана! Затвори скорпиона!

Но Ерик не отговаряше: Вече не се чуваше нищо, освен водата, която се покачваше... вече бе стигнала до средата на краката ни...

— Кристин! Кристин! Водата се покачва, стига до коленете ни! — извика господин дьо Шани.

Само че Кристин не отговаряше, вече не се чуваше нищо, освен водата. Нищо! Абсолютно нищо нямаше в съседната стая! Вече нямаше кой да завърти крана, кой да затвори скорпиона!

В тъмнината бяхме съвсем сами с черната вода, която ни обгръщаше, пълзеше нагоре и ни вледеняваше! Ерик! Кристин!

Не можехме повече да се държим на краката си, въртяхме се във водата, понесени от неудържим вихър, водата се въртеше заедно с нас, ние се удряхме в черните огледала, които ни отблъскваха, и държахме главите си над този ревящ водовъртеж...

Нима щяхме умрем тук? Удавени в стаята за мъчения? Никога не бях виждал подобно мъчение! По времето на *розовите часове на Мазендеран* той не ми беше показвал такова нещо през тайното прозорче. Ерик! Ерик! Аз ти спасих живота! Спомняш ли си? Ти беше осъден! Щеше да умреш! Аз ти отворих вратата към живота! Ерик!

Боже! Въртяхме се като останки на претърпял крушение кораб...

Изведнъж улових с блуждаещи ръце ствола на желязното дърво! Извиках на господин дьо Шани и двамата увиснахме на клона...

А водата продължи да се покачва!

Спомнете си колко място остава между клона на желязното дърво и тавана във формата на купол в стаята с огледалата! Опитайте да си спомните! Водата може би ще спре... Ето! Струва ми се, е

спира!... Не! Ужасно! Трябва да се спасяваме с плуване! Ръцете ни се преплетоха, щом се опитахме да загребем вода, започнахме да се задушаваме... Блъскахме се в черната вода... С мъка дишахме малкото черен въздух, останал над черната вода... чухме как ни се изплъзва през вентилатор над главите ни... Затърсихме този отвор с въздух... залепихме устни към него... Но силите ме напускаха, опитах да се задържа за стената... Боже, колко хлъзгави бяха тези огледални стени за пръстите ми, които продължиха да опипват пространството... Въртяхме се... Потъвахме... Последно усилие!... Последен вик!... Ерик!... Кристин!... Гъл-гъл-гъл!... На дъното на черната вода ушите ни правеха гъл-гъл-гъл... И отново ми се стори, преди да загубя съзнание, че чувам: „Бъчви! Бъчви! Продавате ли бъчви?“

XXVII

КРАЯТ НА ЛЮБОВНИТЕ ПРИКЛЮЧЕНИЯ НА ФАНТОМА

Тук свършва писменият разказ, който ми остави Персиеца.

Въпреки ужасното положение, което, както личеше по всичко, ги обричало на смърт, господин дьо Шани и неговият спътник били спасени от върховната саможертва на Кристин Даае, А аз научих края на приключението от устата на самия дарога.

Когато отидох да го видя, той продължаваше да живее в своя малък апартамент на улица „Риволи“ срещу двореца Тюйлери. Беше тежко болен и трябваше да приложи целия си плам на репортер и историк, отдаден изцяло в служба на истината, за да го склоня да съпреживее още веднъж с мен тази невероятна драма. Заведе ме при него старият верен Дариус, който продължаваше да му служи. Дарогата ме прие в ъгъла до прозореца, който гледаше към градината, седнал в широк фотьойл, като се опитваше да държи изправено все още хубавото си тяло. Очите на нашия Персиец бяха все тъй живи, но бедното му лице бе доста изморено. Главата му, обикновено покрита с островърха астраганена шапка, сега бе гладко избръсната. Беше облечен в широк плащ и се забавляваше да върти палците си в ръкавите му. Въпреки всичко препатено бе запазил бистрия си ум.

Когато си припомняше преживените страхове, изпадаше в нервна възбуда и трябваше да изтръгвам от него неочаквания край на тази странна история от откъслечните и несвързани изречения. Понякога се налагаше дълго да го моля да отговори на някой мой въпрос, а друг път бе така възбуден от спомените, че използваше цялото си красноречие, за да ми опише страшния образ на Ерик и ужасните часове, които двамата с господин дьо Шани бяха преживели в жилището при езерото.

Заслужаваше си да се види как целият потръпва, когато ми разказва за събуждането си в полумрака на стаята в стил „Луи Филип“ след епизода с наводнението. А ето и края на тази ужасяваща

история, така както той ми я разказа, за да допълни писмения си разказ. (Персиеца беше така добър да ми повери написаното от него.)

Когато отворил очи, дарогата се видял проснат на едно легло. Господин дьо Шани пък лежал върху канапе, близо до скрина с огледалото. А над тях бдели един ангел и един дявол.

След миражите и заблудите в стаята на мъченията, точността на битовите детайли в тази малка и спокойна стая можели да объркат съзнанието на обикновения простосмъртен. Легло-кораб, махагонови столове, излъскани с восък, скрин и медни съдове, малки дантелени покривки, плетени на една кука и грижливо поставени върху облегалката на креслата, стенен часовник и сандъчета от двете страни на кабината, които изглеждали така безобидни, етажерка, украсена с миди, червени игленици за безопасни игли, седефени кораби и голямо яйце от щраус... Тази трогателна, грозна и тъй еснафска мебелировка на дъното на мазетата на *Операта* обърквала въображението повече от всички преживени дотогава ужаси. Присъствието на човека с маска на фона на овехтялата, но спретната обстановка въздействало потискащо. Маската се навела над ухото на Персиеца и тихо прошепнала:

— Вече по-добре ли си, дарога? Мебелировката ми ли съзерцаваш? Това е всичко, което ми остана от моята бедна и нещастна майка.

Ерик казал още нещо, което Персиеца вече не си спомняше, но му се видяло доста странно, че през цялото време говорел само Ерик, докато Кристин мълчала и се движела безшумно като сянка, сякаш била милосърдна сестра, дала обет за мълчание.

Тя донесла чаша с някакво лекарство или димящ чай. Човекът с маската я поел от ръцете ѝ и я подал на Персиеца.

В това време господин дьо Шани спял. Ерик налял малко ром в чашата на дарогата и казал, като му посочил легналия виконт:

— Той дойде на себе си още преди да знаем *дали изобщо ще оживеете, дарога*. Сега се чувства много добре и спи. Не трябва да го будим.

Ерик излязъл от стаята за момент, а Персиеца се повдигнал на лакът и се огледал наоколо. Забелязал белия силует на Кристин, седнала в ъгъла до камината. Повикал я, Кристин се приближила до него, поставила длан върху челото му и след това се отдалечила.

Персиеца си спомни, че когато се връщала на мястото си, тя дори не погледнала към господин дьо Шани, който наистина съвсем спокойно спял. Свила се мълчаливо в ъгъла до камината като милосърдна сестра, дала обет за мълчание.

Ерик се върнал с малки шишенца, които поставил върху камината. Седнал до главата на Персиеца, измерил му пулса и съвсем тихо, за да не събуди господин дьо Шани, му казал:

— Сега и двамата сте вън от всякаква опасност. И в най-скоро време, *за да доставя удоволствие на моята жена*, ще ви изведе горе на земята.

И без да дава други обяснения, станал и отново излязъл.

Персиеца наблюдавал спокойния профил на Кристин Даае под лампата. Тя четяла книжка с позлатени отстрани страници, каквито са обикновено религиозните книги. В ушите на Персиеца още звучали думите: „За да доставя удоволствие на моята жена.“ Дарогата извикал пак съвсем тихо, но Кристин, изглежда, била седнала твърде далеч, защото не го чула.

Ерик се появил отново, дал на Персиеца да изпие някакво лекарство и го посъветвал да не се обръща повече към „неговата жена“, нито към когото и да било, *защото това можело да бъде опасно за здравето на всички*.

Персиеца си спомни как черната сянка на Ерик и белият силует на Кристин се надвесили над господин дьо Шани. Самият той бил толкова слаб, че от най-малкия шум го заболявала главата. След това и Персиеца като господин дьо Шани заспал.

Когато се събудил отново, вече се намирал у дома си и за него се грижел преданият му Дариус. Той му разказал как предишната нощ го намерили пред вратата на неговия апартамент, пренесен сигурно от някой непознат, който, преди да се оттегли, се погрижил да звънне на вратата.

Веднага щом дарогата възстановил силите си, изпратил да му донесат новини за виконта от жилището на граф Филип.

Отговорът бил, че никой не е виждал младия човек, а самият граф Филип бил умрял. Трупът му бил намерен на брега на езерото под Операта откъм улица „Скриб“. Персиеца си спомнил за печалната меса на мъртвите, на която присъствал зад стените на стаята с огледалата и не се усъмнил нито в престъплението, нито в извършителя му.

Познавайки добре Ерик, той без затруднения възстановил цялата драма.

Филип помислил, че брат му е отвлякъл Кристин Даае, и се втурнал да го преследва по пътя за Брюксел, защото вече знаел за подготвяната авантюра. Но не срещнал никъде двамата млади и се върнал в Операта, като си припомнил странните приказки на Раул за неговия въображаем съперник. Тук Филип научил, че Раул е направил всичко възможно да проникне в подземията на театъра и че изчезнал, като оставил шапката си в гримьорната на певицата до кутия за пистолети. Тогава графът, който вече не се съмнявал в безразсъдството на брат си, на свой ред се спуснал в пъкления подземен лабиринт. Трупът му бил открит на подземния бряг, пазен от Сирената на Ерик, портиера на езерото на Мъртъвците. За Персиеца това доказателство било достатъчно.

Без да се колебае ни най-малко, ужасен от това ново престъпление, пък и след като не знаел нищо за съдбата на виконта и на Кристин Даае, той се решил да разкаже всичко на правосъдието.

Разследването по делото било поверено на господин съдията Фор и Персиеца отишъл направо при него. Можем само да си представим как един обикновен, скептичен и повърхностен ум (казвам това, което мисля), неподготвен за по-добро поверително признание, е приел показанията на дарогата. Съдията го сметнал за луд.

Тогава Персиеца, отчаян, че никой никога не ще повярва на приказките му, се захванал да пише. След като правосъдието нямало нужда от неговите показания, може би пресата щяла да се заинтересува от тях. Той тъкмо дописвал последните редове на разказа си (съвсем добросъвестно изложен от мен), когато неговият прислужник Дариус му съобщил, че някакъв чужденец, който отказал да съобщи името си и чието лице било невъзможно да се види, заявил, че няма да си тръгне, докато *дарогата* не го изслуша.

Персиеца веднага се досетил кой може да бъде този странен посетител и наредил да го доведат на минутата.

Дарогата не се излъгал.

Това бил Фантома!

Ерик бил страшно отслабнал и се подпирал на стената, като че ли се страхувал да не падне. Свалил шапката си и открил въсърчно

бледото си чело. Останалата част от лицето била скрита под маската. Персиеца се изправил пред него.

— Ти си убил граф Филип! Какво направи с брат му и с Кристин Даае?

Ерик се олюлял и няколко секунди мълчал, след което се довякъл до едно кресло и се строполил в него с дълбока въздишка. Заговорил лаконично, като си поемал често въздух:

— Дарога, не ми напомняй за граф Филип. Той беше... вече мъртъв... когато излязох от моята къща... Той беше... вече умрял... когато сирената е пяла... Това бе нещастен случай... един тъжен... ужасно тъжен... нещастен случай... Той беше паднал в езерото от невнимание.

— Лъжеш! — извикал Персиеца.

Тогава Ерик навел глава и казал:

— Не съм дошъл тук... за да говоря за граф Филип... а за да ги кажа, че... ще умра...

— Къде са Раул дьо Шани и Кристин Даае?

— Аз ще умра.

— Раул дьо Шани и Кристин Даае!

— От любов... дарога... ще умра от любов, това е... Аз толкова я обичах!... И я обичам още, дарога, и защото умирам, ще ти кажа. Само ако знаеш, колко беше хубава, когато ми позволи да я целуна *жива*. В името на спасението на душата й! За първи път, дарога, за първи път, чуваш ли ме, целувам жена... Жива жена... Аз я целунах жива, а тя бе тъй красива... като че ли беше мъртва!

Персиеца станал и разтърсил ръката на Ерик.

— Ще ми кажеш ли най-после дали е жива, или мъртва.

— Защо ме разтърсваш така? — отговорил Ерик с усилие. — Казвам ти, че сега ще умра... Да, аз я целунах жива.

— А сега? Мъртва ли е?

— Казвам ти, че я целунах ей така, по челото... а тя изобщо не го отдръпна от устните ми! О, тя е едно почтено момиче! Колкото до това, дали е мъртва... Не вярвам, макар че вече не ме интересува. Не! Тя не е мъртва! Тя е едно храбро и порядъчно момиче, което ти спаси живота. Аз не бих дал и пукната пара за твоята персийска кожа. Кой те закачаше? Защо дойде там с оня, малкия? На всичкото отгоре щеше и да умреш! Тя ме молеше за нейния виконт и аз й казах, че след като е

завъртяла скорпиона, аз съм нейният годеник, не може да има двама годеници. Това бе самата истина! Колкото до теб... За мен ти изобщо не съществуваше, повтарям ти го, ти трябваше да умреш заедно с другия ѝ годеник. Чуй ме добре, дарога, когато вие викахте като обезумели във водата, Кристин дойде при мен, красивите ѝ сини очи бяха широко отворени и тя ми се закле в името на вечното си спасение, че е *съгласна да бъде моя жена, при това жива!* До този момент аз я възприемах като мъртва, но сега за пръв път видях *жена си жива*. Тя беше искрена пред лицето на своето вечно спасение. Кристин нямаше да се самоубие. Договорът бе сключен. Половин минута по-късно цялата вода се върна в езерото и аз издърпах езика ти от устата, защото, честна дума, мислех си, че ще си останеш там. Това е всичко! Беше решено да ви пренеса горе на земята и да ви отведе по домовете. След това се върнах в стаята съвсем сам.

— А какво направи с виконт дьо Шани? — прекъснал го Персиеца.

— О, нали разбираш, дарога, че не можех веднага да го пренеса у тях... Той беше мой заложник... Но заради Кристин не можех и да го държа в жилището при езерото. Тогава го затворих много удобно, просто го оковах с вериги (парфюмът от Мазендеран го направи безпомощен като парцал) в подземната гробница на комунарите. Тя се намира в най-отдалечената и най-пуста част от мазетата на Операта, по-долу и от петото подземие, където никога не стъпва човешки крак и никой не може да те чуе. Тогава, успокоен, аз се върнах при Кристин. Тя ме чакаше.

На това място Ерик се изправил тържествено. Персиеца, който бил седнал отново в креслото си, усетил, че не може да остане така в този сублимен момент и несъзнателно, подчинявайки се на Фантома, също се изправил и дори свалил от главата си астраганената шапка.

— Да, тя ме чакаше! — подел отново Ерик и започнал да трепери от вълнение. — Тя ме чакаше изправена, жива, като истинска годеница, останала жива в името на вечното си спасение... И когато приближих по-срамежлив и от малко дете, тя не побягна... не, не... тя остана... тя ме чакаше... дори мисля, дарога, че тя малко... не много, но малко като истинска годеница ми подаде напред челото си. И аз го целунах! А тя беше жива! И съвсем естествено остана до мен, след като я целунах... Ето така... по челото! О, колко е хубаво, дарога, да целунеш

някого! Ти не можеш да го знаеш! Само че аз... Аз... Моята майка, дарога, моята бедна и нещастна майка никога не искаше да я целувам. Нито една жена. Никога. А тогава, такова щастие, нали? Заплаках като дете. Паднах в краката ѝ и продължих да плача. И ти плачеш, дарога, и тя плачеше... Виждал ли си ангел да плаче...

Докато разказвал историята си, Ерик се разхлипал и Персиеца наистина не можел да сдържи сълзите си пред човека с маска, чиито рамене се тресели от ридания. С ръце на гърдите, Ерик хриптял ту от болка, ту от умиление.

— О, дарога, аз усетих как нейните сълзи се стичат по челото ми! Върху моето чело, разбираш ли! Те бяха горещи и нежни, стичаха се по моята маска, смесваха се с моите сълзи... О, дарога, чуй какво направих... Смъкнах маската си, за да не отива напразно нито една нейна сълза... А тя не побягна. И не умря. Остана жива и плачеше заедно с мен. Ние плачехме заедно. Боже милостиви, ти ме дари с цялото щастие на земята! — И Ерик рухнал в креслото, разтърсван от ридания. — Не искам да умирам още... Остави ме да поплача! — казал на Персиеца. След малко отново заговорил: — Чуй, дарога, чуй добре какво ще ти кажа. Докато стоях в краката ѝ, я чух да прошепва „Бедният нещастен Ерик“ и тя взе ръката ми!... Разбираш ли, аз вече не бях нищо повече от нещастно куче, готово да умре за нея... Представи си, аз държах в ръката си златния пръстен, който ѝ бях дал. Тя го беше загубила, а аз го намерих. Нещо като венчална халка. Сложих го в малката ръка и ѝ казах „Ето, вземи! Това ще бъде моят сватбен подарък. Подаръкът на *бедния нещастен Ерик*. Аз знам, че ти обичаш този млад човек. Не плачи!“ Тя ме попита какво искам да кажа. Обясних ѝ и тя веднага разбра, че не съм нищо повече от едно злочесто куче, готово да умре, а тя може да се омъжи за младия човек, когато си поиска, защото бе плакала заедно с мен. О, дарога, можеш ли да си представиш, че докато произнасях тези думи, все едно че разрязвах сърцето си на четири. Но тя бе плакала заедно с мен и ми бе казала „Бедният нещастен Ерик!“

Фантома се вълнувал толкова много, че предупредил Персиеца да не го гледа, тъй като се задушавал и се налагало да свали маската. Дарогата отишъл до прозореца, отворил го и в сърцето му се надигнало състрадание, но се заел да оглежда върховете на дърветата в

градината на двореца Тюйлери, за да не срещне взорът му лицето на чудовището.

— Аз отидох — продължил разказа си Ерик — да освободя младия човек и му казах да ме следва. И те се целунаха пред мен в стаята „Луи Филип“. Кристин носеше моя пръстен. Накарах я да се закълне, че когато умра, ще премине някоя вечер през езерото откъм улица „Скриб“ и ще ме погребе в най-голяма тайна със златния пръстен, който дотогава ще носи. Обясних ѝ как да намери тялото ми и какво да направи. Тогава Кристин на свой ред ме целуна по челото... не се обръщай, дарога... ето, тук по челото, и те си тръгнаха заедно двамата. Кристин вече не плачеше. Плачех само аз... Дарога, ако Кристин удържи на думата си, тя скоро ще се върне.

И Ерик притихнал. Персиеца вече не го питал за нищо. Той бил напълно спокоен за съдбата на Раул дьо Шани и Кристин Даае, защото нямало човек на този свят, който след този разказ да се усъмни в думите на плачещия Ерик.

Чудовището сложило отново маската си и събрало сили да си тръгне. Ерик казал още, че щом почувства приближаването на края си, ще изпрати на дарогата в знак на благодарност за доброто, което някога му сторил, най-скъпото на сърцето си — писмата, писани от Кристин на Раул по време на цялото това приключение, които оставила на Ерик, както и някои нейни вещи: две кърпички, чифт ръкавици и панделка от обувка. На въпроса на Персиеца къде са младите Ерик отговорил, че те веднага щом разбрали, че са свободни, решили да намерят свещеник в някое затънтено място, където да скрият своето щастие, и избрали Северната гара. Накрая Ерик уверил Персиеца, че разчита на него да уведоми двамата млади за смъртта му веднага щом получи споменатите реликви. За тази цел Персиеца трябвало да пусне кратко съобщение във вестник „Епок“.

Това било всичко.

Персиеца изпратил Ерик до вратата на своя апартамент, а Дариус го изпроводил до улицата. Там го чакал файтон. Ерик се качил в него, а Персиеца, който гледал през прозореца, го чул да казва на кочияша: „До дигата край Операта.“

После файтонът потънал в нощта. Това било последният път, когато Персиеца видял бедния нещастен Ерик.

Три седмици по-късно вестник „Епок“ публикувал следния некролог:
„ЕРИК УМРЯ“

ЕПИЛОГ

Такава е истинската история на Фантома на Операта. Както заявих още в началото на това съчинение, не може да има съмнение, че Ерик действително е съществувал. Днес твърде много доказателства за това, че е живял, са на разположение на всеки и човек може да проследи действията и постъпките му чрез драмата на семейство дьо Шани.

Тук няма нужда да повтарям как тази история развълнува столицата. Известната певица, починалият при изключителни обстоятелства граф, изчезналият му брат... Какви трагични събития! Какви страсти и престъпления са се разигравали около идиличната любов на Раул и неговата прекрасна Кристин! Какво ли е станало с голямата и тайнствена певица, която никой повече на тази земя не е чул? Хората я представяли като жертва на съперничеството между двамата братя, но никой не подозирал какво се е случило в действителност, никой не разбрал, че Раул и Кристин се оттеглили далеч от света, за да вкусят от живота, защото след необяснимата смърт на граф Филип не искали да излагат щастието си на показ. Един ден взели влак от Северната гара. Може би аз също ще взема влака от тази гара и ще отида да диря край твоите езера, Норвегийо! Може би там са още живи следите на Раул и Кристин, а и тези на майка Валериус, която също изчезна приблизително по същото време. Може би един ден ще чуя със собствените си уши как самотното ехо от Севера повтаря песента на тази, която е познавала Ангела на музиката?

Дълго след като невероятната история отишла в архивите, благодарение на неразумните действия на господин следователя Фор, вестниците от време на време се опитвали да ровят в тайнствената драма и продължавали да задават въпроси за загадъчната ръка, подготвила и извършила такова нечувано престъпление.

Само един вестник (и то от жълтата преса), който бил в течение на всички задкулисни клюки, писал: „Това е ръката на Фантома на Операта.“

При това с насмешлив тон. Единствен Персиеца, когото не искали да изслушат, пък и той не подновил опита си да говори пред правосъдието след посещението на Ерик, единствен той знаел цялата истина.

Той пазеше главните доказателства — реликвите, изпратени му от Фантома.

На мен се падна да попълня тези доказателства с помощта на самия дарога. Всеки ден го държах в течение на моите дирения, а той ги направляваше. От дълги години не бе стъпвал в Операта, но въпреки това беше запазил точни спомени за този паметник, така че нямаше подобър водач от него, който да ми разкрие най-затътените му кътчета. Той ми посочи източниците, които трябваше да ползвам, както и хората, които да разпитам. Именно Персиеца ме накара да почукам на вратата на господин Полини, и то когато бедният човек почти си отиваше. Не го познавах добре и никога няма да забравя как го впечатлиха моите въпроси, отнасящи се до Фантома. Той ме гледаше, сякаш виждаше самия дявол, и ми отговори с няколко кратки изречения, които доказваха какъв голям смут бе внесъл навремето Ф. на О. в и без това бурния му живот. (Господин Полини, както се казва, беше бонвиван.)

Когато отидох при Персиеца и му разказах за посещението си при господин Полини, дарогата се усмихна неопределено и каза:

— Полини така и не можа да разбере до каква степен този изключителен подлец Ерик (Персиеца говореше за Ерик ту като за бог, ту като за презрян мерзавец) си играеше с него. Полини беше суеверен и Ерик знаеше това. Ерик е бил в течение на всичко в Операта. Когато господин Полини чул в ложка номер пет тайнствен глас да му казва как да разпреди работното си време и какво доверие да има на своя съдружник, той не задавал повече излишни въпроси. В началото бил потресен от мисълта, че това е глас от Небето, че е прокълнат, но когато същият глас му поискал пари, разбрал, че е разиграван от изнудвач, чиято жертва бил станал и Дьобиен. Двамата, изморени по ред причини от задълженията си като директори, напуснали службата, без да се опитат да опознаят по-подробно личността на този странен Ф. на О., който успял да им наложи договор с толкова необикновени условия. Двамата директори завещали загадката на своите приемници

и, освободени от тази история, която твърде ги затруднявала, въздъхнали с облекчение.

Това ми разказа Персиеца за господата Дьобиен и Полини. По този повод аз му заговорих за техните приемници и изразих учудването си, че в първата част на своите „Спомени на един директор“ господин Моншармен разказва доста подробно за събитията и постъпките на Ф. на О., докато във втората част не споменава за него нищо или почти нищо. Персиеца, който познаваше тези „Спомени“ така добре, сякаш ги беше писал самият той, ми обърна внимание, че ако си направя труда да размисля над няколко реда именно във втората част на това произведение, ще намеря обяснението. Ето редовете, които особено ни интересуват, защото там е описан подробно краят на прословутата история с двайсетте хиляди франка.

По повод на Ф. на О. — в началото на моите спомени разказах за някои от неговите невероятни измишльотини и искам да добавя още нещо, което трябва да призная пред самия себе си. Той с благороден жест възмезди всички главоболия, които причини на моя скъп колега. Несъмнено беше преценил, че всяка шега си има граници, особено когато струва скъпо и когато е уведомен полицейският комисар. Няколко дни след изчезването на Кристин Даае, когато ние поканихме господин полицейския комисар Мифроа на среща в нашия кабинет и му разказахме цялата история, намерихме върху бюрото на Ришар много красив плик, на който с червено мастило бе написано „От Ф. на О.“ В плика бяха онези големи суми, които той твърде ловко, като на шега, бе успял да измъкне от нашата директорска каса. Ришар сметна, че това трябва да ни е достатъчно и не бива да раздухваме повече този случай. Аз се съгласих. Защото добро е онова, което свършва добре. Нали така, мой скъпи Ф. на О.?

Очевидно след възстановяването на сумите Моншармен е продължил да вярва, че всичко е било дело на чувството за хумор на Ришар, който пък от своя страна не преставал да смята, че Моншармен

е измислил цялата история за Ф. на О., за да си отмъсти за някоя негова шега.

Точно сега бе моментът да помоля Персиеца да ми обясни какъв трик е използвал Фантома, когато е измъкнал от закопчания с безопасна игла джоб на Ришар двайсетте хиляди франка. Той отговори, че за него това е незначителна подробност и няма намерение да се занимава с нея, но ми подсказа да потърся ключа на загадката в директорския кабинет и да не забравям, че неслучайно Ерик е носел прозвището *любителя на клопките*. Обещах на Персиеца, че щом имам време, ще се посветя на необходимите разследвания. Веднага ще кажа на читателя, че резултатите от тези разследвания бяха абсолютно удовлетворителни. Никога не съм се надявал, че ще открия толкова неопровержими доказателства за истинността на деянията, приписвани на Фантома.

Добре е да се знае, че разказът на Персиеца, писмата на Кристин Даае, декларациите, направени пред мен от някогашните сътрудници на господата Ришар и Моншармен, от малката Мег (забележителната госпожа Жири, уви, беше вече покойница) и от Сорели (оттеглила се в Лувесиен) — това са отделните документални части, свидетелстващи за съществуването на Фантома, които оставих в архивите на Операта. Освен това те са потвърдени от многобройни важни разкрития, с които в известна степен се гордея.

Не можах да открия жилището при езерото, защото Ерик бе зазидал всички тайни входи, но съм убеден, че ако се пресуши езерото, за което много пъти настоявах пред администрацията на Министерството на изящните изкуства, то ще бъде много лесно да се проникне и там^[1]. Моите търсения на тайния тунел на комунарите се увенчаха с успех — вътрешната му дъсчена стена на места се беше срутила. Освен това открих и отвора в пода, през който Персиеца и Раул бяха слезли в подземията на театъра. В тъмницата на комунарите сред множеството инициали, надраскани от затворените нещастници, открих и инициалите Р. Ш. Нима това не е многозначително? Раул дьо Шани! И днес буквите все още са четливи. Разбира се, аз не спрях дотук. В първото и третото подземие успях да отворя два трапа, въртящи се около оста си, съвършено непознати на механиците, които използват само хоризонтално отварящи се трапове.

И накрая, като добър познавач на цялата тази история, мога да кажа на читателя: посетете някой ден Операта и помолете да ви разведат на спокойствие, после влезте в ложа N5 и почукайте на огромната колона, която я дели от авансцената. Почукайте с бастун или с юмрук и се вслушайте — до височината на главата ви *колоната кънти на кухо!* И не се учудвайте тогава, че в нея може да е звучал гласът на Фантома. В тази колона има място за двама мъже. И ако ви се струва странно, че нито едно от събитията, разиграли се в ложа N5, не е свързано с тази колона, недейте да забравяте, че тя е направена от масивен мрамор и гласът, затворен там, привидно е идвал от противоположната страна (защото Фантома вентрилок е можел да направлява гласа си във всяка посока). Колоната е била дело — както отвън, така и отвътре — на ръцете и длетото на Фантома. Аз се надявам един ден да открия парчето от нея, което, спускайки се и вдигайки се свободно, отваря тайника за кореспонденцията между Фантома и госпожа Жири, както и за неговата щедрост. Без съмнение всичко, което видях, почувствах и опипах, не е нищо в сравнение с това, което едно изумително и невероятно същество като Ерик е могло да създаде в такъв загадъчен паметник като Операта. Но всичките си открития бих сменил срещу онова, което успях да направя пред самия управител в директорския кабинет, на няколко сантиметра от креслото — отвор в пода колкото парче от паркета и не по-дълъг от един лакът... Той се затваряше като капак на сандъче, откъдето ясно можех да си представя как се подава една ръка и сръчно бърка под полите на фрака.

Точно оттук са изчезнали четирийсетте хиляди франка. И пак оттук са се появили с помощта на някой посредник.

Разказвах всичко това на Персиеца с лесноразбираемо вълнение.

— Всъщност Ерик само се е забавлявал с определянето на условия в някакъв договор. Затова е и върнал четирийсетте хиляди франка.

Той ми отговори:

— Не мисля, че е така. Ерик е имал нужда от пари.

Той се е смятал извън законите на човечеството и не се е притеснявал от скрупули. Действал е със сръчност и въображение — изключителни дарби, с които природата го бе надарила като компенсация за ужасната му грозота. Така понякога е използвал хората

и го е правел по особено артистичен начин. Фокусите му нямаха равни на себе си. Ако е върнал четирийсетте хиляди франка по собствено желание, това значи, че *повече не е имал нужда от тях*. Вече се е бил отказал от сватбата си с Кристин Даае. Бил се е отказал от всичко земно.

Според Персиеца Ерик произхождал от малкото градче Руан. Бил син на строителен предприемач, но рано избягал от бащиния си дом, защото родителите му се отвращавали и страхували от неговата грозота. Известно време се явявал по разни панаири, където го показвали като „живия труп“. Така прекосил цяла Европа, от панаир на панаир, и допълвал необикновеното си образование на артист от самия извор на изкуството. В Бохемия изучавал магия. После в живота му има един цял неизвестен период. Появил се отново на панаира в Нижни Новгород, където се представил с цялата си ужасна слава. Вече пеел така, както никой на този свят не бил пял. Демонстрирал дарбата си на вентрилок и умението да прави невероятни жонгльорски номера, за които керваните, завръщащи се в Азия, говорили през целия обратен път. Така славата му стигнала отвъд стените на двореца в Мазендеран, където скупаела малката султанка, фаворитката на шахиншаха. Един търговец на кожи, който се прибирал в Самарканд от Нижни Новгород, разказал за чудесата, които видял в палатката на Ерик. Заръчали да повикат търговеца в Двореца и дарогата на Мазендеран го разпитал. След това дарогата бил натоварен със задачата да открие Ерик. Той го довел в Персия и за няколко месеца Ерик се превърнал в човека с най-много власт. Извършил доста ужасни неща, защото не можел да различи доброто от злото. Съдействал за редица политически убийства така спокойно, както се сражавал с помощта на дяволски изобретения срещу емира на Афганистан, воюващ с Персийската империя. Шахиншахът го обикнал. Към този период именно се отнасят *розовите часове на Мазендеран*, за които споменава в своя разказ Персиеца. В областта на архитектурата Ерик имал оригинални схващания и калейдоскоп. Шахиншахът му възложил строежа и Ерик се справил отлично. Тази конструкция била така изкусно замислена, че Негово Величество можел да се разхожда вътре като невидим и да изчезва незабелязано. След като шахиншахът разбрал, че притежава такова гениално произведение, той заповядал по примера на царя, ослепил гениалния архитект на една църква, построена на Червения площад в

Москва, да избодат светещите като злато очи на Ерик. Но след като шахиншахът размислил, решил, че дори и сляп, той би могъл да построи още един такъв нечуван дворец за друг владетел. Било решено Ерик да бъде убит заедно с всички работници, взели участие в строителството. Изпълнението на тази ужасна заповед била възложена на дарогата на Мазендеран. Но Ерик му бил правил не малко услуги и често го бил разсмивал, затова дарогата го спасил, като му помогнал да избяга. Само че за тази своя слабост трябвало да заплати с главата си. За негово щастие на брега на Каспийско море бил намерен някакъв труп, наполовина изяден от морските птици, който приятелите на дарогата преоблекли в дрехите на Ерик. Той се отървал със загубата на благоволенieto на шахиншаха и на имотите си, но трябвало да напусне страната. Ала тъй като произхождал от царския род, държавната хазна на Персия продължила да му изплаща месечна рента от няколкостотин франка и Персиеца се оттеглил в Париж.

Що се отнася до Ерик, той заминал за Мала Азия, после за Цариград, където постъпил на служба при султана и само можем да си представим какви услуги е правел на този владетел. Ерик конструирал всички известни клопки, тайни стаи и тайнствени железни каси, открити в Йълдъз-Киоск след последната турска революция^[2]. Именно Ерик направил автомати, които били обличани като принца и които така му приличали, че карали правоверните да си мислят, че това е вождът им, докато той си почивал другаде.

Съвсем естествено, Ерик трябвало да остави службата си при султана по същите причини, заради които напуснал и Персия. Той знаел прекалено много. Тогава, доста изморен от своя пълен с приключения, забележителен и в същото време отвратителен живот, пожелал да бъде *като всички останали*. И станал обикновен предприемач, който строил къщи за хората с обикновени тухли. Взел участие и в някои работи по направата на основите на Операта. Когато се озовал в подземията на този толкова обширен театър, неговото призвание на артист и фокусник взело връх. И после... нали продължавал да бъде все така грозен! Мечтаел да си създаде дом и да го скрие завинаги от погледите на хората.

Останалото се знае или може да бъде отгатнато. То се съдържа с всички подробности в тази невероятна и въпреки това правдива история. Бедният нещастен Ерик! Трябва ли да го съжаляваме? Трябва

ли да го проклинаме? Той е искал единствено да бъде като всички хора. Само че бил страшно грозен! И бил принуден да крие своята гениалност и да *прави различни номера*. Докато с едно нормално и обикновено лице би могъл да бъде сред най-благородните хора от човешкия род! Той е носел сърце, готово да побере целия свят, а е бил принуден да се задоволи с едно мазе. Наистина трябва да изпитваме съжаление към Фантома на Операта!

Аз се молах Господ да се смили над него въпреки престъпленията, които беше извършил. Защо Всевишният бе създал един толкова грозен човек?

Молах се над скелета, който работниците намериха, когато копаха в подземията на Операта, за да заровят записите с гласовете на певците, защото това наистина бе неговият скелет. Разпознах го не по грозотата — всички мъртъвци са грозни, а по златния пръстен, който носеше. Кристин Даае бе изпълнила обещанието си.

Скелетът бе намерен близо до малкия фонтан, на мястото, където за първи път Ангелът на музиката бе понесъл в подземията на театъра припадналата Кристин Даае.

А какво ще правят сега с този скелет? Не може просто така да го хвърлят в някой общ гроб. Моето мнение е, че мястото на скелета на Фантома на Операта е в музея на Националната музикална академия, защото това не е обикновен скелет.

[1] Четирийсет й осем часа преди това мое произведение да излезе от печат, аз отново говорих с господин Дюжарден-Бомец, нашия симпатичен заместник държавен секретар на изящните изкуства, който ми даде известни надежди. Казах му, че Министерството е задължено да възстанови безспорните факти около загадъчната история на Ерик и така да се сложи край на легендата за Фантома. За тази цел е необходимо да се открие жилището при езерото, където сигурна се намират още съкровища на музикалното изкуство. Вече няма съмнение, че Ерик е бил изключителен музикант. А кой може да е сигурен, че там няма да открием и знаменитата партитура на неговия „Тържествуващ Дон Жуан“? — Б.а. ↑

[2] Виж интервюто на Мехмед Али бей, дадено на следващия ден след влизането на войските от Солун в Цариград, взето от специалния пратеник на в. „Матен“. — Б.а. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.